Uddrag af

Evald Tang Kristensen,
”Danske sagn, som de har lydt i folkemunde”

I det følgende kan man læse alle de 601 sagn som folkemindesamler Evald Tang Kristensen har indsamlet fra de nuværende Jammerbugt, Aalborg, Rebild og Mariagerfjord Kommuner i værket Danske sagn, som de har lydt i folkemunde. I værkets 6 bind er der flere tusinde sagn fra Danmark. Udgivet mellem 1892 og 1939.

Sagnene er emneopdelt efter Evald Tang Kristensens værk. Numrene udfor de enkelte sagn er de numre Evald Tang Kristensen har givet sagnene.

Tak til Det Kongelige Bibliotek for tilladelse til at bruge uddrag af deres digitalisering af det store værk.

Vil man læse hele værket med sagn fra hele Danmark kan man benytte sig af dette link:

https://soeg.kb.dk/discovery/fulldisplay/alma99122111040405763/45KBDK_KGL:KGL

Indholdsfortegnelse

Bind 1

- Bjergfolk s.3

Bind 2

- Ellefolk s. 24
- Nisser s. 26
- Farende uhyrer s. 32
- Vandets ånder s. 35
- Lindorme og småkryb s. 41
- Varulve s. 43
- Dødsvarsler s. 53
- Lys og varsler s. 62

Bind 3

- Kæmper og deres idrætter s. 66
- Sagn om kirker mm s. 71
- Sagn om gårde og byer s. 82
- Forskellige stedsagn s. 92
- Sagn om skatte s. 101

Bind 4

- Småkonger og deres fejder mm s. 104
- Herremænd, fruer, jomfruer s. 117
- Præster s. 129
- Forskellige personer s. 134
- Røvere, drabsmænd og tyve s. 135
- Strandinger s. 148
- Pest og sygdomme s. 149

Bind 5

- Forskelligt spøgeri og genfærds nedmaning s. 152
- Kvindelige genfærd s. 181
- Genfærd på uretfærdig jord s. 188
- Genfærd på forskellige steder s. 193

Bind 6

- Om Fanden og forbund med ham s. 212
- Kloge mænd og koner og deres bedrifter s. 237
- Hekse og deres idrætter s. 256
- Menneskets og kvægets sygdomme s. 279

Bind 1

Bjergfolk

37. Ved *Hoven*, en lille samling af steder, som ligger omtrent en fjerdingvej nordöst for *Åby*, ligger et lille egekrat, som kaldes *Ønklöv*. Der har altid været fuldt af små drenge med røde luer. En gammel mand i nærheden sagde, at de vilde så gjærne lege med hans börn, men man måtte passe nöje på ikke at fornærme dem, og derfor er Ønklöv også omhyggelig fredet, og der bliver aldrig taget så meget som en hvål (ɔ: vånd) derfra. Nik. Christensen.

69. Imellem *Borup* og *Lundby* er der nogle höje, der kaldes *Borup höje*, og dem er det ikke så redelig ved. A kom fra marked i Han herred, og havde en hest bag efter vognen. Da hører a, som et meget let kjøretöj kommer bag efter, og vil så holde til siden. Hesten snorkede, og en pige, der sad ved mig, griber om mig og siger: «Å ,Herre Gud!» Det kom så forbi, men a så intet og hørte blot en lyd henne ved höjene. A blev så angst, te a lagde mig ind i Vegger-gårde om natten, for der skulde pigen til, og så havde a jo ikke længere haft hende at ro mig ved.

Hans Tyrrestrup, Gjötrup.

94. Vi hjorder sad på *Revlstornshöj*, og så gav det sådant et skatorn der nede, te det formelig rystede. Vi blev så bange og rendte hen til fårene og turde ikke komme mere på höjen den dag. S.-Kongerslev.

100. Der var 5 höje på min faders mark der hjemme i *Bislev*, de kaldtes *Korshöje*, og der var narrestreger ved dem. Vi søskende kjørte og samlede sten der på marken, og så falder det mig i munden, lige som vi var ved en af höjene, at sige: «Hvad er klokken?» Min søster Mine svarte lige straks: «Den er 10,» og lige med det samme var det for os at tykke, som en klokke slog inde i höjen, det begyndte at tælle op og slog ti slag, og så kunde vi kjøre vor vej med vore sten. Jens Mark, Vokslev.

107. I *Knudegårdsbjærget* på *Øland* hører man ofte dværgene smede. Nik. Christensen.

selv måtte slå med den. Nis Carlesen.

125. På skjellet mellem *Österhalne* og *Nörrehalne* findes to höje, der kaldes *Balbunes höje*. Den nordligste kaldes den lille, og den sydligste den store. I gammel tid gik Sundby-vejen tæt östen om den lille höj. Her boede en smed. Når man om aftenen tingede med ham, var redskabet færdigt om morgenen, og man kunde da tage det og lægge sin betaling i stedet. De redskaber kunde bide alt, hvad de så, men de måtte aldrig slibes. En mand havde fået en hole, som han brugte i en halv snes år. Da tog han sig for at stryge den, men så var bladet en stump rafte, der sad på enden af draget. Nik. Christensen.

129. En kone i Nibe fortæller, at da hun som barn tjente i *Hasseris* ved Ålborg og skulde ud at flytte koerne en morgen tidlig, så hun en lille rytter med en rød hue og ifört et par bukser af skind komme ridende hen imod sig ad landevejen til Ålborg på en lille hest af störrelse som en hund, der efter hendes skjön var brun eller mørkerød. Lærer Olsen.

131. Man har ofte set dværgene på *Øland* age hø ind i bakkerne på små vogne. Deres heste var kun lidt större end katte. Nik. Christensen.

135. Manden i *Knudegård* (Øland) fandt en gang en hestesko som til et lille føl. Det var da en af ellefolkenes heste, som havde tabt den. Nik. Christensen.

152. En kone på om ved de 60 år fortæller om bjærgtrolde og siger: «A hå sit dem, de æ Fanden tå mæ sannd!» om man end søger nok så meget at modsige hende. Hun fortæller følgende: «A havde en gang været med en gammel kone i *Mariager* og gik tilbage om aftenen. Da vi kom på en bakke, gik der en so med et helt kuld grise, vist nok en 7, 8 stykker, og de var pænt sortbrogede alle sammen. A sagde: «Skal vi ikke have en af dem med os hjem?» Men konen svarede: «Lad dem gå i Jesu Kristi navn!» Hvad det var for grise, véd a ikke, men vi kunde tydelig høre soen grynte. I den tid gik jo svinene ude, så det var ikke helt umuligt, at det var en virkelig so, hun havde set.

A. Svendsen, Stejlbjærg.

176. Anders Baks bedsteforældre kom en aften kjørende fra Ålborg og så et blus på *Sortehöj* og en hel del småpuslinger, der løb fra ilden og ned på ageren og tilbage igjen. Mandfolkene vilde haft konen til at holde hestene, mens de undersögte, hvad det var, men dertil var hun ikke at bevæge. Kl. Gj.

177. Der er en höj, der kaldes *Skaldhöj*, den ligger æpå den gårds ejendom, de kalder Færkgården, og der har de set ellefolkene rende omkring og hoppe over agrene i höstens tid. Når der kom nogle og nærmede sig, så rendte de ind i höjen igjen. De rendte også ned og drak deres gode öl i gården.

I nordvest fra den höj er der nogle store huller, der kaldes *Roverhullerne*, og der skal et røverkomplot have opholdt sig.

Der er en höj lige her sønden for, der kaldes *Pinârreshöj* (Per Norges höj), og i den skal der være begravet én, de kaldte Per Nordmand. Hans Kristiansen, Vokslev.

183. Det var en gang, a var kjørende fra Ålborg. Da a kom til Bomhuset nord for *Brovst*, kom der en lille bitte én rendende, den var ikke större end som så, og den rendte imellem hjulene og hammelen. Det var så mænd en dværg. Så blev den ved at følge os og gik og så op til mig, og a blev så forskrækket. Kusken han kjørte til, og så blev den væk, da vi kom til korsvejen ved *Bratskov*, og vi så nu ikke mere til den.

Ane Marie Madsdatter, Brovst.

202. Gamle-Hans har mange gange set dværgene på *Øland* ved *Hvolgård*. De var omtrent 2 alen höje og gik i lange blå kofter, havde røde luer på hovedet, og hver middag så han, hvordan deres bleg skinnede i solen. Han lå som hyrde i en fjerdingvejs afstand, men så snart han kom nærmere, forsvandt det hele. Nik. Christensen.

203. På *Vadum hede* var dværge i en höj. Man kunde undertiden se dem ovenpå, men når de fik öje på folk, smed de dem ned i höjen igjen. Nik. Christensen.

217. Tæt ved *Hvolgård* på *Øland* ligger en bakke, og da Anders boede her, gik der en lille sti fra bakken og op til gårdens brønd. Ad denne sti havde dværgene deres gang, men Anders var kjed deraf og satte et trækors i stien. Fra den tid blev de borte. Hans moder satte hver aften mælk og grød ud til dværgene. Når noget blev borte i huset, og folkene ledte efter det, sagde hun bestandig: «Det er ikke værd at se efter det,» for hun vidste nok, at dværgene havde lånt det. Nik. Christensen.

226. Gamle Peder Nielsen på *Nibe mark* har som dreng siddet på *Langebjærg* og vogtet svin. Da kom der en gammel mand og bad ham om at lyske sig. Det gjorde han også, men jo mere han lyskede, jo mere utöj kom der i hovedet. Da kom der en dreng i det samme med mad til Peder Nielsen, og da forsvandt trolden pludselig. Chr. R.

227. En pige fra *Sønder-Kongerslev,* der en dag var nede på *Kjællingbjærg* og flytte køer, så en mandsling, som barhovedet og i skjorteærmer stod og kastede sand op af en sandgrav. Da han fik öje på pigen, ved at hun udstödte et forundret råb, snappede han sin røde tophue, der lå på jorden, og var öjeblikkelig forsvunden.

M. Nielsen.

228. I *Sandalsbjærg* bor der en bjærgmand, og han har selv bygget bjærget til en bolig for sig, og han har også bygget en stenbro over *Ry å.* Jeg har ofte set denne bro i vandet, siger en gammel mand, men en anden gammel mand kan se to broer. Nik. Christensen.

229 Der var bjærgfolk i *Sandalsbjærg,* og de slog kister i låse. Der er en stenbro, som kaldes *Dværgebroen* over *Ry å,* et stykke nord for den bro, der er lige ud for Toftgård. Men den ligger så lavt i vandet, at man går i til knæerne, når man triner over på den. Det er dog farligt, da stenene er så glatte, og der er et forfærdeligt høl sønden for. En dreng, som vilde gå over den bro, druknede. Det er nogle forfærdelige sten, der ligger i den bro. Den havde bjærgfolkene at gå over på, når de vilde til Jetsmark.

Vor kirkedör skal have været dör for Sandalsbjærg, men det er vist nok lögn. Niels Kristian Nielsen, Kvorup.

244. «Det er godt at leve ved bjærget, for de kan få penge af troldene,» er et gammelt ord.

En gårdmand gik for 15, 16 år siden hjem til *Ulsted.* Da kom der 5, 6 vogne forbi ham der syd for byen. Det var ved midnatstid. Nik. Christensen.

249. Fru Anna Søe, der skal have boet i Thomas Ravns gård i *Torup,* hun havde dværge til at male malt for sig. De malede jo selv deres malt den gang, og da de skulde til at brygge, så sagde hun til pigerne om aftenen, at de kunde gå hen at lægge dem, hun skulde nok male maltet for dem. Så vilde pigerne dog op at kige efter, hvordan det kunde gå til. Da sidder der to bitte dværge med røde luer på og maler, og fruen stod med en svøbe og piskede på dem. Ane Bolette Justsdatter, Imer i Klim.

250. På *Bislev mark* er der en gård, og der havde efter rygtet ellefolk deres gang stadig til. Manden han stod sig så uhyre godt, og der var sådant et held ved det, han tog sig for, som der da er endnu. Så hændte det en gang, der kom en svoger til ham, og da kom snakken på deher ellefolk. Han forsikrede, at de gav ham lykke i alle dele og hjalp også med at tærske i laden. Det bandte svogeren på var lögn. Det var nu en sommeraften, og så siger manden: «Du kan få dem at se henne ved höjen. Kom herhen og stâ op på min höjre træsko og se ind under min höjre arm.» Men det vilde han ikke, og så fik han dem ikke at se. Jens Mark, Vokslev.

268. Der var nogle bjærgfolk i *Tofte mark*. Så var der en dreng, der kunde se dem, han var født om natten kl. 12. En middag kl. 12 så han, der kom en hel flok ned ad bakken, lige som det kunde være gildefolk. Så kaldte han ad hans moder, hun skulde komme ud og se, der kom så mange gildefolk ned ad Tofte bakke. Han kom siden til Tofte at tjene hos en mand der, og han skulde en dag kjøre ploven for manden. Så blev det aften, inden de fik fra, og da var der en höj i marken, der så han en bitte én komme ud af, og den gik oven på höjen med en bitte rød pikkellue på. Så siger han til manden: «Se, der går en bitte lille dreng henne med en rød lue på, hvad mon det er for en lille dreng?» — «Å skiid, du knægt, det det er jo ræven.» «Nej, det er pigen ta mig en dreng, a kan se, han går med en rød pikkellue på.» — «Ja, se du nu efter at kjøre, vi kan komme til enden og få fra.» — Ja, det er sandt. Manden er levende endnu, der har fortølt mig det. Tofte.

269. Der var et sted ovre i *Store-Brøndum*, hvor der også har været trolde en gang. Der ligger en höj sådan midt i byen, og der boede en mand ved siden af, der hed Jens Skomager. Det er nordvest for kirken, nede i det norderste af byen. Så var det, imens a var dreng, te det passerede, at troldene kom ind til Jens Skomager en aften og holdt dands. Det var gamle folk, og mand og kone lå i sengen og så på dem, og de fik nogen belönning af troldene, for det de måtte holde bryllup der, men a kan ikke huske, hvad det var. Hen ad dagningen forsvandt de igjen. De kom ind ved syldstenene og gik ud igjen ved syldstenene (ɔ: grundstenene). A skulde have tjent der, men da var det nylig passeret ved deher gamle folk, og så sagde min moder, at det var vanskeligt at lade mig komme derover. S.-Kongerslev.

282. På markerne, der hører til *Nörhalne* i *Biersted* sogn, ligger to höje: *Bjælkehöj* og *Elleshöj*. En aften for længe siden gik en mand mellem disse to höje. Da mødte han en hel skare af småfolk, som spærrede ham vejen: «Hvad mon det skal betyde?» tænkte han. Da var der en af småfolkene, som trådte frem og sagde: «Jeg gifter min datter fra Elleshöj til Bjælkehöj.» — «Ja, far med Gud», sagde manden, men i det samme forsvandt hele skaren.

Nik. Christensen.

289. Oppe på en höj på *Buderupholms mark* har min moder tit set lys brænde.

I en höj norden for *Ellidshöj* — Byen har navn efter den — var der ellefolk, og så var der en gang bryllup i den. Så vilde de låne deres skåder og surdej i huset der tæt ved, og de turde ikke nægte dem det. Konen fik da lov at se hele bryllupsstadsen, for toget skulde igjennem rollingen, og de kom også både ridende og kjørende, og allersidst kom der en bitte mand på en grå hest, og han vendte baglænds og sad og peb i r..en af hesten. Da den kom ind under bordet, trådte den med sin ene fod i hundens fad, så det dandsede rundt om imellem benene af folkene. Det kom konen til at le ad, og derover blev manden hæftig og gav hende et ørefigen, idet han spurgte om, hvad hun lo ad. Så fortalte hun det, men han kunde ingen ting se. De havde også musik med, men heller ikke andre end konen kunde høre den.

Marie Nielsen.

326. En mand fra *Sønderholm* havde været i Ålborg og kjørte nu hjem. Så kom han forbi *Trold kirke*, og da kom der en dværg ud og klappede i sine hænder og sagde: «Hilsen *Ati*, at *Wati* er død.» Da han kom hjem, fortalte han det og föjede til: «A kan ikke vide, hvad det var for én?» Så kom der én op fra en kiste, der stod på gulvet, og sagde, idet han gik op og ned ad gulvet og klappede i hans hænder: «Å, er Wati død, er Wati død!»

En gammel kone i Vokslev.

333. En mand fra *Djørup* var i Ålborg. På hjemvejen kom han forbi *Viihöje* imellem *Sønderholm* og *Binderup*. Da råber én, at han skulde hilse *Ati*, te *Wati* var død. Da han kom hjem, var konen ude i kjøkkenet, og dören stod åben til stuen. Så fortæller han det, og da springer der en bitte mand ud fra askekrogen og siger: «Å, er Wati død!» og han løber ud, te asken stod om ham.

Hans Tyrrestrnp, Gjötrup.

337. En gammel mand, Sören Søndergård, var i *Nibe* at kjøbe sild. Da han kjørte hjem gjennem *Møllehulen*, sagde en til ham: «Du kan vel sagt sige til *Ati*, at *Wati* er død.» Han kom hjem, og ilav kvindfolkene nu stod og gjorde sild rene ude i bryggerset, kom manden ud til dem og fortalte o. s. v.

Da kom der en ud af ovnsmunden og græd og vred hænderne og sagde: «Å, er Wati død, er Wati død!»

Vokslev.

339. Der var et sted henne i *Drostrup*, hvor de havde ellefolk. De havde dem bag deres ovn, men vidste ikke af dem at sige. Manden tog en dag til Ålborg, og da han kjørte hjem igjen, hørte han nogen sige: «Vil du ikke sige til *Ette* og *Atte*, at *Watte* er død!» Men han så ingen. Da han kom hjem, sagde han det til konen, og de blev så fornummen, for de hørte en röst, der kom bag fra ovnen og sagde: «Å vi, å vi, er Watte død, er Watte død!» Så vidste de, at det var ellefolk.

Øster-Hornum.

342. Der var et sted, der var ellefolk under deres ovn, og de kom og lånte brød, men betalte det godt nok igjen. Så en aften kommer der en rendende til manden ude i gården og siger: «Du skal hilsen *Atis*, te *Watis* er død, når du kommer ind.» Manden kunde ikke forstå, hvad det var for noget pjåk. Men da han kom ind, sagde han det alligevel, han vilde jo fortælle konen det. I det han står nu og siger det, så kommer der en ind ad kjøkkendören og siger: «Å *wi*, å *wi*, ær Atis dø.»

Hans Kristiansen, Vokslev.

343. Det var skikken her i gamle dage, at hver mand skulde til Nibe efter sild. Så var der en mand her i den allervesterste gård i byen, ligesom han kjører ude i heden imellem *Farsø* og *Svingelbjærg*, kom der en bitte mand rendende bag efter ham og råber: « Hold, bi, bitte mand, når du kommer hjem, vil du så ikke hilse *Ati*, te *Wati* er død!» Da han kom hjem, var der en hel del gjælkvinder til stede, og de sad jo der og morede dem og snakkede om alle hånde, mens de gjorde sildene rene. Omsider kommer manden i tanker om det bud, han havde fået. Så vilde han til at fortælle kvindemenneskerne det, den bitte mand havde sagt. Dengangenstid han fortæller nu det, så kommer der én op af joen (jorden) imellem kvinderne og siger: «Å vi, å vi, er Wati død, å vi, å vi!» og de bliver jo så forskrækkede, te de smider sildene og flyver af sted hver til sit. Så kunde manden gjøre ved hans sild, hvad han vilde.

Når en mand kom hjem med sild, var hele byens kvindfolk samlede der for at hjælpe åt gjøre sild rene. Disse kvinder kaldtes gjælkvinder.

Anders Kr. Smed, Vesterbølle.

356. En gårdmand i *Åby* fortæller: Her ved den nörre side af kakelen sad en dværg, der hed *Aat*. Manden var en gang på *Gjøl* efter sild og kom på hjemvejen forbi en höj. Han hørte da et råb om, at han skulde hilse Aat, te *Waat* var død. Siden han kom hjem, fortæller han, at der kom en bitte bitte én til ham der ude ved höjen og sagde, at han skulde hilse Aat, te Waat var død. Da var det Aat, der sad i kakelen, de havde været så slemme ved ham i höjen, at han ikke kunde være der, og derfor var han løben derfra og sad nu alle tider ved kakelen og skulde forestille at være syg, og der var ikke noget ved ham at gjøre. Men da han hører det, er der ingen ting i vejen, han trækker hans frakke på og siger farvel og tak, og aldrig skulde de fattes (ɔ: blive fattige). Siden så de ikke noget til ham. Vester-Hoven, Åby sogn.

372. En pige gik ved nogle bakker på *Øland*. Da kom der en lille mand til ~~ham~~, som sagde: «Hold, bi og læg min moder på strå, hold, bi og læg min moder på strå, da vil jeg give dig en god belönning.» Pigen vidste først ikke ret, om hun turde, men endelig fulgte hun med dværgen ind i höjen. Hun lagde den døde dværgkone på strå, og han viste sig heller ikke utaknemmelig, men gav hende stor rigdom. Nik. Christensen.

387. I *Alsbjærg* bakker er der en stenknold, og der er bjærgfolk. En mand gik og plovede der, og så fandt han noget ovnværk, der var i stykker. Han boede i den sønderste gård i Alsbjærg, der nu er brækket ned, og hed Anders Krog. Nu kunde han jo nok tænke, hvis værk det var, og så slog han det sammen med nogle söm; men bjærgfolkene vilde ikke have det. Da det nu blev liggende, tog han det med sig, da han kjørte hjem, og skarrede det med træpinde. Så tog de det, og så fik han en hel hoben penge for sin ulejlighed. Niels Hansen Væver, Tørslev.

397. Dværgene havde sølv, linned, skåder og rager ude at ligge på *Langbjærget* på *Gjøl*. Kristen Tybo gjorde ragen i stand og hørte en stemme sige, at han ikke skulde være bange for at spise meldmaden. Den bekom ham også vel, og han stod sig også godt, så længe han levede.

Nik. Christensen.

423. Dæ plöww en man hænn we *Roestrop* höww, å da han kam te ænen o ageren, da lå dær e owwnswærk å war i støker. Så wa di we å bæag hjæmm, å så troww han, de wa djæt it owwnswærk, å så håd han no sæm î hans lomm å slåw e samel mæ. Så plöwe han jo ijæn en ommgång, å dæn gång han kam te ænen ijæn, så lå dær en skållkaag. Så wist han et, hwa han sku gjör we dæn, mæn så tow han en å ga hans øeg en. De war jo hans mjæneng, te de war djæt it owwnswærk, mæn dæn gång, han håd så ginn øgen brøe, så höt han nöj hænn i höwen, dær sååå: Åå, det nar, de skul do et ha gjow, do sku sjæl å æt e, så hå do fåt dæn størki, din øeg fæk.»

Bislev. Hans Tyrrestrup, Gjötrup.

439. En aften sagde den gamle kone i en gård i *Åby* til pigen: «Gå ud i kjøkkenet og sæt noget i kakkelovnen,» og det gjorde hun, tog nogle törv og gik hen til kakkelovnsmunden og begyndte at sætte dem ind. Straks begyndte det at lue og blive lyst, og da kunde hun se, at der stod en lille bitte kone i en rød tröje. Pigen blev meget ræd, men alligevel rørte hun ved den lille kones ene arm, og den var både kold og hård. Pigen løb ind og fortalte den gamle kone, hvad hun havde set. «Lad hende stå, den stakkel, ti hun fryser.»

Nik. Christensen.

447. Sören Kjelddal, der boede på *Nörager mark*, tog en aften Kristen Jakobsen i Tisted op at kjøre. Da de nu kom hjem til Sörens, bad han Kristen trine indenfor og få sig en dram og en bid brød. Mens Sören nu var ude at tænde lys, så Kristen, at der steg tre börn op fra gulvet tæt ved kakkelovnen, en dreng og to piger, og gik hen til Sörens kjole, der hængte under bjælken, og fuslede den på alle kanter, de tænkte vist, der var godt i lommerne. Den tid Sören nu kom ind med lyset, spurgte Kristen ham, om han havde börn. «Nej,» sagde han, «jeg har hverken kone eller börn.» Da Kristen så gav sig på hjemvejen, faldt han først i en skudtörvgrav, så han kom i vand til halsen, og dernæst blev der sådan håndteret med ham, at han blev vild mange gange, indeh han vandt hjem.

Han tænkte, det var, fordi han havde fortalt Sören Kjelddal om de bjærgfolk.

Nik. Christensen.

449. Tæt op til byen Sebber og Sebbersund ligger *Sebbersundsbjærg*, som også kaldes st. Nikolaj bjærg, sandsynligvis efter kirken, der har stået der. Der er også oppe i en dal en kilde, som kaldes *st. Nikolaj kilde*. Ruinerne af kirken stod endnu i min drengetid, men blev brugte til bygningen af broen.

Oven på bjærget var markjord. En dag går en mand der og plöjer. Da han kommer til enden af ageren, finder han der en skåde, som er i stykker. Han gjör den i stand og finder snart efter en fin kage.

I det hus, der lå næst ved bjærget, kom dværgene tit og lånte hammer og økse o. s. v. Når det var borte, vidste beboerne, bjærgfolkene havde taget det, og det tog de ikke så nöje med, for det er ikke godt at være uvenner med dem. En dag kom der bud fra Sebber kloster, at manden skulde pludselig til hove. Han vil da vaske sig og have sit hår redt og sådan, og så vil han gå ind og tage kammen, der ellers sad under bjælken. Men væk var den. Han skulde hastig af sted, og han brummede da noget over de bjærgmænd, der snappede og tog alting. Så siger konen: «Hys, ti stille, Per.» Hun fik da også tysset på ham. Da han kom tilbage, vilde han se efter, om den nu var kommen igjen, og da sad der en guldkam ved bjælken. «Og det er nu sandt,» sagde min bedstemoder, «for kammen var i familien i mange mange år, og min bedstemoder sagde, at hun havde set den.»

Sådan fortalte min bedstemoder mig, og det var altså en historie fra hendes bedstemoders tid. C. A. Brögger, Ravnkilde.

454. Et kvindemenneske havde en dag været i *Sundby*. Om aftenen, da hun gik tilbage, satte hun sig ved siden af *Balbunes höj* og så i sin kurv efter nogle hosebåndsremme, som hun havde kjöbt. Da blev de borte mellem fingrene på hende, men i det sted fandt hun en metalklump, hun syntes, det var tin. Den gjemte hun på i mange år. Da kom kjedelførerne (ɔ: folk, der rejste omkring og solgte kobberkjedler) en dag og gav hende en kjedel for klumpen, så den må nok have været af guld.

Nik. Christensen.

477. En af troldene i *Kjællingbjærg* kom til manden i Blegkildestedet, som ligger derved, og bad om at låne en ovnrage. Det gjorde manden da også, og næste morgen stod ovnragen i hans bryggers med et dejlig stort brød, men da han var bange for, at brødet kunde skade, satte han det ud på Kjællingbjærg igjen, hvorfra det næste dag var forsvundet.

M. Nielsen.

500. I Povl Nörs gård lå manden på bænken om aftningen og sov, og folkene var ikke komne ind. Så kommer der én ind med en messingspand og giver sig til at øse i den af dejen, der stod i dejnkarret ved siden af kakkelen. Så vågner manden og flyver ned af bænken. Drengen bliver så forskrækket, at han render fra spanden, og så havde de den i år og dag at vande deres føl og kalve af. Men en aften, de havde den ude ved stalddören, blev den henne.

Johan Worm, Sundby.

515. På en gård ved navn *Vasholdt* i Vendsyssel plejede bjærgfolket at have tilhold, uden at nogen på gården vidste det, dog undrede konen sig over al den mad, folkene spiste til middag; for der var aldrig så mange grød på bordet, at de jo blev spist. En dag lå kvæghyrden ude på marken ved en lille höj, da der blev ringet til middag. Straks hørte han nogen i höjen råbe: «Ta mæ mej (min) hat! ta mæ mej hat!» — «Ta mæ mej hat!» råbte nu også hyrden, og straks smed bjærgfolket en hat op til ham, som han tog på, og gik nu hjem for at spise til middag. Men hvor forundret blev han ikke, da han så, at hveranden mand ved bordet var bjærgmand.

Fortalt af en kone, der bor på Mov hede. Lovise Hansen.

551. I *Nörbjærg,* en gård i *Gjötrup,* havde de en hund, som aldrig tav nætter ud. Tæt ved gården var en lille höj. En aften, da karlen vilde gå til *Drøstrup,* kom han forbi höjen og gav sig til at råbe efter bjærgmanden. Næste aften gik han igjen til Drøstrup og bar sig lige sådan ad. Da kom bjærgmanden ud og spurgte, hvad han råbte efter ham for. Karlen vidste ikke, hvad kan skulde svare hertil. Bjærgmanden sagde, at det kunde endda blive godt, når han vilde få deres hund bunden eller skudt, for han kunde ikke komme til brønden for den, når han hentede vand om natten. Gjorde han det, skulde der komme lige så megen lykke til gården, som der för havde været vanlykke; men blev hunden ved at gå løs, skulde det gå ilde både med karlen og de andre folk der. Karlen gik da lige hjem og fortalte sin husbond, hvad bjærgmanden havde sagt. Manden lod straks hunden skyde, og han kom ikke til at fortryde det. Nik. Christensen.

554. Mosemanden går fra *Nedre-höje* til *Hammel höje* på *Djörup hede.* Der var en sti tværs over markerne, og det så ud, som én kunde have gået med en høle og skåret kornet af hele det strög. I de sidste år er den sti forsvunden. A tror, a er kommen imod ham en aften. Det var i *Karls mose* neden for *Snorup höje.* Han så ud som et almindeligt menneske. Der fulgte en dreng med mig, og han bad godaften, da vi kom til ham. A sagde til drengen, han skulde tie stille, «én véd ikke, hvem én snakker til om aftenen». Men han bad en stor dæwel på, at vilde han ikke svare, så skulde han få noget andet, og da drengen gik med et töjr, slog han løs efter skikkelsen. Da blev den så stor, så stor for vore öjne at tykke. Men det blev ved at passe sin vej, og vi paste vores. Drengen blev straks så syg og brækkede sig, te a döjede nok med at få ham hjem, a måtte bære ham til sidst, og han var syg en tid lang efter. Jens Mark, Vokslev.

559. *Øland* ejedes for en snes år siden af en hr. G. Tæt vesten for våningshuset ligger en meget stor höj omgivet af en grav, og den ene side af höjen er bevokset med kratskov. I samme skal være en guldrok, hvorfor gården skal gjenopbygges, når den en gang brænder. G. fik i sinde at anlægge en mølle på höjen og begyndte med at lade den jævne oven på. Den første nat, efter at arbejdet var begyndt, kom et par små grå mænd ind i stalden til en gammel rögter, som lå der, og pålagde ham at sige til hr. G. næste morgen, at hvis han ikke ophørte med at grave i höjen, skulde der ramme ham en stor ulykke. Rögteren udførte hvervet, men G. lod ikke til at agte på det og blev ved med arbejdet. Dog hørte han snart efter op dermed, afskedigede på én gang alle arbejderne, og lod höjen forblive i samme tilstand, hvori de forlod den. Men fra den tid var G. som forvandlet, gik tankefuld omkring og nedtrykt, og efter nogle ugers forløb hængte han sig. Efter hans død skal der være fundet et papir, hvori han gjorde det til en forpligtelse for gårdens følgende ejere aldrig at røre höjen. A. C. P.

563. En mand gravede i den nörre side af *Nikolajbjærget*. En nat, som han lå i sin seng, kom en dværg til ham og sagde, at han ikke måtte grave her, fordi han så kom dværgenes bolig for nær. Så gravede han i søndre side, og fra den tid mærkede han intet. Nik. Chr.

576. Lars Kusk her i *Ersted*, der tjente i *Lundbæk* hos baronen, har fortalt, at der var en dum, som opholdt sig der, måske de fik noget for at have ham, og så var de en dag ude at grave en höj ud, og den dumme var med. Han pegte op ad i vejret og ned mod jorden og gjorde så mange tegn, og så blev baronen bange og sagde, at de skulde lade höjen være. Höjen skulde have været kjørt hen i en mergelgrav, og alle andre steder vilde den dumme godt arbejde, men på höjen vilde han ikke. Han stod blot og pludrede og pegte, og så rædede han baronen væk, da han kom ud til dem. Jens Kristensen, Ersted.

594. En mand her i *Snedsted* i Biersted by kastede i *Tåshöj*, vel sagtens for at få nogle sten. Dagen efter satte han en åringsplag ud på græs, og da den var løben nogle gange om i töjret, faldt den og brækkede låret. Samme dag mistede han en ko og havde sådan nogle flere småuheld. Så mente han, at det skulde komme af, at han havde kastet i höjen. Han gik da til præsten og fortalte ham det. «Ja, tror du, at der er synd ved det, så lader du være,» svarede han, og nu gik manden hjem og dækkede höjen til, samt pålagde sönnen aldrig at røre den. Da vejvæsenets folk gik omkring for at finde sten til broer o. s. v., kom de også her til og begyndte at kaste. Manden gik nu hen og spurgte, hvorfor de kastede i höjen. «Det har vi lovlig ret til.» — «Hvad vil I da have for at lade det være?» Så gav han dem penge for at rejse igjen, og siden solgte han höjen til staten. **Lærer Nörgård, Snedsted.**

600. En mand som boede i *Nörhalne*, hvor Anders Åen nu boer, kjørte sten bort af *Balbunes höj*. Men da blev hans höveder syge og døde, og den kreatursyge hørte ikke op, inden han førte alle stenene tilbage. **Nik. Chr.**

708. En spillemand fra Ålborg ved navn Hellebjærg havde en gang sammen med sine börn været i *N.-Kongerslev* at spille til gilde. Da han næste dags aften kom forbi *Ellitshöj* og var kommen i nærheden af en kæmpehöj, der bærer samme navn som byen, blev börnene først opmærksomme på nogle små mænd og kvinder, som gik og puslede om dem. De kaldte derpå på faderen, som tyssede på börnene og bød dem endelig ingen ting at sige. Derpå tog han sin klarinet frem og blæste nisserne et stykke for dermed at kyse dem væk; men til spillemandens forundring tog nisserne til at dandse, og ud af höjen mylrede en skare småfolk, som også tog del i den for spillemanden vidunderlige dands. Endelig stak han klarinetten i lommen, men nisserne fulgte ham næsten til Ålborg. Det var öjensynligt, at han ved at blæse for dem havde interesseret dem. **Lovise Hansen.**

681. I *Hune* var en höj, hvori fandtes en hel mængde potter med aske og ben. De stod i en stue, opført af store kampesten, og inde i stuen stod store sten med indskrifter i et fremmed sprog. En kone, der tog én af potterne hjem, blev syg og lå i sengen i mange år til straf. Nik. Chr.

737. En mand kjørte om aftenen fra Sundby med sin kone, og da de kom forbi den lille *Balbunes höj*, sagde han til konen, at nu havde han hørt så og så meget om den höj, men aldrig selv set noget, så det måtte vist nok være noget snak. Men ligesom han havde sagt det, rejste höjen sig op på fire stager, og det brændte under den. Nik. Chr.

761. Der var fuldt af dværge på *Øland*. En aften gik en karl forbi *Hvolgårds* lade, da hørte han en stöj der inde og tittede ind ad dören. Da dandsede dværgene både over bjælker og hanebånd. De spurgte, om han ikke havde lyst til at dandse med. Jo. Endelig sendte folk bud efter præsten i *Österby*, og han stillede dandsen. Men karlen blev aldrig menneske mere. Nik. Christensen.

765. Der var en höj i *Bisley*, der hed *Grydehöj*. En aften stod den på fire guldpæle, og der var bryllup der nede.

Ellemanden dér kom og vilde have en kone med ud til hans kone, hun skulde gjøre barsel. Ja, når han vilde love, at hun skulde komme lige så godt op som ned. Da hun gik derfra, fik hun et forklæde fuldt af spåner, og det blev til penge.

En mand, der plöjede ved siden af höjen, gjorde ellefolkenes skåde og rage i stand. Siden lå der et stykke skoldkage på siden af höjen. Det var som mos at smage på, så han kunde ikke spise det. Ane Marie Madsdatter, Brovst.

787. En mand fra Stövring red en aften fra Tvede for at komme hjem. Da han kom til *Koldbakken,* så han, at hele den store bakke stod på gloende söjler, og en mængde bjærgfolk dandsede der inde. Der kom da en gammel mand hen til ham med et sølvbæger og bød ham en drik. Manden tog bægeret, men hældte drikken ud. Da blev bjærgmanden vred og råbte: «Enten du nu rider over land eller vand, skal jeg nok nå dig.» Men manden red så hurtig, at den anden ikke nåede ham. Lige ved *Stövring* forsvandt bjærgmanden, og bægeret var længe i mandens familie her i byen. Sofie Lund.

797. Der skal være bjærgfolk i *Kjællingbjærghöj,* der ligger östen til *Sigsgård,* — sådan kaldes en lille herregård, der ligger lige ud til mosen. Folk så, at de dandsede der oppe ved höjen. En karl fra *Refs* var reden derned for at se dem, og så kom de ud og skjænkede for ham. Men han red hans vej med bægeret. De satte efter ham, og da han kom forbi *Annishöj* — det er sådan en bitte knop her oppe på udflyttermarken — da kom der også nogle ud af, og så havde de nær taget ham, men så var de trolde i Annnishöj gale på dem i Kjællingbjærghöj, og de råbte til karlen for at frelse ham: «Rid af det hårde og på det bare!» Se, båren kunde de ikke komme på, og så frelste karlen sig, og de havde det sølvbæger i hans hjem til om anden juleaften. Da kom der en gammel kjælling derind, og så vilde de give hende en drik af sølvbægeret, men da hun havde fået det i hånden, forsvandt hun med det. Sønder-Kongerslev.

799. *Kjællingbjærg* er et bakkeströg ved den nordre side af *Sønder-Kongerslev kjær*. På søndre side af kjæret ligger *Örnebjærg* på herregården Kongstedlunds ejendom. Begge steder bor der troldtöj. En karl fra Refsnæs skulde for mange år siden ride et ærende til Kongstedlund. Det var om aftenen, og da han red ud af Kongstedlund, tænkte han ikke godt nok efter, eller også var han ikke rigtig kjendt, nok er det, han rider i öst i steden for vest og kommer til Örnebjærg. Her havde troldtöjet gilde med dands og drikning, og höjen var hævet i vejret på gloende pæle. Karlen holdt stille på hesten og sad og morede sig over dette her «leben», men det varede ikke længe, för der kommer en trold og byder ham en drik af et horn. Karlen kigede i hornet, fordi han syntes, at drikken ikke så videre appetitlig ud. I det samme råber en stemme over kjæret fra Kjællingbjærg: «Smid det bag om dig!» Det var troldene i Kjællingbjærg, som netop var i ufred med deres naboer i Örnebjærg. Karlen gjorde, som det blev ham sagt, og en stærk drik har det været, for nogle draber, som faldt på hesten, sved hårene af. Men vilde karlen ikke have drikken, så vilde han så meget hellere have hornet, og han gav derfor hesten af hælene og lod den strække ud derfra, det bedste den kunde. Trolden vrælte, og straks mylrede hele forsamlingen ud af höjen og bag efter karlen. Uagtet det var nogle småpuslinger, kom de nærmere og nærmere ind på karlen, der endda red som en gal mand. Men så råbte de ovre fra Kjællingbjærg: «Rid fra det hårde og ud på det bløde!» Det gjorde han så, og det hjalp, ti da de kom ud i plöjemarken, kunde de ikke følge ham, så han fik forspring, men over kjærvasen fra *Kongstedlund mark* til *Halkjærsgård*, hvor han var nødt til at følge vejen, var de lige ved at indhente ham, og den forreste greb fat i hestens hale. Karlen blev så angst, at han kastede hornet, hvorpå forfølgelsen hørte op. Da han kom hjem, døde hesten samme nat. M. Nielsen.

Bind 2

Ellefolk

25. Gravelsmøer opholder sig ved *Bundsgårds træer* og i *Urbakken*. Det er farligt at søge deres selskab for ofte. En mand, som hed Anders Væver, besögte dem tit, men blev til sidst vanvittig. Han kunde ofte blive længe borte, og ingen vidste, hvor han var. Når han kom tilbage, talte han aldrig om sit opholdssted, men han pralede bestandig med sin rigdom og sagde, at han ejede mere end nogen herremand. Det var i grunden ganske sandt, ti han havde sin rigdom hos gravelsmøerne. Øland. Nik. Christensen.

26. En gammel kone, som hed Ellen Bisp, gik til *Birkfuldsdal* for at hente sin ko, som græssede der. Da hun kom til stedet, fik hun öje på tre småpiger med hvide forklæder. Hun havde hørt, at nogle piger vilde gå derhen og samle enebærris, og troede da, at det var dem, og sagde, at de behøvede ikke at være bange for hende, hun skulde ikke røbe dem for skovfogden. Men da hun havde sagt dette, forsvandt de pludselig for hendes öjesyn, og da vidste hun, at det var gravelsmöer. Øland. Nik. Christensen.

80. Der var en karl, som var så stolt, at han sagde, hver gang han dandsede: «Her kommer Gudfader og Gud den Helligånd.» Samme karl slog en gang hø, og da ønskede han, at han havde sin kjæreste hos sig. Da kom der en ellepige fra *Ellebjærg* og sov hos ham, og hun kom til ham hver nat derefter. Så blev karlen tåbelig, og han gik til præsten for at søge råd, men han åbenbarede ham ikke sandheden. Da hørte de i det samme, at ellepigen råbte: «Du har lovet at ægte mig!» men de kunde ikke se hende. Han vilde nu rejse fra hende og sejlede over et stort vand, men hun fulgte lige godt med og græmmede ham til døde. Nik. Christensen.

Ellebjærg ligger i Tisted sogn i Hobro-egnen.

140. Ved *Nördige* oppe i skoven på *Gjøl* var der ellefolk, og i de vesterste steder i byen dværge. De havde klæder (linned) og ét og andet ude. Det var för 1802 ved Nördige, da der kom beboere dertil, og de fordrev dem derfra, men de fik andet at vide, folk eller fæ kunde ikke være nogen steder. Men så siden har der ikke været noget i vejen og er heller ikke den dag i dag. Nik. Christensen.

150. Sådan har de også fortalt om en mand fra *Rold*, dede han var i lag med de her ellekjællinger. Han lå i skoven og brændte kul, det var nu så meget skikken i forrige tider. Når de kjöbte træer i skoven, så brændte de al tid toppen i kul og havde en hel del kulmiler at passe. Nu var denne her mand altså ude i skoven en nat at passe hans mile, og så kommer der en ellekone og står og sanker hendes skjörter op og står og varmer sig ved milen. Så tykker han, hun skal varmes noget bedre, og han tager da en pind af milen og jager til hende. «Hvad hedder du?» siger hun. «A sjæl,» siger han. Nå, så råber hun: «Fussibuu og Trussitrold, Bukkjærskjællinger og Aldålsdreng, pussullin er åbrænd.» Ligesom hun sagde det, så stod de wenner (ved hende) alle dem, hun havde kaldt på. «Hvem har gjort det?» råbte de. «A sjæl, a sjæl!» Så troede de jo, hun havde selv gjort det, og det varede længe, inden de kunde få den rigtige sammenhæng at vide, så manden kom næsten hjem imens, han havde jo fundet det klogest at komme af vejen. Ligesom han var kommen ind og havde fået dören lukket, så var de derved og slog på dörene, men da var han jo frelst. Om morgenen efter, da han kom ud i skoven, var alle hans kulmiler splittede æd. Så havde de da gjort ham det. Det var nu i Rold skov, han brændte kul, og *Bukkjær* og *Aldal* er netop et par steder inde i skoven. Aldal er lige over for *Stubberup*, og der har været en vej op ad dalen, men et år skred den næsten sammen. Trussitrold boede vel i *Trys sø*, som findes ved siden af landevejen fra *Tveden* til Rold, og Fussibuu havde vel sit hjem i *Fossi mose*, som ligger tæt ved *Fåre sø*.

I den bakke, de kaldte *Stubberup hus*, boede ellefolk. Der slæbte folk ilding sammen i skoven og brændte mile.
Jens Kristensen og Kirsten Kristensdatter. Ersted.

Nisser

2. Et sted i *Vadum* opholdt sig to gårdboere. Da de gamle beboere rejste (døde), så rejste gårdboerne med, de vilde ikke være der længere, siden den stamme uddøde.
I Vendsyssel bruges både gårdbuk og gårdboer. Nik. Chr.

40. På *Refsnæs* boer en gårdmand, hos hvem nissen har sit tilhold. Da hans husmand en gang stod og tarsk korn, mærkede han nok, at hvor meget han end tarsk, blev der dog ved at være lige meget i laden. Så gik han en morgen derover og talte negene, og da var der halvanden trave, som han da tarsk den dag. Men da han om aftenen sagde det til manden, svarede denne: «Ja, du skulde ikke have talt negene.» Samme mand kan kjøre til kjöbstad med læs hver dag, skjöndt han selv kun har lidt korn på loftet. F. L. Gr.

46. På en gård i *Dokkedal, Mov* sogn, boede der for nogle år siden en mand, der almindelig blev kaldt Peder Skelund. På denne gård boede nissen. Den samme mand

havde et lille øg, som nissen holdt meget af at ride på. Men så var det sådan hen ad forårstiden, da foderet i laden var ved at slippe op, at karlen en dag sagde til nis, at efter som der var så lidt at fodre med, kunde det nok ikke gå an, at han vedblev med sit ridt. «Du skal ingen ting bryde dig om,» svarede nissen, «jeg skal nok finde på råd.» Om aftenen bad han karlen om at følge med sig, og da de havde forsynet sig med et dygtig langt reb, begav de sig over *Vildmosen* til *Sønder-Kongerslev*. Der i byen boede netop en mand, som havde et helt gulv utærsket havre i sin lade. Nu tog nissen det halve af havren og bandt det i rebet, hvorefter de begge begav sig på hjemvejen. Men som de kom ned på Vildmosen, begyndte karlen at blive træt, hvorfor han spurgte nissen, om de ikke skulde hvile. «Hvile, hvad er det for noget ?» spurgte nis. «Det er sådan at lade knippet ligge på jorden og sætte sig derpå,» svarede karlen. Nu gjorde de, som karlen foreslog. Men da nissen satte sig ned, befandt han sig så vel derved, at han udbrød: «Håd a trowe, hwilen håd wåt så huld, så had a tån hiele gwolt fuld.»
Mads Andresens kone, Sandhusene, Hadsund, v. Lovise Hansen.

49. Der var en nisse her i *Sønder-Kongerslev* i Kræn Bundesens gård. Karlen var en gang med ham i *Randrup* at stjæle, og de skulde jo have en god börren. Da de kom til en bitte höj på præstens mark, der kaldes *Knoldhöj*, sagde karlen, at nu vilde de hvile dem. Nissen sagde så, at havde

han vidst, at hvilen var så god, så vilde de have taget hele gulvet. Der var også en nisse her nede i *Blikkilde-gården*. Han måtte ud til *Dokkedal* at hente en ko i steden for den, han havde vreden halsen om på. Sønder-Kongerslev.

59. Gården *Ultved* hører til *Tylstrup* i *Ajstrup* sogn. Her var en gårdbuk, som passede to røde køer, og på *Gammelvrå* var én, som også passede to røde køer. De stjal foder fra hinanden. En gren af *Lindholms å* adskiller gårdene, og der mødtes de på broen en nat og sloges, så der ikke blev andet tilbage af dem end deres tommeltæer. Nik. Chr.

93. Herregårdene *Krastrup* og *Vår* i den nordlige del af Ålborg amt havde i gamle dage hver sin nisse. De levede i ufred med hinanden, og det blev aftalt, at en tvekamp imellem dem skulde jævne striden. Nissen fra Vår, der ansåes for den svageste, påkaldte staldkarlens hjælp, og da denne ytrede sin frygt for at være deltager i kampen, forklarede nissen ham, at hele hans deltagelse skulde bestå i at stå og være parat med en høtyv og støde denne i et glødende hjul, under hvilken skikkelse Krastrup-nissen nemlig vilde komme ved nattens frembrud, for så var sejren vis. Karlen tog mod til sig og gjorde, som nissen sagde, og han vandt derved nissens venskab, hvilket han havde gavn af mange gange siden. J. D. Jensen, Vindblæs.

104. Gamle-Hans i *Barmer* fortalte, at da han var ung og tjente på *Øland*, skulde han en aften fodre hestene. Det var så mørkt som en brand. Han stak skovlen i hakkelsen og førte den til krybbemundingen, men i det samme føg hakkelsen om ørene på ham, og han hørte da noget bag ved sig, der lo: «Hahaha!» Det var da gårdbukken, som havde lagt sig i hakkelsen, og Hans havde taget ham med i skovlen. Fra den tid rørte han al tid om i hakkelsen for at mærke, om der var noget deri. Nik. Christensen.

128. I *Tylstrup, Ajstrup,* ligger en gård, som har en gårdbuk. Der tjente to karle, og den ene holdt meget af gårdbukken, den anden fandt bestandig sin störste fornöjelse i at drille den. En gang tog han grøden fra ham. «Det skal du få betalt,» sagde han, og næste morgen, da karlen vågnede, havde gårdbukken lagt en harve over rygningen af laden, og karlen igjen på de skarpe tænder. «Det skal du få betalt,» tænkte karlen. Der gik nu nogen tid hen. Da bad den anden karl gårdbukken om at sy noget for sig, for han var skrædder af håndværk. Da det nu blev en smuk måneskinsaften, tog gårdbukken nål og tråd og satte sig op på høstakken og gav sig til at sy. Så kom der en blåne for månen, bedst som han var i færd med arbejdet. Da blev den lille utålmodig og sagde: «Lys, lys höjt.» Den drilagtige karl stod imidlertid neden for med en slagel i hånden, og da han hørte det udråb, slog han ham over benene med slagelen. Da troede gårdbukken, at det var Vorherre, som straffede ham, for hans myndige udråb, og han sagde da meget ydmygt: «Herre, Herre, lys, som du vil.»

Nik. Christensen.

129. En gårdbuk sad en aften for enden af huset og lyskede sig. Der kom nogle enkelte blåner for månen, og så råbte han: «Lys höjt, du store mand!» Karlen havde stået et sted der ude og hørt det, og så gik han ind i loen og hentede hans plejel, listede sig dernæst hen bag ved ham, og, i det han sagde det igjen, slog han til ham med plejlen, te han trimlede runden om. Så troede gårdbukken, det var månen, der havde slået ham, og han råbte da: «Så höjt og så sagt, som du vil.» Han skulde have smör i hans grød . . .

Hans Kristiansen, Vokslev.

130. På *Nörbjærggård, Gjötrup,* var en nisse, der en aften sad og lyskede sig. Månen var noget overtrukken . . . «Lys höjt, lys höjt.» Karlen gav ham et skrald . . . «Lys höjt, lys lavt, så lys, ligesom du vil.» Han troede jo, han havde fornærmet månen.

Lærer Kristensens kone, Væsløs.

132. En aften sad en gårdbuk i *Brovst* og så i sin skjorte. Da kom der en sky for månen. Han blev ærgerlig og sagde: «Lys höjt!» Karlen og drengen der på stedet vilde gjærne drille gårdbukken en smule, og da de nu hørte, hvad han sagde, gav de ham et træk over benene. Da blev han forskrækket og sagde: «Lys höjt og lavt, som du vil.» De gav ham endnu et rap. Da blev han så fornummen, at han tav ganske stille; men da de tredje gang slog til, så mærkede han, hvem det var, og besluttede at hævne sig. Bar dem ud på brønddiget, og de måtte der ved den mindste bevægelse falde i vandet. Han løb hele tiden omkring brønden og sagde: «Tehi, tehi, tehi! den lange og den stakken! tehi, tehi, tehi, den lange og den stakken!» Det sagde han for at få dem vågne, men de blev dog ved at sove, til gårdens folk kom op og fik dem båret ind. Nik. Christensen.

133. Gårdboen sad på mönningen af *Nöragergård* og lyskede sin skjorte. Blåne for. «Lys höjt, du store mand.» En karl tog en snebold og slog ham under øret med; men det kom han hårdt til at fortryde. Lå i en snedrive om morgenen. Nik. Christensen.

166. I en gård i *Kollerup* havde de en gårdbuk til at passe køerne. Når de kælvede, plejede han at kalde på pigerne, men de havde været slemme til at drille ham, og så vilde han hævne sig. Kaldte tre nætter, de første to nætter bar de ham bort i en kurv, og tredje nat den rigtige kalv ud i møddingspytten. Nik. Christensen.

169. Gårdbukken på herregården *Bratskov* narrede pigerne. En ko fik kalv, men «den gik i sin moder igjen», da de kom. Råbte igjen til dem, anden gang og tredje gang. Så smed de kalven i møddingspølen, men hørte da, at gårdbukken lo, så det gjaldede i hele gården, for nu havde koen virkelig fået kalv, og pigerne havde kastet kalven der ud i steden for gårdbukken. Nik. Christensen.

172. Mens Niels Madsen var rögter i *Mariager-kloster*, skete det en nat, at han vågnede ved, at der var sådan en dumlen ude i nødset. Han stod af sengen og gik derud uden at tænde sin lygte, for det var månelyst, og han syntes godt, han kunde se. Der gik også en ko løs i grævningen, og han gav sig til at lede om den tomme bås, medens han drev koen forved sig. Men han gik frem, og han gik tilbage, og han kunde ingen tom bås finde; så blev han da kjed af det og bandt koen i en stump reb nede ved dören, i det han tænkte som så: «Lad hende nu stå der til dag, så finder jeg nok båsen, når jeg kan bedre se,» og så gik han og lagde sig igjen. Men om morgenen var koen forsvunden, rebet hængte ved dören, og alle køerne stod godt nok i deres båse. Så forstod Niels Madsen, hvem det var, han havde gjennet med om natten, og siden gik han aldrig i nødset om natten uden at tage sin tændte lygte med, for han havde ikke lyst til at komme til at trække med «den bitte mand» en gang til. Det var hans held den nat, at han gik i sin gode troskyldighed, og aldrig tænkte på andet, end at det var en rigtig ko, derved havde det ingen magt over ham.

Karen Marie Rasmussen.

178. Rögteren på *Kokkedal* finder et løst kreatur og binder det da i en jærnlænke, fordi han mente, at jærnet skulde fordrive spøgeriet. Ikke desto mindre var koen om morgenen forsvunden og kun jærnlænken tilbage. N. L.

179. *Nörbjærg* i *Gjetrup*. Den løse stud i stalden ... Rögteren trak den uden for og bandt den i en krog. Om morgenen hængte der et ledigt reb på stedet. Nik. Chr.

Farende uhyrer

11. Joens jæger kan høres i luften, det skriger som hunde. Når han kommer forbi, og folk i det samme flöjter ude, så kommer de, og hundene giver da lyd. Som börn blev det forbudt os at flöjte om aftenen, «for så kommer Jons jæger,» sagde de.

Jens Mark, Vogslev.

15. En nat kom noget, de kaldte Kåels Uen farende i luften. Så lå drengene og gjorde nar ad den og gjøede ad hundene. Da faldt de ned på drengene og overbed dem. Men så flöjtede jægeren, han kaldes Wåwns jæger, og så flöj alle hundene af vejen op i luften, og det susede, te det var forfærdeligt. A havde en morbroder, der var hyrde der på marken. Så kom bjærgfolkene op og vinkede ad ham med et hvidt törklæde, han skulde komme hen til dem. Han paste dog på at komme ind på noget plöjet, for hvis de kom rendende efter ham, så vilde de falde for hver fure, der kunde de ikke gå.

Ane Marie Madsdatter, Brovst.

62. I omegnen af *Ålborg* farer Jons jæger ofte gjennem luften, ledsaget af en stor mængde hunde, som løber bag efter på jorden. Den, som møder ham, må lægge sig plat ned på jorden, ellers bliver han syg derefter. Undertiden høres jægeren at kalde på sine hunde med et fælt skrig. Træffer det sig, at han kommer over et hus, hvori to döre står åbne lige over for hverandre, da farer hundene der igjennem, og hvis der på samme tid brygges eller bages der i huset, bliver det alt fordærvet.

M. C. Nielsen.

64. Våuns jægers hunde kom en gang ind i min kones fødegård og snusede imellem sengene. Det var om hösten, og folkene var gåede ud at binde kornet. En gammel kone, der var fra *Gislum*, hun hørte dem, a véd ikke, om det var min kones bedstemoder eller oldemoder. J. Ravnkilde, Haverslev.

91. Min moders fader og en anden mand gik ned til havet en morgen og vilde fiske. Der skulde jo komme flere, og da de var komne for tidlig, lagde de dem nede på stranden ved båden. Så kommer der to kvindemennesker løbende langs stranden af östen, og de vendte dem og så dem tilbage. Nu så de vel ikke deher to, der lå, og så sagde de til hverandre: «Han kan ikke nå os, for han er fnattet.» Ikke så meget længe efter kommer der én ridende, og han spurgte mændene, om de ikke havde set nogle. De siger jo, de havde set deher to kvindemennesker, og de havde sagt til hverandre, at han kunde ikke nå dem, for han var fnattet. Så sætter han sig af hesten og pisser og toer sig i vandet, og så rider han igjen. Det varer så ikke længe, inden han kommer tilbage, og havde dem bag ved sig på hesten. De hang hver til sin side og var knyttet sammen i deres hår.

Kristen Jepsen, Rødehus.

94. Knarkuenen flyver altid samme vej. Det er noget farligt at se den. Det er fordømte ånder, der skal flyve jorden rundt i et døgn, og derfor hører man dem al tid fare samme vej, nemlig i nordöst. A hørte det som barn.

Lærer Dissing, Erslev.

95. Jeg og min kone hørte en nat Knarkvognen på vejen imellem *Mejlby* og *Haverslev*. Jens Ravnkilde, Haverslev.

101. Knarkvognen har jeg hørt så mange gange, det er Radgjæs, der knarker. De kaldes Radgjæs, fordi de flyver i rad.

C. Brögger, Ravnkilde.

115. En mand havde kjørt et læs lyng her over, som de havde draget over i bakkerne. Da de vilde nu til at bære det ind om aftenen, da kom natravnen og forskrækkede min moder, og hun sprang værgeløs ind ad.

Det var en gang i *Gravlev kro*, der var så mange unge forsamlede. Så var der én, der hed Jokum, han skjæft efter natravnen og sagde ba-u ligesom den. Men så kom den efter dem ude på gaden, og de sprang jo ind i kroeret og vilde hytte dem. Jokum havde sagt: «Hvad er det for en gut, der siger ba-u?» og siden kaldte de den så Jokums gut. Nå, så fløj natravnen jo væk igjen, men Jokum turde ikke vel komme ud af kroeret, han var den sidste der den aften.

Jens Kristensen Ersted.

128. Man kan få dragen til at give sig guld, når man kan kaste en sten på dens hale, idet den kommer flyvende. Da falder halen ned som guld, med undtagelse af det ene sted, hvorpå stenen træffer, der bliver uforandret. Men når stenen træffer på dragen, giver den et skrig fra sig, der dræber den, der kastede stenen, hvis den hører det(?).

I *Saltum* sogn var en karl, som så dragen. En pige malede på den tid på håndkværnen i gården, og han bad hende nu at dreje så hurtig rundt som mulig. Hun lovede det. Da dragen kom, kastede han en sten og var heldig og traf halen. Han stak öjeblikkelig sine fingre i ørene og puttede sit hoved under kværnen. Derved undgik han at høre skriget og fik halen, der var purt guld. Pigen hørte også skriget, men hende kunde det ikke skade.

Nik. Christensen.

Vandets ånder

7. For mange år siden var to fiskere ved *Torup strand* ude at fiske på havet lille-juledag. Da skød der en havfrue op af bølgerne. Fiskerne vidste, at man skulde give havfruen noget, så spåede hun. Den ene fisker trækker da af sine stötthueser (stonthoser, fæddeløs hueser, eller hvad man nu kalder dem), dem havde han uden over sine rigtige hoser, og dem kaster han så ud til havfruen. Så sagde hun:

«Ro i land, ro i land, du ædle mand,
som mig stötthoser gav;
det suser og bruser i nord,
ellers får du din juleaftensnadver her i år.»

Skyndsomt roede da fiskerne mod stranden, og næppe var de komne på land, för der rejste sig en voldsom storm.

Joh. Skjoldborg, Kollerup.

36. Åmanden hedder nøkken i det sydlige *Vendsyssel*, syd for *Vildmosen*, ti i de egne bruger de kjendeordet «en», men nord for Vildmosen hedder åmanden Nøkki. Der siger man nemlig «i» som kjendeord, ligesom Fynboerne. Navnet åmand er et aldeles fremmed ord i Vendsyssel. Jeg har aldrig hørt det nævne af en Vendelbo, endda jeg er kjendt og har rejst i de fleste egne af Vendsyssel, ikke heller har jeg hørt andre navne bruge til ham end Nøkken.

Friskolelærer A. E. Jakobsen, Örritslev.

37. I gamle dage var der megen mangel på vand i *Vendsyssel*. Folk vidste da aldrig, hvad de skulde gjøre. Da kom der en gammel mand og sagde, at det kunde da aldrig være så farligt at få vand, det var ham en smal sag, når man vilde give ham en ordentlig betaling. Det blev ham lovet. Han tog da en kjæp, trak den bag efter sig, og hvor som helst han drog frem, kom der vand. Det er *Ry å*, og da manden rystede på hånden, så kom dens mangfoldige bugtninger deraf. Men da folk så, at der var vand i overflødighed, vilde de ikke give ham den lovede betaling. «Ja-ja,» sagde manden, «så skal åen nok kræve den.» Deraf kommer det, at der hvert år drukner et menneske i den.

(Sml. «Dannebrog» nr. 1.) Nik. Christensen.

38. *Ry å* i *Vendsyssel* tager et menneske hvert år, og når den kræver det, råber den: «Tiden og stunden er kommen, men manden er endnu ikke kommen.» Når folk hører denne röst fra åen, skal de vare sig for at komme den for nær, for gjör de det, så får de en uimodståelig lyst til at springe i den, og de kommer aldrig mere op igjen. Der skal være mange, der har hørt den råbe de ord. Blandt andre var der en pige, der gik langs med den og havde en hund ved siden. Da hun hørte den råbe, råbte hun: «Ikke mig, men hunden!» Og straks sprang den der ud i og druknede. Hun så også en lille bitte mand med et stort skjæg løbe i åen, det var Nøkken og vel sagtens den, der havde råbt.

Det, at åen sådan tager et menneske hvert år, er kjendt i vide kredse og bliver den dag i dag troet af mange. Mødrene advare ofte deres börn mod at komme denne slemme å for nær, og det ikke alene for at afholde deres börn fra at falde der i, men også fordi, at de selv tror, den har magt til at give folk lyst til at springe i den.

Om åens tilblivelse fortæller sagnet følgende: Vendelboerne manglede et vandløb til at lede vandet af de sumpige

moradser, der dannedes af den store *Vildmose* og flere mosedrag i det sydlige Vendsyssel. De sluttede da overenskomst med en mand om, at han skulde grave et sådant vandløb; men denne mand var imidlertid en led trold, eller det måske var Nøkken selv, som nu løber i åen. Mere end sit Fadervor kunde han, ti han tog blot sin spade og slæbte efter sig, og der, hvor han slæbte den, brød åen frem i samme skikkelse, som den har endnu. Men da manden krævede betalingen derfor efter overenskomsten, svarede Vendelboerne, at da han var kommen så let fra det, vilde de ikke give ham nogen; derover blev manden vred og sagde: «Så skal den fra nu af hvert år tage et menneskeliv.» Og det har den nok også gjort og gjör endnu. Sit navn fik åen af det store ry, der gik om dens tilblivelse, og dens råben. A. E. Jakobsen.

40. *Ry å* er meget dyb, og den skal råbe en gang hvert år: «Tiden er kommen, men manden er endnu ikke kommen,» og så skal én drukne. Så var det en gang i tolv år, der var ingen, der druknede, men da hændte det, at tolv tærskere, der om vinteren havde været til hove på *Birkelse* og om aftenen gik hjem, de druknede alle tolv. For hvis det driver over et år eller flere, så tager åen på én gang alle dem, den har til gode. Jens Mark, Vokslev.

41. *Ry åes* vand har uden at være mudret et sortagtigt udseende, hvilket måske hidrører fra dens moseagtige leje. I umindelige tider har den hvert år krævet et offer, enten ved badning, eller når man sætter over i de små sejlbåde. I seks år indtraf der en gang intet ulykkestilfælde, men i det syvende år druknede på én gang syv unge mennesker deri. Rösten siger: «Tiden og timen er der, men manden er der ikke.» J. D. Jensen, Vindblæs.

42. De havde stensatte overgange eller overkjörsler over *Ry å*. Når de færdedes over dem, ofrede de en skilling til åmanden. Disse skillinger kan undertiden findes endnu, når man vader i åen. Erik Sörensen, Sønder-Saltum.

55. Der druknede én hvert år i *Limfjorden* ved *Brovst*. Der hørtes en röst, som sagde: «Tiden og stunden er kommen, men manden er ikke kommen.» Så var det i syv år, der druknede ingen, men så druknede der syv ét år.

59. Der er en lille sø oppe ved *Rold skov*, jeg kan ikke komme på, hvad det er, den hedder. Den kan ordentlig brøle, når den vil have en mand, og så drukner der også snart én.

Jeg så den det andet år, da jeg og min kone var deroppe, det var da et mærkeligt vand at se på, det så ud, som var det ene guld og sølv, men jeg var ikke tæt ved det, for det måtte vi ikke. Man kan slet ikke komme til det fra de tre sider; ham, der ejede det, hans höveder går til det hver dag og drikker, men de går aldrig uden til den ene side. Anders Svendsen ved K. M. Rasmussen.

62. En gang vilde de på *Birkelse* drage våd i *Gåselunerne* i *Vildmosen*, men der boer en stor karl, som vil være enerådende her, og de almindelige garn var snart ødte. Så fandt de på at lave et garn af jærn og kaste det ud. Det hjalp dog lige meget, ti aldrig så snart det var kastet ud, så blev det draget ned i dybet. Siden prøvede de aldrig på at fiske der. Nik. Christensen.

63. Der var en gang på *Birkelse* en rigtig stivnakket herremand, som lod sin fisker og to andre rejse ud til *Gåselunerne* med et våd for at fiske. Deres fangst tegnede også til at skulle blive god, for da de fik vådet midt i den ene af dammene, havde de alt hvad de kunde trække. Så hivede de til af alle kræfter, men da blev vådet med et så let, som om det var helt tomt, og da de fik det i land, var det revet fuldstændigt itu. De måtte da drage tomhændede hjem. Men da herremanden hørte, hvordan det var gået, og troede, at fiskene havde splittet vådet ad, lod han lave et af ståltråd,

og så lod han folkene rejse anden gang ud til dammene tillige med to andre, så de var fem i alt. Denne gang tegnede det også til at blive en god fangst, men da de nu fik vådet tæt til land, havde de en aparte stor fisk i det med hale og manke ligesom en hest, men den fisk var dem for stærk, den tog hele vådet med tilbehør fra dem, og det hjalp ikke, at de firede i rebene, de blev omsider for korte, for der var ingen bund i disse damme, og da fisken stak rigtig langt ned, måtte de til sidst give slip på det hele. A. E. Jakobsen.

64. På *Gammelvrå* drog de en gang i *Lunerne* med et stålvåd og fangede en fisk så stor som en kalv. Den havde både hale og manke. Våddet stødte sig løs og blev der og er der endnu. Nik. Christensen.

65. I *Gåselunerne* fiudes en sø, hvor der i gammel tid blev nedmanet en stor del mennesker af præsterne. De skal siden være skudte op af vandet i fiskelignelse, men med mos på ryggen.

En gang forsögte nogle at drage våd i søen, men da blev garnet sønderrevet af dem. Derpå gjorde de et våd af jærn, men det blev revet ned til søens bund af dem, og der ligger det endnu. (Sml. nr. 62) Nik. Christensen.

82. *Valsted* og *Sebbersund* ligger tæt ved hinanden, der er kun en bitte fjerdingvej imellem dem. Imellem byerne løber en bæk, der kaldes *Goldbæk*. En gang var de unge fra Sebbersund i Valsted til legestue. Da de gik tilbage, var det blevet tøbrud, og de kunde ikke komme over bækken uden at vade. Så får én öje på en gammel hest, og den skulde så være færgemand . . . . . Plat, så lå de i Goldbæk alle sammen. C. Brögger, Ravnkilde.

117. Min gammelmo'r var jordemoder og gik meget på *Lundbæk*, for hun havde ammet to baroner og var så gjæv med herskabet. Så havde baronessen lovet hende en skjæppe æbler, og hendes mand skulde hente dem på Lundbæk. Men de var temmelig tunge for ham at bære, og da han kom ned i *Møllehulen* imellem *Grydsted* og *Hule mølle*, der er en ualmindelig dyb hulvej, kommer han til en hest, og da han nu var træt, tykte han, at han gjærne kunde lægge sækken på den; men vilde alligevel ikke, inden han fik den at se. Så slog han ild, og så da, at den havde intet hoved. Den skred ned ad vejen og drev forbi ham, og så gik han videre og kom hjem med hans æbler. Jens Mark, Vokslev.

Lindorme og småkryb

2. Her nede lidt norden og östen for *Torstedlund* er en lavning, de kalder *Sörvad*. Der kommer Lavst Gammelholm gående en dag, og da ser han den forfærdeligste lindorm foran sig på vejen; der var et dige ved hver sin side af den vej, og ormen kunde nå fra det ene dige til det andet. Nu havde han hørt, at der var spået af, at der skulde komme en lindorm op i *Ersted wælder* — det er inde i skoven ved det, de kalder Ersted kjaar, men det hører ikke til Ersted nu, for da jægermesteren solgte gårdene, da tog han engene fri — og da Lavst nu ser ormen, så går han tilbage igjen og fortæller det, og så kom birkedommeren, Knud Teilhed han, og hans skrivere derop med deres bøsser og vilde have dræbt den her orm, for de troede jo, den var der, siden det var sådan en mand som Lavst Gammelholm, der havde sagt det, — men væk var den. Jens Kristensen, Ersted.

10. Manden i *Nörbjærge* i *Gjötrup* turde ikke bo i gården, for han troede, at der var en lindorm i det bjærg, som ligger tæt ved, og den vilde bryde ud.
Lars Kristian Madsen, Rönneliden.

11. I *Nörbjærg bjærg* i *Gjötrup* var en lindorm. Der var et limstensbrud i den bakke, og til en bestemt tid skulde den netop komme der ud af. Alt det, den så, og alt det, den kunde nå, det døde. Den var så lang, at den kunde nå syv gange omkring kirken. Lærer Kristensens kone i Væsløs.

12. Som dreng hørte jeg, at der var en lindorm i *Nörbjærge* i *Gjötrup*, og det kunde vare tre hundrede år, inden den kunde æde sig ud. Men det var også et stort bjærg.
Jens Kristian Smed, Tranum.

13. Der var en lindorm i *Gjötrup* i *Nörbjærge bjærg*. De skulde have hørt den en gang, de tog sten der. For der har de også savet sten og taget lim til kalk. K. Kjeldsen, Ullerup.

16. På *Gammelvrå* var der en gang en skytte, som skød lindormen ved *Sandalsbjærg*, da den lå og sov. Nik. Chr.

Rasmus Ligaard, Skejby.

119. Når man får hugormefedt af en hvid hugorm, bliver man synsk. En lille pige kunde se, at en ko, der kom lige fra tyren, var med kalv. Der var én, der dræbte en hvid hugorm, og så satte hugormene al tid efter ham.

Nede i *Himmerland* er der en klog kone, der kurerer med hugormekjød. Pastor Worm, der har været præst her, fortalte, at han en gang kom ind i *Rold* skole, og der var to småpiger fra en gård i nærheden, som havde været syge en tid, den ene var allerede kommen i skolen, men den anden ikke. Så spörger Worm søsteren om, hvordan det var med hende. Ja, hun var syg. Hvad råd de brugte? De spiste hugormekjød, sagde hun. «Hvorfor er du kommen dig og din søster ikke?» — «Nej, for hun snakkede, mens hun spiste det.» De fik det pa deres meldmad.

Kræ Mon her i *Gudum* spiser hugorme. Han skjærer hoved og hale og navlestykke af, törrer dem i solen, og så er de lige så gode som spegede ål. Lærer Søe, Gudum.

156. Hugormekongen var helt hvid og havde et rödt hoved. Det var den eneste hun, der var i boet, så det er med dem som med bierne. En hestepranger havde en gang fået fat i én, og vilde have den kogt og spist, så kunde han komme så vidt, at han kunde se lige så langt ned i jorden, som han selv var höj, og kunde også se kalvene i køerne. Så kommer han ind et sted og vilde have denne hugormekonge lavet til. Der havde de en bitte næsvis tøs, som stod med noget brød i hånden og bed af. Det falder ned i potten, og hun tager det op igjen og bider videre på det. Da kunde hun se igjennem væggen, at hesteprangeren sad inde ved siden af kakkelovnen, og hun kunde også se, om der var hvide eller brogede kalve i køerne. Nu vilde prangeren have kjöbt pigen af folkene, men de vilde ikke sælge hende.
Jens Kristensen, Ersted.

Varulve

40. Der var en mand i *Biersted*, som blev anset for at være en varulv. Da han skulde begraves, så stak en mand sin tjörnekjæp i graven og sagde: «Så vist som denne tjörnekjæp aldrig kan blomstre og gro fast, så vist kommer denne mand aldrig til Himmerig.» Men da nu folk havde været i kirke og kom igjen, da havde tjörnen blomstret, og den sad så fast i jorden, at ingen mand kunde oprykke den. Nik. Chr.

41. For mange år siden boede i *Nörhalne* en husmand, der kaldtes Kristen Burmand. Han var en rigtig trold. Folk troede fuldt og fast, at han kunde forvandle sig til en ulv og i en sådan skikkelse udøve de samme gjerninger som en virkelig ulv. Folkene i Nörhalne, der var hans næste naboer, levede han tilsyneladende i venskab med, men de måtte dog flere gange føle virkningen af hans ulvenatur. En nat blev hovedet bidt af deres gasse, og Burmand blev i hele byen anset for gjerningsmanden, hvorvel folk ikke ligefrem turde sige ham det. Men da der nogen tid efter blev dræbt en kvie af ulve for de samme folk, brød uvejret løs over hans hoved. Hans kone, Maren Jörgensdatter, foreholdt ham hans

ugjærning og beviste sin beskyldning ved de kjødtrævler, som hang i hans lange tænder. Skjöndt her var syn for sagen, forsikrede dog Burmand höjt og helligt, at han var uskyldig, og ønskede, at der måtte vokse en torn op af hans hjærte efter hans død, dersom han var skyldig i kviens og gassens drab. En dag, da hans kone var på heden efter en dragt lyng, blev hun angreben af en ulv. Hun værgede sig først bravt med lyngleen, men da hun mærkede, at hun på denne måde ikke kunde undgå at blive ulvens bytte, sögte hun med list at undslippe. Hun afförte sig sin klædning i störste hast, hængte den på lyngleen, sneg sig bort og kom lykkelig hjem. Noget efter kom hendes mand. Hun fortalte ham, hvad der var mödt hende, og da opdagedes det, at han havde været ulven, ti i hans tænder hang der trævler af hendes klædning, som han havde revet i hundrede stykker. Hun beklagede sig for en nabokone, og denne gav hende det råd, at hun skulde nævne ham ved navn, når hun en anden gang blev angreben af ham. Kort efter gik en ulv løs på hende ved *Biersted kirke*. Nabokonen kom hende til undsætning, men om end skjöndt de nu var to mod én, så havde ulven dog vundet sejr, dersom Burmands kone ikke havde husket, at hun skulde nævne hans navn. Aldrig så snart havde hun i sin angst sagt: «Burmand, er det dig?» för manden stod nøgen og beskjæmmet for dem. Da Burmand döde, og hans grav var tilkastet, stak en af ligfølget sin stok i graven med de ord: «Hvis du har været en trold, da vokse den op af dit hjærte.» Stokken voksede op og blev til en tornebusk, som endnu findes på Biersted kirkegård.

Kirken er omgiven af store kjæmpehöje, og fra én af dem har man en vid udsigt over 33 kirker i 8 herreder. Nik. Christensen.

Religiøse sagn

38. Der var mange svinedrifter på *Gjøl*. Da Vorherre og st. Peder kom til øen og så, at der ingen mennesker var, tog han nogle l.... og sagde: «Bliv en Gjølbo!» Derfor er de så brune. Vendelboerne siger: «Hvad, du tager det nok med fingrene, ligesom Gjøl börn.» Nik. Christensen.

94. For omtrent tredsindstyve år siden var det kjær, som nu hører til *Sebberkloster*, et stort morads fuldt af damme og bække. En morgen tidlig gik en mand fra *Barmer by* ad vejen til *Store-Ajstrup*, der nu er anneks til *Sebber*, men tidligere hørte til *Lundby*. Han så da en mand sväve hen over kjæret, og ikke bedre manden kunde se, så havde han en skomagerlæst på ryggen. Han rørte ikke ved jorden med födderne, og det kunde heller ikke lade sig gjøre, da der ikke var så meget tör plet, at en fugl kunde sidde på. Det var Jerusalems skomager. Nik. Christensen.

95. En Himmelbo har fortalt, at der en dag kom en mand ind et sted i *Himmerland*, han var så gammel, at hans klæder var mosgroede, og så stod han hele tiden og lettede på födderne, så ömme var de, men han sågde ingen ting. Man bød ham en meldmad, han tog den ikke. Så gik manden ind efter en skilling til ham, men da han kom igjen, var den gamle henne. Man så ud, han var ingen steder at se, og så tvivlede man ikke om, at det var Jerusalems skomager.
P. K. M.

97. Min moder tjente oppe i *Grydsted*, og der var det skikken, at pigerne skulde op om natten klokken 1 og malke køerne, og så sætte dem ud, mens alle andre sov. Den gang hun så havde været ude med dem, kom der en ældgammel mand gående lige bag efter hende, og hun blev jo forskrækket for ham, for hun kunde se, at han var så fuld af mos

over det hele, og støvlelæsterne de hængte over hans nakke. Så meget så hun da, ihvorvel hun turde ikke ret se sig tilbage. Hun gik nu hjem ad, og han blev ved at gå bag efter hende. Så gik hun ind ad bryggersdören og ind i hendes seng. Han var så nær, at hun ikke kunde få lukket for ham, og så gik han også ind i stuen og lagde sig et bitte korn op til en bænk, der var for enden af bordet. Ret satte han sig ikke på den, men stöttede sig til den, og hun lå i hendes seng og kunde se ham. Han sad der og stönnede og pustede lidt og så underlig ud. Da han sådan havde lonnet (ɔ: hvilt sig) et bitte korn, gik han ud igjen, den samme vej, han var kommen ind. Hun tog nok dynen over hovedet, men kunde dog ikke lade være at kikke efter ham.

Juliane Marie Povlsdatter, Vokslev.

99. En kone var ene hjemme en middag, og så kom der én ind, der så så besynderlig ud; han gik med trævlede og lasede klæder og langt uredt hår, der hang ham ned ad ryggen. Hans öjne var så små som fugleöjne. Hun troede, det var en tigger, og så gik hun hen og hentede et stykke brød og flyede ham, men da hun rækkede efter ham, var han væk. Det var henne ved *Nörrestrand* (ude ved Vesterhavet) i de nörre sogne. De skulde også have set ham ude ved *Ålborg*, han gik ved fjorden, og når de gik ned imod ham ved den side, hvor han var, så gik han med ét over til den anden side. De vilde så over fjorden for at træffe ham der, men da var han atter flyt over til den side, hvor de kom fra. Sådan prøvede de det flere gange, men kunde ikke komme ham nærere. Så troede de, det var Jerusalems skomager.

Lovise Sörensen, Öster-Brønderslev.

100. To karle var ude i heden at grave törv. Så faldt den ene i sövn, og en hvid mus kom ud af hans hals og løb hen til en rende, hvor den løb og snölrede. Den anden lagde sin törvespade over renden, og så løb musen over og ind i jorden på den anden side. Lidt efter kom den tilbage og løb atter ind i karlens hals. Så vågnede han. «Du drömte nok.» — «Ja.» — «Hvad drömte du?» — «A drömte, te der var en kjedel fuld af penge i den bakke.» — «Da vil vi også have dem, vi vil hen at kaste efter dem med det samme.» — «Å skiid,» siger karlen, der sov. «Ja, a vil nu have gravet.» Han fandt også kjedelen, og den var fuld af penge. Så fortalte han den anden karl, hvordan det var gået til.

Jens Kristensen. Ersted.

133. En mand havde advaret sin kone mod at spinde de helligdage, men det hjalp ikke, hun blev lige godt ved med arbejdet. Det gik endog så vidt, at hun satte sig til at spinde en juleaften. Da rækker der en blodig hånd ind ad dören og siger: «Der skal du se, hvad a vandt,
sidste juleaften a spandt.»
Det var altså en kone, der havde været ligesindet med hende.

Øster-Hornum.

140. Der var legestue i en by, som hedder *Djørup*, en lidt her fra *Bislev*, og så var jeg og en anden dreng bestemt på at ville derhen. Vi gik så hen til kirkegården og satte os ved diget for at se efter, om der kom ingen andre fra Bislev, som vi kunde følges med. Imidlertid giver det sig til at synge i kirken, og vi sad og hørte på det et skjönne bitte korn. Der kom ingen og vilde til legestue, og det var ikke fri, vi blev lidt bange, nok er det, vi bestemte os til at løbe hjem, og så lod vi legestue være det, den var.

Jens Mark, Vokslev.

149. I den gård, der var lige vesten for *Vokslev kirke*, var karlen ude en julemorgen at give hestene. Det var i den tid, de havde ingen stueklokker, og de gik i kirke om morgenen ved lys. Så kommer han ind og siger: «Vi har sovet for længe, det er snart en skam, for nu synger de i kirken.» Konen hun snapper hendes kapperöllik og sætter den på hendes hoved, og så tager hun en bitte stakket damaskes kåbe på til at hægte om hendes hals, og nu gik hun op i kirken. Da hun nu kommer ind i stolen, kommer hun til at sidde ved én, som hun havde været så gode venner med, men som var død for mange år siden. Hun kunde også kjende mange flere bekjendte, og kirken var fuld af folk, men alle sammen var de døde. Så siger hun: «Hvordan er du kommen her ind? Du må hellere gå igjen, så snart du kan, og når du mærker noget, der rykker i din kåbe, så skal du hægte den op og ikke se dig tilbage, men gå lige frem. A skylder min nabomand fire skilling, og dem skal du betale for mig,» sagde dødningen til hende. Så går konen, og den gang hun kom i kirkedören, da kom der noget og rev kåben fra hende. Hun havde hægtet den op, og så lod hun det beholde den. Om morgenen, da folk kom og vilde til kirke, da lå kåben uden for kirkedören og var i ene stumper. Hun betalte de fire skilling, som hun havde lovet.

Jens Mark, Vokslev.

150. For en menneskealder siden havde et fruentimmer i *Mariager* bestemt sig til at gå til fropræken i Mariager kirke. Den begyndte klokken otte, og det var om vinteren. Midt om natten omtrent klokken 4 vågner hun, står op og trækker sin puds (stads) på, da hun antager, at det snart er ved tiden, og skynder sig derpå op til kirken. Dören stod åben, og alle vinduer var oplyste, og hun kunde høre orgelet spille. Hun gik nu rask ind og sögte sin stol, men forundrede sig over, at hun næsten ikke kjendte et eneste af de mennesker, der var i kirken, og de få, hun kjendte, var døde. Præsten, som stod for alteret, havde også været død i nogle år. Hun bliver nu helt forvirret der over og vil løbe ud, men det var hende ikke mulig at rejse sig. I sin forvirring så hun sig om og blev en veninde vaer, der stod i stolen bag ved hende, men som også var død for et par år siden. Denne veninde böjede sig nu over til hende og hviskede, at hun skulde hægte sin kåbe løs (det vaer en rød ærmekåbe), og når præsten havde sagt amen på prækestolen, og förend han lyste velsignelse, skulde hun løbe ud af kirken, for ellers kom hun galt af sted. Hun kunde nu heller ikke rejse sig, för præsten sagde amen, men så løb hun alt hvad hun kunde, og lige da hun kom uden for udgangsdören, sloges den i bag ved hende med et frygteligt brag, og hendes kåbe blev siddende fast i dören, men selv tog hun ingen skade. Om morgenen, da folk kom og vilde i kirke, fandt de kåben siddende i døren. Det, der sad udenfor, var helt, men det, der sad inde i kirken, var revet i lutter småstumper, der lå spredte over hele kirkegulvet.

Samme tildragelse i *Randers kirke*. H. A. B.

197. Det var en Krabbe, som ejede *Torstedlund*, og han havde en datter, som en gang fik et stykke kjød i halsen og kvaltes deraf. Nu blev hun lagt i kiste og sat op i kirken. En aften efter hører degnen en ynkelig klagelyd inde fra kirken, og da han nu tog nøglen og lukkede op, viste det sig, at pigen var kommen til live. Hun blev bragt hjem, men var fra den dag sindsforvirret og led forfærdelig. Faderen gjorde da det løfte til Vorherre, at dersom han vilde løse op for hende, så vilde han oprette *Årestrup hospital*. Fire fattige koner og en forstander skal der have deres ophold, og fire gårde blev satte i pant, for at de fik deres. Først for nylig er pantet indløst og gået over på Torstedlund.

L. Mosbæk. Stövring.

202. Der var en kone, der vilde gå tvært over *Nörre-Økse sø*, hun gik fra *Nörre-Økse* og vilde til *Klithuse*, og hun havde en bitte dreng med sig. Den samme kone havde alle sine dage været så gruelig gjerrig, og hun sagde således, at hun kunde ikke forstå, hvordan folk kunde få stunder til at sidde ned og pisse, for det havde hun aldrig kunnet få stunder til. Så rejste hun altså tvært over søen, det var jo vinter, og der var jo is på, men da hun kommer midt på, så søkker hun. Så løber den her bitte dreng op til Nörre-Økse efter folk, at de skulde komme ud til hende, og der kommer så mange mennesker derud, hele Nörre-Økse by. Hun hængte der endnu på isen i hendes arme, og de hyttede reb ud til hende og lagde fjæl derud, men kunde på ingen måde redde hende. Hun sang salmer, og præsten

blev hentet og berettede hende, og da det var nu forrettet, og der ingen redning var, sagde hun dem farvel alle sammen og puttede sig ned. Så sagde folk: «Hun havde ikke stunder til at sidde ned at pisse, men hun havde endda stunder til at sidde i søen og dø.» J. Kristian Smed, Tranum.

267. *Kirketorup* præst han havde en dum kusk. Så kjørte de en gang og skulde til *Bislev*, og kusken kunde jo ingen ting sige og havde ikke lært nogen ting af fingersprog eller slige ting sådan som nu. De skulde berette en kone, og hun døde da også, mens de var der. Kusken han græd for hende, te det var forfærdelig, og præsten kunde ikke forstå det, for han tykte, te det var en god død. Så kjørte de til sogne og kjørte ned ad *Ejdrup* bakke, og det var om vinteren. Der kom en mand kjørende imod dem, og den ene hest slår op og klyver panden på manden, så han styrter bag ud af slæden, og var død med det samme. Det lo kusken så forfærdeligt ad, og præsten tykte, det var sært, at han kunde le ad det. Så bad præsten på prækestolen i syv år, at hans kusk måtte komme til at snakke, for at han kunde fortælle det, hvorfor han græd, når konen døde sådan en god stråd0d i hendes seng, og lo, når manden kom så elendig af dage. Så fik han også hans mæle og siger, at hendes sjæl tog ravnen, men mandens sjæl tog duen, og det var det, der morede ham. Det er så mænd ingen historie, det er en virkelig tildragelse, men det er længe siden den skete.

Jens Kristensen, Ersted.

326. Holger Danske skal sidde i *Bulbjærg* og vil komme og frelse Danmark, når det er i stor nød og fare. En bonde gik en gang fra sit arbejde med en greb på nakken, men så gik han vild i klitten og traf omsider Bulbjærg, hvor han fandt en indgang og gik ind i bjærget. Der så han en gammel mand med et langt skjæg siddende ved et bord og stöttende hovedet på begge hænder. Det var Holger Danske, som nu spurgte den indtrådte, der næsten havde tabt bevidstheden ved synet af den frygtelig store mand, om folk endnu var stærke i hans fædreland, og forlangte, om han vilde række ham sin hånd, for at han kunde prøve hans fingre. Manden rakte ham da grenene af greben, som han straks böjede og sagde så, at i hans tid havde folket anderledes stærke fingre, end at man sådan kunde böje dem, og det gjorde ham ondt, at folk nu til dags var så lidt stærke. Manden skyndte sig nu frygtsom til sit hjem.

På *Skarrektit*, som står udenfor Bulbjærg i havet, skal der stå en guldskål, som Holger Danske selv har sat der.

J. C. Overgård.

327. De siger, at Holger Danske boer i *Bulbjærg*. Der står en sten i havet uden for bjærget, og der fortælles om den, at Holger Danske har sat den der på en guldfod, og der skal stå et guldbæger oven i den. Kristen Jepsen, Rødehus.

364. Sybille har spået, at når der blev to broer over *Ålborg fjørd*, så skulde Ålborg søkke, og at der skulde stå et stort slag i *Tise* (eller måske *Tårs)* bakker, og ene tolvårs drenge skulde vinde slaget. Kristen Eriksen, Tolstrup.

Dødsvarsler

79. En aften var der en mand fra *Snæbum*, der havde været i *Hobro* og gik hjemad. Da han gik gjennem *Hörby* og kom forbi kirkegården, så han et lille hvidt lam hoppe og springe op ad kirkegårdsmuren. Han gik hen og vilde tage det for at hjælpe det der op, i det han tænkte, at moderen stod töjret der. Men han kunde ikke få fat på lammet, det blev næsten som borte mellem hænderne på ham, og så kom han da i tanker om, at det måtte være liglammet, og skyndte sig hjem, hvor han fortalte sit syn. Nogle dage efter, da min fortæller, der tjeute samme mand for lillepige, bragte ham hans mad ud i heden, kunde hun fortælle ham, hvis død det var, han havde set varsel for: en pige var nedkommen med et uægte barn, og udlagde ham som fader, og det var i den anledning, han hin dag havde været i Hobro for at rådføre sig med en prokurator om, hvordan han skulde slippe fri for at bære den skyld; men nu var barnet død, og den sorg slukket.

K. M. R.

96. *Kokkedal* hed først *Hanedal*. Der havde de også spektakel med dværge og skidt, som boede öster på marken. Bønderne havde været henne med tiende, og Per Nielsen fra *Alsbjærg* kjørte hjem. Da kom der en so til ham på *Torslev gade*, og den fulgte med hen til *Kragedals led*, og der rendte den ind under vognen og huggede den over, så begge ben gik i stykker på manden. Så kjørte de hjem efter sengklæder til ham og en ny vogn, men de kjørte hele natten og kunde ikke finde ham, for det var helt bælgmørkt rundt omkring dem. Da det endelig begyndte at lyse lidt, fandt de ham. «Å, Herregud,» sagde han, «hvorfor har I ladet mig ligge her hele natten, a har begge ben i stykker.» Ja, det var så mørkt. «Å,» siger han, «hvor kan I sige det, det har jo været helt stjærnelyst hele natten. Lars Spillemand, Gjötrup.

114. En aften, som Sören Skovs fader, der var spillemand og boede på *Mariager* mark, vilde ride fra *Fjeldsted* ned til Mariager for at hente nogle strenge, fordi han skulde spille til gilde den aften, vilde hesten, da han kom til *Brödddenhöj*, ikke af stedet, og det var for ham, ligesom der var en mængde små sorte svin, der gryntede og puslede omkring ham, men så læste han sit Fadervor og råbte: «Ve do et go, så ska Dæwlen annamm dæ!» og straks var alt borte, og hesten jog af sted med ham i galop ad Mariager til. H. A. B.

131. På *Mariager* kirkegård går der om natten en hest, som kaldes klamphesten, der hver gang nogen døer, kommer til det sted, hvor liget er. Det er dog længe siden, man sidst hørte til den. H. A. B.

133. Imens a tjente i *Brøndum*, var der tre mænd, der kom og vilde gå hjem en aften. Midt i gaden var en grusgrav, og så siger de til hinanden: «Hvem har været så uordentlig at lade deres øg stå ude i aften?» Da de kom hen til øget, havde det intet hoved, de kunde ikke finde det. Så blev det antaget for en helhest, og da de kom hjem, blev de alle tre syge. Vesterbølle.

137. Imellem *Sønder-Kongerslev hede* og *Randrup* ejendom er en dal, hvor der en gang skal have stået et stort slag. I dalen går en helhest, efter hvilket sagn dalen har sit navn, *Hestedal*. Hesten, der er hovedløs, kaldes almindelig «den hovedløse hest». Den fortsætter somme tider sin gang helt ned til byen ad en vej gjennen et bakkestrøg, kaldet *Sandet*. Den kan også tage et andet dyrs skikkelse, men er under alle omstændigheder ikke god at møde. En mand mödte en aften i Sandet en vædder. Da den var løs, syntes han, at han burde tage den med sig, men det var ham umulig at rokke den af stedet. Han blev arrig herover og vilde give den et spark, men i det samme falder han om og er så dårlig, at han nær ikke havde vundet hjem. En anden gang fulgte den bag efter en kone helt ned til byen. Hun gik så ind i et af de første huse. Da hun kom ind til lyset, blev hun syg og måtte kaste op. M. Nielsen.

149. Ved *Brobakken* i *Hvorup* gik en kjælling og rev om natten. Neden for bakken fandtes en stor spids sten, og der gik en hovedløs hest. **Nik. Christensen.**

152. Til Jens Norges i *Nörhalne* gik hver aften en hvid hovedløs hest over stenbroen. Ingen turde gå ud og give hestene kvældsfoder. Endelig kom der en karl dertil, som turde, for han sagde, at han vidste, hvor skovlen var, og så kunde han også give hestene. Men da han kom der ud, kunde han slet ikke finde skovlen, og han fik et dygtigt smæk over ryggen. Så snart han havde fået det, stod skovlen på sin plads, og han kunde tage den. Men han vovede sig aldrig mere der ud om aftenen. N. Chr.

157. I *Ø skov, Øland,* var der for nogen tid siden et gammelt træ, som kaldes *Stålkakkelovnen*. Det var hult, og hulningen var så stor, at en mand kunde få rum deri. Ved dette træ gik der ofte om natten en hovedløs hest. N. Chr.

172. På vejen mellem *Byrsted* og *Öster-Hornum*, godt en mil sydöst for Nibe, har det ikke al tid været godt at færdes om natten med jordemoderen fra førstnævnte til sidstnævnte by. Et stykke ude på vejen blev vognen så tung, at hestene döjede svært med at trække den. Det blev stedse værre og værre, de pustede og stönnede forskrækkelig og kom dog næsten ikke af pletten. Kusken havde en gang hørt, at det under et sådant tilfælde skulde være godt at gå ud ad stjærten mellem begge hestene så langt, at man lige kunde se foran dem begge. Han prøvede midlet, og straks han havde set forom den sidste af hestene, rullede der en sortbroget kalv fra jordemoderens födder forud af vognen. Fra nu af var der ingen ting i vejen for at kjøre rask.

N. K. Pedersen.

211. I en stor dal mellem *Åstrup* og *Hyldal*, omtrent to mil syd for Nibe, færdedes der for en del år tilbage mange ting, som ikke kunde være oven jorde efter hanegal. Ikke én men mange havde set både hunde, kalve, hovedløse heste og svin og andre slige uhyrer. En mand, som ikke rigtig vilde fæste lid til sådanne historier, gik en gang ad stien, som fører gjennem dalen. Det var meget mørkt, og han kom som følge deraf bort fra stien. Som han så på må og få gik videre, kom han til at træde på en meget stor sten, der lå jævnt med jorden. Lige i det han trådte på stenen, skjönnede han, at den lettede sig, og straks så han ved sin side en stor sort hund med et tændt lys i munden. Manden, der for nylig er død, tvivlede aldrig mere om historiernes sandhed.

En karl, som også en gang skulde færdes ad en dal der i egnen om natten, måske den samme, havde en hund med sig. För han kom til dalen, blev han advaret mod at tage den med, da spøgelserne skulde være meget slemme til at forfølge hunde så vel som mennesker, der ikke er döbte. Karlen syntes dog, det var rosomt at have hunden med, og lod den følge. Men på én gang, som han netop skulde passere det mest berygtede sted i dalen, begyndte hunden at hyle, og med halen imellem beneue vilde den redde sig mellem sin herres ben. Hårene rejste sig på karlens hoved; han vilde skynde sig bort, men hunden var ham til megen hinder, da han flere gange snublede over den, og det var umuligt for ham at få den til at gå bort. Skjöndt han intet så, hørte han dog stedse tæt ved sin side noget bevæge sig i lyngen. Længere ud på natten kom han samme vej tilbage, men så da hverken hund eller spøgelse. Siden den tid vogtede han sig al tid for at have hunde med på sine natlige vandringer.

N. K. Pedersen, Grynderup skole.

324. En nat var der noget, der kaldte ad min gammelmoder tre gange og sagde: «Jaan!» — hun hed Jane — og hun tykte, det var en kone her fra byen, der kaldte ad hende. Så rejste hun sig og gik ud i vor salsdör, men hun kunde ingen ting se. A kan nu ikke huske, om hun gik ud én eller tre gange, men hun fortalte det om morgenen og sagde, at hun troede, det var varsel for, at hun skulde dø. Hun døde også ikke længe efter. En sypige i Stövring.

379. Der var lige sådan en kone, der kom og mældte min moder, at hendes datter var død. Hun så et lys komme hen for vinduet en vintermorgen, inden det blev lyst, og det skjærede for vinduerne, og ind kom det ad dören, og så stod der en kone med en lygte i hånden inden for. Da min moder stod op og vilde snakke med hende, så gik lyset den samme vej, som det var kommet. Noget efter kom så en kone fra byen en aften, det var meget mørkt, med en lygte i hånden, stillede sig inden for dören og fortalte, at nu var deres lille datter død. Lærer Hansen, Hornum.

384. Min rok har mangen gang spundet om natten. Nu skruer a den al tid ned, for a vil ikke have den spinden. Min mand vilde aldrig tro det, når a fortalte ham det, men han kom alligevel til at få det at se, inden han døde. Da han lå og var syg, så han min moders rok spinde og sagde så til hende, at hun skulde stå op og tage snoren af, for han vilde ikke have den spinden, og hun måtte også op. Straks efter døde han. Juliane Marie Povlsdatter, Vokslev.

393. Det var i 1848, der var barsel her nede i *Grydsted,* og folkene her i gården var til gilde undtagen min moder og en sypige og mig. A var den gang en stor knægt. Så i mørkningen — de tykte, at det var for tidlig at tænde lys — og de sidder og dålmer og sover, og min moder giver barnet patte, da er det for dem så underligt, te sypigens saks falder ned på jorden, det giver et store klinger og de vågner ved det. Så siger min moder: «A tror, Kristoffer falder af ladet!» — det var et mundheld her på egnen efter en gammel tækkemand, som en gang i sin tid har været her. «Nej,» siger sypigen, «det var ikke mig, der faldt ned, men a tror, det var min saks, og a er ræd, den gik i stykker» — der var nemlig stengulv. Så får de lys tændt. «Nej,» siger sypigen, «saksen ligger her godt nok,» og de snakker nu om, hvad det da kunde være, men de regnede det jo ikke for noget videre. Som de nu sidder og passer hver sit, vilde hun ud og se efter, om de kom ikke fra barselet. Da hun kommer ind igjen, så var det ude i bryggerset, ligesom én kom og satte et par spande og lod hankerne falde ned, te det gav et formeligt skrald. Det var i den tid, slaverne var på spil, og så var vi ræd, det var én af dem, der var her. Vi gik ud og så efter det, men der var ingen ting. Så varede det ikke svar længe, inden det kom ind i kjøkkenet som i et par töfler eller fladbundede træsko. Det tager til ildklemmen, akkurat ligesom når moder vilde til at sætte en gryde på ilden, og hun sidder endda på stolen sønden for kakkel-

ovnen. Så tager det på dörhåndfanget, og ligesom det vilde ind til os — der var sådan et klinkfald — og sypigen springer hen og holder ved det. «Han skal ikke komme ind,» mumler hun, og moder tager barnet i sit forklæde og springer ind i sovekammeret, men a springer i sengen og under dynen og siger ingen ting. Der blev vi i den stilling til klokken 2, sypigen stod ved dören og sagde, at hun ikke kunde slippe ved den for aldrig det. De store sveddråber flød af hende, og hun var så hvid som et lig. Moder sad inde i sovekammeret ved barnet og sagde ikke et ord. Endelig klokken 2 siger hun: «Nu kommer folkene.» — «Å!» siger sypigen, og så kan hun slippe. De var ellers i tro om, at det måtte være varsel for gammelmoers død, hun var selv til barsel, og det talte moder tit om, at nu skulde hun nok snart dø. Det var det nu ikke alligevel. Men den nat, som det passerede, da døde en god ven af mormoder, der boede henne ved *Sønderholm;* de havde været legebörn sammen, og hun havde tit været her og besögt gammelmoer. Da hun hørte dødsfaldet, sagde hun: «Ja, hun vilde jo komme og sige farvel til mig.» Povl Stavn, Vokslev.

455. Östen til *Hellig-höj* på *Skibsted mark* er *Hestedalen.* Der så en dreng en dag en ligskare, som gik med en ligkiste, og de bevægede sig hen imod en gård, der kaldes *Treskjellet.* Der blev de henne. Han blev så ræd og kunde ikke glemme det længe. Hovedet sad oven ud af kisten og var ligesom levende. Sønder-Kongerslev.

521. En kone i *Sønder-Kongerslev* stod en aften ved vejen og så da en ligskare, der kom fra den del af byen, hvor hun boede, og gik ganske tæt forbi hende op mod kirken. Hun kjendte alle deltagerne, fortalte det hele, da hun kom hjem, og anstillede gisninger over, hvem det kunde være varsel for. Kort efter døde hun imidlertid selv, og de samme folk, hun havde set i ligskaren, fulgte hende til graven. Det var altså hendes egen ligfærd, som havde vist sig. M. N.

543. En gammel fisker fra *Valsted* i *Sebber* sogn havde set et dødningeskib. Det var meget hårdt vejr, og da kom der et skib i fjorden, så hvidt, så hvidt, så hvidt, og tre hvide mænd var derpå. Det foer frem med lynets fart, mens gnisterne sprudede der omkring. Nik. Christensen.

546. De fortalte, at de på *Limfjorden* tit havde set Dødssejleren. Det bebudede al tid storm eller ulykke. Lige sådan var det, når havfruen viste sig. C. Brögger.

Lys og varsler

16. Frands i *Nörhalne* var forlovet med en enke på én af *Åstrupgårdene*. En aften vilde han besøge hende, og da så han lygtemanden hoppe langt borte på engen ved *Græsrimmen*. Så dristede han sig til at pege fingre ad ham, men aldrig så snart han havde gjort det, stod lygtemanden ved siden af ham. Det var en lille mand i en blå frakke, der nåede til knæerne, han havde hvide strömper på benene og en höj, spids hue på hovedet. Lygten holdt han i den venstre hånd og en kjæp i den höjre. Nu blev Frands forskrækket, vendte sin kjole avet om og slog kors for sig, hvorpå han gik videre og mærkede nu intet. Men da han gik lige ud for *Voldbro*, kunde han ikke lade være at vende sig om, og da han så atter vendte sig tilbage, dandsede lygtemanden foran ham på *Kongsted* ved *Havgård*. Nu besluttede Frands, at han aldrig mere vilde drille lygtemanden. Han nåede endelig med stor angst Havgårds mølle, og her vilde han søge ind. Men han kunde hverken se vinduer eller döre. Endelig stödte han dog på en rude og vækkede derved Lars Møller, som var gået i seng. Mølleren tændte lys og åbnede dören, men kunde næsten ikke kjende ham, så underlig så han ud.

Den gang Frands kom til at bo på *Åstrup*, fik han en karl i tjeneste, som heller ikke troede, at der var nogen lygtemand til. Omendskjöndt nu Frands ikke havde stor lyst til oftere at give sig i kast med lygtemanden, var hans attrå dog efter at overbevise karlen, og da de nu havde fodret en aften, opdagede Frands lygtemanden nord på *Sundrimmen*. Han spurgte karlen igjen, om han ikke troede, at lygtemanden var til. Nej, han blev ved sit. Da pegede Frands ad lygtemanden, og så stod den ved gårdsleddet. Karlen fik da så godt som troen i hænde. Den gang Frands kom ind, syntes det for ham, som om den søndre side af laden stod i lys lue. Men han vidste, hvad det var, og gik i seng. Nik. C.

24. En pige, der tjente på *Klarupgård* ved Alborg, så en aften lygtemanden, han sprang op og ned, så stærkt han kunde, der sønder. Så pegte hun efter ham, og så kom han et bitte korn nærere. Så pegte hun igjen, og da gav han et godt spring nærere til hende. Så tænkte hun: «Hå-hå, det var skjönt!» og pegte tredje gang. Da kom han og kom vel også ind. Hun stod i det nedre frammers og pegte, og der blev hun så forvildet og fortumlet, at hun kunde ikke finde ind og måtte til at råbe, om de vilde komme og redde hende.

Kristen Nielsen, Mosehuse.

27. En mand i *Klithuse* vagtede efter ræven, og så fik han fat i et par døde helmisser, som han lagde på den ene side af et dige, og selv lå han og vagtede på den anden side. Nu blev de ådsler jo liggende der, og der blev jo en hel dynge ben. Da kommer det op, at ben kan sælges, og så vil et par drenge her fra *Rødhus* gjøre sig en lille fortjeneste. De får fat i en trækbør og vil kjøre ned og stjæle benene. Men som de nu kjører, ser de, at der står et stort blus på *Ulvholm bjærge*, den gang var der slet ingen bygninger der, og så kunde de jo forstå, at det var lygtemanden. Den lyste godt for dem hele vejen, og de kom til diget og fik læsset godt til, og så skulde de jo tilbage igjen. Da gik lyset ud, og de kjørte på nogle brinker og splittede vognen ad. Benene spildtes, og de kom tilbage i sölle måder.

Thomas Kristensen Norge, Rødhus.

J. B. og M. H., Lille-Tåning.

44. En gang var min fader taget til Ålborg. Knap efter at han var kommen fra *Sundby* på hjemvejen, havde han og lygtemanden, og den blev ved at følge ham, og han blev helt vildt, men da så han den ikke længere. Så kom han til en gård og vilde ind og spörge vej, men kunde ikke finde indgangen og måtte til sidst klavre over et stort stendige. Så kom folk ud og hjalp ham på ret vej. Men straks havde han lygtemanden igjen, og den fulgte ham de fire mil hjem. Derefter rejste den ud i en sump tæt ved. Mossi-Jens, Ö.-Br.

59. Undertiden brænder der om aftenen på en höj tæt ved *Frandsbjærg* i *Mariager vestersogn* et lys eller en lue. En gammel mand, der boer ikke ret langt fra höjen, fortæller, at han en nat, da han gik hjem fra et gilde i *Fjeldsted*, så dette lys brænde meget klart og tydeligt. Det samme eller et lignende lys ses også på en höj ovre på den anden side af Mariager fjord. H. A. B.

67. Der er spøgeri ved *Madum sø*. En mand, som boer ved siden af søen, så en aften to lys, der kom bag efter hverandre. De kom fra *Akseltorp* og gik ud i søen. Det ene lys blev til en båd, og det andet lys stod i forenden af båden, mens den sejlede, og manden kunde høre åretrækkene. Den gang så båden kom ud over det sted, hvor det gamle slot har stået, så forsvandt det. En anden mand så også en nat, at en båd sejlede ud på søen, og den forsvandt også pludselig. Så gik han hen til de forskjellige bådspladser og vilde se, hvad for en båd der var væk, men der manglede ingen.

Der har stået et gammelt slot ude i søen nærmest ved det sydöstlige hjörne. Der går en lang hale ud i søen endnu, som de kalder *Odden*, og der går en vej ud ad den. For nogle år tilbage er der drevet flere stykker egetömmer i land fra søen, som sagtens skal stamme fra den gamle gård. Nogle mener også, at de i klart solskin kan se skorstene fra slottet nede gjennem vandet. Lærer Mosbæk.

93. En mand i *Åby* så, mens han var karl og tjente i *Tornegård*, at der stod et meget stort lys en aften ude ved landevejen og brændte, og han kaldte på en anden karl, og de så begge dette lys. Men med et var det en ildstötte så höj, at de ikke kunde se til det øverste af den, og med det samme forsvandt den. Nik. Christensen.

103. Hver aften står der et lys på en mark nord for *Brovst* kirke. Lidt efter hopper det ned i et kjær nordvest for og brænder lidt, stående på en stor dynge sten, som ejeren ikke tör flytte. I ældgammel tid døde en heks ovre i *Tranum,* og da sognefolkene ikke vilde have hende jordet der ovre, tog de en vogn, som var forspændt med to stude, stoppede heksen i en pigtønde og lod studene gå. De gik over i Brovst sogn og vilde gå op af förnævnte bakke, men vognen væltede, og tønden trillede af og ned i kjæret. Der blev hun så begravet, og stendyngen smidt op over hende. På det sted, vognen væltede, brænder lyset først og siden på hendes grav. Kr. Hedegård, V.-Br.

159. I den gren af *Lindholms å,* som strömmer forbi *Nörhalne,* druknede en gang en mand sig selv. Hver nat står en ildstötte over vandet, hvor det er gået for sig, og dette kaldes et varsel. Nik. Christensen.

177. På *Skindbjærg* bakker på junker Mortens mark i *Öster-Hassing* er der mange, der har set lys til en tid. Det kommer af, at en pige er bleven henrettet og begravet öst for Hassing kirkegård. Men da præsten fik det at vide, fik han hendes hoved puttet ned på kirkegården, og fra den tid holdt lyset op at brænde. Nik. Christensen.

208. Det var mens a tjente i *Bindernp mølle,* da blev der en nat, som a lå i min seng, sådant et spektakel i kjøkkenet, som om tallerkener og fade og alt kunde have rögt ned på jorden. A springer op af sengen i min ene skjorte og ud i kjøkkenet og får kjøkkendören lukket op og slår til side og gjenner efter katten, for a mente jo, det var den. Men a fik ingen kat med mig, og om morgenen da var ingen ting i stykker, og al ting på sin plads. A hørte det flere gange, men rejste mig ikke tiere efter det. Så om sommeren brækkede vi rollingen ned og byggede en ny.

I nordsiden af rollingen stod et slags gammelt udskud, og i indhugget stod der en svær egestolpe. Der var som en fjæl på en 3 kvarters længde spundset ind i stolpen, og den gang stolpen var brækket ned, blev den lige så vel som andet skåren i stykker og brugt til brænde. Inden for det spunds var der ikke andet end gamle rustne sömhoveder og sömstumper og sådan noget skidteri, så meget som en hatfuld, og ingen kjendte noget til, hvordan det var kommen derind.

Jens Mark. Vokslev.

Bind 3

Kæmper og deres idrætter

36. En god fjerdingvej öst for *Durup* kirke i Himmerland ligger der en stor sten ude i heden, og den kaldes *Mi-sten*. Der fortælles om den, at et kvindfolk, de kaldte *Bitte-Kjæsten*, lagde et bånd om den og så tog og bar den i hendes lillefinger der hen, hvor den nu ligger. Den var oprindelig så stor, at et halvt snes par kunde dandse oven på den; men nu er der kløvet store stykker af den og ført til Viborg domkirke, hvor de er brugt til dens opførelse. JENS NIELSEN, NØRAGER.

37. Sønden for *Mariager* på klosterets ejendom ligger *Kraghöj*, og oven på den ligger en sten, hvori der er en mængde små huller, ligesom slåede med knoene af en hånd, hvilket bjærgfolkene skal have gjort.

På *Bröddenhöj*, som ligger tæt sønden for Mariager ved Hobro landevej, skal der ligge flere sten med små huller i, som bjærgfolkene har slået med deres knoer. H. A. 8.

Jeg har set en af disse mærkværdige sten, der ligger på en höj lidt sydvest for V.-Tørslev kirke ude paa marken. E. T. K.

65. På *Nörhalne* hede ligger en höj, der kaldes *Kjæmpebakken* og er et hundrede skridt lang. Her ligger en kjæmpe begravet.

83. En kjæmpe stod på *Tise bakke* og kastede sten. Den ene faldt på *Gjøl* gade, den anden var så stor, te syv par folk kunde dandse på den. Den anden faldt i *Lundbæk* hede, den tredje faldt i *Tise* kjær. PEDER BROGÅRD, JETSMARK.

141. Der var tre kjæmper, der vilde ramme *Brovst* kirke. Den ene smed først sin sten, men den kom ikke ret langt. Den anden sten faldt i *Gjøl vejle*. Den tredjes faldt lige tæt ved Brovst kirke, men ramte den ikke, og den kom så til at stå i det nordvestre hjörne af kirkegårdsdiget. Nu står den inden for diget, da dette er blevet flyttet. Det er en rigtig pæn sten.

NIELS KRISTIAN NIELSEN, KVORUP.

142. I det nordvestlige hjörne af *Brovst* kirkegård står i diget lige ved stenten en meget stor kampesten med fem huller i. Denne sten blev udslynget fra kjæmper i *Torslev* (eller undertiden nævnt *Atrup*) *bakker* mod Brovst kirke, men stenen nåede kun til grændsen af den indviede jord og gjorde da ingen skade. C. WAD.

Da Christian den ottende som kronprins besögte egnen, tog han den i öjesyn.

147. En kjæmpe stod ved *Rørdal* sønden fjorden og kastede sten efter *Hvorup* kirke. Den lå sønden for *Nörre-Utrup*. Er nu kløvet. NIK. CHR.

151. Imellem *Limfjorden* og landsbyen *Klarup* står en sten, på hvis overflade findes en figur, der nöjagtig ser ud, som om stenen havde været omfattet og krystet af en stor menneskehånd, og efter hvad der fortælles, er dette også tilfældet. For mange år siden greb en stor kjæmpe, der stod ved *Vester-Hassing* kirke på den modsatte side af Limfjorden, stenen og vilde med den ramme Klarup kirke, hvilket dog ikke lykkedes, idet den faldt, hvor den nu står.

A. CHRISTENSEN, S.-TRANDERS.

152. I *Akselterp skov* ligger en sten, der af en jætte skal være kastet mod *Torup* kirke; men den skjævede ikke så lidt ud fra sin retning og blev derved uskadelig, idet den faldt på det sted, hvor den vises den dag i dag. M. C. NIELSEN.

153. En fjerdingvej norden for *Vive* ligger på heden en meget stor oval kjæmpesten næsten af form som en hattepuld, og hvori der er mange underlige revner og huller. Om denne siger sagnet, at den af en kjæmpe skal være bleven kastet fra *Vindblæs bakke* på søndre side af *Mariager fjord* efter *Vive* kirke. Men kjæmpen var for stærk, så stenen gik for höjt og landede på sin nuværende plads. De huller, man ser deri, er mærker af kjæmpens fingre.

M. C. NIELSEN, BÆLUM.

158. En kjæmpe stod ovre ved *Vester-Hassing* og vilde slå *Nörre-Tranders* kirke ned med en stor sten. Den faldt i *Sivvedal* imellem Nörre- og Sønder-Tranders og er nu senere kløvet.

JOH. CHR. BENDIX, TERNDRUP.

160. En kjæmpe her i *Vendsyssel* vilde smide en stor sten efter *Storvorde* kirke, men den faldt i *Gandrup enge* nord for fjorden. Der var indtryk af hans hånd i den.

JAKOB KR. JAKOBSEN, Ö-HASSING.

161. Der ligger en stor sten i *Ganderup enge*, og der er mærke af en hånd i den. Der skal have stået en kjæmpe oppe i *den lange hede* nör for Ganderup, og der vilde han tage en sten og smide efter *Storvorde* kirke, men den kom jo ikke over fjorden.

MORTEN MADSEN, AJSTRUP.

162. *Brøndum* kirke ligger på en stor bakke, og kan sés langt henne. Den kjæmpe, der byggede den, var ikke gode venner med ham, der var i *Hvidbjærg*. Han var gal over, at Brøndum-kjæmpens kirke var mest synt, og så jager han til at ville tage en stor sten og kylle den derover. Den faldt på kirkegården og ligger på nordvestre hjörne, og der har de taget og lagt den til fortov. De 5 fingre er tydelig kjendt i den.

DORTE KATRINE ANDERSDATTER, BOSTRUP.

173. Lidt vesten for postvejen mellem *Sundby* og *Hjörring* og lidt sønden for amtsskjellet har ligget femten store sten. I hver af dem var læs nok for fire heste. Den ene bar mærker af en ualmindelig stor hånd med udspilede fingre. En kjæmpekvinde hentede dem i *Gjøl vejle* og havde i sinde at nedslå en kirke, der skal have stået på et sted, der hører til *Nejst* og endnu kaldes *Kirkeholte*. Men hendes forklædebånd brast, og stenen faldt. Derover blev hun så forbitret, at hun knugede en af stenene så stærkt, at præget af hendes hånd blev tilbage.

NIK. CHR.

193. Der var en gang en kjæmpe, som stod ved *Vindblæs* kirke syd for Mariager fjord og kastede en meget stor sten efter *Astrup* kirketårn for at slå det ned. Stenen kom dog ikke slet så langt, den faldt nok et stykke öst for *Brøndbjærg*, men der ses tydelige mærker i stenen af kjæmpens fingre.

I. KR. JENSEN, BORUP.

232. Ved *Sebbersund* ligger et stort bjærg. Bjærgkonen i *Marbjærg* ved Krastrup eller norden til Kjølby var kjed af, at de skulde give færgepenge, hver gang de skulde over Sebbersund, og de skulde tit over at besøge familien i *Herkules bakker* norden til Nibe. Så samler hun et stort stykke af Marbjærg og kommer i hendes forklæde for at ville dæmme i sundet at gå over på. Men så sprang hendes forklædebånd, og jorden blev liggende og dannede *St.-Nikolaj bjærg* (nu Sebbersunds bjærg.) C. BRØGGER, RAVNKILDE.

233. Der er et bjærg ved *Sebbersund*, der kaldes *Sundbjærg*. Der fortælles, at en kjæmpe vilde tage det og lægge det i sundmunden for at dæmme over til den anden side. Han bar det på hovedet, men var så uheldig at tabe det under vejs, og så blev det liggende. Der er helt fladt rundt omkring bjærget.

JACOB NØHR, SKROLDE.

311. Ved *Hvorup* findes på en bakke en meget stor sten, som kaldes *Kjællingstenen*. Her skal en mand være bleven henrettet.

NIK. CHR.

323. *Mælport* er en grumme gammel jordvold, der dog nu er ny opført. Den strækker sig fra *Endelen* til *Birkelse*-vejen og derfra halvvejs til *Ålborg-Tisted* vejen. Den skal være ligeså vanskelig at passere om natten for spøgeri som »kastet«.

Om »kastet« se Gl. M. I. 138.

NIK. CHR.

Kirker mm

363. *Siem* kirke var den første, der blev opført i Danmark, og det var grunden til, at den i sin tid blev reddet fra nedbrydelse. KL. GJ.

389. Lige neden for korbuen i *Sulsted* kirke har været nedgang til en gravkjælder. Men lemmene rådnede, og nedgangen blev så fyldt efter med jord. Selve gravhvælvingen er ellers endnu urørt, men uden adgang. Gamle koner kan mindes at have været med til at bære jord derind i deres forklæder, da nedgangen blev fyldt. LÆRER LAURITSEN, SULSTED.

413. Der er et sted her oppe på marken, der kaldes *Småris-led* (småris: småbuske), det er skjel imellem fæstebøndernes jorder og herremandens på *Bratskov*. Her lå et hus, som kaldtes *Småris-huset*, og deri boede en mand, som hed Kristen Pedersen. Han havde været i kongens tjeneste, og da han kom hjem, tvang general Lange på Bratskov ham til at tjene sig. Kort efter blev stavnsbåndet løst, og da han hørte det, sagde han sin tjeneste op, men generalen satte pris på at beholde ham, og så tjente han ham i flere år derefter som kusk. Senere, da han var gårdmand i Brovst, påtog han sig en kavtionsforpligtelse, og da han skulde betale og ikke kunde, måtte han lade Ålborg hospital overtage *Tranum kirke*, som Kristen Pedersen da ejede for han havde midlertidig lånt pengene af hospitalet. Han kunde aldrig senere få pengene betalt, og hospitalet beholdt da kirken. Det følte han sig forurettet ved og rejste over til kongen for at få ret og var der måske flere gange, men fik intet ud af det, og hospitalet har kirken endnu. LÆRER KNUDSTRUP, BROVST.

417. De gamle egebjælker, der endnu ligger, skjöndt halvt fortærede, i *Öster-Hornum* kirkes tårn, skal være huggede i *Egedalen*, langt öst for kirken, og tæt öst for den lille by *Hæsum*. I begyndelsen af dette århundrede fandtes her endnu små egetræer og lidt senere purl omtrent til mands höjde, medens der i fyrrerne næppe fandtes kviste, stærke nok til tøndebånd. ÖSTER-HORNUM.
Efter liber daticus.

418. Nogle store gamle krumplede egebjælker, der er i *S.-Onsild* kirke, er skovede i *Risbakkerne* på Onsild mark.
NIELS MØLLER, V.-TÖRSLEV.

425. I *Simested* kirke findes endnu bjælker fra *Skatskov*, men nu er der steds ikke andet end kratskov. Skatskov har været brændt af tre gange for røveres skyld. Man kan endnu se de store huller, hvor de havde deres handel. NIK. CHR.

444. Der var en herregård her östen til byen ude på marken, og på den boede en frue, som kjørte til *Rørbæk* til kirke. Der er syn for sagen, for hun har fyldt en vej op i den östre ende af den gamle mølledam med store koltringsten, og ellers på begge sider er der en stor røde, så en kan ikke gå der uden at have fjæl at gå på. Der er nok grönsvær over det nu, men dog ikke til at færdes ad, uden hvor vejen har gået, der er fast bund. Det sted, hvor hendes gård har ligget, kaldes endnu Gårdsstedet, og hun havde mark her östen til byen.

Så var hun en dag i hösten gået ud at se til sine folk på marken og havde så lagt sig på en stor kampesten, der kaldes *Fruerstenen* og ligger endnu ved mølledammen, hvor den er væltet ned fra marken af. Der faldt hun i søvn og drömte, at hun skulde finde en kjedel penge i en höj östen for byen, som de kalder *Kjedelshöj*. Da hun havde drömt det, lod hun hendes folk kaste i höjen, og de fandt også kjedlen. Nu vidste hun ikke, hvad hun skulde anvende de penge til, men så vilde hun bygge en kirke for dem. De begyndte så at bygge her ude på vor mark et stykke vesten for byen, men det, de byggede om dagen, det blev revet ned om natten, og der er også syn for den sag, for pletten er så fuld af sten, te vi kunde ikke ørke den, den var ikke til at lade sig plove. A måtte til at grave hele pletten, og det er endda en skjön stor plet. Så skulde vi høre, hvordan det gik videre med kirken. Så tog de et par lam (eller måske stude, a kan ikke huske, hvad det var), og hvor de fandtes om morgenen, skulde de bygge. Så blev vor kirke opført.

Den gamle vej over til Rørbæk er tydelig kjendt ned over skolejorden til mølledammen. På den anden side er den gået op ad *Grönvdal* og så bleven ved nord på op ad et stykke mark, der kaldes *Holmsvang*, dernæst videre op forbi *Hesthöj*. Det første a kan huske, var den tydelig kjendt. ANDERS OLESEN, DØSTRUP.

445. Der var en gang en fattig gårdmand fra *Suldrup*, som kjørte til Ålborg. Da han kom til *Dragstrup sige*, ikke langt fra Ålborg, var hans krikker trætte. Han spændte dem da fra og lod dem græsse i skoven, som den gang nåede næsten til Ålborg. Så hørte han én, der hujede, men han turde ikke svare, fordi han var ræd, at det skulde blive opdaget, at han græssede hestene på andres ejendom. Så hujede det anden gang, men han svarede alligevel ikke. Den anden hujede for at sikre sig, at ingen var i nærheden, for han mente jo, at hvis nogen hørte det, så vilde de svare. Så hørte han en klingren, som én kunde hælde en mængde penge ned i et hult træ, men han kunde ingen se. Han satte sig nu ned på hans knæ og bad Gud om, at han vilde vise ham det træ, som pengene var gjemte i, så vilde han bygge et tempel for dem til Guds ære. Han fandt da også træet og fik fat i pengene. Da han så kom hjem, gav han sig til at jævne pladsen, som kirken står på. Så var der en rig mand der i byen, han får det at se og siger: »Hvad vil du her? hvi går du og jævner den plads?« — Den fattige svarer: »A tror, a vil til at bygge en kirke, vi har så langt til Guds hus.« — »Ja«, siger den rige mand, »vil du bygge kirken, så vil a sætte tårn, alter og sangkor.« Det blev de da enige om, og den fattige mand byggede så kirken. Men den rige mand kunde ikke evne at sætte mere end alteret og sangkoret; tårn blev der intet af, og således står kirken den dag i dag.

JENS KRISTENSEN, ERSTED.

446. Der var to mænd i *Suldrup*, den ene var fattig, og den anden var rig, og de var brödre. Den fattige drömte en nat, at der var en sten på hans mark, og hvis han vilde grave under den, så skulde han finde en skat. Så bad han om morgenen til Vorherre om at lade ham finde den skat, og hvis han måtte finde den, skulde han bygge et tempel til Guds ære. Han går så ud og leder efter stenen, finder den og kaster ved den. Der var så mange penge, te det var skrækkeligt. Den gang det blev hen om foråret, tog de andre ud at plöje, men han plöjede ikke, i det sted gik han ud på hans mark et bitte korn vesten for byen og gik der

og prak. Broderen, der plöjede på hans egen mark, kom så hen til ham og spurgte, om han vilde ikke også til at plöje, det var sært, han gik der og prak, folk troede, han var tosset. Nej, han troede, han vilde til at bygge en kirke her. »Ja, når du bygger en kirke der, så skal a sætte tårn og sangkor.« Den fattige mand begyndte på kirken og fik den også bygget, men den anden fik aldrig tårnet sat, og a tror heller ikke, han fik sangkoret bygget.

KIRSTEN KRISTENSDATTER, ERSTED.

483. Om tornebusken på Burmands grav på *Biersted* kirkegård siges, at når den bliver så stor, at skaden bygger rede i den, da falder kirken ned. I begyndelsen af dette århundrede begyndte skaden at bygge i busken, og kort derefter mistede kirken sit anselige tårn, der blev nedbrudt af godsforvalter Møller. Skaden lod sig nu ikke se i mange år, indtil for kort tid siden, da kirken var bleven meget bröstfældig. Folk begyndte at ymte om, at skaden viste sig i busken, men kirken blev i stand sat, og skaden har ikke senere vist sig. Den hundredårige tornebusk står i fuld grøde. Ingen tör røre en gren af den af frygt for, at der skal hændes noget ondt. Ved en sådan fred trives den desto bedre.

Tårnet blev nedrevet af cancelliassessor, birkedommer Niels Vrigsted Møller, der som godsforvalter opholdt sig på Birkelse 1798—1805.

NIK. CHR.

537. *Storvorde* kirkeklokke og vor klokke skal være stöbte akkurat på én gang. Da de blev sejlede her til, kom skibet i havsnød, og skibsfolkene måtte til at smide den ene klokke ud. Så kom de i land med den anden, og den blev hængt op her, men den ringede så sörgelig: »Min mag' den ligger på havsens bunde.« De nødtes da til at gjøre forsøg på at få den anden fisket op igjen, og det lykkedes. Den blev så hængt op i Storvorde. I godt vejr kan vi høre den klokke helt her over, og de to klokker lyder bestemt ensdan.

BERTEL KROG, V.-HASSING.

542. På den næstnederste hvælving i *Sulsted* kirke står:

Anno dni mdxlviii, da lovd erlighe och velbiurdigh mand jost høg tijl vangx gård thene kircky for malle hans maller y randers.

Sagnet beretter, at denne Hans Maler blev blind ved dette arbejde, der var aldeles fortrinlig udført. Det kan nok være rimeligt, at et så storartet arbejde i så mørkt et rum kan have kostet mesteren synet.

I det modstående felt står:

Anno 1599 lodt erlige og welbørdige mand Stivge Høg til Wangsgård førbedre denne kiercke med førmalning.

Denne restavration har just ikke været nogen forbedring, tværtimod det modsatte. Hele kirkens malerier blev opfriskede i den oprindelige stil 1882—85 af maler V. N. Sörensen fra Roskilde. Også altertavlen skulde han male op, og fik den sendt til sit hjem, men hængte sig der i en krog, der var anbragt i væggen over hans lænestol, för han fik tavlen færdig.

LÆRER LAURITSEN, SULST.

864. *Ulsted* kirke skulde have været bygget på *Ö.-Hassing kjær*, men hvad der byggedes om dagen o. s. v.

NIK. CHR.

890. *Sulsted* kirke ligger i den alleryderste kant af sognet og ikke ret langt fra Hammer kirke. Den skulde have været bygget ved byen *Håstrup*, omtrent midt i sognet, men troldene rev bygningen ned om natten. Så blev der spændt et par stude for . . . Sådan fortæller sagnet; men andre meddeler følgende: Præsten boede i Hammer og var præst for de fire sogn: *Sulsted*, *Ajstrup*, *Hammer* og *Horsens*, og han ønskede at have Sulsted kirke så nær ved sig som mulig. Derfor blev kirken bygget der, og nu havde han da nær til to kirker. LÆRER LAURITSEN, SULSTED.

893. Om *Torup* kirke, der ligger et godt stykke uden for Torup by, fortælles følgende: Da man vilde bygge kirken, var det først hensigten, at den skulde stå på en bakke nordöst for herregården *Tulsted*. Det kunde imidlertid ikke lykkes bygmændene at få den opført her, ti alt det . . . Der blev sögt mange forskjellige råd i denne nød. Man rejste fra Herodes til Pilatus, fra den ene kloge mand, kone og præst til den anden. Endelig blev de gode Torup mænd da hjulpne. Der blev dem sagt af et af de allerklogeste hoveder, der fandtes i vide kredse, at de skulde spænde to unge stude, der aldrig havde båret åg, for et læs sten, og så lade dem gå, hvorhen de vilde. En sildig aften blev studene spændte for læsset, og næste morgen fandt man befordringen på en bakke sønden for byen. Her blev så kirken bygget, og der står den den dag i dag. M. C. NIELSEN.

894. Dænd gång dæ skuld bøgges en kjærk i *Torop* sown, så war ed et mennengen fræ begjøndelsen *o*, te dænd skuld å wot bøgged dææ, hwå dænd no ær. Di wa we å begjønnd å bøg åpå en æd ååndt stæj, hwå de no war — dær æ måski engen, dæ wed de no, men nåk ær ed, dææ ku di engen kjærk fo bøged, få de faldt nier om nætten, de dæ blöw bøgged åp om dawen. Så west di da't, hwå di skuld bøg djæ kjærk, mæn så het di åpå ed rå. Di låå en stien åpå en uen å spænd ed pa stuud får, å så lo di dæm go, hwårhæn di willd, mæn hwå di så stanndst, dææ, mindt så fålken, måt wæ de rejtig stæj å bøg kjærken. Stuuden di slævt o hæn åpå en bak æd støk fræ Torop bøj, dææ gjow di håldt, å dææ blöw så kjærken bøgged. De æ dææ, som dænd støer ino. HELLUM HERRED. J. KR. JENSEN, BORUP.

918. Efter sigende skulde der have været bygget en kirke på *Gjøl*, på midten af bjærget, men den kunde ikke blive stående, fordi der var en drage deri. Tømmeret af kirken er blevet brugt til laden i Jens Nibes gård, og der skal ligge en grumme stor sten lige sønden for den. Der har været forsögt at bygge en mølle på bjærget i det nordvest hjörne, og den kunde ikke få lov at stå. Der var nogen, som sögte at grave i bjærget, men noget hindrede dem deri. NIK. CHR.

Bjærget ligger på kridt og har været helt omgivet med vand. Der er en stensætning der omkring, som er dækket med jord.

933. Den gang *Torup* kirke (Hellum herred) skulde bygges, var det først hensigten at bygge den i nærheden af *Tulstedgård*. Arbejdet blev påbegyndt . . . binde for öjnene af et ungnød og slippe det ud . . . Herremanden på Tulstedgård gjorde, som der var blevet ham sagt, og om morgenen fandtes ungnødet liggende på Torup bakke, hvor de så byggede kirken. Endnu skal der sees levninger af ruinen på den gamle byggeplads. Hvor alteret skulde have stået, vokser der en tornebusk. LOVISE HANSEN.

945. *Biersted* kirkes bygning. Akkord med en dværg, som boede i en bakke vest for kirken. Have murmesterens smukke datter til ægte eller navn . . . »Vis, vis, ti stille, nu har fader snart en moder tjent, nu kommer *Find-Vind* snart med en ny moder« . . . Den sidste sten. NIK. CHR.

THOMAS JENSEN NORGARD, NÆSBORG.

1000. Der har gået en löngang under Mariager fjord fra *Mariager* kloster til det på den anden side af fjorden liggende

kloster *Ovegård*. Det ene af disse klostre var beboet af munke, og det andet af nonner, og ad denne löngang havde de gjensidig samkvem med hinanden. Om det følgende er passeret i et af disse klostre eller et andet sted, véd jeg dog ikke. Priorinden havdø netop et mandfolk i sin seng hos sig, da det blev hende mælde at en af nonnerne havde lignende besøg. Den værdige dame stod straks op for at undersøge sagen og håndhæve tugt og orden i klosteret. Hun greb efter sit shawl for at kaste det om sig, inden hun gik ud, men eftersom hun dog var noget forvirret, tog hun fejl i hastværket og fik sin galans bukser om halsen. Videre véd jeg ikke.

K. M. RASMUSSEN.

1001. De fortæller, at der skal have været og er endnu en löngang under Mariager fjord fra *Ovegård* og til *Mariager* kloster. Der var et hul ned i jorden et bitte korn sønden for Ovegård oppe på nogle små banker. A har set hullet, det er tæt ved fjorden. En kunde se ned i det, og der var som en bitte stue derinde. De vaskede får en dag, og så stod de jo runden omkring, kanske de gik løse også. Så meget var det, der faldt en bede ned ad hullet, og den kunde ikke selv klavre op. Der var heller ingen, der turde gå ned efter den. Men så fik de en stige anbragt, og avlskarlen tog sig da endelig på at gå derned og hente beden. Den fik han fat i og stræbte så efter at komme op igjen så snart, han kunde. Men han turde ikke vove at gå længere ind i gangen.

JENS MARK, VOGSLEV.

1008. Der har været en löngang fra *Kokkedal* over til *Ogsholm*, som en gang har været kloster. Det lå der, hvor det gamle Styvel var og kaldtes Styvels kloster. Det blev til sidst til et fattighus, og nu boer der en, der hedder Kristoffer. Der var munke i det kloster.

NIELS HANSEN VÆVER, TORSLEV.

1015. Der skal være en löngang fra amtmandsboligen i *Ålborg* over til *Nörre-Sundby*. Den udmunder på slotspladsen. Jeg har været inde i begyndelsen af den. Da vi kom til den anden dör, rådede tjeneren mig fra at gå længere ind, der var aldrig nogen, som kom længere. Vi gik så tilbage, og gangen var også fuld af svineri.

N. PEDERSEN, BOLLE.

1074. Ved *st. Helene kilden* i *Fosdalen* har det gamle Lerup marked været. Det holdtes i 8 dage. Så blev det flyttet i sydvest fra Fos og hen til *Markedshöj* på Pårup ejendom, omtrent i skjellet mellem Hjortels og Lerup. Senere er det blevet flyttet til *Skræm*.

LÆRER MYRUP, HJORTELS.

1075. *Lerup* kirke kaldtes *Vor-frue kirke*. Vesten for var et vandspring, som var helligt, og her samledes mange syge i September og opholdt sig der en 8, 14 dage, ja, en hel måned. Nogle holdt bod for at beværte de syge, og deraf dannede sig så Lerups marked. Efterhånden samledes der mange slags folk til, og der blev i de dage ført et vildt liv, ja, der blev endogså begået mord, og man siger, at de slæbte de myrdede ned i de gamle hulinger neden for kilden og skjulte dem der. Det var grunden til, at markedet blev flyttet hen til en by vesterst i Lerup, som hed *Rødland*. Der findes endnu to store vanddamme, som de havde at vande deres kreaturer af. Senere blev markedet flyttet til Skræm til den sø, der kaldes *Hendrik sø*. Men da søen blev tör, flyttedes det atter i öst ind imod Lerup skjel, men blev altså dog i Skræm. Nu er det flyttet hen vesterst i Skræm til et sted, der kaldes *Fruerbro*, og der er det endnu.

LARS JENSEN, LUNDE.

1116. Der er en hellig kilde ved *Mariager*; den vælder ud på siden af en lyngbakke tæt oven for agrene på klosterets ejendom. I min barndom, mens mine to små brödre endnu var i live, men stadig syge og svage, fik mine forældre blandt mange andre gode råd også det at rejse til den hellige kilde ved Mariager med börnene om st. Hans aften, men det blev ikke gjort. Der var nok endnu for ikke mange år siden en stor tilströmning til kilden nævnte aften. De besøgende lagde gjerne et par skilling ved kilden, og disse penge var der en gammel mand, der havde fået lov fra klosteret til at tage, han gik altid derned den aften for at samle dem op.

På *Skjörping* kirkegård er der ligeledes en hellig kilde, der besögtes st. Hans aften; de besøgende gik ind i våbenhuset, klædte sig af og vaskede sig i kildevandet, drak vel også deraf. Min meddelerinde kjendte i sin ungdom en kone i Roven, der var sådan, at hun ikke kunde sidde eller ligge, men måtte gå, stöttet af sin mand eller datter, rundt på stuegulvet nætterne ud. Blev hun for træt og satte sig, varede det ikke længe, hun måtte op og gå igjen, ligedan om hun kom i seng, kunde hun ikke blive der uden stakket. Da det havde varet henved et par år, kom de i tanker om at tage til kilden på Skjörping kirkegård med hende, og det hjalp også for en tid; hun blev meget bedre, så at hun kunde

gå i marken og flytte kœrne, men så blev hun ringere igjen og døde tilsidst.

K. M. RASMUSSEN.

1117. Ad landevejen fra Mariager til Randers er der på höjre hånd i siden af en bakke på *Mariager* klosters hede en kilde, hvortil der næsten hver st. Hans dags aften kommer enten syge, der skal toes i vandet, eller folk, der vil hente vand derfra til samme brug. Sådant skal ske efter solens nedgang, ellers hjælper det ikkke.

H. A. B.

1150. En herre havde drömt, at der var en sivvibusk på det sydöst hjörne af *Skjörping* kirkegård, og når han grov ned ved den, skulde der blive en hellig kilde, for det vand var der lægedom ved. Han var netop svag, og så rejste han efter det, og der blev også hul og fundet vand. Efter rygte kom han sig.

NIELS KRISTENSEN, TÖRRING.

1151. En blind præst havde en gang den åbenbarelse, at han atter vilde få sine öjnes brug, såfremt han kunde finde en sivbusk på hjörnet af en vis kirkegård. Der skulde han så grave, indtil han kom til vand, og i dette skulde han to sine öjne, så skulde han atter blive seende. Så drog han da vide omkring og havnede endelig på *Skjörping* kirkegård, hvor han fandt en sivbusk,

som det var ham åbenbaret. Da han nu havde gravet og fundet vandet, tvættede han sine öjne deri og blev seende. Fra den tid af blev den besynderlige kilde besögt af mennesker fra alle kanter af landet, og mange skal deri have fundet deres helbred. Fra umindelige tider har der været holdt, og der holdes endnu et så kaldt st. Hans marked ved Skjörping hellig-kilde. Som minde om disse markeders fordums betydning og tillige som vidnesbyrd om den kraft, vandet troedes at have, findes der i kirkens våbenhus en hel samling af gamle ormstukne krykker, stokke, rådne bandager o. s. v., og endnu kan man om morgenen efter et sådant st. Hans marked finde blodige bandager, krykker o. s. v. henkastede på kirkegården som vidnesbyrd om folks faste tro på vandets helbredende kraft. Der skal nok ellers ikke længere være noget kildevæld, og for at bøde herpå må bymændene en dags tid för markedet bære vand fra deres egne brønde op til den hellige brønd, hvorpå det bag efter bortsælges til de troende.

Folk fra *Vesterbølle* søger endnu dertil. En mand i Knudstrup var der forleden år. Han sagde, da han kom hjem: »A havde så inderlig godt af det!« Og han havde en dunk vand med sig hjem, som han vaskede sig i. Også en pige fra Knudstrup kjørte de derned med og mange flere.

E. T. K.

Da jeg på en reise 1890 besögte Skjörping-kilden, var der meget vand i den, men det var også om vinteren. Brønden er opsat af kampesten. Bulværket (kjeldeværgen) er af egeplanker, ligesom de i de fire hjörner værende stolper er af eg, og disse er foroven forsynede med udskårne knapper. Opstanderen til brøndvippen (kjeldejøngen) står der endnu, og et par favne fra brønden er en stor blok til at lægge penge i.

I våbenhuset fandt jeg en mængde krykker o. s. v.

E. T. K.

Efter hvad der er mig meddelt, skal desværre kilden og hvad dertil hører nu aldeles være ødelagt, hvilket er sket i efteråret 1891 på herredsfogdens foranstaltning, sandsynligvis efter indskydelse af sognepræsten. Hvilken vandalisme i slutningen af vort oplyste århundrede!

C. M. NIELSEN, BÆLUM.

Degnen i Fræer har meddelt mig, at der nu ikke er spor tilbage af kilden. Han har fremdeles fortalt mig en del om besøget til kilden, indtil den seneste tid. Gamle koner kom igjennem Fræer med en flaske under armen og vilde derhen efter vand. Dette kunde gjemmes et helt år og beholde sin kraft.

E. T. K.

1152. Ligesom flere steder i landet findes her på egnen en hellig kilde, nemlig på *Skjörping* kirkegård. Her strömmer en mængde mennesker til dagen för st. Hans dag for at få vand af denne kilde enten til at drikke eller bade sig med. Det skal nemlig kunne helbrede for alle slags sygdomme. Troen på dette vands helbredende egenskab har tabt sig noget blandt folk, så der rejser ikke så mange til den *hælle kjåål* nu som forhen, men der kommer dog vist ikke så få endnu. Vandet skulde og måtte ikke modtages i andet end ny lerkar, der aldrig har været i brug. Derfor er en del pottemagere til stede for at gjøre forretning med at sælge krukker, eller hvad man nu bruger til at at tage vandet i.

JENS KRISTIAN JENSEN, BORUP V. ARDEN.

1153. Vandet i *Skjörping* kilde har kun kraft to nætter og tre dage, nemlig natten til 23. Juli og st. Hans nat og dagene d. 23., 24. og 25. Juli. Man skal altid på stedet kjøbe et nyt lerkar, hvormed man øser vand af kilden og toer sig så nøgen på kirkegården. Derpå slår man karret i stykker mod kirkemuren. Det er godt at tage en flaske vand med sig hjem, og med det skal man to sig, för solen går op og ned, hver dag, så længe vandet slår til.

Ved kilden findes på den tid kramboder. NIK CHR.

1154. Min morbroders kone var kjørende med en til kilden i Skjörping, hun var fra Björnsholm, og sönnen kjørte. Den, der skulde kjøres, var så ringe gangende, og det var derfor, han vilde besøge den. Så kom han ind at sidde i våbenhuset og fik noget af vandet at drikke. Konen siger til ham: »Smid nu krykkerne, Jens!« og så smed han dem og begyndte at gå så småt omkring der inde. Det var konen jo svært glad over. Men da de skulde så til at hjem, sagde han: »Ja, a vil lige godt have krykkerne med.« Så i det samme sank han lige ned og kunde hverken støde eller stå. Det er lige så sandt, som jeg sidder her.

MOSBÆK, STÖVRING.

1155. Marie fortæller, at en kone i *Svanfolk*, der endnu lever, en gang var syg og endelig blev opgiven af lægen. Hun ønskede da, at hun måtte leve til st. Hans aften og få vand fra kilden, og det blev også opfyldt. Hun fik af vandet at drikke og kom sig.

Pastor Petersen fortalte, at han en gang havde talt med en mand ved kilden, som tidligere havde været der med en blind søn. Han var langt vester oppe fra, og da de kjørte hjem gjennem skoven, sagde drengen, at han kunde skimte træerne, og da han kom hjem, var han fuldkommen seende.

W. Willumsen gik til præst sammen med en dreng, der slæbte sig frem på krykker. Efter at W. var kommen til Fragtrup, vilde han en st. Hans aften gå til *Skjörping* og mødtes på vejen ved Kristen Rasks denne medkonfirmand, som nu ikke behøvede andet end stok. Han fortalte, at han længe uden nytte havde sögt læger, og havde nu i et par år sögt kilden i Skjörping og var næsten helbredet. KL. GJ.

Sagn om gårde og byer

1191. I östkanten af den store Vildmose er der to store runde damme, som kaldes *Gåselunerne*. Disse er blevne til — således fortæller sagnet — ved at to store gårde, der stod på samme sted, sank i afgrunden, og i klart vejr skal man endnu kunne se skorstene af dem på bunden af dammene. A. E. JAKOBSEN.

1192. På *Röggeltved* enge ved Nörholm findes en eng med en dam, og her skal en gård være nedsunken, som førte navnet *Röggelgård*.

På de enge, som kaldes *Hoven*, findes spor af gamle furer, og her skal der have stået en gård.

Nord for *Rukjær* har der stået skov. Kristens farfader skar store bindstager der. NIK. CHR.

1215. Omtrent midtvejs mellem Hobro og Ålborg ligger *Madum sø*. Hvor søen nu er, har fordum ligget to gårde, *Madumgårde;* Ejeren til en af disse . . . bud til præsten . . . stor gris. Krænket over, at manden således drev spot med sakramentet, forbandede præsten stedet, der straks efter hans bortgang derfra begyndte at synke og forvandles til en sø.

A. CHRISTENSEN, S.-TRANDERS.

1223. I *Brovst* sogn i Øster-han herred, lidt vester for Nørøkse er en lille sø, og der er en gård manet ned. Slagtet en gammel so. Vilde have plasér af præsten. Blev så opbragt, at han straks forlod gården, idet han sagde til dem, at hvis de vilde redde deres liv, var det bedst, at de straks forlod gården, men de ringeagtede hans advarsel. Da præsten var kommen to hundrede alen ud fra gården, vendte han sig om og manede den ned, så de måtte dyrt betale den spøg. Der, hvor gården havde ligget, blev en lille sø, og gamle folk påstår, at når det var klart vejr, kunde de tydelig se skorstenene i vandet. Nu er der opført en ny gård på östre side af søen, som kaldes Søgård.

A. THØGERSEN GRÖNBORG.

1224. I *Nörøgse sø* sønden for Klithuse har der stået en stor gård. Det var i den tid, da kristendommen skulde begynde her i landet, og den gjorde manden ikke andet end nar ad. Så slagtede de en dag et svin, tog hårene af det og lagde det ind i en seng, hvorpå manden lod gå bud efter præsten, han havde et menneske, der var sygt og vilde berettes. Præsten kom også kjørende med hans egen befordring. Siden præsten nu var kommen ind, gik han ind til sengen og begyndte at snakke til den, der lå, men den svarte ham jo ikke. Han tager da dynen til side og ser nu, at det er et svin, der ligger. Han kunde jo nu forstå, at de vilde gjøre nar ad ham, går ud igjen, sætter sig på vognen og beder karlen, at han skal kjøre. Men den gang han var kommen ind, havde han lagt en bog på bordet, og den havde han glemt at tage med sig. Siden de nu var kjørt så langt, at de var kommen af den gårds ejendom, bad han karlen at holde, og da var der aldrig nogen ting at se bag ved dem andet end vand, der hvor gården havde stået. Men bordbladet, som han havde lagt bogen

på, det kom sejlende hen til dem. Den gård, der sank, kaldtes *Brattenbjærg*. Siden blev Bratskov bygget, og den fik så navn i ligning efter det gamle navn. De fortalte i Bratskov, at der var en gammel beskrivelse i gården om dette her.

KRISTEN JEPSEN, RØDHUS.

1234. *Madum sø* ligger helt smukt, med det ene hjørne omgiven af skov og den øvrige del af mark og hede. Den ligger lidt sydvest for Hellum i Tørup sogn. Om en tunge, der skyder sig ud fra søens nordlige side fortælles, at den skal have dannet en forbindelse mellem landjorden og en ø, som lå midt ude i søen. På denne ø lå en smuk herregård, hvor der blandt andet tyende var tre piger, som en gang, da herskabet var ude, tog sig for at have en præst til bedste og udpyntede et svin . . . På det sted, hvor fordum øen var, skal man endnu i klart vejr kunne se den sunkne gård med sine tre skorstene, og det siges, at der har været nogle træer omkring den, som en gang skal vokse så højt op, at fjenderne skal komme og binde deres skibe der ved.

M. C. NIELSEN, BÆLUM.

1235. Dææ, hwå Majum sy no ær, hå dæ nåk wåt en går en gång, som kaldtes *Freglund*. Mæn dæn sak mæ hiele sin mark, å de gik nåk søen te, ætte hwa dæ fåtælles: Fålken po gån di sænd båj te præjsten, om han vild komm å beræt en syg. Å præjsten han kam; men da han kam end i stowen, å blöw vist hæn te sængen, hwå dæn sygg skuld væær, så wa dær et ed syg mennisk, men en sow; om dænd wa døj hælde löwend, de ved a't. Mæn da præjsten so de, strævt han å kam ud åpå unen, å så såå han te kusken, no skuld han kjyyr, så stærk han kunnd, få da begønnd gån å sak, å wanded de kam så stærk op o jueren, te de fulde di bager hyul o præjstens uen; mæn han blöw da ræje. Han håd glæmt hans bog dæruud, de håd præjsten, mæn dænd kam sæjjlend i land åpå en stuel. Dæ fåtælles, Freglund jommfruer goer dær om awtenen å om nætten ve kåndten o syen, fålk hå ku sit dæm; mæn di hå nåk et ku höt dæm, få de di åsse rænder åpå isen. Å dær hå nåk nuen ku sit Freglunds skostuen nier igjemmel wanded, nær di hå wot uud åpå syen.

J. KR. JENSEN, BORUP.

1236. I Madum sø har der stået en gård, som er sunken, og den kaldtes Freggelund . . . slagtet et svin . . . lagde hans bog på en stol og vilde så trine hen at berette den syge, men da kom der en plask vand op midt på stuegulvet, og så siger han til hans kusk, at han skulde vende derfra og komme af sted så rå de kunde, for nu sujt gården. De satte dem da på vognen, og af sted lod de tage, og da de kom over ejendommen, da var gården sujt. Præsten havde glemt hans bog på stolen, men den kom sejlende i land med bogen på. JENS KRISTENSEN, ERSTED.

1236. I Madum sø har der stået en gård, som er sunken, og den kaldtes Freggelund . . . slagtet et svin . . . lagde hans bog på en stol og vilde så trine hen at berette den syge, men da kom der en plask vand op midt på stuegulvet, og så siger han til hans kusk, at han skulde vende derfra og komme af sted så rå de kunde, for nu sujt gården. De satte dem da på vognen, og af sted lod de tage, og da de kom over ejendommen, da var gården sujt. Præsten havde glemt hans bog på stolen, men den kom sejlende i land med bogen på. JENS KRISTENSEN, ERSTED.

1237. Her inde i skøven har der været en lille sø, som kaldtes *Gudsø*. Der er en gård sunken. Præsten blev hentet for at berette en so. Den sø er nu udtörret. Den var her i sognet på Nörlunds ejendom. C. BRØGGER, RAVNKILDE.

1238. Oppe imellem *Hammer* bakker i Hammer sogn er en

1239. Der har stået en herregård i Helligsø, den kaldtes *Hilserø*. Bønderne i Hune og Hune Torp gjorde hove til den. Så skrev herremanden til en præst i Saltum om at komme og berette hans syge moder. Det var nu sådan en klog præst . . . fed so. Præsten havde lagt en bog på en stol i uderstuen og var gået ind i sovekammeret med en anden bog. Da præsten opdagede soen, gik han skyndsomt ud, men glemte den bog i uderstuen. Da han nu kjørte ud af gården, sank den . . . kusken skulde se tilbage og kjøre, eftersom vandet nærmede sig, og når det standsede, skulde han holde. Så fik præsten sin bog, den kom sejlende til ham på stolen. Nogle sejlede siden ud at føle efter, om de kunde finde skorstenene på Holmen i *Helligsø*. KRISTEN NIELSEN, MOSEHUSE.

1293. I *Vebbestrup*, sydöst for *Gandrupgård*, ligger en sø, som kaldes *Hvarre* sø. Et par hundrede favne ude i søen er et gammelt voldsted, som har været landfast ved en smal dæmning. Dette kaldes *Hvarre slot*. Norden til Buderupholm ude i kjæret ligger et andet meget stort voldsted. Den ridder, som boede på dette slot, hed Hovmand, og han stjal datteren fra Hvarre slot, men det vilde faderen ikke finde sig i, han satte efter ham og indhentede ham med sine folk ved den dam, der er midt mellem Rold og Gandrup og endnu kaldes *Hovmands dam*. Der blev han slået ihjel.

PENS. LÆRER C. BRØGGER, RAVNKILDE.

1294. Der er to gårde og nogle småsteder i Årestrup, som kaldes *Stubberup*, og her siges i gammel tid at have ligget en borg. Så skal der have boet nogle riddere på et sted i Rold sogn, som de kalder *Hofmandsdam* og hvor der nu ikke er spor af bygning. De lå i trætte med dem på Stubberup, og kjæmpedes idelig. Hofmandsdam ligger syd for Rold, det er en lille dal, de kalder sådan, og der er kun en tre fjerdingvej mellem de tre steder.

JENS RAVNKILDE, HAVERSLEV.

1353. En junker havde fået lyst til en dame, og de kom til at spasere sammen. Så kastede hun en ring ud i et morads og sagde, at hun vilde have ham, når han byggede hende en borg der. Så gav han sig til at bygge, og på den måde blev *Nörlund* til. Den skal have været med så höje tårne, at de kan have stået på Vejrmøllebakken ved Ålborg og have set spirene. Der skal også have været en vindebro og med en kobberport for, og de kunde stå her i Haverslev og høre, at de lukkede den om aftenen.

JENS RAVNKILDE, HAVERSLEV.

HENRIK JENSEN, HORNBORG.

1355. Herregården *Nörlund* ligger ved den vestlige side af Rold skov i et kjær, som fordum siges at have været et morads, hvilket også er meget sandsynligt. I dette morads skal gården være bleven bygget af følgende grund. En ung adelig herre bejlede til den bekjendte Ellen Marsvin, og en dag, de red side om side forbi moradset, gav hun ham sin hånd på det vilkår, at han skulde bygge en borg på det sted, hvor hun kastede en guldring, med et tårn så höjt, at man derfra kunde se spiret på Budolfi kirke i Ålborg. For nu at blive sin forsmåede bejler kvit, kastede hun ringen ud i hint uføre, hvor det dog lykkedes ham at få borgen opført, og Ellen Marsvin måtte holde sit løfte. Andre beretter om Nörlund, at den skal have været en røverborg, hvis ejere ikke var til at lide på, hvorfor dronning Margrete måtte nedlægge den, men den blev dog senere opført påny.

M. C. NIELSEN, BÆLUM.

1360. Jens Råbæk fortalte, at *Birkelse* brændte 1579 tillige med det gamle arkiv, og deri fandtes blandt andet et gammelt dokument, hvori stod, at herregården *Rødslæt* er bygget på 18 favne vand.

NIK. CHR.

1387. *Björnsholm* og *Voer* og *Kokkedal* i Han herred ejedes af én herre, og han byggede borggårdene på én gang. De skulde også være færdige på én gang. Det, der kom til at mangle på nogen af dem, skulde være ubygget og ikke gjøres færdigt. Der kom da til at mangle tre sten i skorstenspiben på Kokkedal, og dem kan de ikke få til at ligge nogen tider.

CHR. SLOTH, HAVBRO.

1390. *Kongstedlund* ligger tæt ved Lille-Vildmose på dennes vestre side, og marken er på de øvrige sider omgivet af kjær. Gården skal for flere hundrede år siden have været omgivet af vand på alle sider, så at den lå på en lille ø, idet mosen og kjærene stod under vand. Den var da en stor borg og beboet af sørøvere. Senere blev den en almindelig herregård og var som sædvanlig omgiven af volde og grave, hvilket sees endnu, da en strækning af gravene endnu ikke er udtörret. Da der har været bedrevet så mange uretfærdigheder på gården, har de gamle vikinger og herremænd endnu deres spil dér, og krydser deres klinger eller tæller deres penge, og raslen af jærnlænker høres. Den mest hjemsögte del, en lang gang, er i sin tid bleven eftermuret, men lige galt er det derinde. Pål oftet slæber det omkring, som om det var med sække, og skjöndt intet sees, hører man dog tit slæbende trin på trapper og i værelser. En af de gamle besiddere er bisat i gravhvælvingen under *Sønder-Kongerslev* kirke. Låget på hans kiste er altid halvt åben; selv om man sömmer eller nagler det fast, slår det ikke fejl, at det næste morgen har lösnet sig og indtaget sin gamle stilling. M. NIELSEN.

1391. Materialierne til *Randrup* i Skibsted sogn skal være taget af Kongstedlund og sejlet over det mellemliggende kjær, som den gang stod under vand.

1417. *Åstrup* under Birkelse gods består nu af flere gårde, men har forhen været en herregård, og en gammel mand siger, at der forhen har hørt langt mere jord til Åstrup, nemlig næsten hele den store strækning mellem Åstrup og Vildmosen. NIK CHR.

1443. *Buderupholm* skal en gang synke i afgrunden en juleaften. Der er én manet der, og når den kommer så nær til, at den når gården, skal den synke. STÖVRING.

1445. Der skal en gang være bleven spået, at herregården *Villestrup* tilligemed en mils omkreds skal synke en juleaften. Man siger også, at den forrige ejer af gården blev her aldrig en juleaften, men man véd jo derfor ikke, af hvilken grund han rejste bort. J. KR. JENSEN, BORUP.

1457. De byer her östen for: *Bælum*, *Solbjærg*, *Lille-Brøndum*, *Veddum* og *Skelum* er sådanne frugtbyer, og det har de herredsfogden Kristen Testrup at takke for. Han lod det indføre i fæstebrevene, at bønderne skulde plante visse frugttræer årlig, og de kunde få dem hos gartneren, de uformuende gratis. Andre byer optog senere eksemplet, og efterkommerne nyder nu frugterne af fædrenes podninger.

NIELS P. HANSEN, LYNGBY SKOV.

1487. I *Kongens Tisted* må der formodentlig have stået en kongsgård. Sagnet beretter, at Tisted en gang har været omgiven af mure, som var forsynede med kobberporte. Disse skreg således på deres hængsler, at de kunde høres til Bunderup, hvor man om aftenen, når denne lyd hørtes, sagde: »Nu lukker de portene i Tisted.«

VESTER-HORNUM.

1494. *Hals* by skal have ligget i *Skovshoved* (nu Skovsgård) bakker. Også der har byen været befæstet med skandser, og der er endnu spor af disse gamle skandser og skandsegrave. Der er også fundet kugler og gamle mønter derude. Det var sønden for byen, de var.

SVEND MÅEN, HALS.

1544. I Siem sogn har der ligget en by, *Hedeby*, som blev øde. Nu er der stor hede. Vi kan jo hitte grundvoldene af alle bygningerne, hvor byen har ligget. Mark og agre runden om kan sees, og hver ryg og ren på dem.

KRISTEN KRISTENSDATTER, ERSTED.

1597. Der var en herremand på Torstedlund, Nörlund, Albæk, Store-Restrup, og han hed Anders. Han slog hans husholderske ihjel, og det fortrød han. Så skrev han til paven om at få hans synd forladt og lovede at skjænke den store gård *Smårup* til præstegård til bod derfor. Den skulde blive ved at være det, så længe de vilde afbenytte den som præstegård. Men når den ikke brugtes til det længere, skulde den falde tilbage til Nörholm. Da han betalte det nu så godt, kom der brev fra paven, at han måtte have lov til at slå én ihjel til på samme akkord. Det er vel en fire, fem år siden præsten flyttede derfra til Ravnkilde, hvor der er kjöbt en lille gård, og den nuværende ejer af Nörholm skrev så, at han vilde have gården for intet, han havde fundet i gamle dokumenter, at han havde ret nu til gården. Men der blev svaret, at det var blevet for gammelt, da det var fra de katholske tider for over 300 år siden, og så måtte han kjøbe gården.

JENS HANSEN, SØNDERUP.

1631. Nordvest for *Ulvholm* i Ulvholm bakker har der stået en bygning og en mølle. Det er ikke bakker af flyvesand der, men de er grusede. THOMAS KRISTENSEN NORGE, RØDHUS.

1644. *Mariager* har i gamle dage været meget större end nu, hvilket kan sees af, at der lidt under grönsværet nede i engen norden for byen findes grunde af fordums bygninger. På gl. bilægger-kakkelovne skal have stået, at Mariager ejede 17 svære skibe. Den har også haft sin egen kirke (den nuværende har nemlig været klosterkirke), og den kirke har stået i konsul Wellings have. Byen skal en gang være afbrændt, én af de dragoner, som da lå i byen, stak ild på den. To gl. bygninger i Mariager Östergade minder endnu om dragonernes ophold der, man siger nemlig, at disse bygninger har været dragonernes stalde. Det er små lave huse, som vender enderne imod gaden og ligger et lille stykke fra hinanden. Der har fordum været to vandmøller i byen. Af den latinskole, der en gang har været i Mariager, skal klokkerboligen, der ligger oppe ved den almindelige indgang til kirkegården, være en levning. Stedet har usædvanlig tykke mure.
H. A. B.

1645. Det meste af *Mariager* var forhen tækket med strå. Der var kun en to, tre gårde med tegl. NIELS SVENDSEN, KJÆRBY.

1632. *Gjötrup* skal have stået nede i Östreeng, og der har de plöjet en sten op som til en mølle på den plads.
NIELS KR. BÆRTELSEN, GJÖTRUP.

1663. På *Svanfolk* mark er tre store höje, der kaldes Svanfolkhöjene. Den ene af dem kaldes og Tinghöj, og der holdtes ting i gammel tid. S.-KONGERSLEV.

1690. Den gamle kongevej fra *Hals* til Nörre-Sundby gik fra Loftebro lige syd for Gandrup midt gjennem byen nord på op forbi Boelhöj og fortsatte i nord og vest over et hjörne af Ryborg hede, fortsatte dernæst i nordvest forbi Kageløs over Rasmusbro og ad Horsens norden om kirken. Så gik den omkring gården Atrup, gjennem Vodskov bakker, svingede der i sønder forbi Langbro kro. Den løb i Hjörring-Sæby vejen ved Båvet (ɔ: bugten). JACOB NÖHR, SKROLDE.

1701. Der var et par höje sønden for *Ajstrup* by, og så var der én sønden for *Tylstrup* by, den havde navnet *Trolleshöj*. De tre höje var forbundne med en sti både sommer og vinter. Den gik tvært over korn og al ting, og kornet var ligesom klippet af der; men ingen mærker var der af fodtrin. Folk troede, at den hidrørte fra bjærgfolk, der besögte hverandre. Der skal for resten være en skat begravet i Trolleshöj. MORTEN MADSEN, AISTRUP.

Forskellige stedsagn

1704. *Madum sø* skal have ebbe og flod, og vandet kan undertiden brøle under isen.

LÆRER MOSBÆK.

1711. Der skal have været en större sø nede under bakken mellem Hjortels og Lerup nordöst for Hjortels kirke. De kalder den *Hamme-søen*. Der er i vor tid fundet en gammel båd i den. Der har i mands minde været åbent vand. Dette fandtes österst i kjæret.

LÆRER MYRUP, HJORTELS.

1712. Der er også en sø herinde i Nörlund skov, de kalder *Gudsø*. Ja, nu er den for resten udtörret, og der er blevet en mose i steden, som de kalder Gudsøs mose. Der ser ud runden omkring den mose, som der havde været plöjet i ældre tid.

JENS KRISTENSEN, ERSTED.

1725. I Skjörping enge ikke langt fra Skindbjærg findes to høller, der kaldes *Brudehøllerne;* i et af disse har en pige druknet sig, som skulde tvinges til at ægte en, hun ikke vilde have. På bryllupsdagen rev hun sig løs, løb til høllet og druknede sig. Hun ligger begravet under en sten, *Brudesten*, i skjellet i Blekkendal. Brudestenen er stor i omfang og har et hul oveni, som kan holde et helt bærekar vand. Fortælleren (Mads Bjerregård) rensede den for jord i sin barndom.

KL. GJ.

1741. Der var en, der vilde fiske i *Gåselunerne*, og så fiskede han først med et almindeligt garn, men det kunde ikke holde at trække til land, for fiskene rykkede det i stykker. Så mente han, at han skulde nok finde på råd, og så kostede han sig et jærnvåd, det skulde nok holde, mente han. Men så kunde de ikke trække det op, det blev siddende der nede i bladderet. Der er ål og gjedder i de damme.

NIELS KRISTIAN NIELSEN, KVORUP.

1753. Der er en mosestrækning ude i Nörreskoven, som den dag i dag kaldes *Sæltveden*. Der har man fundet benraden af en sælhund. Altså har fjorden gået derop i gammel tid.

SVEND MÅEN, HALS.

1755. *Kattegattet* har gået her ind efter de gamles fortælling. Da a var dreng, og vi grov törv, da var der mange røder, hvor vi slap i, når vi gik og bar törvene i land på skuldrene, og nu er det blevet anderledes tört.

Der har været sejlads til Øør-stowen, for der er af og til fundet svært egetømmer og mursten. Det må have været et landingssted. Det egetømmer er hugget til af træer, som er groet nordvest for Nörre-Kongerslev. S.-KONGERSLEV.

1756. Der var sejlads ind til *Kokkedal* med kåge, derfor kaldtes den først Kågedal. NIELS HANSEN VÆVER, TORSLEV.

1820. Mellem *Jetsmark* og *Hune* har der forhen været et stort morads. En gang kjørte en frue til Hune kirke, men gik fast i bløden, og man måtte skjære hestenes seletöj over. Karmen sank, men fruen og hestene blev frelste. Den gang var Hune kirke så anselig, at der imellem kunde holde 16 firspændte karme udenfor den. NIK CHR.

1832. *Blåkilde* kommer fra en bitte sø imellem Mos skov og Arden, som de kalder Lille-Ogssø. Men der er dog nogle, som siger, at den kommer fra Madum sø. En gang var nogle folk ude at skylle noget lærred der i kjelden, og det gik så meget godt det første, men da der var kommet en hel del af lærredet der ud, begyndte kilden at trække lærredet til sig. Folkene rykte nok i det, alt det de kunde, men det blev ved at trække og trak stærkere og stærkere. Så måtte de hente en hest og spænde for, og så kjørte de lærredet op. Andre siger, at de omsider havde otte heste spændt for, da lærredet var blevet så betynget af sandet, der synker ned ved udkanten af kilden. LÆRER MOSBÆK.

1840. I *Sønder-Saltum* er et hus, som kaldes Slottet. Her skal have boet en frue, som anlagde et overfartssted over åen i lige linje til sydöst over efter Stavad. Hun havde nemlig store enge på den östre side af åen. De kaldes endnu Slotsengene, og der er 32 karles slæt. ERIK SÖRENSEN, S. SALTUM.

1862. Fra gården *Bratskov* har i nord gået en grøft omtrent lidt længere hen end til Fredensdal skole. Nu går den ikke slet dertil. Den er ikke lige dyb overalt, for det jordsmonnet er ujævnt. Den kaldes *Katrines gang*, og der fortælles, at den skal være gravet, for at jomfru Katrine kunde spasere i denhver dag uden at være uiejliget af blæst. Men det vides ikke, hvem den Katrine var. LÆRER ANDERSEN, BROVST.

1863. *Katrines grob* i Brovst, der er en tusend alen lang, ser godt nok ud til at være lavet ved menneskehånd.

LARS JENSEN LUNDE, LERUP.

1867. Øvre i Han herred ligger *Husby hule*. Den har bønderne gravet, den gang de blev forfulgte af den kongelige krigshær. De lagde så et dække over den af ris og törv, så at ingen kunde se den, og så lavede de det sådan ved at trække sig tilbage for hæren, at den kom lige derover og plumpede igjennem. Men bønderne, som havde skjult sig ved en side, faldt over dem og slog dem. JEBJÆRG HØJSKOLE.

1888. Der er somme tider lavvande mellem Øland og Gjøl, så man kan gå imellem begge lande. Gjøl har længe været befolket, men sådan var det ikke med Øland. Den havde ingen endnu set. Der boede en mand i Knudegårdene, han havde en so, og hvert forår tidlig blev den henne, men hen på sommeren kom den tilbage med et helt kuld grise, og ingen vidste, hvor den kom fra, det havde de ikke nogen tider kunnet opdage

Næste forår binder manden en kniv på den, for egstål er jo godt for fortryllelse, og så sætter den af. Lidt efter, han kommer ud, ser han den dejlige ø med den smukke bøgeskov, der nu var kommen frem. För havde det hele været fortryllet. Den mand blev den første ejer af øen, da han jo opdagede den. C. BRØGGER, RAVNKILDE.

ANDREAS SORENSEN, SOTRUP.

1925. På *Biersted* kirkegård gror der en grumme stor torn op, og den er kommen på følgende måde. Der var en mand, som havde begået en stor forbrydelse, og de kunde ikke få ham til at bekjende. Han udlod sig med, at hvis det ikke var sandt, han sagde, skulde der gro en torn op fra hans hjærte, og den kom også og står midt på kirkegården. KRISTEN NIELSEN, MOSEHUSE.

1926. Der boede en mand i *Biersted*, som blev skyldt for, at han kunde hekse, og dertil sagde han, at hvis han kunde det, skulde der gro en torn op af hans hjærte, når han døde og var begravet. Tornen groede også op. Fremdeles havde han sagt, at når skaden kom og byggede rede i den torn og lagde æg deri, så skulde fjorden komme og sætte over Biersted sogn. Derfor passer man endnu nöje på hvert år at skjære toppen af tornen, for at den ikke skal vokse for höjt op, og skaden så komme. Biersted kirke ligger endda meget höjt, så der skal meget til, at Fjordens vand skal nå tornen.

THOMAS KR. NIELSEN (HULE), S.-SALTUM.

1936. *Hals Sønder-* og *Nörreskov* har forhen gået ud i et, men for en 80 år siden var der allerede en åbning imellem dem. Efter de gamles snak var der i den skov de fleste vilde dyr, der var noget sted i Danmark. SVEND MÅEN, HALS.

1937. Der har forhen været stor skov over hele *Hammer bakker*, men nu er der kun et par enkelte småpartier med nogenlunde ordentlige ege og bøge, ellers er det øvrige purl og forkrøblet krat. Nogle gamle véd endnu at fortælle om, at de kan huske, hvorledes hele strækningen har været i skov. Denne hørte mest til gården Kjølske oppe i Dronninglund herred (det stykke, der fandtes sønden for Vodskov by, hørte dog til Gammel-Vrå). Men herremanden på Kjølske kunde ikke have skoven i fred for tyve, og de gjorde sig endog så dristige, at de slog sig sammen om det, og et par af dem gik så ind hos skovfogden Gregers Povlsen og drak ham fuld, imedens de andre var ude at stjæle i skoven. Til sidst blev Kjølskemanden så ærgerlig herover, at han lod det hele skove, sætte i favn og sælge. JENS HIMMERBO, HAMMER.

1938. Ved *Ulsted* har der i gammel tid været skov. Man finder også spor af, at havet har gået helt op til byen. NIK. CHR.

1939. Der skal efter sigende have været skov her fra helt öster ud efter ned til *Gjetrup*. *Myren*, som a er født i og nævnt efter, have været et skovhus til *Vrå*, det ligger i *Öster-Hassing*. De kunde løse agern op på kjøkkengulvet der i Myren, de faldt ned gjennem lyren, for træerne stod så tæt omkring huset, at de kunde falde ned i hullet. Myren er nu et temmeligt stort sted, og nu er der ikke spor af skov der. Ved Öster-Aslund er tre småskove, som har hørt sammen med det andet. Det meste af tømmeret i det vestre hus der hjemme, sagde min fader, var af træerne, der havde stået og groet på marken, og det var store svære egestolper. NIELS KRIST. LARSEN MYREN, VODSKOV.

1940. *Vodskov* var i ældre tider delt mellem Kjølske, Vrå og Elkjær. Juel til Brorholt og Niels Bunderup ødelagde skoven til Vodskov. Kjølske skov blev ødelagt af Jörgen Lykke, der solgte den fra. NIK. CHR.

1941. Noget af skoven her hørte til *Vrå*, andet af det til *Atrup* og *Langerholdt*. Den har bredt sig over alle bakkerne. SULSTED.

1942. En frue har bygget *Oksholm* på *Øland*. Hun var enke og havde to sönner, og da de blev voksne, gjorde de fordring på at ville have godset delt imellem sig. Men det følte hun sig forurettet ved, for hun skulde da også have noget at leve af. Men de blev ved deres påstand. Så bad hun om at beholde så meget jord, som hun kunde beså i en vis tid, og så blive ved at beholde den, indtil hun kunde höste sæden i moden tilstand. Det indrömmede de hende. Så lod hun plante en stor ejendom med træer, og det beholdt hun så i hendes tid. De kalder ejendommen Ølands skov, og den står jo endnu. THOMAS KRISTENSEN NORGE, RØDHUS.

1946. Der har været en stor skov her fra *Östergård* i *Brovst* og så hen til Bomhuset, og den gik norden og vesten om, hen efter Lerup i bakkerne. Der havde røvere ret deres handel, og der var også et hus, de kaldte Röverhuset, der boede de jo. Så var der også ulve den gang. En pige gik fra et bitte jordløst hus ved Östergård hen ad Bomhuset til, og da hun så kommer midt i skoven, hører hun, at ulvene de begynder at tude. Så vidste hun, det var den visse død, hvis de nåede hende. Men nu var hun i et rödt skjört, og det trak hun af og hængte på en grön busk. Da ulvene så det, flokkedes de om det, mens hun løb alt, hvad hun kunde. Siden fandt de skjörtet revet i små stumper.

ANE JOHANNE ÖSTERGÅRD, BROVST.

1947. Der har været skov over hele *Gjøl*, men den er bleven brændt af i Svenskernes tid. Der er ingen bøge, men eske, espe, eg og hassel. På Terkels bakke, Sören Ravns bakke og Skrummelbakken, der kan Jens Nibe huske, at der har været træer uden om den virkelige skov. Ligeså på Lindbuskebakken. NIK. CHR.

1948. *Mølgård* er nu et lille hus, men har fordum været en stor gård. Nu er der kun lidt egekrat, men forhen var her en betydelig skov, så at tømmeret til gårdens lade blev taget derfra. Den gang gården blev nedlagt, og huset kom i steden, blev tømmeret ført hen til en af de andre *Åby gårde*, og dette tømmer skal endnu findes i denne gårds lade. NIK. CHR.

1949. *Lerup* sogn har været ene skov. Der står endnu hist og her nogle gamle hvidtorn, som kanske er tusende år gamle, og det er levningerne af den. I *Brovst* skal der endnu være gamle lader, hvis overtømmer og egestolper skal være groet ude på marken op efter Bratskov til. Der er en grob der oppe, de kalder Lundgroben, og der har været en lund.

LARS JENSEH LUNDE.

2042. *Hune* kirke hæver sig ensom midt imellem sandmoje og enkelte spredte huse. Hist og her findes mellem klitterne opdyrkede pletter, og midt inde mellem klitterne findes én med en lang forhöjning, hvor der har været et stenkammer, men stenene er af kjöbmand Klitgård i Blokhus tagne til grundsten ved hans bygning. I gamle dage var egnen her anderledes frugtbar og beboet. Da var der 9 (7?) store herregårde, og til kirken kjørte om søndagen 9 (7?) kareter. N. L.

2043. Til *Hune* kirke kom om søndagen 7 kareter, og der var altså 7 herregårde i sognet. En af dem hed Engesgård, og en anden har stået ved Kjærsig, det nuværende Kjærsig skal være resten af den. Det sogn flöj også ned med sand, men det var så fladt, at en del af sandet blæste bort igjen, og der blev endnu nogle beboere.

Hune kirke er bleven flyttet én gang for sandet. Det nåede den dog igjen, og det nåede et år helt op til kanten af våbenhustaget. Men så blev der gjort stopper for det, sandet blev jævnet ud, vi gjorde til sande, og så blev det plantet med helme.

Sønden for *Blokhus* flöj en sandbakke op, og havet skyllede da ind, og vinden tog det helt op til bunden. Så kom der gamle agerfurer til syne. NIELS KRISTIAN NIELSEN, KVORUP.

2044. De sagde, at der kunde holde 7 kareter ved Hune kirke. Den gang lå den lidt til sydvest for, hvor den nu er, inde mellem sandklitterne, og var en tårnkirke. Men nu er det kun en bitte kullet kirke. ÆRTBØLLE.

2045. Der kunde komme 7 kareter på én gang til Hune kirke. Den ene karet havde de på Holmen, den anden som Martinus på det røde hus han nu bor, den tredje fra en gård, der lå öster fra Blokhus, og som hed Høgholt, den lå lige norden for Støve. Så var der en rig kjöbmand, som boede der, hvor nu herredsfogden bor, han hed Svend, og der kom den fjerde karet fra. Holmen lå langt öster ude fra Hune. Sønden for Hune er en lang rad sandbakker. Her var forhen en grumme stor eng. Alene til Vestergård havde de eng der, hvori der var 24 dags slæt. KRISTEN NIELSEN, MOSEHUSENE.

Det er nok værd at mærke, at den over 90-årige fortæller heraf kaldte Rødhus, der nu er en lille by, for det røde hus. Der må altså fra først af kun have været et hus der.

2046. Vester i Svineklöv har der været en hel by, der kaldtes Hjortels. Nu er der ikkun sandbakker, hvor den har ligget. Præstegården skal have ligget tæt nordvest for kirken, hvor der også nu er kun store sandbakker. Siden blev den flyttet og bygget op et stykke sønder fra kirken. Der kan a huske den var. En gammel præst, der hed Birch, sögte to sogne ind til, og så blev også den præstegård brækket ned og flyttet til Kollerup, hvor den er endnu.

KRISTEN JEPSEN, RØDHUS.

2047. Der skal have været 14 gårde i byen *Hjortels*, og nu er der egentlig slet ingen by, der har det navn. Der er kun tre beboelser (höjst regnet fire, nemlig når Hedegård regnes med) der kan høre til det, som forhen har været nævnt Hjortels by. Den by har da ligget nordvest for kirken ud ad Svineklöv til. På den strækning har de da også fundet grundsten og murbrokker og selv en ildklemme og en rist. De folk, der i de senere år har været beskjæftigede med plantningen af klitterne der ude, har fundet spor af gammel opdyrket jord. Hjortels præstegård skal have ligget et lille stykke nordvest for kirken. På gårdens plads stod endnu for omtrent 30 år siden en række store sten, der har været det nederste af et stendige. De blev borttagne og brugte til husbygning, efter at jeg er kommen til at bo her i sognet. Præsten måtte flygte fra sin gård for sandflugten og sad så en tid til leje i Hedegård, en fjerdingvej sydvest for kirken. *Slettegård* har været en större herregård, som også blev ødelagt af sandflugten. Alt det ejendom, der er på Slettestrand, har hørt dertil; det meste af sanden ligeså. Gården Fasmelide har nok været fæste til Slettegård.

LÆRER MYRUP, HJORTDAL.

2048. I hr. Christens tid blev præstegården, som lå nordvest et lidet stykke fra kirken og en stor del af sognet ødelagt af sandflugt, hvorfor han forlod kaldet og rejste over til Norge, så sognet blev præsteløs i tvende år. Derefter kom hr. Jens, som fæstede en bondegård, Hedegård ved navn, og giftede sig der med enken, da hendes mand Christen Olesen var død i pesten.

HJORTDALS LIBER DATICUS.

2049. Havet har aldeles skyllet byen Hjortels væk. Den lå tre fjerdingvej udenfor Svineklöv. Så flyttede beboerne af den by længere ind i landet, og derved fremkom den by, som de nu kalder Vester-Svendstrup. Da hørte Lerup til som annex. Der er endnu et par gårde, der kaldes Hjortels, og så et bitte sted. Præstegården var den gang i Hjortels. LARS JENSEN, LUNDE.

2050. Brøndum, *Kollerup*. Fædriften og törvegrøften anlangendes, da er det en stor ynk at se på den store skade, sandflugten haver gjort nu i dette år besynderlig, at der er en ganske ringe del i klitten enten til menneskers eller kreaturers nytte overblevet, så det synes, at dersom Gud ikke af nåde stiller sandflugten, som kommer både af vesten og norden, den da inden få års forløb skulle både drift og grøft og end det ganske sogn påny forøde.

Af en præsteindberetning.

2090. Sydvest fra *Grönhöj* ud over Öster-Hassing hede findes en 2, 3 alen nede i jorden store ravlag, der ligger på strandsand. En mand fra Öster-Hassing kjær, Jens Pedersen eller Jens Röv, gik tit ud og gravede sig ned der. Når han restede et par skjæpper rug, gik han ud og fandt rav til at kjøbe det for. Han fandt også rav til hans ligkiste. Ejeren af jorden forbød ham at grave der, og så gik han ud om natten og grov sig ned ved lygte, men hulede sig for meget ind og blev der tilsidst. De tykte, han blev henne vel længe, og gik ud og ledte, og da var en stor brink skudt ned over ham. Men den aften havde han fundet en hel del. SÖREN KRIST. JENSEN, ULSTEDLUND.

AF JANDRUP PASTORATS LIBER DATICUS.

2113. Et stykke eng, som bymændene i *Gåser* ejer til fælles, kaldes *Gåsehaven* og ligger imellem Gåser by og Holtet. Der havde hver gårdmand lov til at holde to gjæs og en gasse, og hvert hus en gås og en gasse. Den eng bliver endnu hvert år lejet hen til slet og græsning, og så bliver de indkomne penge fordelt imellem mændene, så hver gårdmand får en del, og hver husmand to tredjedele. JAKOB NÖHR, SKROLDE.

2114. *Svinehaven* grændser ind til Svinebækken på gården Skroldes ejendom. Den har sit navn af, at Gandrup byes svin har gået hernede, og byen har her haft en hövre ved dem.

JAKOB NØHR, SKROLDE.

2117. Gården *Bløden* blev bygget i udskiftningens tid og skrives for *Grönlandshuset*. Förend gården blev bygget, lå der nemlig et hus östen til, og det kaldte de Grönlandshuset. Der gik grönlandsfarerne i land og kogte deres tran af.

SVEND MÅEN, HALS.

2118. Et par steder nede ved stranden nord for Blokhus og uden for den gamle klitrække kaldes *Pirrups hware*. Man siger, at der skal være strandet et skib lige syd for den nordligste af beboelserne, og det skal stå der endnu. En gammel opkjörsel fra havet kaldes en hware, og da opkjörselen til Pirrup har været her, har stederne fået det navn. Der er langs med stranden flere sådanne hwarer. Et par steder i Pirrup kaldes Krattet, og nedenfor er en sande, de kalder Krathware. Andre forklarer navnet således. I Pirrup dreves fiskeri, og der var samtidig fiskere boende nede ved stranden. Når der så var lejlighed til, at de kunde komme ud, havde de et mærke, som de hejste op nede i bakkerne, og det kunde folkene i Pirrup så se. Sådant et mærke kaldte de et hwar.

NIELS N. KJÆR, HULE.

Sagn om skatte

2225. I *Hale skov* ved *Bælum* er en bakke, i hvilken gjemmes en stor skat, der bevogtes af en kjæmpe. Man kan til sine tider høre ham smække med kistelåg og rasle med penge. Om aftenen skal han undertiden være set stående på toppen af bakken. M. NIELSEN.

2226. I sydöst for *S.-Kongerslev* og nordvest for Solbjærg bakke er der en bakke, i hvilken der er en skat begravet, som bevogtes af en heks. Om aftenen er hun tit set på bakken, hvor hun da sidder og spinder på en rok, medens et lys brænder ved hende. Hun kan kun sees i afstand, ti vil nogen gå for at se nærmere efter, forsvinder hun, og den nysgjerrige kan være sikker på at gå vild. Lyset brænder også tit på bakken, uden at hun er der, og leder folk vild. M. NIELSEN.

2227. På Sønder-Kongerslev hede er mange kjæmpehöje, om hvilke fortælles, at i den ene er en stor skat begravet, uden at

det kan siges, i hvilken det er. I en anden ligger en ridder med hest og rustning. En mand lod påbegynde udgravning af en höj, der almindelig kaldes den klövne höj, men da han blev lam i den ene arm under arbejdet, blev dette standset på halvvejen. Noget afsides ligger Store-Muns eller Store-Munus. Her skal ligge en kong Mogens eller Magnus begravet. Höjen er langagtig, men ødelagt ved gravninger. En lang stenstue er oprevet, og sten borttagne. Det fortælles, at en mand, der en gang ejede höjen, tog af stenene til at bygge et hus. Siden havde han ingen ro, men syntes altid både dag og nat, at noget kaldte eller talte til ham. Han levede ikke ret længe efter. På höjen brænder der tit lys, og folk går altid vild der om aftenen. Endog om dagen i stærk tåge kan folk gå vild der.

Fra dalen, som ligger sydvest for höjen, har man set en sort mand bære en ligkiste op mod höjen og der forsvinde. Ligkisten var åben og fuld af börnehoveder. M. NIELSEN.

2229. En markmand i *Tisted* red en dag omkring, da det var et strængt vejr med lyn og torden, for at se, hvorledes det stod til med sæden på markerne. Han satte sig af og töjrede hesten, og da han vilde til hest igjen og rykkede töjrepælen op, så han, at den var banket ned i en potte med penge. Han lagde da sin tröje og sine træsko derved og lod øget blive tilbage. Han gik nu hjem, men da han kom tilbage, kunde han ikke finde stedet. Den ene træsko fandt han ved Svineryggen, den anden ved Almindsled og tröjen ved Binmælleved ved Binderup, og øget fandt han endelig også. NIK. CHR.

2249. Der skal være en skat begravet i *Trolleshöj* sønden for Tylstrup by. To mænd fra Tylstrup gav dem til at grave efter den, den ene hed Bendt, og den anden Frederik. Det skulde jo være tiende. Så fandt de også kisten, og den var tung. Da siger Frederik: »Tag nu fat, så har vi den«. Men så sank den så dybt, at de så den aldrig mere. Bendt mistede forstanden over det og fik den aldrig siden. MORTEN MADSEN, AJSTRUP.

RAS THOMSEN, HVILSAGER.

2303. I ruinerne af *Visborg* skal findes nedgravet en skat. Nogle mænd gravede efter den og var allerede nåede så vidt, at de kunde se en stor kjedel, men i det samme kom »Visborg-manden« kjørende i en vogn forspændt med pommerkokke. I det han kjører forbi, giver han den ene pommerkok et slag med pisken, så fjerene ryger af den: »Da skal a love for, te den fik et ordentligt dask«, siger den ene mand. Öjeblikkelig sank kjedel-en med skatten dybt i jorden. EFTER RAS DAM. N. P. OLSEN.
Sml. J. F. VIII, 28.

2305. I *Klim* sogn var der nogle mænd, som fik i sinde at grave en skat op på Klim rimme. De red af sted ved nattetid og så lys foran dem. De red hen til lyset og kastede en kniv deri. Derpå red de hjem igjen efter et værge at kaste op med, og de talte ikke et ord til hinanden fra den tid, de havde smidt kniven

i. Så kastede de, og ligesom de kastede, kom der så meget skidteri om dem: hunde, ræve og alt, hvad ledt var. Det var ikke nok med det, for så syntes de, at kirken var tæt ved dem, og at den vilde vælte på dem. Men de vedblev at grave alligevel. Endelig syntes de, at deres kvinder kom hen til dem, men de lod sig ikke forstyrre og kom til kisten. Så rykkede de den halvt op, men da var der en, som sagde: »Nu i Jesu navn, så overvandt vi det endda, hvor galt det end har været«. Da sank kisten igjen.

NIK. CHR.

2355. I gamle dage, da *Skareklit* ikke var så utilgjængeligt som nu, var der en konge, som, da han skulde i krig, samlede sine skatte sammen og gjemte dem i et meget stort guldfad, som han nedgravede på toppen af Skareklit, men da han kom tilbage, havde Vesterhavet gjort klippen utilgjængelig, hvilket den siden den tid har været, og kongeskatten ligger der endnu urørt.

NIELS KJÆR, TRUNDERUP FRISKOLE.

2400. Ved *Store-Restrup*, vest for gården, er en bakke, og hvis nogen fra gården vil gå ud en st.-Hans aften og grave i denne bakke, skal gården brænde af. Men i ruinerne vil man finde en skat, der er stor nok til, at man for den kan igjen opbygge gården.

A. C. L.

2442. Der boede to brödre i *Nörre-Onsild*, den ene var rig, den anden fattig. Den fattige drömte en nat, at han skulde finde hans lykke på *Sønderbro* i *Randers*. Så gik han derud. Endelig kom der en anden én til ham og siger, hvad han gik der efter. »Ja-a, det er også narreværk, a går efter. A har nemlig drömt, te a for en mands bordende i Nörre-Onsild — med det og det navn — skulde finde en tønde fuld af penge.« Men det navn, han nævnede, var netop den mands, han talte med. Så havde han jo nok. Han drog hjem og fandt pengene. Nu vidste han snart ikke, hvad han skulde gjøre med dem. En dag, han gik og målte på et stykke jord, kom den rige mand til ham. Hvad han gik og målte der efter? Ja, han havde tanker om at ville bygge en kirke. »Ja, vil du sætte kirke, så skal a sætte tårn til den.« Han satte så kirken og var lige rig, men den anden gik i armod ved at sætte tårnet.

TERKILD GREGERSEN, ÖRRIS.

Bind 4

Småkonger og deres fejder

68. Ved Mariager-Hobro landevej ligger en langagtig höj, hvori en konge ved navn *Volf* skal ligge begravet, og af ham skal gården *Volstedlund*, der ligger lidt sønden for höjen, have sit navn. Noget af höjen er nu udgravet. H. A. B.

69. I *Volshöj*, Mariager landsogn, der ligger kong *Volf* begravet, og i *Kjelderhöj*, lidt til nordvest for på samme ejendom, ligger hans dronning. Dorotea Marie Pedersen, Skjæve.

93. I *Store-stens bakke, Hellum*, skal en prins være begravet. En mand vilde kløve den store sten, som lå der på hans grav. Mange rådede ham derfra, men han vilde nu have stenen. Men så fik han en flise i öjet, og blev enöjet alle hans dage, og det var folks mening, at det var straf derfor.

Der skal være en skat begravet i den höj. *Skjæve* sogns folk vilde kaste efter den. En skruk höne med kyllinger forskrækkede dem. Hellum.

145. *Nörlund* har været en røverborg. *Ludvig Munk*, som boede der, røvede på landevejen og brandskattede dem, der rejste over hans ejendom. En kjöbmand fra Ålborg havde været i Randers at holde bryllup. Da han rejste tilbage, vilde Ludvig Munk have told af ham; han tog brud og brudeudstyr i forvaring. Så klagede kjöbmanden til dronning *Margrete*, der nu skrev til befalingsmanden på *Ålborghus*. Han kom så derop med en kanon, som der var otte stude spændt for, og skød efter tårnet. Ludvig Munk måtte overgive sig og blev taget til fange. For at få gården under kronen førte hun tingsvidner på, at den ingen sinde havde været herresæde men en røverborg. Nu kom den under kronen, men blev straks efter bortforlenet.

Der er beskrivelse over det på gården. C. Brøgger, Ravnkilde.

146. I *Skjörping* sogn inde i Buderupholms skov er en plads, der kaldes *Skjörping holme* og er omgivet af volde og grave. Her skal der i dronning *Margretes* tid have været en røverbande, der drev sit uvæsen fra en velbefæstet borg. Om søndagen sögte de til en af de omliggende kirker, hvor de lod, som om de var meget gudfrygtige; men på hjemvejen røvede og plyndrede de vidt og bredt. Ingen kunde sætte sig til modværge, ti røverne var for mandstærke over for de dårligt bevæbnede bønder. I denne nød sendte omegnens almue da bud til dronning Margrete om hjælp. Hun kom også med et vel bevæbnet følge just en søndag, som røverne var i kirke. For at disse nu ikke skulde ane uråd, lod Margrete skoene på sine følgesvendes heste vende om, således at hagerne kom til at vende frem ad, og på denne måde red de ind i røverborgen. Røverne kunde ved deres hjemkomst ikke se andet end spor af udadgående heste, og da de troede, at det var af deres egne, red de ubekymrede ind i gården. Men her blev de modtagne så varmt af dronningens ryttere, at de ikke kom til at gjøre flere udflugter; og medens dette stod på, sad dronning Margrete på en höj udenfor borgen, hvorfra hun kunde overse det hele. Borgen blev ødelagt, men tomten og voldresterne påvises endnu, såvel som den höj, hvorfra dronningen overså tildragelsen, og som siden den tid bærer navnet *Dronningens höj*. M. C. Nielsen.

147. Røverslottet var så höjt, at når de stod der oppe og så dem om, kunde de se, når folk i Ålborg trak deres køer ud på marken. Det var beboet af røvere, men så kom dronning Margrete og lagde det øde. Der er en höj öst for slottet, som kaldes *Dronninghöj*, og der holdt hun til hest oppe, mens hendes krigsfolk stormede slottet. Andre siger, at hun holdt på *Kirkebakken*, der ligger på kirkevangen, mens de skød slottet ned. Jærnporten for

slottet kom til *Buderupholm* og har ligget som arnested eller ildsted der, men ei nu sprungen og skaffet væk. Nogle af stenene fra slottet kom vist til kirken, andre til Buderupholm. Stenene af *Sejlstrup* og *Sørup* kirker var komne til *Egholm* for at bygge det op af. Lærer Mosbæk.

148. Lige östen for *Stövring* på den anden side af kjæret er en ruin af en gammel røverborg. Der ligger en gård i nærheden, som endnu kaldes *Slottet*. Der er syn for runden omkring, at der har været voldgrave, og der er nedrammet en mængde egepæle, ligesom der også findes murværk. Dronning Margrete indtog det. En dag røverne var ude, red hun derind med 12 heste og ryttere, og hestene lod hun beslå avet, for at det kunde se ud, som de var redne derfra. Hun blev nu der inde, og om aftenen drog røverne dristig ind til hende, da de ingen ting anede. Så overfaldt hun dem med hendes krigsfolk, tog dem til fange og nedsablede dem. Kjæret kaldes *Skjörpingholme* og hører egentlig til Buderupholm. Öster-Hornum.

149. Der har været et røverslot et bitte korn sønden for *Aldal* der nede ved åen. Dronning Margrete lå så længe med hendes kavalleri og artilleri, inden hun fik det skudt ned. Der ligger en stor sten der nede ved Skjörping kjær et sted, de kalder den *dronning Margretes sten,* og den sad hun på, mens de skød slottet ned. Det røverslot kaldtes *Stubberuphus.* Lige sådan fortæller de og, det er gået Egholm slot. Nogle af stenene derfra blev ført til Skjörping, og man træder på dem, når man går ind ad Skjörping kirkedör. Omkring Egholm og Stubberup har der været store grave. Der er et stort hul inde i Ersted skov, de kalder *Røverstuen,* og da røverne der hørte, at de havde skudt Stubberuphus ned, turde de ikke være hjemme længere, og sådan blev det røverkram ødelagt her på egnen. Man siger ellers, at dronning Margrete brugte den list at vende skoene avet under hendes heste, og da røverne så fodsporene, troede de, hun var reden derfra, og så var det, hun fik held af at skyde slottet ned.

Der har stået både æble- og blommetræer og stikkelsbærris på det sted, hvor slottet lå. Nogle har nok sagt, at det ikke har været andet end en höj, og Jens Krog i Årestrup gik endog så vidt, at han sagde: »Mon der har været røvere her?« men han var nu også så vantro. Min fader har fortalt mig, at der var både kalk og sten, de kunde prikke det op med deres kjæppe.

Hofmand, der boede på Stubberuphus, skal være bleven slået ihjel i en tvekamp.

Røverne i den oven omtalte røverkule tog en gang amtmanden fra Ålborg. Han havde været i Randers at holde bryllup. De

skjulte dem i en stor hul eg noget nær ovre ved Rold skov, til han kom. Jens Kristensen, Ersted.

150. Fra gammel tid stod *Anderup* i forbindelse med røverslottet, Egholm slot, ved en vase, der gik over kjæret og åen og var sat med store svære sten og afmærket med pæle. Siden jeg kom her til Stövring, har der været taget flere læs træ derfra. Der var to rækker pæle og der imellem jord og sten. Pælene var en 5, 6 alen lange, og folk vættede dem op med løftestænger, som de havde forsynet med pigge i enden, og dem stödte de da ind i pælene. Lærer Mosbæk.

151. *Dronning Margretes sten* kaldes en nu kløvet sten på marken tæt ved hjörnet af Egholm slots vold.

177. En begivenhed fra en tid, som ikke kan angives med sikkerhed, er denne, at en underkonge i Vendsyssel, *Alger*, skal i nærheden af Ålborg have ført en kamp, i hvilken han dræbte *Balder*, på grund af at denne havde øvet vold imod Ålborg. Men en anden konge, *Diderik*, hævnede Balders drab. Om den første kamp hedder det i gamle viser: Himmerlands konning hin frage slog Algersborg, Alger konning dette hævnede på fjorden for Ålborg. Men om den sidste kamp hedder det i de samme viser: Konning Alger slog konning Balder, for konning Balder slog *Rune*, det hævnede hin stærke konning Diderik.... hvor der også anføres andre årsager til kampen imellem Balder og Alger, nemlig kong Rune, som Balder angreb. Dette er altså en beretning af den i jydske oldtidsminder såre kyndige Peder Dyrskjöt. Men om alt i disse sagn er sandt, det har han ikke påstået, lige så lidt som jeg påstår det, idet jeg véd, at sådanne viser ofte skjæmmes af fejl. Jutlandia 21.

178. Til de heroiske tider henføres, hvad sagnene synger om underkongen i Vendsyssel, Alger, som jeg forhen har mindet om, nemlig at Balder blev dræbt af ham på grund af, at han havde øvet vold imod Ålborg, hvilket drab Diderik senere hævnede, sådan som det vidtløftigere forklares i et dansk digt, hvor det blandt andet hedder: Himmerlands konning Balder hin frage slog Algersborg, Alger konning det hævnede på fjorden for Ålborg. Ligeledes: Konning Alger slog konning Balder, for konning Balder slog Rune, det hævnede hin stærke kong Diderik. Resen VI, 25.

191. Efter sigende har der boet en konge på *Gjøl* og én på Knudebjærget på *Øland*, der førte krig sammen. Nik. Chr.

192. I den hedenske tid holdtes der et stort søslag östen for

194. En konge skal være begravet i *Husby hule*, han faldt i slaget. Niels Krist. Bærtelsen, Gjøtrup.

195. På *S.-Kongerslev hede* i Hellum herred ligger to mærkelige kjæmpehöje. Sagnet fortæller, at der en gang skal have stået et

slag, hvori kong Magnus tilligemed sin sön og sine ypperste mænd faldt, som så blev jordfæstede i hine to höje. Af den ene er kun en levning tilbage, og den anden er meget beskadiget. I *Store-Moens* skal kong Magnus tillige med sin sön ligge begravet, og i *Lille-Moens* kjæmperne. Store-Moens er aflang og bærer tydelig præg af at være en mærkelig begravelse, som man kan tænke sig kun tilkom hövdinger i hedenold. En af de forrige ejere fik i sinde at anvende nogle af de uhyre store sten, som lå i udkanten af höjen, til at bygge sig et nyt hus åf, men der var i lang tid sådan en puslen og uro i huset, at familien var bange for at bo der. En gammel kone, som boer tæt ved Store-Moens, skal flere gange have set lys brænde på höjen. Lovise H.

Sören Hansen, Hårup.

200. På *Nörager* mark ligger *Stejlebjærg*. Den grændser op til *Bonderup* mark, og fra dens top kan man tælle seksten kirker, hvilket er meget i denne bakkede egn. Her er en gang en konge bleven dræbt, og samme konge red på en hest, der var skoet med fire guldsko. Nik. Chr.

204. Der ligger en stor kule ude i *Frejlev hede* mellem Frejlev og Tostrup, og den kaldes *Molles grav*. Molle skal oprindelig have været en stor krigshelt, og han holdt en stor krig derude og faldt med en hel del af hans krigshær. Den gang Molle var falden, så tabte hans folk hele modet og flygtede. Der er en stor dal imellem Drastrup mark og hede og hen til Skalborg ejendom, den kaldes *Straffedal*. Der blev så stort et mandefald i det slag, at den dal var fuld af blod, og det løb ned i Ålborg å. Siden har der været spøgeri på den strækning, man har hørt röster og kommandoord i luften fra det krigsvæsen fra oldtiden. Det er særlig mod vejrskifte, man kan høre skrig og jammer efter den blodsudgydelse. Fra Molles grav og helt ned til kjæret imellem Rejstrup og Frejlev ejendom på en strækning af over en halv mil går der et dige, som endnu bærer navnet *Molles dige*. Men nu er det for störstedelen slöjfet. Kromanden i Rejstrup har slöjfet det i løbet af de sidste tre, fire år. Juliane Marie Povlsdatter, Vogslev.

239. *Smidie* er en meget gammel by. Det har en gang været en ø lige så vel som Kongstedlund. Der skal have været to småkonger, den ene var her fra byen, og den anden fra Kongstedlund. De kunde ikke komme til rette, og så kom det til en tvekamp imellem dem. De mødtes nede ved *Haslevgårds mølleå*, og den ene blev til dels overvunden. Fra hans tilhængere blev råbt: »Smid ham i!« og deraf opkom navnet Smidie. A. Mathisen, Smidie.

243. Norden for *Sebberkloster*, imellem det og *Barmer*, har der en gang stået et stort slag. Morum.

244. Ved Nörre-Halne, der endnu til dels hører til godset Vang, findes en höj, som bærer navnet *Kjæmpebakken*, og der bliver fortalt, at her en gang har stået et slag. En anden bakke kaldes *Balbunes höj*. Nik. Chr.

256. Der har stået et slag mellem *norske fribyttere* og dronning *Margrete Sprænghest* på höjene omkring *Nörre-Tranders* kirke og ned ad lavningen til *Sønder-Tranders*. Man har af og til fundet våben på det strøg, således ved at lægge en bro i lavningen. De faldne i slaget skal være begravede i en kjæmpehöj på det nordvestre hjörne af Nörre-Tranders kirkegård.
Joh. Chr. Bendix, Terndrup.

271. Engelskmændene gik i land i *Vester-Torup* i krigen 1801—07 og røvede en del kreaturer. Folk kunde stå på land og se deres kreaturer gå på dækket af skibene. Så var det, de brækkede *Hjortels* kirketårn ned, for at det ikke skulde være sømærke for Engelskmændene. Lars Jensen Lunde.

Dette om kirketårnet er dog lidet troligt, når man véd beliggenheden og tænker på de øvrige forhold. E. T. K.

301. På en hede sønden for *Vodskov*, Hammer sogn, findes en fordybning, som går fra öst til vest. Her har man fundet kårder og rester af andre våben, og her skal Svenskerne have haft deres lejr. Nik. Chr.

302. Da Svenskerne drog bort, lå der en pommersk soldat syg i *Tranholm* i *Horsens* sogn og kunde ikke følge med de andre. Han døde et par dage efter, og så skulde han begraves. Præsten forbød, at han ikke måtte komme i kirkegården, og vilde ikke kaste muld på ham. Så blev hele sognet båden sammen, og han skulde da begraves sønden for laden. En mand i Vester-Hassing, der var noget mere end de andre, han tilbød at kaste muld på Svenskeren, da de havde fået ham i graven. Han sagde så, idet han smed den første spadefuld jord: »Fra Pommern er du kommen«, ved den anden spadefuld sagde han: »Og i Danmark har du hørt trommen«, og ved den tredje: »Og når alle de andre opstår, så kan du komme med«. Sören Krist Jensen, Ulstedlund.

303. Mellem *Horsens* og *Stade* (Stoo) vest for Stade findes firkantede indhegnede afdelinger, hvor Svenskerne har haft lejr. I *Rostrup*, Ulsted sogn, skjulte folkene sig et sted over porten for Svenskerne. Da de der fandt dem, stak de en eller to af dem ihjel. Svenskerne indkvarterede sig selv i *Elsnab*, indbyggerne flygtede da til byen *Laden*. Elsnabe nævnes i et pergam. fra 1573. Nik. Chr.

304. På *Oster-Aslund* kom der i krigens tid en oberst med fyrre mand, nogle siger, at det var kejserlige, andre, at det var svenske. Bertel Kjærulff, som ejede gården, var da i Öster-Hassing kirke, og traf de ubudne gjæster, da han kom hjem, selv måtte han bo i herberget i den tid. Han havde lært tysk af Dyrskjøt, der var gift med hans søster; men han lod, som han ingen ting forstod, for at spejde fjendens lejlighed ud. Obersten opholdt sig der på stedet i tre år, og i den tid grøftede han gårdens marker ud. Endelig gjorde obersten et stort afskedsgilde, og afrejste så næste dag. Fjenden havde under sit ophold levet så godt, at han af spiselige kreaturer kun havde ladet blive to lam tilbage. Da de nu kom til N.-Sundby, havde de det ikke mere så fedt, og derfor sendte obersten bud til Bertel Kjærulff, at han skulde komme til ham med to lam. Han bandt da lammene sammen, hængte dem om halsen af en hest, og red hen til obersten med dem. Nu var det først, han talte tysk. »Hvad for noget, kan du tysk?« sagde obersten, »så har du beluret os«, —»Ja, det er nu således« ,sagde Kjærulff. »Du er alligevel en ærlig mand«, sagde obersten, »for nu kunde du gjærne have beholdt lammene, nu kan vi ikke gjøre dig mere«. Obersten sagde dernæst, at han nu måtte tage så meget, som han vilde, af deres kornforråd i Öster-Hassing kirke. Kun skulde han være færdig dermed, til solen stod op. Det lod Kjærulff sigikke sige to gange, og lige så fattig som han var før, lige så rig blev han nu, da han havde hentet kornet, Den gang var to skjæpper rug nemlig lig med en ko i pris. En af oberstens fændrikker lå i Öster-Hassing med nogle folk. Han fik nys om, at der boede en rig mand der, hvor nu Jens Kr. Esbensen boer. Da han holdt fast på sine penge, så hængte fændrikken ham op i armene, og holdt et tændt lys under hans hoved, og et andet over hans fødder, for at få ham til at sige, hvor pengene var, men han tav stille og blev martret til døde. Enken klagede nu sagen for obersten på Aslund, men han vilde ikke høre noget om klagen. Dernæst klagede hun for generalen, som boede på Vorgård. Han mødte hende ved Pulsen, og hun fremførte sagen for ham, men han vilde ikke tage sig af den, med mindre hun fik vidnesbyrd fra præsten, at hun talte sandt. Hun rejste da tilbage og fik vidnesbyrdet af Vester-Hassing præst, og kom tilbage til generalen. Da han nu så, at hun foer med sandhed, så dömte han fændrikken tilligemed to andre til at skydes, og dommen blev også fuldbyrdet. Da fjenderne holdt afskedsgildet på Aslund, så bestemte de, at de vilde hævne sig på Vester-Hassing præst fordi han havde voldt de tre mænds død, og de besluttede derfor på rejsen til Lundby at brænde præsten inde. Men Bertel Kjærulff, som gik og lurede,

sendte hemmelig stafet til præsten og meldte ham sagen. Da han nu hørte det, pakkede han sine sager sammen, og fulgte med sin slægt til Hale skov, hvor de blev, til fjenderne var borte. De brændte præstegården af om natten i den mening, at præsten var der inde. Han byggede siden gården op påny. Hesten, som Bertel Kjærulff red på, var den eneste, som blev igjen på gården efter Svenskerne. Fra den stammer endnu en fast jysk hesteslægt, der endnu findes på gården. Bertel Kjærulff har indgravet sit navn og årstallet 1643 inde i sin kirkestol i Öster-Hassing. Den her nævnte Dyrskjøt er rimeligvis Peder Dyrskjøts fader, der skal have været skytte og kom fra Slesvig op i Vendsyssel. Peder Dyrskjøt ejede først en herregård, dernæst stedet Knirren i Jerslev, som nu er et lille bitte hus. Foruden hende, som døde, havde Peder Dyrskjøt en datter som led meget, og tre sönner, som levede.

Præsten i Vester-Hassing var mag. Anders Hansen fra 1646 og døde 1665 som provst. På Aslund findes et meget gl. skab, men uden årstal, med udskårne figurer.

Fortalt af Lars Jensen Aslund, der er slægtet med den Kraghske familie, berömt i Norge. Den stammer efter Lars's udsagn fra gården Kragen i Birsted i Vendsyssel. Nik. Chr.

305. Den svenske general *Vrangel* lå i *Öster-Aslund*, og han kastede hele Alunds ejendom ind fra Gjer å og til Limfjorden, for den vilde han have haft til residents. Han plagede bønderne så meget at Öster-Hassing kirke var fuld af korn og klæder. Manden i Öster-Aslund var bleven så udsuget af dem, at han havde ikke uden et eneste får tilbage. Men så kom der så hastig bud efter Svenskerne, og da nu generalen spurgte manden, om han næste morgen kunde kjøre ham til Nörre-Sundby, for nu skulde de forlade egnen, så sagde han ja, og nu skulde generalen have en rigtig god frokost, inden han drog af. Så slagtede han det sidste får til ham. Derover blev Vrangel så godt tilpas, at han forærede ham nöglen til kirken. Da Svenskerne var dragne af, solgte manden alt det korn og sager, der fandtes i den, og derved kom der sådan rigdom til Öster-Aslund, og den rigdom er der endnu.

Sören Krist. Jensen, Ulstedlund

306. Da Svenskerne lå i Öster-Aslund, slagtede de en stud hver dag, og så slagtede manden én også, han havde en stor gård og mange folk. Så siger officeren til ham: »Du øder dig jo selv, du dumme bauer«, men han svarede: »Det går jo til alligevel, vi kan lige så godt leve af dem og få lige så meget til føden som I«. De havde jo mange stude på den gård. Niels Kr. Myren, Vodskov.

307. Svenskerne anlagde forskandsninger i *Öster-Hassing*, lidt til öst for gården *Aslund*. De plyndrede, hvor de kunde få

noget, og til sidst tog de det sidste kreatur, der var i den gård. Sammesteds lå en svensk general i vinterkvarter, og de efterlod sig en kane, der blev kaldet *den svenske kane*, den har været på gården indtil for få år siden, da manden flyttede til Dronninglund og tog den med sig. Jakob Kr. Jakobsen, Ö.-Hassing.

308. Manden på *Öster-Aslund* var så udarmet og fortært, da Svenskerne havde været her, at han havde ikke uden et bitte skidtrövet lam tilbage. Men han fik oprejsning, for siden der kom ordre til Vrangel, at han skulde væk, flyede han manden nöglen til Öster-Hassing kirkeloft, for der var magazin, og så fik han korn i mængde, medens alle de andre i omegnen ingen ting havde. Samme general Vrangel lod den søndre del af Öster-Aslund mark indhegne. Sören Krist. Andersen, Hækken, V.-Hassing

309. Svenskerne brugte kirken her til indkvartering, og på kirkeloftet havde de deres oplag af korn.
Jakob Kr. Jakobsen, Ö.-Hassing.

310. På *Aslund* var en officer af Svenskerne indkvarteret. Han lovede manden, at han skulde blive fri for at yde krigstribut hvis han kunde løfte en hest, når han tog fat i en ring i porten. Det skal være lykkedes ham. Nik. Chr.

311. Öst for *Ulsted* i *Öster-Hassing* ved diget er der en gård, hvor Svenskerne har haft deres lejr. Der findes her en ager med potter, forkullet træ og smedesinder. Nik. Chr.

323. Svenskerne huserede her i Vendsyssel og tog en by i besiddelse, *Nörhalne* i Birsted hvor en officer lod sig indkvartere, og beboerne måtte flygte ud ad Vildmosen, hvor udkanten den gang var bevokset med træer. Ved denne lejlighed glemte de et lille barn, som lå i en vugge, og tænkte ikke mere at få det at se. Men da kom der hastig ordre, og Svenskerne måtte forlade byen i en hast. Beboerne kom tilbage og vilde tage deres gårde i besiddelse, og da fandt de barnet liggende i vuggen i en pænere forfatning, end da de forlod det. Samme officer havde en husholder, som havde plejet og forsörget barnet. Nik. Chr.

324. Svenskerne drog ned i *Vesterhalne* enge, og vilde der namme nogle bæster, hvor en dreng lå med dem, da de kom. Da han ikke kunde se nogen udveje, sprang han på ryggen af et af dem og galopperede af sted, hvor nogle af dem satte af sted efter ham. Han red til fjorden, hvor der lå nogle kåge ved Rødslet, sprang i en af disse, og roede ud ad fjorden. De skød efter ham, men kuglerne flöj forbi, og drengen fik de ikke fat på. Da de kom tilbage, sagde de: »Vi brød os Fanden om hoppen, men drengen havde vi haft lyst til at få fat i, ti han kunde så herlig ride en pært«. Nik. Chr.

325. Da Svenskerne kom til *Vesterhalne* by, vilde de have beboernes gode heste med sig, hvilke de samlede i kobler tæt norden for byen. Der stod en dreng i en lade og så på, at deres bæster var sammenkoblede ved rumperne. Da blev drengen så ivrig, at han sagde: »För skal jeg lade mit liv, för de skal få vore heste med sig«, hvorpå han greb en fork, og sprang ud af lugen som en kat, slog den forreste i hovedet med forken, så at hun stödte sig løs tillige med de andre, og drengen ind ad lugen igjen. De skød efter ham, men ramte ham ikke. Men bæsterne løb ud i et morads sønden for byen, så de fik ikke et eneste, til deres store ærgrelse. Nik. Chr.

327. *Björnkjærs* og *Endelen* skov gik i ældre tid sammen. Svenskerne brændte skoven af, så at nu kun de to stumper er tilbage. Nik. Chr.

328. To svenske soldater kom ind i *Toftgård* og vilde plyndre. Konen var ene hjemme, men hun fatter sig endelig og går ind i storstuen, og rydder en kiste med klæder, og der narrer hun ham til at böje sig ned over, og så styrter hun ham ned. Den anden støder hun pallasken i ryggen. Da råber han: »Ta mig tusende djævle höjt op i Sverig!« og så styrtede han om og var død. Erik Sörensen, S.-Saltum.

329. Norden for *Fristrup dam* på Kokkedals mark har der stået et slag med Svenskerne. De brændte skoven af her på egnen. Den gik helt vesten om, og der kan endnu sees småtræer af eg og el helt ud i Tinghede nordvest herfor. Gregers Pedersen, Torslev.

330. *Ågård* var belejret af Svenskerne i længere tid. Der er jo grave om gården, og så kunde de ikke komme ind; men ventede, at de skulde sulte folkene ud. De var så nær taget at de kun havde en ko, men så rejste fjenderne af. En gammel kone fra *Fjerritslev* havde fået lov til at komme derind og tigge mælk, og hende spurgte de ud om, hvordan de havde det. Ja, de havde det godt, sagde hun, de havde forråd et halvt år endnu. Da var de nær opspist, men besætningen havde opfordret hende til at sige sådan.

Der er nogle höje, som ligger temmelig höjt, östen for gården, de kaldes *Lejrhöje*, og der lå Svenskerne. De havde Nedregården. Der står sådan en svær lade, og på vestsiden af den er der hugget så mange hak i bjælkerne, især udenfor porten. Der skal de have hugget toppen af negene med deres sabler. N. K. Bærtelsen. Gjøtrup.

331. Der skal have været en stor skov i *Svinekløv*, og den skov blev brændt af Svenskerne. Der skal have været så svære egetræer, at tømmeret både i kirken og Slettegårds gamle lade skal være kommet derfra. Lærer Myrup, Hjortels.

Herremænd, fruer, jomfruer

519. Der skal have boet en *Broholm* på *Torstedlund,* og han gik igjen efter hans død. Så blev der sendt bud efter en præst i *Nibe,* og han mødte ham midt i alléen (o: den vej, der fører fra Torstedlund til Årestrup), i en lavning de kalder *Søørvad.* Så da han begynder at mane, siger Broholm, at han var ikke ærlig. Ja, det vidste han godt, han havde taget en toskillings kage . . . »Der har du to skilling for det.« Så manede han ham ned i alléen. Som dreng var a bange for at gå gjennem den allé om aftenen.

Jens Ravnkilde, Haversley.

523. General *Då,* der boede på *Lundbæk,* han var ualmindelig stor og stærk. Så red han i krig mod Svenskerne og var jærnklædt, som riddernes skik var. Da han red hjemme fra, sagde han, at enten vilde han sejren vind', eller de skuld' ham en død mand find'. Han på Rejstrup havde lovet at ville hjælpe ham, men han lå og lurede i en dal med hans folk og kom ikke, så slaget gik general Då på. En Svensker holdt sig skjult under en bro, og da nu generalen kom, lagde han sig på ryggen på broen, og skar hesten op i skavet, så den styrtede. Der var ellers ingen hest, der kunde bære ham, og så fangede de ham, rejste ham op til en mur og fæstede ham der, stak dernæst han öjne ud. Men hans folk flygtede. Det var vist ved Vejle, slaget stod. De har endnu et maleri på Lundbæk af general Då.

Juliane Marie Povlsdatter, Vogslev.

524. General *Då* fra *Lundbæk* red i krigen, og hans hest var beslået med guldsko (d. v. s. de var forgyldt på kanten). Han blev

slået ihjel 1712 i slaget ved Gadebusk. Fjenderne hug ham af i knæerne, men så krøb han på stumperne og slog 7 mand ihjel. En general på *Rejstrup,* der skulde have hjulpet ham, han forstak sig og blev inde i skoven, til slaget var overstået. Efter sigende kom der siden en mand til at tjene han på Rejstrup som hyrde, og han havde været med i slaget og skjældte ham ud for en forræder. General Då og hans kone de døde efter fortælling i én time, og fik ikke hverandres endeligt at vide. I samme time, som han døde i krigen, døde hun på Lundbæk. Han har stået som en billedstötte til hest i Lundbæk have. Jens Mark, Vogslev.

550. Der kom en dag en gammel Nordmand til *Dronninglund.* Han var vagt klædt og så fattig ud i alle måder, en kunde nok forstå, han gik på en måde og tiggede. Han stillede sig så ved den brede dör og blev der stående. Endelig kom Brigaderen: »Hvad vil du her? vil du gå fra min dör, dit bæst!« — »Nå, så er De mere stor på det, end den gang vi trak plov sammen.« — »Hvad, har vi trukket plov sammen, din æsel.« — »Ja, det har vi gjort mange gange.« — Siden han sagde det, så kunde han komme ind og fik audients. Han var der i nogle dage og skumpede så af igjen.

Brigaderen var i visse måder et afskyeligt menneske. Han kjørte en gang et barn over midt på Ålborg gade. Kusken gjorde holdt, og så råbte han: »Hvorfor holder du?« — »Fordi der ligger et barn forved hestene.« — »Jeg siger, kjør!« og så kjørte de både arme og ben i stykker på det. Da han kom hen på hotellet, lod han det sætte i avisen, at hvem der ejede det barn, kunde indfinde sig. Faderen kom også. »Var det dit barn, jeg kjørte over?« — »Ja.« — »Hvorfor lader I eders börn ligge og trille på gaden?« — »Ja, det var kommen derud uforvarende.« — »Nu kan du sende ham på hospitalet, og hvad det koster, betaler jeg.« Barnet blev så kureret, men arme og ben blev helt krumpne på det. Da han blev voksen, satte Brigaderen ham i malerlære, og han kom også til Dronninglund at male, men om Brigaderen den gang var levende, skal a ikke sige, hans kone var da levende. Min fader var der at mure den gang, og han så denher krøbling hænge oppe i 2den og 3dje etage i en snor og male. Min fader sagde, at han var det afskyeligste menneske på hele godset i hans mund, han havde aldrig hørt mage, og så kunde han vel ikke have tålt at have lemmerne hele. Kristian Holst, Tårs.

569. På *Vang* i Vendsyssel har været en major *Høgh,* som var borte så længe, at både han og næsten al ting var forglemt; men endelig kom han tilbage og mældte sig som besidder af gården. Han havde været i krige i fremmede lande, men da krigen fik ende, tænkte han på at vende tilbage. Han havde med sig en gl. tro tjener, som fulgte ham hele tiden, og nu fik en gård på hans gods. Når samme tjener kom til ham og skulde arbejde, satte majoren en anden i hans sted, og så gik de og spaserede sammen. »Du skal følge med mig, så længe som du og jeg lever, og vi vil spise og drikke sammen, da jeg nu har overflod. Kan du huske, hvorledes vi havde det en juleaften, hvad vi da fik at spise? Jeg fik kun et kattehoved, som jeg havde givet en rigsdaler for, og du fik kuns en lille tör bid brød.«

Nik. Chr. Ingeborg Movritsdatter, Vejrum.

580. A har tjent på *Vilestrup* i 38 år, og min husbond var *Niels Juel,* som ligger begravet nede i skoven på en plads, han selv i levende live havde udset sig. Men han blev lige godt først begravet i kirkegården. Hans efterlevende kjæreste indgav så ansögning om, at han måtte blive begravet i skoven, og den blev bevilget. Et års tid havde han ligget i kirkegården, men blev så gravet op og af 12 karle båret ned til den anden plads. Det var nu, mens a tjente der, men a havde lige godt mit hjem her i Astrup. En aften om ved kl. 12, a gik her hjem, kom der en mand inde fra skoven og fulgtes med mig lige til Astrup kirkegård. Han var helt gråklædt og havde en bitte grå kaskjet på, så han lignede bestemt Niels Juel, som han gik og stod. Vi var lige side om side, og a sagde jo ingen ting og gik rask for at undgå det følgeskab, men han gik lige så rask. Ved kirkegården forsvandt han, og a tænker mig nu, han var oppe at se til sit forrige lejested. A lagde tydelig mærke til, at han havde ingen skygge, men a havde godt nok min, for det var månelyst.

Niels Kristian Kusk, Astrup.

591. I *Mariagers* kirke lå en biskop, som var balsameret, hans navn fortælles at være *Styge Krumpen*. Låget på kisten kunde ikke ligge, det sparkede han af, og derfor stod det altid ved siden af på gulvet. Når de følte på hagen af ham, kunde de tydelig mærke, skjæget var groet, efter at han var død. Kisten stod i et ligkapel for sig selv, og klokkeren, som viste liget for, fortalte, hvordan biskoppen kunde spøge der inde. Han gjorde tit forsøg med at sætte låget op på kisten, men så snart døren var lukket, og folk var uden for, så gav det et stort skrald, og låget sprang af kisten og ned på gulvet. Men mere end to gange i træk kunde de ikke få klokkeren til at gjøre det forsøg. Han fortalte endvidere, at en dag havde præsten glemt en bog på alteret, så skulde klokkeren gå op og hente den om aftenen. Den gang han så kommer ind i kirken, da ser han biskoppen stå og læne sig op til en af kirkestolene i fuldt gejstligt ornat. Klokkeren blev lidt betuttet over det syn, men tog mod til sig og gik op forbi biskoppen, som kun drejede hovedet og så efter ham, men ellers lod ham færdes i fred. Denne biskop var nok en broder til *Otto Krumpen*, den sidste katholske biskop i *Börglum*. H. C. Hansen, Handest.

592. Nogle karle og drenge var en gang nede at se biskoppen i *Mariager*. Så var der en modig knægt, der tog fat på låget og lagde det på. Men det flöj også op med et skrald, og så rendte de allesammen op af trappen og havde nær trådt hinanden ned. Min fader var kun en knægt den gang; men han var med, og han har fortalt mig om det. Ane Kirstine Kristensen. Nörbeg.

608. Der boede en herre på *Sebberkloster* ved Nibe, som hed *Peter Lund*, han havde været forvalter på gården hos den forrige ejer Schwindt, men var ved dennes død bleven gift med enken.

P. Lund skal have været en meget streng mand, og man fortalte almindelig om ham, at han efter-døden gik igjen. En gang kjørte paster *Bloch* i *Barmer* fra Ålborg og hjem, og på vejen gav han sig til at skoggerle. Hans kusk spurgte ham da: »Hvad ler fåer ad?« og han svarede: »Jeg ler ad Peter Lund, han sidder nu i klokkehullet i klosterkirken og vil ud, men jeg skal lære ham til at blive, hvor han er.« Skolelærer Olsen.

627. Ham den gamle, der byggede *Mylenberg*, han kjørte igjen efter hans død, han kunde komme til visse tider med fire sorte for. Han hed *Mylius*, og efter ham fik så gården navn. De kaldte det för *Skjelhusene*, men han vilde gjøre det til en stor gård, og så vilde han have *Hvarregård* lagt ind under den også Det var en hel by, men så lagde han alle gårdene øde. Rigtig nok måtte han bygge lige så mange huse, som der för var gårde, de måtte ikke sådan lægge ildstederne øde, men jorden fik han da. Den gang Mylius blev ejer af gårdene, lod han indføre i papirerne, dede dersom der var noget af deres ejendomme, der lå ham til hinder, måtte han tage det. Derefter tog han engene fra de her fæstere og gav dem noget hedeværkeri i steden. De gamle fæstere havde ligeledes haft lov til at græsse deres kreaturer i skoven, men det forbød han dem også, Skoven skulde være i hegne. Efter som de gamle fæstere uddøde, var det han tog engene, og så blev de grøftede og vandede. Det var jo i den tid, da der skulde være ene store herremænd og små arbejdsfolk. Jens Kristensen, Ersted.

629. *Mørch*, der ejede *Nörlund*, blev begravet i *Ravnkilde* kirke, men der kunde han ingen ro have, han red tilbage til gården på en sort hest. Så lod enken en begravelse oprette i *Haverslev* kirke, som også hørte til Nörlund, og der blev liget så ført til. Hun er også selv begravet der. Lærer Christensen, Vonsild.

630. For et par menneskealdre siden ejedes gården *Sigsgård* i *Nörre-Kongerslev* af en justitsråd og retsskriver *Nissen*, der skal have været meget uredelig og bedrog folk, når han kunde se sit snit. Han solgte således en del af de fæsteejendomme, der hørte under Sigsgaard, men hvis en kjøber betalte kjøbesummen uden bevis, hvilket skete flere gange, måtte han betale én gang til eller afstå gården. På denne måde tilegnede justitsraaden sig flere gårde, der i mellem en större gård, der kaldtes *Bjerregård*, men som nu er udstykket.

På grund af sine mange synder har *justitsråden* ingen ro i graven, men spøger på Sigsgård og der omkring. Ligeledes skal flere af hans forgjængere gjøre ham selskab. Der er især et kammer, hvor man kan høre pengeklang og tummel om natten; da det ikke kunde benyttes, fordi ingen turde være der, lod ejeren det tilmure for flere år siden. Det træffer undertiden, at folk kan møde justitsråden udenfor gården og i haven. En karl, der en aften var i haven for at stjæle frugt, sad oppe i et æbletræ og havde allerede en medbragt sæk godt ladet. Men da han så tilfældig ser ned, får han öje på justitsråden, der ganske rolig står og betragter ham under træet. Han blev så forskrækket, at han faldt ned, men da han lå på jorden, kunde han ingen se. Af angst skyndte han sig imidlertid bort det bedste han kunde, og glemte både sæk og æbler.

M. Nielsen.

725. *Sofie Amalie Lindenow* var en datterdatter af Kristian IV. og blev gift med friherre *Klavs Då* til *Dåsholm*, som blev ombygget og efter hende fik navnet *Lindenborg*. Dette ægteskab blev ikke lykkeligt, ti fruen var af en meget slet og udsvævende karakter, og hun lagde sig efter fremmede mandfolk, navnlig en kapellan i *Blendstrup*, og Klavs Då var måske i denne retning kun lidet bedre. Fruen drev til sidst sin ryggesløshed så vidt, at

hun tænkte på at rydde sin mand af vejen, for at blive alene om sagerne, og for at opnå dette lod hun vindebroen trække op om aftenen, som manden skulde komme hjem fra Ålborg, ti hun vidste, at han så plejede at være fuld, og så kom han altid kjørende i strakt galop ind i gården. Det var da meningen, at han skulde kjøre lige ned i den dybe slotsgrav. Men forslaget mislykkedes, hvad enten nu Klavs Då havde fået nys om hendes hensigter, eller han den aften var mere end almindelig ædru. Fru Lindenow var dog ikke rådvild, kunde det ene middel ikke hjælpe, så skulde det andet, og hun lejede nu en mand til at skyde ham. En søndag, som ægteparret kom fra Blendstrup kirke og vilde til at dreje om ad vejen ved Røde-Led, knaldede et skud, og en bøssekugle foer ind i vognen uden dog at såre nogen. Fruen lod til at blive meget blød om hjærtet og faldt sin mand om halsen; men skytten sagde: »Fik du ikke, så skal du få,« og derpå sendte han nok en kugle af sted, der befordrede Klavs Då ind i evigheden. Da vognen kom til Lindenborg med friherrens lig, blev der stor forskrækkelse, og en af ternerne skal have grædt, hvilket mishagede fruen i den grad, at hun sagde til en anden terne: »Å, Hanne, løb ind i gården efter en teglsten til at törre Kirstines öine med.« Efter sin mands død vedblev fru Lindenow med sit ryggesløse levnet. Kapellanen i Blendstrup vedblev at være hendes elsker, og med ham skal hun have haft flere börn, som hun, når de var fødte, lod sætte ud på vejen som hittebörn, dog magede hun det så, at den, der fandt dem, havde både ko og so. Hun blev til sidst så elendig, at hun måtte føres til Ålborg hospital, og da hun ikke kunde tåle at age, blev et tæppe spændt ud mellem 4 heste, på hvilket hun blev lagt, og spillemænd fulgte med, for med musiken at overdøve hendes smærtensskrig. I Ålborg døde hun 1679, og hendes lig blev ført til Blendstrup kirke for at begraves sammen med hendes mand. Siden 1679 har slottet stået ubeboet, men dog nogenlunde vedligeholdt. For nogle år siden blev der fundet nedgang til en löngang, der menes at gå til Blendstrup kirke.

Lærer M. C. Nielsen, Bælum.

726. *Klavs Då* til *Lindenborg* var tit ude i kongens tjeneste. Så var fruen ene hjemme, og hun havde kjærester. Hun havde et kammer med en lem i og så en vippe, og når hun blev kjed af kusken eller hvem af folkene hun nu ellers var gode venner med, så skulde de gå forved hende ind i det kammer, og der vippede hun dem så ned, så var hun af med dem. Endelig vilde hun have manden undlivet. De var en dag kjørende til Blendstrup til kirke i to vogne, han var på den ene, og hun på den anden. Så havde hun bestilt en til at skyde ham, og det skete ved det røde led uderst på Lindenborg mark, hvor Blendstrup mark begynder. Det har kanske navn efter blodet, der flød. Han skud fejl første gang. Så siger hun: »Drag og stik igjen!« Da ramte han ham. Så siger hun: »Ak, min mand! fik du skade?« Det skulde jo forestille, hun vidste ikke af det. Klavs Då kom jo ikke fra det, og så var hun enke. Siden gik det hende galt. Hun blev frugtsommelig omsider, og der var ingen råd til forløsning. De måtte ride med hende i lagener imellem 4 heste fra gården til Ålborg, og de havde musik med, for at folk ikke skulde høre hendes skrigen. De var tre søstre, og det var forfærdelige kvindfolk alle tre. Den ene var på det gamle apothek i Ålborg, den anden på en gård nede i Vendsyssel, og de havde det sådan med hinanden, te de kunde hejse signal og gjøre tegn til hinanden, så de kunde give til kjende, hvad de vilde. Søren Pedersen, Torup.

727. Der var tre søskende, der var så ugudelige og grimme. Den ene boede på det gamle apothek i Ålborg, den anden på *Dronninglund*, og den tredje på *Voergård*, hun hed Ingeborg. Hun lod gården opmure så prægtig. Hun gjorde akkord med skipperen om, at han skulde have hans betaling for stenene, når han kom med de sidste, for de blev sejlede dertil. Men så lod hun skibet skyde i synk, og han fik ikke noget. Når hun havde daglejere, og de kom efter penge, sagde hun: »Gå lidt længere frem,« og så trådte de hen på et vippelad, og blev vippede ned. Den anden søster havde ladet manden skyde. Hun blev båren i 4 lagener til Ålborg, og da hun kom der, måtte hun bekjendo al hendes synd. Jens Gudesen, Siem.

728. Fruen på *Lindenborg* lå i med mange, og efterhånden, som hun blev kjed af dem, put hun dem ned i en jordkjælder. Hun fik tjeneren til at skyde hendes mand, i det røde led, da de kjørte der igjennem. Tjeneren sad ved fruen, og herren sad ved kusken. Første gang han skød, ramte han blot hans hovedtöj, og så siger fruen: »Du tög vel ingen skade, lille mand.« Så skød han igjen og ramte, og dermed var herren død.

Kristen Sörensen Bysted, Skibsted.

729. Der siges, at den ryggesløse fru Sophie Amalie Lindenow flyttede præstegården fra Blendstrup til Gjerding hen i pastoratets yderste udkant, fordi præsten havde irettesat hende for hendes usædelige liv, og hun vilde da have ham så langt bort fra sig som mulig. Vist er det, at præstegården har været i Blendstrup, hvor nu den såkaldte anneksgård er. Pastor Jensen, Gjerding.

746. *Tulsted* er en bitte herregård og meget gammel. Der var en frue, de kaldte *Kjæn Hvasses*, og hun var jo sådan noget hård og vilde tugte hendes hovbønder. En gang var hun i kirke her i Torup, og da var det sådan en blæst, at det fik fat i hendes skjörter, og hun hvirvlede hen ad kirkegården; det var jo fiskebens skjörter, de gik i den gang. De måtte til at have hende frelst, og så sagde hun helt spodsk: »Ja, fuglen var ikke så stor, som fjerene bruste til.« Hun spögte også efter hendes død og kjørte til Hellum i en indelukket vogn med 4 heste for. Hun kjører gjennem en dal, de kalder *Tiesdal*, nordvest for Hellum; der havde de deres kirkevej den gang, og den sigter godt nok efter Tulsted.

Sören Pedersen, Torup.

774. Der var trætte imellem ejerne af *Nörlund* og *Torstedlund* om skjellet inde i skoven. På Nörlund boede fru *Ellen*, og junker *Jörgen* på Torstedlund. Efter deres død gik de og råbte der inde hver især. Hans stemme var så hul, og den sagde: »Her er reb og ret skjel,« og hendes var så höj og skingrende og sagde lige sådan: »Her er reb og ret skjel!« Jens Ravnkilde, Haverslev.

775. Fru *Karen* på *Nörlund* hun havde en proces med herren på Torstedlund om skjellet i skoven. Hun skal have været en grumme dygtig en. Skovarbejderne kunde, når de var på færde sent om aftenen, høre én gå på hver sin side af Vintønden (en dal der nede). Den ene råbte: »Her er reb og ret skjel,« og den anden på modsatte side sagde også: »Her er reb og ret skjel.« Flere arbejdere fra Nysum har set fru Karen ved en stor eg i skovarmen (et stykke af skoven), og stå der med hendes udslagne hår og læse i evangeliebogen til straf for det hun læste i lovbogen, mens hun var her i verden, i steden for. Nu skulde hun læse i den bag efter. Det er nok fru *Karen Krag*, hvis navn står pa kirkeklokken. C. Brögger, Ravnkilde.

776. Der skulde have været en ejer på *Nörlund* og én på *Torstedlund*, som var komne i strid om, hvor skjellet gik i skoven. Da glasværket blev bygget, hørte man, at de gik der nede og råbte: »Her er rele og ret skjel.« De gik jo og satte skjel af. Det skulde have været nede i kjærstrækningen Vintønden, de hørte det råb. Lærer Christensen, Vonsild.

782. Den *Sofie Brahe*, som opførte det grundmurede hus på *Birkelse*, skaffede pengene til denne bygning ved at gå omkring i Sverige og Norge med en sølvkande, hvori hun lod folk kaste penge. Da der var nok, så rejste hun hjem igjen og fik bygningen færdig, inden hendes mand *Jörgen Lunge* kom tilbage fra krigen. Nik. Chr.

789. En gang ejedes *Visborg* af en frue, som havde 12 sönner, hvoraf de 11 var drabelige mænd og vikinger, men den tolvte var så pukkelrygget, at han slet ikke lignede sine brödre. Hver gang hun skulde i barselseng, førtes hun af røverne i en med 4 heste forspændt vogn til Bafreholm eller Barselholm, hvor hun kunde føde i ro. A. P.

858. Der er en jomfru indmuret på ***Lindenborg***. Hun havde omgang med hunde. I et tårn, hvor hun blev sat ind, kan de høre det råbe til visse tider. Jens Mosen, Ö.- Br.

864. Et lille stykke syd for *Visborggård* ligger ved Hobro landevejen en stor kampesten, om hvilken der blev mig fortalt følgende sagn: I sin tid levede der på Visborggård en herremand, som var så forfærdelig slet. Han havde en god og elskværdig kone, men holdt ved siden af en fransk maitresse, og da hans kone blev ham mere og mere til ulejlighed lod han hende levende indmure i borgen. Kort tid efter døde den franske dame, og hun gik da igjen hver eneste nat, indtil en modig og boglærd præst manede hende ned på det sted, hvor nu stenen ligger. Men en så dygtig præst havde man ikke der på egnen, han måtte hentes langt syd for fjorden (Mariager fjord). P. Alstrup.

865. Min moder fortalte, at i det sydvest tårn på ***Visborggård*** er et kammer, som kaldes *Mammesellens kammer*, og der spøgte det, så ingen kunde ligge der om natten. Så var der en kapellan i Skelum, som manede hende ned östen for gården. Hun bebrejdede ham, at han en gang havde stjålet en firskillingskage. »Ja, det har jeg også,« sagde han, »men det var af nød og trang, for jeg var sulten. Der har du penge for den.« Hun nærmer sig gården et kokketrin hver juleaften, og når hun kommer til den, så skal gården synke. Marinus Jensen, Vive.

866. Mammesellen på *Visborggård* kom kjørende over Mariager fjord med 4 heste for. Ingen kunde være på gården for hende, og dörene flöj op, når hun kom. I det ene af tårnene kommer ingen endnu. Så blev der sendt bud til flere præster om at komme og mane hende. De fik spise ved et stort dækket bord, men Als præst, der var hendes plejesön, satte sig ved et bitte bord for sig selv og forlangte blot et stykke smörrebrød og en spegesild. Han klippede en rød silketråd i stykker tre gange, og for hver gang sagde han, hvor hun nu var, og navngav pladserne. Da han klippede sidste gang, sagde han til de andre præster, der sad og lo og gjor-

de sjov med ham: »Nu, bitte folkens, kan i nu noget, så tag til jeres böger, for nu er hun her.» De begyndte alligevel at se på hverandre, og det gav et sæt i dem, for de tænkte jo på, om der også var noget ved snakken. Så tændte han et lys og hængte over dören, og så kom hun. Hun slog alle bögerne fra de andre præster, og så vendte hun sig om til ham og sagde: »Havde du ikke været her, så skulde jeg have vist de andre noget andet. Men der har jeg nu takken, for det jeg har født dig op, Sorte-Per. Da lyset så hende, för hun så det, fik han magten og trækkede af med hende. Hun forlangte så at blive manet ned ved duehuset. »Nej, det er for helligt et sted til dig, du skal manes ned imellem ulve og björne.« Han trak hende så hen i björneporten, og der satte han hende ned. Der er to porte, men björneporten er lige for slottet, og den kaldes sådan, fordi der sidder to björne oppe på brandmuren. Han havde forlangt, at de skulde have en hest sadlet op til ham, når han var færdig, og nu satte han af sted, alt det hesten kunde strække, hen til Søndergårde, et stykke sønden og vesten for. Hun havde forlangt at løbe om kap med ham, og det kunde han ikke nægte hende. Så skulde hun løbe under jorden, men han var endda nær kommen for sildig.

Elise Marie Fred. Andersen, Dokkedal.

891. En af herrerne på *Vorgård* skød en gang et vildsvin, som faldt på *Birkelse* grund. Der blev nu ført proces om, hvem svinet skulde tilhøre, og dommen faldt, at Birkelse skulde have kjødet, men Vorgård skindet. Dette blev nu lagt på loftet under en bunke halm. Men hver morgen så det ud, som om en hund havde ligget i halmen. Efter sagnet skulde det gå enhver galt, som prøvede på at flytte dette skind. For nogle år siden bar en af gårdens folk det ned, men da han kom på trappen dermed, styrtede han ned og brak sine ben. Skindet blev straks lagt op igjen, og ingen vovede siden at flytte det. A. C-L.

Præster

935. Præsten *Bloch* i *Barmer* var vidt og brødt bekjendt for sin klogskab. En gang havde en af hans karle taget en af hans heste at ride hjem på i et besøg til sine forældre uden at få præstens tilladelse, og ved den lejlighed tabte hesten en sko, som blev liggende på vejen. Dagen efter kom Bloch ud i stalden og spurgte karlen om skoen. Ja, han vidste ingen ting derom, men præsten befalede ham at gå ud på vejen at hente den, og så fandt han den ved et vadested, han havde redet over. Lærer Olsen.

936. En husmand fra *Ajstrup*, der var gift og tjente pastor *Bloch* i *Barmer*, havde taget en hest og redet hjem på om natten. Om morgenen, præsten kom ud i stalden, som han gjorde da hver morgen, siger han til karlen: »Du har nok været ude at ride i nat.» — »Nej, a har ikke, fåer.» — »Jo, det brune øg har tabt den ene forsko, men nu går du hen til Lillevad (imellem Sebber og Ajstrup), der ligger den i det fjerner hjulspor, der kan du tage den«. Siden turde husmanden ikke tage præstens hest.

Han var bedre til at mane end de fleste præster.

C. Brøgger, Ravnkilde.

937. Det var en aften, karlen kjørte hjem med pastor *Bloch*, han havde været i *Store-Ajstrup*. Så sad han og smålo. »Hvad mon fåer ler æd?» sagde karlen. »Å, det er Kjesten, hendes kjæreste besøger hende, og nu vil hun opvarte ham med en drik af vort gammeløl, som vi skulde have i höst. Men nu skal jeg lave det sådan, at hun skal sidde med fingeren i hullet, til vi kommer hjem.« Han havde nemlig fået svikken praktiseret væk for hende. Da han kom hjem, gik han ned og løste hende, og så kunde hun straks finde svikken igjen. Siden skjænkede hun ikke af præstens tønde. Bloch var ellers en svær prædikant og meget god mod fattigfolk. Han stod rigtig höjt for min bedstemoder, der har fortalt mig dette. Han tog også bønderne i forsvar mod deres herremænd.

C. Brøgger, Ravnkilde.

K. M. Rasmussen.

1009. Præsten *Jens Morsing* manede en mand ned et par hundrede alen nord for *Ulsted* kirke, hvor der indtil for nogle år siden var en lille höj med en stendysse. Den var midt imellem præstegården og kirken. Manden var begravet her fra byen, men gik igjen, fordi der var noget, han havde glemt, og foruroligede dem i hjemmet. Så tog præsten sig for at møde ham, da han kom fra kirkegården, og kom til ham der ved den lille höj, hvor han manede ham. Så fik folkene ro. Pens.-lærer Damgård, Ulsted.

1014. I *Sønder-Kongerslev* præstegård har det heller ikke altid gået rigtigt til. For omtr. 30 år siden var der præsten *Morten Nielsen*, som var meget klog. Han omgikkes med ånder og kunde mane. I udbygningerne blev der om aftenen hørt, at plejlen slog og rensemaskinen gik, men vilde man blive stående og lytte, hørte det op. Når det blev fortalt til Morten Nielsen, smilede han blot og sagde: »Pas blot jer selv, börn.« Dette uvæsen ophørte først, da bygningerne for nogle år siden brændte.

En aften kom en rytter jagende ind i præstegården, så gnisterne flöj fra hestehovene. Præsten sprang ud i dören for at tage imod den fremmede, men så var der ingen. Præsten smilte lunt og sagde, da han kom ind: »Der narrede han skam mig.« Men hvad det var for en »han«, omtalte han ikke.

Nogle dage efter at præsten var død, gik en arbejdsmand forbi kirkegården. Da han kom forbi kirkegårdslågen, sprang denne op, og den afdøde præst kom ud i fuldt ornat. Han fulgte efter manden et stykke, men drejede derefter til siden. Manden, der kunde mærke, at præsten åndede i hans nakke, blev syg ved sin hjemkomst og måtte gå til sengs. M. Nielsen.

1028. For nogle år tilbage boede der en præst i *Haverslev,* som hed *Rafn,* men de kalder ham altid hr. Rafn, hvilket er sært nok, da de andre præster ikke får dette hr. med i daglig tale. Man sagde også, at han var den næstbedste præst i Danmark. Han vilde have en ny vej anlagt til kirken, og den skulde gå gjennem nogle höje. Men ingen mennesker turde grave i dem. Så havde præsten selv en karl, og ham befaler han at grave. Han vilde jo heller ikke, men præsten tog så selv det første spadestik, og nu måtte karlen til det. Han satte spaden ned i jorden med de ord: »Så skal a da til at begynde i Fandens navn.« Præsten fik så vejen, men da blev der spøgeri i præstegården i Haverslev. Det var to store kalve og to store hunde der gik der, og det blev så galt, at de kunde ikke være i gården for det kram. Så var der en præst i Kollerup, der hed Lassen, han kunde mane og vise igjen, og han måtte hen og vise det bort. En pige fra Lerup, som tjente der, hun sagde, at det var sandt. Frederik Henneberg, Underliden.
Hr. Hans Severin Rafn, 1801—34. Sml. nr. 995—97.

1030. Der var en præst i Mov, som hed *Ryge.* Han havde en mand til at arbejde for sig, der hed Bodel, og han havde en gang taget en sæk korn og put ind i en brønge halm, som han vilde tage med sig hjem. Men præsten mærkede uråd og kom efter ham, da han kom ud af laden. Han havde en anden gang taget æg og put inden for hans vest. Så vilde præsten have ham til at bukke sig, og da faldt æggene ud. »Jeg troer sågu, han gjør æg, Bodel,« sagde præsten. Samme mand stjal også af præstens törv. Præsten fandt da på at binde røde tråde ved dem, og så gik han dagen efter ned til Bodels hus og kom ind og vilde have hans pibe tændt. Konen vilde hente gløder ind til ham. Nej, det kunde være det samme, han kunde godt selv gå ud i kjøkkenet og tænde piben. Da så han de røde tråde. »Jeg troer, at I binder røde tråde om jeres törv, ligesom jeg gjør.«

De havde et stort pæretræ, og der vilde drengen gå og plukke pærer af. Så gik Bodel ind og spurgte præsten om, hvad de skulde have til deres onden i dag, han mente, de skulde have pæresuppe, for drengen var oppe i deres pæretræ i morges.
Anders Madsen, Dokkedal.

1041. Pastor *Spliid* i *Vester-Hassing* var som halv doktor og kurerede meget på folk. Han var også meget hidsig. En gang var han i *Knøldgård* at berette mandens kone. Så siger han til manden: »Dersom hun bliver ringere, så lad mig det vide.» Hun blev så dårlig om natten, at da manden kom op, kunde hun ikke snakke. Så jog han i hans klæder lige så gamle, som de var, satte sig på en hest og red til præstegården, hvor han lod sig mælde. Præsten havde fremmede, den gang han kom, og det var ham noget ubelejligt. Så kommer præsten og siger: »Er hun nu så meget dårlig?« — »Ja, a tror ikke, hun lever.« — »Det var og, som hele verden skulde falde, om der døde en kjælling i sognet.« Dertil svarer manden: »Ja, a har ikke andre end den sam me,« og dermed skyndte han sig af sted ud til Sundby efter doktoren. Præsten fortrød, hvad han havde sagt, og jog et par karle ud efter ham, men han var for langt henne, så de kunde ikke nå ham.

Der var ingen, der kunde få præsten i tale ved kirken, de kunde søge ham i hans hjem, var den besked, de fik. Mens han boede i *Hammer*, kom en mand til ham på kirkegården, ligesom han skulde gå ind i kirken. Så siger manden: »Vi har et godt vejr i dag, hr. Spliid.« — »Ja så mænd har vi så.» — »Å hvad skal a gjøre, hr. Spliid, min datter hun er så syg.» — »Hvad kan jeg sige dertil, jeg er ingen doktor.« — »Nånå,« sagde manden, «så bid mig ikke». Stade. Hr. Laurits Björn Spliid. 1830—45.

1042. Jeg red hen til pastor *Spliid* for min fader, der led af en forstoppelsessygdom. Han tog på ad mig, som han skulde have revet hovedet af mig, og sagde: »Jeg er ingen doktor.« Men han bad mig så ind i stuen, og så kom han med medicíner og gav mig. »Men,« sagde han, »han må ikke få brændevin i den tid. De plejer altid at drikke brændevin, når de er syge, men det er en forgift for syge folk«. Niels Krist. Larsen Myren, Vodskov.

1142. Östen for landsbyen *Bælum,* ved siden af en grusgrav og syd for landevejen til Solbjærg, er der et sted, hvor der efter sagnet skal være en karl manet. Der var nemlig i sin tid en præst i Bælum, der havde fået vane til jævnlig at gå til Solbjærg om aftenen, nogle mente for at spille kort, andre der imod, at det var for at besøge en kone. I alle tilfælde holdt præstens frue ikke af disse udflugter.. Fåer, de æ mæ.» »For silde, sön,« svarede præsten, »jeg kan ikke længere redde dig.« Og karlen måtte således synke ned i jørden, men dog gav præsten ham lov til hvert år at nærme sig et hanefjed til præstegården, og når han en gang når denne, går den under, uvist på hvilken måde. På stedet, hvor maningen skete, skal ikke kunne gro græs, og dette sted kaldes den dag i dag *Hundehullet.* M. C. Nielsen.

1143. Östen for *Bælum* er en plet, der kaldes *Hundehullet.* Der gror aldrig græs, for der er èn nedmanet, og min moder hun har vist mig stedet. Han havde fået et lagen over sig for at ræde præsten. Han sagde: »Er du en Kristen, så svar, og er du en djævel, så vig!« Men karlen blev stående og sagde ingen ting. Så manede præsten ham. Da han kom ned til knæerne, tog han lagenet af sig og sagde: »Det er mig, fåer!« — »Ja, nu er det for sent, nu kan jeg ikke redde dig.« Kristen Andersen, Vive.

1152. Der var en præst i *Ulsted,* der brugte at gå op til kirken, så snart det blev aften. Konen var så fortrøden over det, og hun får karlen til at kyse ham med et lagen over sig. Han vil ikke svare. Så maner han ham ned til knæerne. Nu kunde han ikke redde ham, hentede vin og brød og manede ham ned. Der var en dynge eller bunke ved vejen fra Ulsted by op til kirken, og den er fremkommen ved, at enhver, der kom forbi stedet, hyt noget til det, en pind eller knold, hvad de kunde få fat på.
Niels Krist. Larsen Myren, Vodskov.

1153. En karl vilde gå op i kirken at ræde præsten, men da var præsten der ikke, og han kom til en gjenganger og kom i stor forlegenhed. Præsten mærkede det og måtte op at hjælpe ham. Men han havde så svært ved det, at han blev syg og kort efter døde. Juliane Marie Povlsdatter, Vogslev.

Forskellige personer

1201. Herredsfoged *Hvas* i *Bœlum* gjorde megen uret, alle folk var overbeviste om, at han spögte, da han var død. Der var også meget spektakel i gården. Da hans lig blev ført til kirkegården, flöj der en stor sort fugl oven over hans kiste hele vejen.

Jens Gudesen, Siem.

1202. For over hundrede år siden var her en familie, der hed *Fugl,* den ene af dem var degn i *Astrup,* og ham fortælles der intet om. Men en broder til ham var birkedommer, og han svarte til hans navn, han hed Frederik Fugl, for han var som en flyvende fugl. Han kunde ride de 5 mil fra Ålborg til Villestrup på én time. Når han red her imellem byerne, flöj han formelig omkring. Der var den gang så mange diger og grøfter og byledde, som nu ikke er der, og de blev aldrig lukket op uden af den, der skulde færdes der igjennem. Det kunde nu bekvemt lade sig gjøre, og en mand kunde magelig sidde på hesten og lukke dem op, men han lukkede ikke op, han satte lige over det hele med hesten. Den samme mand måtte også have haft noget med den Slemme at gjøre, for da han var død, blev blot kisten begravet på Astrup kirkegård, der var ikke noget i den, for den Slemme havde taget ham.

Sören Lavrsen, Møltrup.

1203. Lige syd for *Storvorde* kirkes skib ligger en flad sandsten over en tingskriver, som der er begravet. Det skal have været en slem én, og efter hans død skal han flere gange være kommen farende ind i præstegården og en anden gård. Han var ridende, og der var en svær dumren på ham. Når de kom ud og så efter, hvad det var, så var der ingen ting.

pens. lærer R. Rasmussen, Storvorde.

1204. I gammel tid (for 200 år siden) boede her i *Skrolde* en herredsskriver, der var meget hård af sig. *Gandrup* byes jorder støder lige ned til gården, og så tog han bymændenes kreaturer i hus og fik sin karl til at gå hen om natten til en gård og så rive en væg ned og gå ind og skjære halsen over på en ko. Derfor blev han tiltalt og dömt til at betale en stor bøde og give de andre kreaturer tilbage.

Jacob Nöhr, Skrolde.

Røvere, drabsmænd, tyve

1251. På heden mellem *Hov* og *Trinderup* ligger tre grönne pletter, som kaldes *Møpletterne*. Tre jomfruer fra en gård i Trinderup (ti man vil sige, at der skal have været en herregård) kjørte en dag til Hov for at gå i kirke, men blev på vejen overfaldne af rövere, der dræbte dem, hvor de tre pletter er. Jorden rundt omkring er bar hede, men pletterne er helt grönne og kan ikke slettes ud, skjöndt der skal have været gjort mange forsøg derpå. Der er blevet påkjørt sand og tang blandet med muslingskaller, som kan sees, når man tager lidt af grønsværet bort.

Sml. Danske magazin II, 143. H. A. B.

1252. Hvor nu *Trinderupgårdene* ligger i Mariager landsogn, har været en gammel herregård, og på den boede der to jomfruer. De kjørte til Mariager til kirke, der går nemlig en gammel vej fra Trinderup tværs over Hov hede til Mariager. Ude på heden blev de overfaldne af en flok rövere, der slog dem ihjel, og det sted kaldes endnu *Møpletterne;* det er grönt både vinter og sommer.

Dorte Marie Møller, Assens.

1262. I *Skjörping* sogn findes rudera af et ældgammelt slot, *Egholms slot* kaldet, hvis ælde regnes fra dr. *Margretes* tid, og hvis mure, i tykkelse 5 alen, var byggede af hugne sten, dem man formoder at være tilførte fra tvende ej over én mil derfra nedbrudte kirker, af hvilde den ene skal have stået på *Sørup* mark i Bu-

derup sogn, den anden på sædegården *Tulsteds* mark i Torup sogn og den tredje ved *Madum sø* i Astrup sogn under baroniet Villestrup. Grunden, hvorpå man bygger denne formodning, er, at da herregården Buderupholms ejer, på hvis grund Egholms slot havde stået, lod de hugne sten udtage af slottets rudera, fandtes i flere af dem firkantede fordybninger af det slags, som sædvanligen findes i de til kirkealtere benyttede sten. Andre af stenene fandtes tilhugne i samme form som de, der ofte findes indmurede nærmest omkring kirke-vinduer. En del af de hugne sten, hvoraf Skjörping kirketårn er bygget, skal være taget fra bemældte slot, og den øvrige del være benyttet til grundvold under Buderupholms borggårds bygning, da denne sidste var under reparation. Levningerne, som endnu findes af dette ældgamle slot, ere dels rudera af gamle teglstensmure, dels dobbelte volde med grave, som endnu kjendes.

Angående ommældte Egholms slot, som nogle påstår at være besjunget i gamle kjæmpeviser, haves her tvende traditioner. Efter den ene skal slottet have været et röverslot, hvilken traditions rigtighed man vil grunde på den authentiske sandhed, at Egholms slot har været aldeles indhyllet i en tæt bevokset egeskov, som vel nu er ødelagt, men hvis fordums eksistents er udenfor al tvivl. Efter den anden tradition skal slottet have været som en fæstning for nogle riddere, der ej vilde underkaste sig dronning *Margrete*. Disse riddere skal endog være besjungne i gl. kjæmpeviser. Begge traditioner stemme overens deri, at Egholm slots herrer have haft et teglbrænderi ved en endnu tilværende og min præstegårds mark tilgrændsende avlsgård, Teglgård kaldet. Endnu findes i en grav norden for Teglgårds lade teglbrænderler og gamle for en del til grus opløste teglstensstykker. Traditionerne ere og enige i, at dronning Margrete har til sidst indtaget og ødelagt slottet.

Oldn. arkiv. Skjörping 1808. Bregendahl, præst.

1263. Der nede på *Buderupholms kjær* var der et forskrækkeligt röverslot for nogle år siden, det viser sig den dag i dag er, hvor det var. De var 24 rövere i alt og havde også 24 heste. Når de 12 red ud, var de andre 12 hjemme. Men hver søndag der var præken, så red de 12 til kirke. Fruen, der boede på Buderupholm, hun var enke, og hun var ræd for de rövere. Så skrev hun til kongen, om han nu ikke vilde sende hende 12 dragoner, og deres heste skulde være sådan i kulør, som hun skrev om, for de skulde ligne rövernes. Til dragonerne lod hun så sy munderinger, der var ligesom dem, röverne havde. Da så de 12 næste søndag var redne til kirke, lod hun dragonerne ride til slottet, og da de 12, der var hjemme, så dem, antog de, at det var deres kammerater, der kom fra kirke, og broen blev vunden ned for dem. De 12 dragoner

slog så de 12 rövere ihjel. Da de andre 12 kom tilbage, blev de også slagne ihjel. Nu ligger så alle de døde kroppe der. Dragonerne red så til Buderupholm og mældte stillingen. Så skjænkede fruen dem de klæder, hun havde ladet sy til dem, og så endda en god belönning oven i kjøbet. Nu var röverslottet jo hendes, og hun fik så set efter der ude. Der var så meget guld og sølv, te det var mageløs, og hun blev nu så rig, men för havde hun og siddet i armod. De 24 heste, der var der ude, fik hun jo også hjem. Der var tillige med smederedskab så kostbart, te det var en lyst, for de havde selv en smed, der skulde sko deres heste. Hele slottet blev brækket ned og ført til Buderupholm og sat op der. Noget af det står der vel den dag i dag er. Jens Gudesen, Siem.

1264. Vejen går her fra Astrup op gjennem Storarden skov ad *Buderupholm* til, og der omtrent midt i skoven, en 100 alen til höjre for vejen fra Astrup, har været en röverkule. Den står på store sten, og folk siger, at en kan gå derind i den endnu. De rövere havde snore tværs over vejen, men dronning *Margrete* tog de Randers dragoner med sig og lod skoene vende om på hestene, og så tog hun röverne. Niels Kristian Jensen, Astrup.

1265. *Buderup* kirke skal i følge traditionen have været frekventeret af föromtalte höjst mærkelige slots beboere, og just den dag besögt af dem, da det blev overrumplet og med storm indtaget på dronning *Margretes* befaling og i hendes påsyn.
Oldn. arkiv. Juelstrup præstegård 1809. Schjönning, præst.

1266. I *Stövring* by er den vandmølle beliggende, hvor de på *Egholm slot* sig opholdende urolige magnater eller efter folkesagnet såkaldte rövere skal have haft sine stalde, hvortil ikke lejlighed var på slottet selv formedelst det indskrænkede lokale. Terrainet ovenfor hen ad mod og på hin side Mastrup, hvorfra mølledammen forsynes med vand, er ellers udmærket derved, at flere gamle dæmninger overskjære dalen og den deri løbende bæk, hvilke lade formode tilværelsen af adskillige vandværker.....
Oldn. arkiv. Juelstrup præstegård 1809. Schjönning, præst.

1297. Her ude ved *Tylstrup* er et sted, hvor to hyrder en gang blev tratte og dræbte hverandre. Der er to tuer på pladsen, men der bliver aldrig græs på dem. Jens Mosen, Ö.-Br.

1356. Ude ved Mariagers-kanten var en gårdmand, han havde en datter, der var så stolt, at snart ingen ting kunde böje hende. Se, karlen han kommer alligevel om ved hende og laver en knægt på hende. Men hun tykkes jo, den karl er for simpel, ham vilde hun ikke have. Hun kvæler da barnet og begraver det i dølgsmål. Men nu kunde folk jo se det på hende, för havde hun været tyk, og nu var hun bleven smal igjen. De snakkede så stille om, at hun var jo en menneskemorder. Men i samme godlag kom en rig gårdmandssön og bejlede til hende, og han skulde have hans faders gård. Det var noget andet, og han fik hendes ja. Men så vilde de lade ham høre, at han vilde gifte sig med en meneskemorder. Han kunde nok lide pigen, men dether kunde han ikke lide. Så kommer han kjørende en dag med så smuk en befordring og med dejlige heste og vilde have hende ud at kjøre med sig en tur. Det var hun villig til. Så kjører han hende til doktoren i Mariager og lader hende syne. »Du har jo fået et barn,« siger han, »hvad har du gjort ved det? har du dræbt det, eller hvor har du gjort af det?« Da slog samvittigheden hende, og hun sagde ja. Så vilde han ikke have hende, nu kunde hun kjøre hjem igjen. Hun kom i tugthuset i 8 år og blev ikke gift siden.

Jens Gudesen, Siem.

1388. Der var en kræmmer eller Hamborger-Jøde, der gik på egnen, og han blev slagen ihjel. Det var her i *Obbestrup, Gunderup* sogn, det passeret, og kræmmeren han vilde til Növling. Der får han en karl til at følge med sig og vise ham vej, og så slog karlen ham ihjel og berövede ham, hvad han havde. Inden han fik ham af med livet, så kom der syv grågjæs flyvende. Så siger Jøden: »De skal være mit vidne til, at du slår mig ihjel.« Karlen römte så hans vej og var borte i 20 år, kom derefter til den samme gård, hvor han havde tjent, men de kjendte ham ikke. Da var han jo bleven en svær rig hestepranger. og det var om hösten, han kom der. De forlangede ham til at höste med dem, og det gjorde han også. Så höstede de på det sted, hvor han havde begravet Jøden. Da kommer deher 7 grågjæs öster fra og trækker til vest, og så siger konen: »Gudbevares, grågjæssene kommer så tidlig, a er bange for, de skal æde havren.« Men der var en gasse iblandt, og han siger til prangeren: »Der, som du går, der har du slået St.-Peder ihjel.« Så bekjendte prangeren med det samme, og han blev rettet på den plads, som han havde begravet den anden, og han blev også kast i jorden på samme plads. På det sted groede ingen ting, det kunde være det samme, hvad de såede, der vilde ingen ting gro. Det er en öde plads kanske den dag i dag er.

Jensine Hansen, Madum sø.

1392. Der går en vej fra *Pandum* til *Bislev* norden for Snorup, og tæt vesten for broen på den vej har to karle slået en mand ihjel og så begravet ham i vældgungerne der norden for. De turde ikke blive i egnen, for de var rædde for, at nogen skulde blive klog på, hvad de havde gjort, og så rejste de deres vej langt hen til fremmede lande. Men til sidst længtes de efter at komme hjem igjen og kom også her tilbage. Den ene kom så til at slå hø på den eng, hvor de havde begravet manden. Som han nu allerbedst slår, hugger han sin høle i noget fast, der rækker oven ud af jorden. Det var et ben af manden, han havde slået ihjel, og med det samme sprang blodet oven over hans hoved. Han blev så forskrækket, te han fortalte med det samme, hvordan de havde båret dem ad. Det er mange gange slemt at komme over den bro ved nattetid for spøgeri.

Mikkel Jensen, Grynderup.

1413. Her ovre i *Rostrup* har været en röverkule. Da gik vejen sønden om bækken fra Rostrup til Brombjærg, og kulen er endnu kjendt, hvor de har boet. De lagde jærnlænker over vejen for at høre, når gående eller kjørende kom imod det for så at komme op og gribe dem. Peder Andersen Stærk, Madum sø.

1416. I en dal her nör i *Hammer bakker*, der hedder *Ravndal*, var der en röverkule i gamle dage.
Niels Kr. Larsen Myren, Vodskov.

1433. Den gl. egedör, som fører ind i *Åby* kirkes våbenhus, skal have været brugt af kjæmperne i *Sandalsbjærg*. Nik. Chr.

1469. Mellem *Sulsted* og *Hammer* kirke, dog nærmest H. ved landevejen, viser man et sted, hvor en röver ligger begravet. Han skal have röv et på de fleste herregårde i Vendsyssel: Kjær, Gl.-Vrå, Vang og Langholt. Nik. Chr.

1473. Der har også været röv ere i *Hov skov*, og folk var bange for at færdes over *Staldstedet*, sådan kaldes et sted, hvor kirkestien fra Fladbjærg til Mariager går over gården *Jomfrubakkens* mark. På det sted var man udsat for at blive optagen og overfalden.
Jens Jensen, Assens.

1474. Der var röv ere både i Hovskoven og Skrødstrup skoven, og de spændte kjæder tværs over vejen.
Dorte Marie Møller, Assens.

1478. En mand her sønder ude, fra *Hornum,* havde solgt et par stude og skulde levere dem til en kromand i Vammen. Da han kommer der, sidder der en pæn person inde i skjænkestuen, og han seer på, at manden fik studene udbetalt. Så skulde de have et lidkjöb, og den pæne person vilde have en puns med. Da de var færdige med det, siger han: »Lad os få tre til, at jeg kan have noget at spytte af, når jeg skal igjennem skoven.» Lindum skov var nemlig i den tid ilde berygtet. Så fulgtes de ad, og manden havde en forskrækkelig slem hund med sig. Så siger den pæne person: »Vil den hund gjøre nogen fortræd?« — »Ja, du kan tro det,« siger manden. Så trækker han en kårdestok og hugger hovedet af hunden. »Vil du nu udlevere pengene for studene?« Det var han villig til. Han tæller dem op til ham på en træstub. »Men nu kan du gjøre mig den tjeneste at hugge min höjre hånd af, for at min kone kan se, jeg har været imellem skidt folk. Men hug endelig hårdt til, at det ikke skal svirpe for hårdt.« Så hugger han, og den anden griber i det samme hånden til sig, så kården sætter sig fast. Röveren står så og vil føle i lommen. Da griber den anden fat i ham og binder ham med hans hosebånd. Dernæst føler han i röverens lommer og finder der en pibe, det var den, han vilde have blæst kammeraterne til sig med. »Vil du nu følge med mig!« — Nej, det vilde han ikke, og så gav han ham en 5, 6 over skrotten. Det hjalp, nu vilde han. De går så til sognefogden, og han bekjender, at de er 3 rövere sammen. Så viser han, hvor de andre to er, og de bliver da fangede alle tre. Jens Gudesen, Siem.

1486. Der var en hestehandler, der kom syd fra over fjorden og vilde til marked her nede. Han kom så til en kro, der hedder *Langbro kro* nord for Sundby — den gang gik vejen over Jerslev broe. Han sad nu inde og fik lidt at leve af, og fortalte kromanden, at han havde 4000 rigsdaler ved sig, han vilde ned og kjøbe heste for. »Det er ikke'værd at tage herfra i aften,« siger så værten, »det er et stivt vejr, og der er en mand gået ud herfra, ham troer vi ikke så godt.« Han havde netop siddet der inde og hørt hestehandleren fortælle om pengene og var så rejst af. »Jo,» svarer han, »jeg må af sted. Jeg er godt bevæbnet og har to gode pistoler.« Så rejser han. Da han kom ned ad *Øsbjærg bakker* öster for Tylstrup — der gik vejen igjennem — så var der et krat, som han også skulde igjennem, og inde i det lige ved siden af vejen var en dal, der kaldtes *Tyrens dal.* Der boede röveren, og han havde en stue samt snore over vejen med en klokke nede i stuen, så han kunde høre, når nogen færdedes ad vejen. Röveren kommer så til ham og tager pengene fra ham, samt en stor hvid vadmelströje af dem, de brugte i gammel tid, med store sølvknapper i. Han skød nok pistolerne af, men ramte ikke. Manden tog flugten, da han kom fra tyven, og kom til *Gammel-Vrå,* hvor han fik skytten med sig. Han fortalte ham, hvordan det var gået, og så bevæbnede han sig. Den gang de så kom ned i dalen, sad röveren og havde bredt vadmelströjen ud og sad og talte pengene. Skytten råber til ham, at han skal overgive sig, ellers skyder han.

Men röveren sprang op og kastede sin lange kniv, hvis blad var en halv alen i længden, og den vilde han have sat i skytten; men den ramte ham ikke, derimod i sadlen lige forved ham, og blev der siddende. Så skød han ham lige med det samme, så forbitret blev han. Men han ærgrede sig over det, så længe han levede, at han sådan skulde skyde ham ned på stedet, for der kom slet ingen oplysninger frem om ham. Min bedstefader tjente som kusk på Gammel-Vrå, og han kjendte skytten, så det var sandfærdigt, at det gik sådan til. Der er mange andre blevne plyndrede på dette sted. Jens Peter Pedersen, Ilbjærge.

1487. En gang havde en mand solgt sin hest og fået en del penge for den. På hjemvejen blev han plyndret af de röverе, der var i *Hammer bakker*, og de tog ej alene pengene, men klædte ham af tillige med, og han kom helt nøgen til Bilidt kro. På den tid kom Jörgen Skytte på Vrå ridende til kroen med hans hunde. Det var nu en gammel herregårdsskytte, og han havde friskud. Så lod han hunden lugte til ham, der var plyndret, og sagde til kromanden, om han vilde nu følge med ham på en hest. De red så lige så stærkt, som de kunde, og hundene de var for ude. Se så fandt de röverkulen. Röverne havde bredt mandens tröje ud og var ved at tælle pengene på den. Men nu kom der andet i snak for dem. Kromanden og hans følge bandt röverne i halen af hestene, og så red de dem ihjel. Jens Mosen, Ö-Brønderslev.

1488. En mand på *Spangerhede*, der hed Færch, han solgte en hest til Ålborg for 600 rigsdaler. I samme tid tjente en karl der som kusk, han hed *Jens Snårup* og havde været dragon i Randers og var vant til at ride. Så red han på en dragonhest og havde den solgte hest ved hånden. Da han kom til *Langbro kro* på hjemvejen, gik han derind og vilde have en snaps og en tår öl. Der sad to andre derinde. Han sidder nu og fortæller kromanden, at han havde været i Ålborg og havde 600 daler på sig. »Da må du helst blive her i nat,« siger kromanden, »for du kommer ikke gjennem *Øsbjærg bakker*.« De to var nemlig stukne af, lige efter at de havde hørt det. Jo, siger han, han vilde hjem, for hans husbond ventede ham, han måtte hjem til Spangerhede i nat. Hesten fik så et lille foder, og han rejste af. Da han var så midtvejs inde i krattet, kommer der én til ham og vil endelig have lov at ride, han var så træt. Men Jens vilde ikke lade ham komme op. »A er godt vant til at ride selv.« Men han bliver ved at følge med og holde ved bidselet. Da de var nu et godt stykke inde, så råber der en anden, at han skulde holde godt fast i hesten. Da lægger karlen ham én under øret, så han hvirmer en to, tre gange omkring. Hesten var stærkt i spring med det samme, men de to er dog så hurtige, at den ene er lige oppe forved ham lige öjeblikkelig. Men så langer han ham én med kolben af en pistol, han havde med sig, så han hvirmer hen ad vejen, og den anden tog flugten. Så så han ikke mere til dem. Karlen var meget stærk, og det stolede han på. Jens Peter Pedersen, Ilbjærge.

1532. Ude i *Skalde lakker* var der store grawåler ned i jorden, og i dem var der rövere. De kom til *Færkgården* en juleaften kl. 12, tog deres bøsser med ind og lagde dem på bordet forved dem. Konen opvartede dem med suppe. Mens de nu var i færd med at spise, sagde hun, at hun vilde gå hen og rede deres senge, men i det sted løb hun til Lunden *(Klejstruplund)*, som den gang kun var 1 gård (nu er det 4), og hentede 12 jærnklæd karle. Da röverne så soldaterne, begyndte de at ovre dem, greb deres bøsser og vilde have været ud. Det var flintbøsser, og konen havde gået og spildt suppe på dem, så de kunde ikke skyde. Så blev de fangede, og den gamle kjælling oppe i kulen blev og taget.

Andre fortæller, at de havde sat deres bøsser i gangen, og da konen gik forbi, tog hun et fadfuld mælk og hældte i bøsserne. De sad og spillede kort og drak og blev noget svirende. Der kjørtes sølv og guld fra röverkulen i flere dage, derfor var det, de folk i Gjelstrup og Lunden blev så rige. Juliane Marie Povlsdatter Vogslev.

1533. Der er nogle bakker i *Lund krat* lige ved siden af Buderup å i *Vogslev* sogn, og der har boet en röverbande. Formanden for den hed *Herkules*, og der er også en bakke lige nordöst for Nibe, der kaldes *Hekles bakke*. De er blevne begravede i *Gjelstrup Skalde*, hvor der er en lyngstrækning. I siden af den bakke vilde en mand kaste ler, og da han nu lavede en kule, traf han på et helt læs ben, som han kjørte til Nibe og solgte. De rövere kom en juleaften til *Gjelstrup gårde* og vilde holde gjæstebud. Manden var ikke hjemme, men konen og pigen og karlen. Pigen var så fiffig, at hun sagde til konen: »Vart nu godt op for dem,« og så stak hun ud og fik karlen på en hest, og han red til *Lundbæk*. Den gang havde adelen krigsfolk, og herskabet sendte öjeblikkelig folk, der slog krinds om gården og tog röverne, som de sad med retterne for dem. De blev bundne på stedet og så sat fast. Så blev der holdt forhører over dem, og de blev henrettede alle tolv og begravede der ved Hekles bakke. Den gang var der skov over hele Gjelstrup Skalde, og det er nok muligt, de der havde bopæl, men a kan ikke huske det bestemt. Jens Mark, Vogslev.

1534. Omkring *Nibe* var der forhen en stor skov, og stedet kaldes nu *Skalde*. Det tømmer, hvoraf Nibe kirke er bygget, skal have vokset på Skalde. I denne skov opholdt der sig en röverbande på 12 mand og boede i en hule, som endnu kaldes *Röverkulen*. En juleaften begav alle disse rövere sig til en nærliggende bondegård

32*

for at spise nadver, og konen ventede ikke disse gjæster. Mand og karl var i Nibe, og de selvbudne gjæster gjorde sig nu til herre i huset og befalede konen at bringe frem, hvad mad hun havde. Imidlertid kom karlfolkene hjem, og da de udenfor huset så, hvad gjæster der var, sendte manden öjeblikkelig karlen til nærmeste by efter hjælp. Selv listede han sig bag ind og fik sagt til konen, at hun skulde holde gode miner og skjænke dygtig for röverne. Efter omtrent en times forløb kom karlen tilbage med folk, og de omringede huset og tog alle röverne til fange, der så blev henrettede og begravede under *Herkules bakke*. For få år siden blev her under en stensætning opgravet mange menneskeben, og disse mente man var af röverne.

Lærer Olsen.

1535. En mand, der boede sønden for *Nibe*, han fortalte, at hans forældre havde mark, der gik ind til Nibe mark, og så havde han gået der som hyrdedreng i heden og seet, at der var 7 grave, som der var 7 rövere begravet i. De rövere var komne ind til en gårdmand en juleaften, og han kom jo knap ind på, hons det var for nogle, for de havde hver et gevær. Så fik de dem sat til bordet, og der blev dækket op for dem, og de fik både at æde og drikke. Men imens fik manden hans kone bag ud, og hun kom hen til en herregård, der hedder *Lundbæk*. Der lå krigsfolk i den tid, men de havde ikke uden 6, og de 6 turde ikke binde dem til det. Så gik der bud over til *Øland*, de havde også 6. Det traf nu så heldigt, at fjorden lå, så de kunde komme over på ise. Mens konen var borte, gik manden og skjænkede godt for hans gjæster. De havde lagt deres flintestens-geværer fra dem, og så hældte han glassene godt fulde, sådan at de løb over, og så spildte han ved lejlighed noget på bøsserne. Da de nu kom fra Øland, var de jo 11 i følge, og de stiller udenfor og råber hurra. Så tog röverne til deres geværer og vilde skyde, men de kunde ikke, for manden havde spildt brændevin på krudtet. De blev taget alle 7, og så blev de undlivet og begravet der ude i den hede.

Kristen Jepsen, Rødhus.

1554. De 12 rövere i *Sandalsbjærg* vilde en gang röve på *Toftegård*. Konen var ene hjemme. De krøb ind ad rendestenen, men efterhånden, som de kom ind, huggede konen hovederne af dem. Nik. Chr.

1555. En röverkone kom ind et sted, hvor folkene var i kirke, og vilde have penge og væsen. Pigen sagde, at de var i den kiste eller ørk, der stod, men da hun fik den lukket op, kunde hun ikke nå dem, hendes arme var for korte. Konens derimod var længere, og så skulde hun prøve at tage dem, men da hun nu bukkede sig over kisten, tog pigen i enden af hende og smed hende derned, lukkede kisten og satte sig på den, til folkene kom hjem. Vogslev.

1606. Der blev i forfjor fundet et skelet i en mose her norden for byen. Min moder og en anden kone talte tit om, at de havde hørt efter deres gamle kone, hvordan en pige her fra sognet i hendes unge dage var gået hen til *Astrup* efter varer hos en kjöbmand og så var bleven helt væk, og aldrig man havde hørt senere til hende. Nu da det skelet blev fundet, og det viste sig at være af et fruentimmer, mente de, det var hende. Benene kom i en kasse, og den blev begravet på kirkegården. Marinus Jensen, Vive.

1607. Vejen fra *Mariager* til *Randers* går et stykke ikke langt fra Mariager gjennem noget skov, og der har de måttet hugge et stort stykke op for röveris skyld. Der er en bitte mose tæt ved vejen, hvor de har fundet 2, 3 benrade, og det var jo nogle, röverne havde slået ihjel og så put derned, det kunde de så nemt, for det stedet var så nær ved. Men da skoven blev hugget op, og der blev mere lyst, kunde de jo ikke sådan komme af sted med at sidde og passe på de vejfarende. Peder Andersen Stærk, Madum sø.

Strandinger

1626. I forrige århundrede strandede ud for *Hals Ladegårds* mark om efteråret et skib. Kaptainen og hans frue kom til Ladegården at være om vinteren, for fruen var höjfrugtsommelig, og folkene blev sendt hjem. Hun fødte snart efter en sön, og næste forår rejste de hjem. Mange år efter, det var i trediverne, strandede Andreas Brøndum her fra Hals på en udenrigsk kyst, og han mistede alt, hvad han havde. Da traf han en mand, som var netop det barn, der var født her i Hals Ladegård, og han gav ham nye klæder, for det han hørte, at han var fra Hals. Svend Måen, Hals.

1663. Der strandede et skib her norderst i *Trandum klit*, som var ladet med sirts. Det drev i land og lå her i store diger, og så blev det kjørt op til strandfogden og solgt. Men folk gik jo og plyndrede dygtig af det. Så drev der også en dame op med et barn bunden ved sig, og hun havde en del sølv- og guldsmykker på sig. Så kom i det samme et par mænd fra *Atrup* forbi, og så plyndrede de damen og bar liget hen og lagde det under en havbrink og skød den ned over det. Det gik nu for sig om aftenen i mørke, men efter den tid spögte det her, og det sögte mændene. Så snart de kom udenfor om aftenen, så var det for dem, som noget gik og plaskede i vand hele tiden omkring dem. De turde da ikke gå ud, og det vakte mistanke. Endelig kom de i forhør og bekjendte. Så skulde ligene findes, men det var ikke så let en sag, for der havde været regn og blæst siden, og flere brinker var skredne ned. Endelig fandt de dem dog og fik dem begravet i kirkegården. Mændene fik deres straf og kom af med de rövede dager. Thomas Kristensen Norge, Rødhus.

Pest og sygdomme

1698. I pestens tid blev der gravet grave til de syge, og så blev de lagt på kanten for at platte i graven.

Frederik Henneberg, Underliden.

1703. På *Frær* kirkegård blev i den sorte døds tid de døde begravede i den vestre del af kirkegården, som derfor er højere end den anden del. Først i de sidste år er der nogen bleven begravet her. Frær kirketårn har en gang været tækket med rødmalede egeplanker. Der var pest her 1703.

Kl. Gjerding.

1713. Da pesten gik over landet, var der ikke uden et par folk tilbage her i sognet og et par folk i *Saltum*.

Lavst Kristensen, Jetsmark.

1721. Efter pesten var der i en by kun én eneste kone tilbage, og hun kunde ingen andre levende finde. Så gik hun op på en stor höj for at se efter, om der ikke var nogen røg at se et sted.

Sören Pedersen, Torup.

1725. Min moders moder fortalte: I *Uslev* (o: Vokslev) der uddøde folkene så nær som et spædt barn. Så var der en hund, der i samme tid havde hvalpe, og den ammede barnet op. Deraf blev byen igjen forfrisket med folk.

Hans Tyrrestrups kone, Gjötrup.

1748. Efter pesten var der kun ét menneske tilbage i *Valsgård* sogn, og det var en pige. Det var for resten den eneste levende norden fjorden. Så gik hun og råbte og fik at høre, at en karl råbte lige sådan sønden fjorden. De flyt så sammen og blev gifte.

Marinus Jensen, Vive.

1751. Da den sorte død havde raset, var der kun én mand levende i *Hjortels* og én kvinde i *Bratbjærg-gårde*. Han kom så der öster og giftede sig med hende, og deres afkom befolkede egnen.

Lærer Myrup, Hjortels.

s. 569

1774. Der har stået en 3, 4 tjörne på den vestre side af *Ulsted* kirkegård. De var plantede på en pestkule. Nu er de gået væk, i år gik den sidste. Sören Kr. Jensen, Ulstedlund.

1783. En mand fra *Langerimt* i *Als* sogn ved Hadsund fortalte mig en dag, at han, medens han var en lille dreng, en gang i Hurup kro var bleven solgt til nogle omrejsende folk. Hans fader havde sluttet handelen, og pengene skulde udbetales. De rejsende foregav, at han skulde sættes i en tønde oppe ved Vesterhavet med en kringle i hånden, for at havet ikke skulde bryde ind. Det var nok ikke så lille en sum, der var lovet for drengen, men imidlertid kom Jep Jensen til, det var skolelæreren i Hurup, og så blev der en anden vending. Han tog drengen, der hed Jakob Nielsen, med sig hjem, skjældte faderen ud, og så blev der intet af handelen. Lovise Hansen, Hurup.

1812. Når nogen blev heftig syg, sagde man, at han var *troldkryst*. Så skulde han gjennem en varm øgpude, der var bleven varm på en hest. Erik Sörensen, S.-Saltum.

1823. Der levede en mand i *Nörhalne*, som hed *Smed Sören*. Han blev syg, og der kom en troldmand til ham, som hed Niels Larsen. Han kastede en grav og lagde den syge deri, dækkede derefter graven til med planker, lagde jord på, plöjede derover med to oksekjæver og såede, som skik er. Derefter blev den syge båren af graven, men ovenpå antændte Niels Larsen en bålling ild og trak Smed-Sören gjennem en rönhwål over ilden. Over alt dette blev han imidlertid så fortumlet, at han blev sindssvag og druknede sig i et hul ved Nörhalne. Nik. Chr.

1824. Det var i *Nörre-Kongerslev* der var to udflyttergårde ved siden af hverandre. Den ene mand havde sådan et skrækkeligt vanheld, hans kone var syg til enhver tid, og ligesom hun kom sig, så var hun syg igjen. Han sögte da til en spåmand, der kurerede hende, men det varede ikke noget, så såre hun kerede sig, blev hun atter syg. Så rejser han ned til ham igjen, nu var hun da bleven så meget ringe. »Ja,« siger spåmanden, »kurere hende kan a nok, men der er ingen råd til hende, uden a skal bruge hævnen, og den hører Gud til, ikke mig. Men kom så med hende den og den dag, så vil a se ad.« Han møder også med hende, og der bliver kast en grav, og hun bliver sat der ned i, og så bliver den lukket, og der bliver både plovet og sået og harvet over hende. Da det var nu blevet gjort, blev hun taget op igjen, og så skikkede han hende hjem, og hun kom sig. Men lige med det samme blev nabokonen syg, og så rejste de også til manden. Han svarede: »Nej, nu er det for sent, for du skulde have passet dig selv og ladet den kone være, der er ingen råd for dig nu.« Den nabokone skal så have ligget på sengen i over 50 år efter den tid, hun skulde have været et stort voksent menneske, men til sidst var hun ikke större end et lille barn og lå der omentrent som en hund. Den anden kone derimod var siden rask.

Begen sagde, at de selv samme ord kunde han, og der var enkelte, der kunde dem. Det var de ord, som Vorherre lærte sine disciple, da han sendte dem ud og lovede dem, at hvad de bandt, det skulde være bundet o. s. v. Niels Krist. Jensen, Fredbjærg.

1825. Lidt norden for den vestre ende af byen her blev et par syge folk gravet ned i jorden, og der blev plöjet og harvet over dem. Derefter blev de gravede op igjen. Det var efter en heksemesters råd, det blev gjort. Marinus Jensen, Vive.

Bind 5

Forskelligt spøgeri og genfærds nedmaning

- 63. Den gang a var 14 år, vilde a en juleaften lige gå hjem fra Vive Brogård, hvor a tjente, efter noget nyt töj. Det var ved midnatstid. Mine forældre boede nemlig tæt ved *Ringelsig* i *Vive*. Nu var a jo kjed af at gå ene, og så slog a lænkehunden løs og tog den med. Så kom a igjennem en plantage, og der var en korsvej. Da a var kommen dertil, kom hunden, som var forved mig, løbende tilbage og rendte ind imellem mine ben. I det samme kom der en anden stor hund rendende med den anden vej tværs for os, og han havde et par store gloende öjne, og de var skarpe, og blev ved op til en höj, hvor der efter fortælling er én bleven henrettet, den lå vesten for plantagen. Vi var ikke længere end nogle få favne fra hunden. A blev ræd, så luen rejste sig på hovedet af mig, og vi gik ikke den vej tilbage, kan I tro.

NIELS KRISTIAN JENSEN, ASTRUP.

JENS CARDSTED, ORSTED.

- 94. I et dalstrøg mellem *Nörre-Tranders* og *Öster-Utrup* springer en kat, som kaldes Mjelkat, og den sidder der også og snurrer. Imellem N.-Tranders og Öster-Sundby går Sivvidals so, og en gammel kone sidder og spinder.

NIELS JENSEN, N.-TRANDERS.

140. Min stiffader kom kjørende fra *Åby* en aften og vilde her hjem til *Fristrup*. Men så kunde han ikke holde hestene af grobene, den fjærmer vilde bestemt af sporet og gå så i den ene og så i den anden grob. Straks efter kom han til Mælport, og

der skred en lang sort rad tværs over vejen, han var lige så höj som tre præster, den ene ovenpå den anden. Så såre den var kommen over vejen, satte hestene efter at komme af sted hjem, og der var ikke råd til at få stilling på dem, inden de kom til Fristrup.

PEDER JENSEN, MOENGÅRD, VEDSTED.

151. A var en dag i *Ålborg*, og så kom a til at kjøre hjemad med en mand og stod af ved *Halvremmen*. Nu var det bestemmelsen, at min mand skulde komme i møde med mig. Da a kom lidt hen, kom der én, og a troede først, det var min mand, men da den kom nærmere, var det en höj sort en, og den skar sig lige om ved mig, og den blev så höj, som om den var skyfæst. Da a var kommen forbi det, var det, ligesom a gik i jord til mine knæer, og så faldt a hvert öjeblik. A tænker, det var noget, der sad på skulderen af mig. Sidste sted a faldt, var lige uden for sölle Kristoffers vindue. Min mand kom slet ikke, han havde fået forfald, da de havde et øg, der var blevet sygt.

ANE MARIE MADSDATTER, BROVST.

220. Mens a var en lille tøs, havde a en morbroder, der tjente på Voer, men ellers boede i *Kyø Skovhus*. Så en aften var han gået til hans hjem, og da han noget sent på aftenen gik tilbage og kom over et vad på Sebberklosters mark, var det akkurat for ham, som en flok hovedløse heste kunde slå op og slå sko i sko med hverandre. Det havde han for resten hørt og set der så tit, og han paste sig selv og gik hans tur.

KRISTIANE JENSDATTER, SKIBSTED.

224. Sejerskilde smed i *Hurup* mödte en gang en hovedløs hest. Så siger han til den: »Hvor har du gjort af dit hoved, bitte karl?« Straks gav den sig til at fnyse, så ild og røg stod ud af halsen på den.

L. N. BERTELSEN.

237. Den vinter a gik til præst, tjente a i *Gudum* præstegård. Så hændte det nytårsdag om aftenen lige ved den tid, vi skulde i seng, at der kom én ridende ad det östre gårdsled ind i præstegården og hen for den brede dör, og præsten og madammen stod og snakkede med os der. De andre kunde se ilden tindre af skoene, men a kunde ikke se det. Så siger præsten: »Hvad pokker er det, der kommer ved den her tid?« Han springer hen og vil lukke op for den fremmede, men der var ingen ting. Så kommer han skogrende tilbage og siger: »Der blev jeg på min sjæl narret.« S.-KONGERSLEV.

NIELS KORREGARD, HAVBRO.

239. En pige fra *Hune* var henne at besøge pigen i Hedegård i Jetsmark. Da nu denne pige fulgte hende på vej om aftenen og gik tilbage, skulde hun over Hune bæk, hvor der var en spang. Men spangen var borte, og lige der, hvor den havde stået, sad en rytter i fuld stads både med sporer og stigböjler. Pigen blev meget forskrækket, men hun gik hen til et sted, hvor der var stentrin, og der gik hun over. NIK. CHR.

M. MÜLLER, SIR.

288. Der er også andre end den gamle bødker, der vil have set noget overnaturligt ved *Havndal*. En endnu levende mand har fortalt mig, hvordan det gik ham en aften, han kom vestfra og vilde hen til sin svoger i Udbyovre. Da han så var kommen i lavningen tæt vest for Havndal, kom han til at se sig tilbage — husker jeg ret, var han standset for at tænde sin pibe, himlen var overtrukken, men det var ikke meget mørkt — og så ser han en stor karet komme kjørende et stykke bagefter sig Han gik nærmere til siden af vejen for at lade den komme forbi, og blev ved at gå. Men som han gik, kom han til at undres over, at vognen ikke kom, og at han heller ikke hørte hverken vognrullen eller hestetrampen. Han vendte sig da igjen for at se tilbage, men da var der ingen vogn at se, men der holdt en ridende næsten tæt på siden af ham. I dødens angst slog han kors for sig og fremskyndte sin gang uden at turde se sig tiere tilbage, og da han kom ind til sin svogers, var han så bleg som et lig, og de kunde alle se på ham, at der var enten hændet ham noget, eller og måtte han være syg. K. M. RASMUSSEN.

290. A kom en aften fra *Skelum* og skulde forbi Glerup. Da a så kommer op på en bakke, ser a fire mænd komme kjørende på en vogn, og tæt ved var en höj, som kaldes *Kjællingens höj*, der var en gang en kone bleven henrettet, og hun havde fire sönner. Så troede a jo, det var dem, a så, for a kan netop se sådant noget, og a ved nok, det viser sig til visse tider. De mulrede, og de snakkede, og de kom med en bitte hulvej netop fra Kjællingens höj og ned efter Glerup, men a var jo höjere oppe og kunde tydelig se dem, for det var kun halvmørkt og aldeles stille vejr. NIELS KRISTIAN JENSEN, ASTRUP.

297. Det var i julens tid, at smeden her i byen og en anden mand og kone gik til julebesøg hos en mand i *Onsild* sogn, der boede i Sparrehusene. Klokken blev henved 12, inden de kom derfra, men der var sne, og det var dejligt månelys, så de kunde let se vejen. Manden boede ude på marken, og stien fra hans hus gik forbi en mose, der kaldes *Båndsø*, og ved den går der en vej fra Trinderup efter Sønder-Onsild, som de skulde over. Den gang de kom til den vej, kom der én kjørende i kane med to sorte heste for. Så siger smeden: »Hvad er det for en kane, der kommer?« Ligesom han havde sagt det, holder det stille og bliver höjt og langt, så det helt spærrede vejen for dem. Den anden mand indså straks, at det var galt, de havde tiltalt det, og han siger så: »Far du din vej, så farer vi vor vej.« Dermed tog det af sted, og de kom af vejen. H. CHR. HANSEN, HANDEST.

i vejen.

313. Der går en sti fra *Ulsted* by til gården Gravholt, og tæt ved den går den over en lille strækning, der kaldes *Lytöje-marken*. Her er det farligt at passere ved nattetid, og man bliver vild der. Man har set en hest uden hoved, en mand uden ben, lygtemænd og deslige.

PENS. LÆRER DAMGÅRD, ULSTED.

342. Det var kort efter a var kommen hertil byen, a gik en aften her fra hjemmet og til *Fjellerad* i pænt måneskin. Men a blev jo træt og gik så hen til et sted og spurgte, om a kunde ikke ligge der en times tid. A talte ved vinduet, da folkene var kommen i seng. »Ja,« siger manden, »du kan gå ind og lægge dig i laden.« Men der var så mørkt der inde, te a turde ikke, så gik a videre. Da a kom hen til landevejen, stod der en mand med klare knapper i klæderne, ret op og ned. A bad god-aften, men han svarte ikke noget. A gik videre, og den gik langs ad grøftebedet og fulgte trit med mig, én to, én to, sådan blev han ved, til a kom omentrent til *Gunderup*. Lige med ét kom det mig så sært for. A talte igjen: »Én to, én to, Jesus er mig altid tro.« Så var det væk. Det var ikke min skygge, for den ligger jo ned, men den her stod ret op, og a var sikker på, det var ingen god skivelse. Der havde én hængt sig i den lade, a skulde have ligget i, og det var nok ham, a fulgte med.

KRISTEN SÖRENSEN BYSTED, SKIBSTED.

343. En gammel karl på nogle og tredive år tjente her ude i *Stævne*, et par gårde her östen for byen. Så holdtes der marked i Hadsund, og han var da til marked med et får for hans fader. Han bandt det ved en vogn der nede og var henne at drikke med nogle kammerater og blev noget svirende. Da han skulde hjem, kunde han ikke huske, hvor fåret var, og tog så et andet får og trak her til byen med. Det var en vognmands her fra Hobro, han tog, og det spurgtes snart til Hobro, hvor fåret var blevet af. Så kom der bud herop om det. Da gik han ud på marken og tog et kotøjr og gik ned i nogle buske ved fjorden og hængte sig. Så var manden og drengen og pigen der, hvor han havde tjent, henne efter et læs lyng, og da de kom lige vesten til Bækbroen her i byen sådan i tusmørket, kom de forbi en person, der gik op ad gaden. De gik alle tre ved den ene side af vognen, og den fremmede kom ved den anden side. »Hvad, er det ikke Jens Peter?« sagde manden til drengen, »tag tömmen!« og så sprang han bag om vognen til ham. »Hvordan kan det være, du går her?« Han smilte blot ad ham og blev ved at gå. Pigen og drengen kunde også se ham, og de sagde bestemt, at det var ham. Han var bleven begravet her i kirkegården, og der var endda gjort alt, for at han ikke skulde gå igjen, han havde fået rebet med sig i kisten, og der var hugget spån af busken. A kan huske, sognefogden hentede liget der nede, og kunde kjende busken mange år derefter. MARINUS JENSEN, VIVE.

344. Per i *Kragelund* var kommen skidt af sted, han hang sig nemlig. En gang var der møde i Als kro, og der var præsten med. Da mændene nu stod uden for, sagde han: »Kan I nu se, Per i Kragelund han vil til at hjem.« Han skulde nemlig lige ad landevejen der forbi. Öjeblikkelig stak præsten hjem efter hans præstekjole og kom i den og fik hans bog under armen, og så han af sted bag efter gjengangeren, men nåede ham ikke inden et bitte stykke sønden for Hurup, hvor han så trak ham ind på marken vesten for landevejen til et sted, hvor der groede nogle hybentorn, og der satte han ham ned. Siden den tid, når præsten kom kjørende forbi det sted, tog han altid sin hat af.

ELISE MARIE FREDERIKKE ANDERSEN, DOKKEDAL.

ELISE MARIE FREDERIKKE ANDERSEN, DOKKEDAL.

345. Den gamle Skrædder-Mette her fra Dokkedal fortalte, at hun havde mödt en mand fra *Mov hede*, der hed Niels Kusk. Han havde hængt sig og gik igjen. Det var på Mov-vejen, de mödtes, og hun fulgtes med ham et stykke. Han brand i lys lue hele vejen, sådan så det ud for hende, og andre har set ham komme farende som et hjul, der var ild i.

ELISE MARIE FREDERIKKE ANDERSEN, DOKKEDAL.

352. En smed i *Egens* i Mov sogn, der ikke levede lykkelig sammen med sin kone, gik en dag hen til en nabo og forlangte at få denne i tale. Smeden, der så en del forknyt ud, sagde til naboen: »Jeg har noget at tale med dig om, inden jeg dør.« — »Du ser ikke ud til at dø«, sagde naboen, »lad os hellere tale om noget andet.« Derpå gik smeden hen og hængte sig. Men da han var bleven begravet, tog det til at spøge i huset, hvor smeden havde boet. Naboen påstod nu, at han ikke havde fået at vide, hvad den afskyelige smed havde at sige ham, måske kunde han have forhindret udåden. Nogen tid efter, da manden, som havde været nabo til smeden, kom i følge med nogle andre mænd, samtalede de just om det uhyggelige i, at smeden sådan skulde gå hen og hænge sig, og nu var hans gjenfærd jo af flere bleven set om aftenen at gå fra kirkegården til huset, som han havde beboet. Naboen sagde, at han havde meget fortrudt det. »Det er jo nu på den tid, han plejer at gå«, ytrede én af mændene spøgende, »og du har jo allerede en fjerdingvej til dit hjem, når vi andre har nået vore, måske vil han da komme til dig og fortælle dig, hvad han den dag havde at sige dig.« — »Kommer han, skal jeg nok få ham til at fortælle mig det«, svarede naboen. Men næppe havde de andre mænd forladt manden, för smeden indfandt sig. Han gik side om side med manden. Den ulykkelige mand svedte angestens sved og glemte rent at få hemmeligheden at vide. Da de havde gået sammen en tid, prøvede manden på at løbe fra smeden, men nej, han løb med; så prøvede han på at give sig god tid; smeden gav sig ligeledes god tid. Nu nåede manden endelig sit hus, der lå tæt ved vejen; men til stor ærgrelse kunde han ikke komme dertil uden at komme forbi gjenfærdet, der just gik på den side af vejen, hvor huset lå. I ét spring satte manden forbi spøgelset, der bar sine hverdagsklæder. Derefter forsvandt gjenfærdet lig en hvirvelvind, der foer fremad vejen.

LOVISE HANSEN.

— 353. I *Kirketerp* præstegård i Nibeegnen huserede der for nogle

år tilbage en hakkelsemand, der indfandt sig regelmæssig hvert år, når hestene om efteråret kom til at stå inde om natten, altså så snart, der var brug for hakkelse. Tit, når staldkarlen om aftenen i hast lukkede stalddören op, kunde han endnu høre hakkelsemanden arbejde af al kraft med maskinen, og mange var de vejfarende, der også fik den natlige arbejder at høre, derimod var der ikke så mange, der fik ham at se, ti kun en eneste vidste at fortælle noget om, hvorledes han så ud. Denne var en karl fra præstegården, der en gang kom til at gjøre ham følgeskab omtrent en fjerdingvej. Karlen kom en aften, kort efter at mørket var indtrådt, på vejen fra Veggerby til præstegården forbi et kjær, der bærer navn af Tværkjæret. Ud fra dette kjær kom der en mørk, tilhyllet hemmelighedsfuld skikkelse, der side om side med ham fortsatte vejen ad præstegården til, men mælede ikke et eneste ord. Karlen skottede af og til hen mod sin tavse ledsager, uden derfor rigtig at turde tage ham i öjesyn. Da de var komne forbi kirken, der ligger på en bakke oven for præstegården, valgte den hemmelighedsfulde følgesvend at gå i en hule, der nu er tilføget, men som den gang langs med siden af vejen førte ned ad mod præstegården, og da de kom nærmere ned mod denne, drejede skikkelsen af og gik ind ad gårdens nordvestre hjörne, medens karlen blev ved at følge vejen, der går ind ad det sydvestre hjörne. Det kom siden til karlens kundskab, at skikkelsen havde gået, hvor den gamle landevej fandtes. Straks karlen han var kommen ind i gården, hørte han, hakkelsemanden begyndte med sit arbejde, og han tvivlede aldrig om, at det var denne, der havde gjort ham følgeskab. En anden karl, der tjente på gården som rögter i flere år, og som hvert år frygtede for, at avlingen skulde

gå til i utide, bad en gang præsten om at mane tyren bort. Præsten spurgte gamle Jörgen, om hakkelsemanden nogen sinde havde gået ham i vejen, og da dette spörgsmål blev besvaret benægtende, sagde præsten videre: »Ja, bliv du så også fra ham!« Jörgens ønske blev således ikke opfyldt, og hakkelsemanden slap fri for den skjæbne, der havde været ham tiltænkt. Den gamle var nok ikke utilböjelig til at tro, at præsten undveg ham, fordi han ikke var synderlig stiv i de sorte kunster. Hakkelsemanden mentes at være en avlskarl, der en gang i fortiden skulde have taget sig selv af dage ved hængning oppe på loftet, hvor nu hakkelsemaskinen havde sin plads. N. K. PEDERSEN, GRYNDERUP.

377. Peder Dalsens kone var i *Buderupholm* som stuepige, og hun har i den lange gang set en dame komme om natten med en lysestage i hånden og et lys i den. Hun var helt hvid og i gammeldags klæder, og hendes hår var sat op i papillotter. Det er en jomfru, der har druknet sig en gang. Hun var frugtsommelig, og et par dage för stod hun og spejlede sig. Da sagde hun: »Ak, hvor det vil se græsseligt ud, når jeg er død og ligger sådan og smiler.« Hun tog sig af med livet en dag, da herskabet var taget hen i besøg til *Ellidshöj* præstegård, og så havde de ikke passet på hende. Da stuepigen så damen, troede hun, det var fremmede i besøg fra Kjöbenhavn, men om morgenen fik hun jo at vide, at der ingen fremmede var kommet. STÖVRING.

407. A har givet mig noget af med at fiske og har da et par gange hørt, at det råbte ved færgestedet her ved *Sebbersund*. Det var, mens vi var ude på vandet, og det hændede os to gange, at vi roede efter den lyd, og der har flere roet efter det, men der var ingen ting. Ingen véd nogen besked om det, men der er vel én bleven øde der en gang. JENS MARK, VOGSLEV.

408. Man hører tit en færgemand råbe ved *Sebbersund*. Det er et gjenfærd, og flere har hørt det. A har hørt det på *Bislev* mark, og ude på fjorden har a været efter det to gange. En aften hørte a én råbe og stod længe og betænkte mig, hvad a skulde, for a troede, det var gjenfærdet, og var ræd for at blive vildt, men så var det dog et levende menneske, der var gået vildt, Karl Murmester, og a måtte følge ham det meste af vejen til Nibe. Ellers mener de jo, det råb stammer fra én, der har villet sættes over, og så er bleven slået ihjel. JENS MARK, VOGSLEV.

416. En aften vilde en lærer Pedersen i Alborg-egnen gå over et gangbræt, der førte over en å. Men i det samme fik han öje på en skikkelse ved den anden side af gangbrædtet, og de kom op på én tid. Skikkelsen skød sig forbi ham, og så sagde læreren godaften, men den anden svarede ikke og forsvandt langt henne. Dette møde fortalte han til folk, og de sagde da, at det heller ikke var rele ved det gangtræ. To karle havde en gang fulgtes ad, og de kom i uenighed, og den ene slog den anden ihjel og slæbte så liget hen i en mergelgrav. Han blev nok tiltalt derfor, men vilde ej bekjende, og efter hans død kom han til at gå igjen dér.

A. E. MEINERT.

426. Den gang, de gjorde hovning, da var der en forvalter på *Buderupholm*, der var så slem imod bønderne ved at tage tienden på ageren. Nogle af dem blev da enige om at slå ham ihjel, og det blev også udført oppe ved chausseen imellem Hobro og Ålborg ude i heden. Han gik jo igjen og gik og skreg og skråld ved nattetid. Enten der nu var betaling böjen ud for det, eller en præst vilde vise hans dygtighed til det, nok er det, der kommer en præst om aftenen og vil have ham sat ned. Men han var ikke retfærdig nok, og dødningen var ved at gå ham åpå. Nå, så kalder han på hans kusk, der holder lidt derfra, han skulde kjøre alt, hvad hestene kunde strække og hente Ywlstrup (Juel-

strup) præst. Det var en halvanden fjerdingvej i afstand derfra, men öjeblikkelig han kommer og svinger for dören, da står Ywlstrup præst i hans kjole og krave og med hans bog under hans arm. Han smækker på vognen i en håndevending og siger til karlen: »Det er vist vel sent, min sön«. Da de kom der, havde han næsten den anden præst overvunden, det havde dødningen, men så satte Ywlstrup præst ham ned, og så blev der ro.

PEDER A. STÆRK, MADUM SØ.

441. Der skal gå en hovedløs kræmmer imellem *Rostrup* by og *Birkevorde* (der nu kaldes Marienborg). Han var bleven slået ihjel, og dem, der havde gjort det, de havde bag efter slæbt ham ned i Mariager fjord ved Ovegårds mølle. Det her spøgeri kom så igjennem byen lige forbi gadedammen, for der drejer vejen jo om ad Ove syd på, og det skal jo ned til Ovegårds mølle. En aften kom der en mand fra Rostrup, og da står der to og slåser på det sted, hvor han skal være dræbt. Det var dödninger begge to. Så siger han til dem: »Hvad står I her og slåser efter?« Da bliver det lige så mørkt for hans öjne som en brand, han kunde ikke se det mindste, og så får han et hvist, som her fra og op til Rytterkrattet, vil a sige, og kommer til at stå på en knold i skjellet imellem hans egen mark og Stenstrup mark. Da bliver det så lyst igjen, at han kan se ned ad hans egen mark og se byen. Om aftenen, når mændene havde været i Hobro, og de kom silde tilbage og vilde vande deres heste ved gadedammen i Rostrup, så er der somme tider kommet noget ligesom en hund, der rendte og slæbte med en lænke. Når den så kom forbi mændene og hestene, så kunde de ikke få dem til at drikke mere den aften, for de kan mærke sådant noget lige så vel som hundene. Bæsterne snorkede og sukkede og var helt rædde for det.

PEDER ANDERSEN STÆRK, MADUM SØ.

451. For en 30 år siden skal to mænd fra *Sønder-Kongerslev*, af hvilke den ene nu er død, have myrdet og plyndret en bissekræmmer, som de derefter begravede i *Solbjærg bakke*, der ligger öst for nævnte by. Efter den tid kunde man ved solnedgang møde en gråklædt person, der langsomt bevægede sig hen ad foden af bakken, til den ovenfor Solbjærggård forsvandt. Det var bissekræmmeren, som vedblev at færdes på denne måde, til man for nogle år siden på det sted, hvor han plejede at forsvinde, fandt hans skelet ved tilfældig at grave efter sand og lod det begrave i indviet jord.

M. NIELSEN.

492. I *Vodskov*, Hammer sogn, er der et dødninghoved under bænken. Folkene der i gården har flere gange sögt at få det bort, de har båret det på kirkegården, ja, de har endogså knust det, men det er lige godt kommet tilbage igjen. Peder Jensen har i sin ungdom leget dermed mange gange. NIK. CHR.

493. Jakob Svendsen i *Vodskov* grov en benrad op i en bakke lige sønden for gården, og så tog han hovedet med sig ind og lagde det i bænkekrogen. Der lå det i mange år, og når konfirmanterne af nysgjerrighed kom ind og sparkede til det, så trillede det af sig selv ned i krogen igjen. Siden blev det muret ind i bænkehjörnet, for de kunde ikke få det andre steder hen. Der havde også været et tyrehoved der i gården, og folk fortalte, at den tyr havde stukket den mand ihjel. Det blev siden solgt til pjaltekræmmeren. Menneskehovedet kom op på loftet til sidst, og når folk kom og vilde se det, gik sönnen op og trillede det hen ad loftet. Så foer de jo helt forskrækkede ned igjen. Endelig blev hovedet gravet ned på kirkegården. STADE.

518. Her ude i *Sigsgård* boede en herredsfoged, der hed Klavs Nissen. Manden i Kjællingbjærggård, som hed Deden, havde en datter derfra. Så døde herredsfogden og gik igjen. Når svigersönnen var henne i besøg på Sigsgård, som skete ikke så sjælden, kunde de sidde der inde om aftenen og høre én komme kjørende, og de kunde høre koblerne rasle, men når de så kom ud, var der ingen ting. I *Nörre-Kongerslev* gjorde alle husfolkene hove til Sigsgård, men i Sønder-Kongerslev var der kun to, og mange af disse hovfolk har set ham. En karl, som hed Jens, tjente der som avlskarl, og han var en aften ude at stjæle æbler. Da kom Klavs og stod og så op efter ham, og Jens blev så forskrækket, at han lod sig falde ned. En aften, a gik op ad N.-Kongerslev, og det var måneskin, men ruskvejr, da kom han og stödte mig tre gange i ryggen. Da a fik det tredje puf, snurrede a mig lige om, men så ingen ting. Så gik a over til höjre side af vejen, for a havde hidtil gået ad midtvejen, og siden den tid har a aldrig gået midt ad en vej. S.-KONGERSLEV.

521. Kammerjunker Hvas, der har været på *Bælum* en gang, han var desuden herredsfoged. Så var der en pige, der tjente der, og hun gik i byen en aften sådan for fornöjelse, som der er mange unge, der gjör. De havde også en karl, han var så forfærdelig drikfældig. Da pigen nu gik hjem om aftenen, så kunde hun høre, der var én, der gik bag efter hende, og hun tænkte da, det var den karl, der var bleven fuld og kom bag efter hende. Nu var der sådan et trehjörne der sønden for Bælum Nörgård, og vejen gik da ved begge sider af det. Der sætter hun sig også og vil bie karlen, og hun tænkte jo ved sig selv: »Ja, han er nok bleven fuld, og så må a vel ikke se ham, for han har nok fået öje på mit hvide forklæde, a har for.« Men han kom alligevel, den tid hun havde siddet lidt, og så var det ikke karlen, men Hvas, der gik ind gjennem havelågen. Hun vilde rende fra ham, men hun gik jo hverken sårere eller sagtere, hun måtte jo følge med ham, til hun kom til lågen. Han gik så op ad gangen, men hun gik ind og i hendes seng. Der var ingen lukkelse til dören, men så fik hun fat i en stor jærnstang og så en stol og sætter stangen på stolen og mod dören, der var til at lukke op ind ad. Men lige så tit hun satte stangen mod dören, lige så tit flöj den ned. Kammerjunkeren havde en forflugtig stor hönsehund, og den var så vant for at komme ind og ligge ved pigen. Så troede hun, det var den, der rendte dören op. »A skal nok sörge for din satans hund, at du skal blive ude,« siger hun så. Endelig omsider falder hun jo i sövn, og da hun så vågnede, var dynen af hende, og den lå på gulvet uden til sengen. Hun vilde til at række ned og tage den op, men den var så tung, hun kunde ikke tage den. Den gang hun så vil til bedre at have fat i den, så lå der en stor hund på den. Så snakkede hun om

det til de andre folk, og hun kommer da på et andet værelse at være om natten. En dag hun stod allerbedst inde i spisekammeret og vilde hente noget mad, var der noget, der gav sådan et forfærdeligt rabus. Så mente hun jo, det var Hvas, der var kommen der om hjemlys dag. Hun sprang ud og kaldte ad karlene, der var sådant et spøgelse kommet ind i spisekammeret. Den ene mödte med en spade, og den anden med en skovl i uderdören, men så viste det sig blot at være en stor rotte. Den Hvas tog så mange uretfærdige penge. Der var aldrig så gal en sag, når han fik penge for det, så skulde de nok vinde. De sagde også, at da han blev jordet, var der en sort ravn, der flöj oven over graven den dag. JENSINE HANSEN, MADUM SØ.

544. I *Tinggården* i *Sønder-Kongerslev* har en gang været tingsted, og udøverne af uretfærdigheder fra den tid færdes der endnu. Bygningen, hvori tinget holdtes, blev brugt til beboelse for en snes år siden, da den blev omdannet til stald og et nyt stuehus bygget, og spøgeriet mærkedes den gang mere end nu, især var et loftskammer stærkt hjemsögt, så at ingen turde komme der om aftenen og dårligt nok om dagen. Kammeret, der i øvrigt henstod ubenyttet, var til sine tider fyldt med törv, men desuagtet traf det, at man kunde høre nogen gå fast hen over loftet og se dette bevæge sig for hvert skridt. I et kammer kunde man høre slæbende skridt og raslen med lænker, dog ikke om dagen. Det blev en gang forsögt at benytte det som karlekammer til to karle, men de var helt ulykkelige ved at bo der, alene vilde ingen på nogen måde ligge der. En hund, der til selskab blev sat derind om aftenen, klynkede og peb hver aften, når spøgeriet begyndte, og hylede undertiden, som om den blev mishandlet. M. NIELSEN.

560. På *Gravholt* i *Ulsted* sogn var der to porte på laden, men da de kun behøvede den ene, klinede de den anden til. Men hvorledes det nu knnde være, så styrtede væggen al tid ind igjen, og de nødtes da til atter at sætte porten op. NIK. CHR.

LÆRER HANSEN, HORNUM.

564. Der var en gammel kvinde i gården hos Niels Due, Store-Jenses formand, i *Stövring*. Hun havde et kammer ude i et af sidehusene, og det var bygget, hvor der havde gået en gammel vej. Derfor kunde den gamle kone ikke være i sit kammer, og hver nat færdedes der så meget gjennem stuen. Så kom hun til i længere tid at ligge ude i en bås i stalden, men da hun var bleven syg, blev hun dog til sidst flyttet ind i et forstuekammer. De kaldte hende Ma Dues eller Duekone. Hendes datter var gift med Niels Due. Hun fortalte, at mens hun var hyrdepige og gik på Stövring mark, hørte hun tit sådan en dejlig musik og kunde også somme tider om aftenen, når hun var sildig ude at flytte, se ellefolkene dandse nede i *Trolddal*, den går ind imod skoven imellem Stövring og Mellerup. N. KR. VEJMAND, MELLERUP.

565. Kirkevejen gjennem Virring sogn til Virring by går forbi

593. Niels Sand fra *Alstrup* havde været i Sundby og holdt ved Abybro kro at give hans heste brød. Da kom der et gloende hjul trillende hen ad vejen. Siden det kom forbi ham, vilde han hen at se, hvor det blev af, om det vilde til *Birkelse* eller hvans. Men da kom der noget og tog fat på ham og rykkede ham i hans ører, så vandet dryppede af dem så længe han levede. »A kunde have ladet være at gå og se efter det og bleven stående ved min vogn, så havde a ikke fået den skavank.« Det hjul troede han var assessoren på Birkelse, der færdedes siden han var død. KRISTEN ERIKSEN, LINDERUP.

598. En juleaften, da folkene på *Bratskov* havde været oppe i borggården at spise julenadver, skulde staldkarlen ned at fodre hestene. Der er en stor vandpost i den ene side af laden, og der ser han en gammel mand stå og spanke med en kjæp ved porten og prikke i stenene. Han kunde have lyst til at se, hvem det var, og så nu, at skikkelsen var foroverböjet, og da han så nærmere til, havde den ildrøde öjne. Han blev ræd og løb tilbage. Siden kom han i tanker om, at den gamle træhest havde stået der, og skikkelsen var da sandsynligvis en af de fordums ejere. Senere så man ham flere gange gå op i borggården og ind ad bryggersdören, hvor han rumsterede noget, og derefter forsvandt ved grubegryden. De fik så bud efter præsten i *Brovst*, og han manede spøgelset væk. Men endnu siges, at pigerne, når de kommer til at fyre ved denne grube, får en dånelse.

HEDEGÅRD.

627. Om præsten *Berg* i *Hem* fortælles forvist, at han gik igjen. I krigens tid (1848) blev der, som bekjendt, samlet penge ind til soldaterne, og da også i Hem sogn af præsten og i Norup af sognefogden. Der kom skrivelse med tak fra soldaterne til alle sogne der omkring og særlig til præster og sognefogder, der havde forestået indsamlingen; og der kom til alle sogne undtagen til Hem og Norup, og folk troer, at præsten og sognefogden selv har beholdt pengene. Sognefogden i Norup hed Jens Nielsen, han hængte sig tilsidst. Præsten i Hem fandt de en dag liggende død i den lange gang, og man mente, at han kanske havde taget noget ind. Der var en bloddråbe på gulvet i stuen, og den kunde de skure på, så meget de vilde, den var ikke til at få af. Siden blev det galt med spøgeri. Den gamle Sören Skrædder havde to dötre, der tjente i præstegården, og han kom da en aften og vilde ind for at se til dem; men da han kom til den vestre låge, så han Berg i sine gamle klæder og med den lådne hue på hovedet, livagtig som han gik og stod i levende live, stå indenfor lågen med lænkehunden op ad sig. Der var lyst fra alle vinduer i gården,

så han så tydelig kunde se alt på gårdspladsen som om hjemlys dagen. Han vendte naturligvis om igjen og gik ikke ind i gården til spøgelset. Folk, som han fortalte det til, vilde træde ham imod med, at det ikke var sandhed, men han erklærede: »De æ pigen ta mæ sannd«! (Han bandte aldrig anderledes). Hunden blev så urolig, hylede og jamrede sig så forskrækkelig om nætterne, at karlene måtte tage den ind i karlekamret til dem. Ikke blot ude i gården, men også inde i værkstedet mærkedes spøgeriet. (Berg havde et værksted, hvor han syslede meget med træarbejde). Bergs eftermand hed *Krag*, han havde efter hans eget sigende, gået den sorte skole igjennem, »og I kan tro, den er streng at komme igjennem«, sagde han. Han manede Berg. Det var en aften, han kom hjem fra en kjøretur, så sagde han til Knud, som var kusk, at når han nu fik hestene og vognen ind, så skulde han lukke alle vinduer og döre, porte og låger i gården. »Glem ingen, for jeg skal nok se efter, og når du er færdig, så kommer du ind og bliver hos mig!« Det gjorde Knud, og blev siddende inde hos præsten om natten, men han sagde selv, at han aldrig havde haft så forskrækkelig en nat. Præsten gik ikke ud, men han kunde også nok mane ham siddende inde. Han blev manet ned under dörtræet i laden ved porten, men han må nok have manet ham på visse år, for i den sidste tid har de mærket ham pâny.

KAREN MARIE RASMUSSEN.

Det turde vel ikke være overflødigt at bemærke, at der ikke er anden forbindelse mellem præsten og sognefogden end deres formodede ligedanne brøde og unaturlige død, for Norup og Hem er i forskjellige pastorater.

628. Om præsten Berg i *Hem* ved Mariager har en anden meddeler fortalt omtrent sådan: Folk forundrede dem over, at der aldrig kom nogen tak for det, Hem præst havde samlet, og så var der nogle, der mente, at han selv havde beholdt det. De snakkede så stille om det, og der kom ikke noget ud af det, men folk kom da til at tro det. Da han var død, flyttede hans kone til Randers at bo, og hun kom en gang ved nattetid gående fra Randers til Hem i uvejr og snesjap, for hun havde ingen ro på sig, hun måtte til Hem! Folk gjættede på, at det var den brøde, som hun og manden i fællesskab skulde have begået, der ikke lod hende have ro, men drev hende dertil ved den tid. En aften gik en mand forbi præstegården, og han undredes over, at der var så lyst i gården, som om der var lys i alle vinduer og hjörner; han havde en datter, der tjente for stuepige der, og han syntes da, at han vilde gå ind for at se til hende, og for at få rede på, hvordan det hang sammen med den lysning. Han vilde gå ind ad en låge, der var den gang (förend stuehuset blev bygget om), men da han lukkede den op, så han indenfor denne en stor sort hund med en gloende tunge ud af munden. Han trådte tilbage, da han så den, og i det samme forsvandt hele lysningen i gården, nu var der ikke andet klart end hundens gloende tunge. Han gik ikke ind til datteren den aften, men skyndte sig at fortsætte sin vej. Min meddelerinde har i sit hjem flere gange hørt ham selv fortælle dette, når han besögte hendes svoger.

Om præsten Bergs formentlige brøde og formentlige gjengangeri har der nok gået megen tale i egnen der omkring og videre om, men der er megen sandsynlighed for, at det er her som anden steds: Almuens historiske troskab lader meget tilbage at ønske, og den ynder meget at overdrive og lægge noget ind med urette.

KAREN M. RASMUSSEN.

669. Der var en provst i *Hals*, der hed *Obel*, han blev manet ned. SÖREN KRIST. ANDERSEN, HÆKKEN, V.-HASSING.

670. Provst *Bang* fra *Brovst* kjørte en aften hjem fra Ålborg. Da han kom til *Røgild*, så han og kusken, Sören Henriksen, et lys brænde nede i Søengene. »Hør, Sören, kjør mig derhen, hvor lyset brænder«, sagde provsten til sin kusk. »Nej, det kan aldrig gå, hr. pastor«, svarede kusken, »i dette mørke kan vi let sætte livet til, hvis vi skal kjøre ned i engene, og hvor let kan vi ikke kjøre ned i Ulvedybet!« Men da de havde kjørt lidt, kom de til en engvej, og provsten sagde nu til kusken, at han skulde kjøre ned ad i retning af lyset. De kjørte nu næsten ned til *Dandserholmens Vejle*, dér stod provsten af vognen og gik hen til lyset. En præst fra Øland var druknet der nede, og lyset brænder på stedet, hvor han var druknet. Han spøgede nok slemt i Søengene, og nu var provsten nede at mane ham ned i det samme hul, hvor han var druknet. Da provsten havde været borte en tid, kom han tilbage og satte sig op på vognen. »Kjør nu, Sören, så stærkt du kan«, sagde provsten. »Jamen hestene vil ikke løbe, hvor meget jeg så gjenner på dem, der må nok være noget i vejen«, svarede Sören. Så stod provsten af og smed det ene baghjul op i vognen. Nu kunde vognen gå, ti den Lede selv gik under vognaksen og

holdt den oppe. Da de kom hjem til Brovst præstegård, lod provsten Sören kjøre vognen ud i møddingspølen. Næste dag hældede vognen til den ene side, ti da var den sorte forsvunden.

JOHANNES GRÖNBORG PEDERSEN.

695. Så var der en gård, der hed *Tyrrestrup*, der var også én, der gik igjen og var så skrækkelig. En aften kom der en fremmed, han var nok student, og han drev ham fra gården og hen på en grön plet vesten for gården, der forfulgte han ham ud. Siden så de ham aldrig, og för gik han der både nætter og dage. Den grönne plet har a været på. ANE MARIE MADSDATTER, BROVST.

704. Der er én nedmanet i *Torstedlund allé*. Han slog bogen fra præsten. »Den kan jeg uden ad.« — »Ja, det er netop min ulykke,« sagde spøgelset. LÆRER MOSBÆK, STÖVRING.

722. Den gamle *Fangel* i *Gudum* manede sin avlskarl. Han havde været ude i *Mov* at kjøbe gjæs til præsten, og så tilegnede han sig nogle af pengene. Ligeledes havde han solgt en ko for ham og selv forbeholdt sig de fleste af pengene. Da han kort efter døde, gik han igjen og kom til præstegården i mørkningen. Da præsten manede ham, stod en pige og løttede, endskjöndt han havde forböjen det, og da fik han det ved det, at han aldrig kunde gå på prækestolen mere, han må jo have fået et klem og kunde rå have kommet helt galt af sted. Karlen blev sat ned i det östre gårdsled i præstegården. Den gang tjente a i Gudumlunds mølle. Ja, det var en svær dygtig præst. ST.-KONGERSLEV.

723. Pastor *Fangel* i *Gudum* havde för været en rank, kraftig mand, men blev en elendig krøbling, og han fik sit knæk ved en gjenganger, der viste sig som en hvid skikkelse oppe på kirkegården. KRJSTIAN PEDERSEN, GJERDING.

726. Der var en mand henne i *Astrup*, han hed Smede-Niels, og han begik falskeri, og der var meget skidteri ved ham. Han var nok gift, men der var en anden én, han lå i med. Der var tre senge i stuen, og den midterste lavede han af til et fængsel til hans kone, ilav han morede sig med kjæresten. Da han var død, fik datteren gården. Men hver aften kom der noget gråt noget og vilde være, hvor de var. De kunde snart ikke forestille dem, hvad skikkelse det havde, men det gjorde dem ikke noget. Så snakkede de med præsten om det, han hed *Hoff*, og han kom i lag med det. Men det gav lige godt præsten sådan et knog, at han døde året efter. Det var for det, hende, Smede-Niels lå i med, også vilde se det, og han skulde jo have været ene om det.

JENS GUDESEN, SIEM.

44. Degne går igjen.

769. Nogle fiskere, hvoriblandt min fader, kom en aften gående nede fra fjorden og her op imod byen. En af dem, Niels Overgård, skiltes fra de andre og vilde gå hjem ad. Da ser han én gå for ved sig, der lod, som han vilde samme vej op mod byen. Han siger da: »Bi, te vi kan følges ad,« men så kunde han kjende ham, det var den gamle degn. Han siger: »Kan du gå til præsten for mig, for jeg har ingen ro.« Niels Overgård går så til præstegården og vil ind og tale med præsten, det var *Amann*. Men pigen siger nej, det kan I ikke, Niels Overgård, så tid dags. Han bander, at han vil ind, om så præsten er inden for ti låse. Så går hun ind og kalder på præsten, han var jo i seng, og han kommer op. Niels forebringer hans ærende, og præsten siger: »Nu kan du gå, Niels Overgård.« Så tog han hans krave og væsen på og gik ud på kirkegården til degnen, han hed *Hans Vad*, og de vil også sige, at folk så ham ikke tiere. Så meget er vist, at Niels Overgård aldrig vilde snakke om den sag, undtagen når han var fuld. BERTEL KROG, V.-HASSING.

770. I den tid de fiskede her nede ved Limfjorden, kom én af fiskerne sent om aftenen gående tværs over skolelodden, hvor der var en sti. Da så han én, der stod lidt østen for skolen, og da han mente, det også var en fisker, råbte han: »Du kunde bie, vi kunde følges ad.« Siden han kom så hen til ham, så han, at det var den gamle afdøde lærer *Vad*, og han bad ham så om at gå op til præsten. Der var legestue i byen den aften, for han holdt ikke af at udrette det ærende. Men der kunde han ikke være, der var sådan uro over ham, og han måtte af sted op til præsten. Det var ud på natten, og han kom ind i kjøkkenet, fik pigen i tale og spurgte, om præsten var hjemme. Ja, han var gået i seng for længe siden. Ja, han skulde tale med ham. Nej, han kunde komme igjen i morgen. Ja, han skulde tale med ham, om han så var inden for ti murede vægge, og fiskeren stod sådan og blev noget höjröstet. Så hørte præsten det og kom til stede og fulgtes med ham ned til det sted, hvor han havde truffet skikkelsen. Så gik fiskeren, og hvad præsten foretog sig videre der, vidste han ikke. LÆRER VESTERGÅRD, V.-HASSING.

771. Der var en degn her, som hed *Lassen*, han gik så gruelig igjen, og da sagde de rigtig nok, at præsten manede ham på kirkegården, og da han kom hjem, var der ikke en tör tråd på ham. Ja, det er sandt, Lassen sad ved hans skrivepult og skrev om natten. Han havde haft så meget med papirer at gjøre, og så troede de, han havde gjort falskeri med dem. Det var endog ved höjlys dag, han sad. Han kom også hen til sengen til konen og holdt sig over hende. Han havde en datter, der kort efter døde, og da sagde de, han gik for ved ligvognen. Så kom hans enke op til præsten og bad om hans hjælp. Han vilde så nødig, for de havde været så gode venner, mens han var levende. Men han måtte jo bekvemme sig til det, og han blev også til en stakkel og duede ingen ting til mere, for Lassen var også en klog mand. Den præst hed Jakobsen, og det var ham, a tjente i otte år, vi var fra én by.

ANE MARIE MADSDATTER, BROVST.

ANDERS KRISTENSEN ISTRUP, [illegible]

806. Der var en aften kommet et par fremmede til præstegården, og så siger madammen til mig: »Hvad skal vi give dem i morgen tidlig, Marie.« — »A kommer til at gå om til vor nabos,« siger a, »og hente et par höns, at de kan få hönsefrikassé.« Da a kom tilbage, stod præsten i stetten med kjole og krave. A gav et hvæl, og så siger han: »Bliv ikke bange, Marie, det er præsten.« Madammen sagde tit, hun kunde ikke forstå, hvad han gik og mogede der for om natten på kirkegården. Det var mest, når én var begravet.

ANE MARIE MADSDATTER, BROVST.

[illegible] JØRGENS PEDERSEN, FORSLEV.

808. Pastor Niels Fangel i *Gudum* havde omgang med mørkets magter. Hver aften, når han sent kom kjørende hjem, steg han al tid af ved kirkegården og gik der op og lod kusken, der lever endnu og har fortalt det, kjøre hjem; hvad han bestilte der, véd ingen. Sören Kristensens moder blev, da hun så ham første gang, så forskrækket over hans djævleagtige udseende. De sagde: »Nu kommer Fangel«, men hun syntes at høre: »Nu kommer Fanden!« og var da nær segnet til jorden.

KL. GJ.

836. En søndag prædikede provst *Bang* i *Brovst* kirke. Så hørte man noget nede fra kirken snorke som en so. Tre gange holdt provsten op i sin prædiken og sagde: »Væk dem op, som sover.« Da han kom ned fra prædikestolen, kom Sören Henriksen til ham og bad ham om så snart som mulig at komme ned til en gård i byen; ti en gjenganger holdt sådan en hurlumhej, at man næsten ikke en gang kunde være i gårde for den. Provsten gik straks derned og manede spøgelset ned i jorden foran skorstenen i gården.

JOHANNES GRÖNBORG PEDERSEN.

837. I *Vedersø* kirke var der en underjordisk begravelse, ligstar endnu.

P. E. PETERSEN.

840. Da *Mariager* kirke i årene 1788 og 89 blev ombygget, var der en del udenlandske billedhuggere, som arbejdede i kirken, og af mangel på anden plads lå de der inde om natten. Det var nogle slemme ryggesløse karle, der gjorde mange spillopper. Således havde de taget biskop Krumpens lig, sat det op i prækestolen og drevet kommers dermed. Om aftenen havde de fundet på at spille salmer i kirken, og det gik meget godt, men så en aften gav de sig til at spille ture (dandse) og begyndte at dandse derefter. Men som de var i gang dermed, blev de for mange, ti de døde gav sig til at dandse imellem dem og skubbe til dem. En mand, der stod oppe ved spillemanden, bemærkede, at der var noget galt på færde, og han bød ham straks holde op, mens legen var god. Det gjorde han også, og karlene, der også havde mærket noget, skyndte sig ud af kirken, og dören sloges i efter dem.

H. A. B.

850. Der var en pige, der var så forfærdelig dristig, og hun tjente en præst. Han troede ikke, hun var så dristig, som hun sagde. Så en søndag aften forestiller han, te han havde glemt kirkebogen oppe på alteret og vilde da give hende et par sko for at gå op og hente sig den om aftenen. Hun går også, og da kommer der én bag efter hende op i kirken, da hun var kommen der ind. Han siger: »Tjener du nye sko?« Hun svarer: »A tjener min husbond huld og tro.« — »Vil du ikke se, hvor røde mine öjne er?« siger han igjen. »Vil du ikke se, hvor rød min r.. er?« siger hun pigen. Hun tog kirkebogen, og så gik hun.

JENSINE HANSEN, MADUM SØ.

867. Der var en grav på *Stor-Arden* kirkegård, der var et hul

ned i. Skolebörnene de gik der op og kylte sten der ned, og så kunde de høre dem bumre imod kisten. Men når de fik hullet fyldt som i dag, så i morgen var der ingen ting at se, og stenene var rent forsvundne. Det hul var i Uglspils grav. Han boede ved Arden station og kom en dag til at æreskjænde en kone, og så dagen efter gik han hen og hængte sig i Hobro skov. De fandt ham ikke, inden han var omtrent rådden, og benene og stövlerne faldt fra kroppen ned på jorden. Folk troede, at enten gik han op og ned ad hullet, eller også den Slemme var nede at se til ham.

JENSINE HANSEN, MADUM SØ.

MARIE KIRSTINE KJÆRGARD, ULFBORG.

892. Der har været en kirke i *Stenstrup* vest for Astrup, det hører nu til Sostrup. Der har det tordnet og buldret ved nattetid, for det spøger på den plads.

MARIE ELISABETH OLESDATTER, ROSTRUP.

893. De har sejlet fra *Mov* og til *Tårup* til kirke, for der har stået en kirke en gang. Nu står der et hus lige på det sted, hvor kirken har stået. Den kirke blev flyt til *Gunderup*, for det var mere midt i sognet. Der var en mand, som hed Ole Pedersen, han kunde spille til dands, og han kom der forbi en nat og kunde se, de dandste der inde, men det var jo blot skivelser, der var jo ingen dands alligevel. Det gjorde så stærkt et indtryk på ham, at han lagde hans spillen ned for det samme.

KRISTEN SÖRENSEN BYSTED, SKIBSTED.

894. *Villestrup* borggård har bestået af fire længer, og den ene var kirke. Den blev brækket ned 1795 (?), døbefonten står endnu i haven. Der var også en kirkegård, og den fandtes, hvor kostalden nu står. Jens Jörgensen har set en stor skikkelse, to gange så höj som et almindeligt menneske, gå runden omkring stalden, og da gav køerne sig til at bröle höjt, men den forsvandt snart.

NIELS KRISTIAN JENSEN, ASTRUP.

900. På *Astrup* kirkegård der kastede de en benrad op, og der sad lange hår på hovedet af den. Han blev stillet op til kirkens mur, og folk kaldte ham Skaris. Der skulde han stå op til muren, for at alle dem, der havde gjort en forseelse, de skulde op at kysse ham. Så var der en forvoven karl fra byen, han vilde gå op og give ham en meldmad, men da flyver Skaris på ryggen af ham, og så red han på ham ned i byen. Da de kom ned for østen i byen, da flöj Skaris af ham og ind i et hus, og der blev nu sådan et spektakel i huset. Skaris forsvandt rent og bar der inde, der var hverken det ene eller det andet at se af ham. Siden den tid var der spøgeri i det hus. Det blev omsider nedbrudt, for ingen vilde have det, og havepladsen blev lagt til en gård. JENSINE HANSEN, MADUM SØ.

LÆRER T. KRISTENSEN, RONSLUND.

911. Et sted ved *Rold skov* havde en rakker hængt sig, og så blev han begravet i et markskjel. Mens han var levende, gik han al tid med nogle store metalknapper i klæderne. En aften gik nogle folk (en flok rakkere) forbi hans grav. Så siger den ene: »Kom du her op, Mikkel, og lad os få nogle blanke knapper af din tröje, dem har du ikke nogen brug for.« Så siger en pige til ham: »Du skal tage dig i agt, du må ikke sådan spotte de døde.« Om natten lå flokken i et høgulv en fjerdingvej derfra. Da kom den døde rakker til karlen, og så måtte han ned af høgulvet til ham. Hvad snak de havde sammen, véd man ikke, men han var da sölle i flere dage efter og lovede nu for, at han aldrig mere skulde drive spot med en død. ERIK LARSEN, UGLKJÆR.

913. Det var lige til jul, en mand tog til *Ålborg* en tidlig morgen og kom forbi en galge, hvor der hængte en tyv. Om aftenen, da han tog hjem, havde han fået en dejlig stor dram og var noget hoven i det. Så råber han op til tyven: »Hvad hænger du der og dingler efter? det var bedre, du kom ned og så til mig juleaften.« Han kjører videre og kommer hjem i hans seng. Så lægger rusen sig noget, og han siger da til konen: »A gjorde vist en fejl i aften.« — »Hvad var det?« siger hun. »Da a kjørte forbi den galge, råbte a til den døde, at han skulde komme ned og se til mig juleaften.« — »Ja, det skulde du ikke have gjort, nu får vi at se, hvordan det går.« Juleaften kommer, og ganske rigtig kommer der én og banker på dören. Manden beder ham velkommen, og han skal sætte sig op til overenden af bordet, og der blev sat for ham i stort mål. Det så ud, som han spiste, men han sank intet af det. Da han var færdig, takkede han og vilde gå. »Ja, nu vil du nok komme op og se til mig nytårsaften,« siger han. Manden var noget forfar over besøget, og han sagde straks ja. Men siden går han ned til præsten og vil høre, hvad fåer vil sige til det, og han fortæller ham jo hele sammenhængen. Præsten råder ham til, at han skal sige: »A kommer i Guds navn, og a vil også gå i Guds navn.« Han stavler altså derop nytårsaften, og da det så giver et klink, forvandles öjnene på ham, og det er som en helt pæn lejlighed, han er inde i. Han siger jo, hvad han har sat sig for, at han kommer o. s. v. Han blev opvartet med mad og drikke og vil så gå. Men så standsede den døde ham og sagde: »Hvem har lært dig det? havde du ikke sagt det, så skulde a have spillet med dig, for du havde ingen ret til at tale til mig, da du kjørte forbi.« Så gav det igjen et skrald, og nu stod han igjen ude ved galgen, og så sved han hjem det bedste han kunde. ÖSTER-HORNUM.

967. Ma' Dues i *Stövring* var så plaget med spøgeri i sin stue, at hun ikke kunde ligge der, men måtte ligge ude i stalden hos hestene. Hun boede i det ene hus af den gård, som nu er Stor-Jenses. Hun havde en broder, som døde ved hende; han havde en gang lokket en pige, og havde en datter med hende. Da han nu lå på sit yderste, forlangte han at få bud efter sin datter, folk mente, at han havde nogle penge, han vilde, hun skulde haft. Ma' Dues fik sin egen datter smykket med skjægtøj og stads og førte hende hen til sengen i det sted; men da den døende fik fat på pigens hånd, slængte han den fra sig; han

mærkede nok, de narrede ham. Da han nu var død, blev der sådan en puslen og anstalt i stuen; der stod en jærnbunden kiste, der havde tilhørt ham, og man mente, han havde haft sine penge i den; ved den, over gulvet og ved sengen blev der så meget på færde, at Maren som sagt ikke kunde være der, men flyttede ned i stalden om natten. Folk troede, at det var noget, hun selv fandt på, med det spøgelsesnak, og så vilde to mænd ligge i stuen en nat for at få opdaget, hvad det var, men de vilde aldrig prøve det mere. Det begyndte altid kl. ti om aftenen. Der var en gammel pige, der boede i et lille hus, hun gik tit hen og sad hos Ma' Dues om aftenen, men når klokken var henved ti, sagde Maren: »Nu må vi nok til at afsted, for ellers så kommer han!«

KAREN MARIE RASMUSSEN.

968. En lærer i *Bislev*, der hed Kristen Larsen, døde og blev begravet på Bislev kirkegård. Men så gik han igjen, og der blev spektakel hjemme i bryggerset og ved bagerovnen til enhver tid om natten. Konen blev jo bange for at være der i skolen og klagede sig over det. Så havde hun en tærsker, han turde godt gå op og snakke med gjengangeren, for han var ikke ræd for ham, sagde han, de havde altid kommet så godt ud af det med hinanden. Tærskeren gik så op på kirkegården og satte sig på en grav et bitte korn fra degnens. Så kom han og rejste sig op af graven. Tærskeren spurgte ham nu ad, hvad der var i vejen med ham, siden han ingen ro kunde få. Ja, han svarede, at der var ikke andet i vejen for ham, end han tykte, daglejeren havde fået for lidt for hans arbejde, og derfor havde han taget én af hans egne skjorter og bundet for begge ender af, dernæst havde han kommet en skjæppe rug i den, og så lagt den op over ovnen, hans kone måtte nemlig ikke vide det. Den vilde han nu give ham, for det han havde fået for lidt i daglön. Tærskeren går så hjem og fortæller det til konen, og hun skal til at eftersøge, om det er der på ovnen. Jo, det fandtes på pladsen, og tærskeren fik kornet. Siden så de ikke den gjenganger. Det er passeret i min tid.

JENS MARK, VOGSLEV.

970. Ved præstegårdens stengjærde i *Sønder-Kongerslev* sáes en gang hver aften et hvidt gjenfærd. Så en aften gik en klog mand hen og passede det op. Da skikkelsen som sædvanlig indfandt sig, sagde manden til den: »Guds fred«! — »Den har jeg,« blev der svaret. »Hvad går du da efter?« spurgte manden. »Det skal jeg sige dig, hvis du vil hjælpe mig,« svarede skikkelsen. »Ja, det vil

jeg godt, om jeg kan«, sagde han. Så fortæller skikkelsen: »Jeg er den og den, som døde for så lang tid siden. Tag en törv og tre sten op af diget og giv min sön, hvad du finder.« Derpå forsvandt skikkelsen, og manden gjorde næste dag, som det blev sagt ham. Han fandt en ring og nogle penge, som gjenfærdet i levende live havde gravet ned dér, og gav det fundne til sönnen, og gjenfærdet såes ikke siden. Man skal aldrig være bange for at tiltale et hvidt gjenfærd, derimod bange for sorte. De hvide hører til Himmerig, de sorte til Helvede. Til et hvidt gjenfærd siger man altid først Guds fred, men det må man aldrig sige til et sort. Hvis man lover et sort gjenfærd noget, kan man efter sin død komme til at afløse det, hvis man ikke kan holde sit løfte.

M. NIELSEN.

978. Der boede to søskende i Dokkedal, en broder og en søster. Søsteren var noget nöje og samlede og gjemte mange ting hen. Hun bliver syg og døer uden at få noget sagt, der lå hende på sinde. Efter begravelsen kunde man se hende næsten hver aften komme fra kirkegården i *Mov* og skride hjem til Dokkedal. Flere så hende følges med vognen, når de kjørte om aftenen ad vejen, og endog lægge sin ene hånd på vognfjælen. Hun skred ind ad porten og viste sig rundt omkring i stuerne, lukkede alle dörene op og ligesom ledte efter noget. Broderen kunde ikke holde ud at se dette og gik til præsten og bad ham rette ved det. Præsten sagde til ham, at han skulde spörge hende om, hvad hun gik efter, når hun så sagde det, og det blev gjort i orden, vilde hun ikke komme mer. En aften ser broderen hende så komme og gå ind. Han går hen og tiltaler hende, og hun fortæller så, at det var nogle penge, der var gjemt i en dragkisteskuffe, som en bestemt person skulde have. Pengene blev fundne og givne til den, der skulde have dem, og så blev der ro.

NIELS LAVRSEN, SELLING.

991. På det ene gjæsteværelse på *Vildmosegård*, hvilket vender ud mod haven, spøger det den dag i dag. En af de senere gårdfæstere havde taget det i brug som soveværelse; men om aftenen, da han var kommen i seng, går dören op som af sig selv, og en gammel dame med morgenkappe på kommer skridende ind ad dören og hen til sengen, hvor manden lå. Her standsede hun og sögte efter noget ved panelet over sengen. Da hun havde stået der lidt, gik hun ud og lukkede dören efter sig. Således gjentog det sig hver nat. En dag kom en fremmed der til gården, som havde været kjendt der i mange år, og om aftenen, mens de sad og spiste, faldt talen på det mærkelige nattebesøg, og hvem den gamle dame mulig kunde være. Den fremmede ytrede lyst til den nat at sove i hint værelse for at erfare, om han kjendte den afdøde. Manden overlod ham værelset. Om aftenen, da han var kommen i seng og lå og ventede på, at besøget skulde gjentage sig, går dören op lige som forhen, og i spøgelset gjenkjendte han den gamle frue, som var død for nogle år tilbage, og med hvem han havde været godt kjendt. Dagen efter sögte man ved panelet og fandt der nogle sølvpenge, indfattede i læder. Man lagde atter pengene, hvor man havde taget dem, og endnu går den gamle kone hver nat og prøver på at flytte dem og vedbliver dermed, indtil én tager mod til sig og spörger hende om, hvad hun går efter, og så bag efter anvender pengene på den måde, som der bliver tilsagt af den afdøde.

LOVISE HANSEN.

Kvindelige genfærd

1026. En julemorgen a stod i kjøkkenet i *Brovst* præstegård for at bage vandbakkelser, da så a en kvinde i en rød bindtröje og med en stor skjæghat på og et stort tavleret forklæde for sig stå uden for vinduet. Så bliver a jo ræd og flyver ud i spisekammeret. Den gamle kone, der skulde hjælpe mig til rette, hun måtte til at hente formen for mig, for a turde ikke. Så snart a kom ud i kjøkkenet igjen, stod hun atter uden for vinduet. Madammen havde set hende aftenen för oppe i en lang gang, og da tykte hun, det var hendes søster. ANE MARIE MADSDATTER, BROVST.

1054. I et hus i *Stövring* boede en gang en mand, som var så gruelig gjerrig og samlede en mængde penge. Dem havde han syet ind i en hovedpude, og da han skulde dø, sagde han, at de skulde lægge den pude i hans ligkiste. Det blev også gjort, men da han nu var begravet, undrede folk på, at de ikke fandt penge efter ham, de vidste dog, han havde haft mange. Så faldt det dem ind, om pengene ikke skulde være i den pude. Der gik da folk til kirkegården og gravede ligkisten op, men da de åbnede den, sad der en stor rød kok (det var nok Fanden), og den sad og tog pengene ud af puden og puttede dem i munden på liget, der slugte dem i en fart. Nu blev folkene bange og løb efter præsten, men da han så, hvordan det stod til, sagde han, at de skulde endelig skynde sig at lukke og få kisten kastet efter igjen, ti blev det ikke gjort, för kokken blev færdig, så vilde han gjøre en ulykke på dem allesammen. SOFIE LUND.

1059. I *Sulsted* præstegård går en grå kone og rumsterer oppe på loftet. En gang stod provstens dötre og skulde til at rulle. De ventede på rullekonen, der skulde komme og hjælpe dem. Da kom den grå kvinde ud af skorstenen og puslede helt stille forbi dem. SULSTED.

1068. Vor »store-dreng« Mikkel kom en aften hjem fra *Brovst* og fortalte, at han, da han gik forbi kirkegården, så vor pige Johanne, der for nogen tid siden var død af sprinkler, som den gang (c. 1830) grasserede, stå ved siden af en anden nylig afdød kone i Brovst ravret foran den store sten på hjörnet ved stenten. Skjöndt jeg næppe troede fuldt på Mikkels ord, medens han utvivlsomt var i god tro, pinte den tanke mig i höj grad, at den gode Johanne, som vi alle holdt så meget af, skulde stå der.

C. WAD.

i tre bøger, for han fik bugt med hende.

1072. I *Tranum*, Han herred, levede en enkekone med sin datter i et lille hus. Da konen var uden for en dag, faldt der en törvestak ned på hende og slog hende ihjel. Hun blev begravet og gik igjen, havde en sti fra kirkegården ned til sit hus, og hendes lignelse var som en mus. Datteren havde ingen ro for hende og sögte at få hende manet, men det kunde ikke lade sig gjøre. Endelig var der en mand, som tog sig for at tale til hende, og fra den tid blev hun rolig i graven, men manden mistede sin forstand og fik den aldrig siden.

NIK. CHR.

1087. Min moder har tjent på *Visborggård*, og der var et afsides lille kjøkken og værelse, hvor der skulde have boet en gammel dame i sin tid. På det skorstensskjød var der hver morgen en lille klat aske, om også de havde fejet det nok så rent. Hun sagde det for en sandhed, og det var en sanddru kone. De var vis på, det var en nisse, hvad kunde ellers have frembragt den håndfuld aske?

LAVRS JENSEN, MARI-MALENE.

1095. Der var en frue på *Höstmark*, der gik igjen. Hun blev så manet, men fik lov til at komme gården et kokketrin nærmere til hver höjtid. Fra pletten, hvor nedmaningen gik for sig, og hen ad gården til er en sort sti så langt, hun er kommen.

KRISTEN SÖRENSEN, SKIBSTED.

1106. En enkemand fik sin kone på *Gjøl*, det var netop min moster. Hun havde för haft en kjæreste, og han kom ind til dem en dag, og han sagde: goddag! og hun hilste også, men ellers havde de ikke mere snak med hinanden. Manden blev ligegodt fortrödt over det besøg, og da de skulde i seng, lagde han sig tværs over sengen, så hun nær ikke havde kommet ned i den til ham, og hun skulde jo ligge foruden for at passe barnet. Det var ét, han havde med den første kone. Det gav sig til at græde, og så sagde hun til sig selv, at det skulde have lov at græde, for det var hans barn og ikke hendes. Så kom den rette moder og lagde sig over sengen, og så tav barnet stille. Konen rejste sig nu op i sengen og sagde til hende, at hun skulde gå til hendes hvilested, for barnet skulde nu ingen nød lide, så længe hun var levende. Barnet blev aldrig rigtig, men blev alligevel før og stor.

ANE SOFIE KRISTENSDATTER, JETSMARK.

1195. I en gård i *Dokkedal*, Mov sogn, døde en kone, der efter døden viste sig hver middag på et bestemt sted i én af stuerne og altid i sort skikkelse. Værelset stod derfor tomt i lang tid, fordi ingen turde komme der, indtil en gang en mand, som forstod sig på sådanne ting, en dag passede gjenfærdet op og forlangte at vide, hvorfor det stod der. Manden fik så at vide, at den afdøde kone i levende live som ung pige havde født et barn i dølgsmål, som hun dræbte og begravede under gulvstenene på det sted, hvor hun nu efter døden færdedes. Manden lovede på hendes begjæring, at barnet skulde blive gravet op og flyttet til kirkegården, og skikkelsen forsvandt. Gulvet blev på det angivne sted brudt op, og barnets skelet fundet og begravet på kirkegården. Efter den tid såes gjenfærdet ikke mere.

M. NIELSEN.

1198. På len gård i *Han herred* tjente en gang en pige, der ved manden b e v moder til et barn, som hun imidlertid undlivede straks efter födselen. Kort efter døde både manden og pigen, og barnemordet var endnu ikke blevet opdaget. Så fik pigen ingen ro i graven, men gik igjen hver nat, ja, hun havde endog så megen magt, at hun kunde vise sig för solnedgang. Især holdtes der et forskrækkeligt styr ved hundehuset, hvor hun først skulde have gjemt barnets lig, og i svinestien, hvor det derefter skulde være blevet nedgravet, og ingen kunde om aftenen eller om natten komme igjennem den port på gården, hvor spøgeriet havde sin gang. Men der var en pige i gården, som havde kjendt den afdøde, og en gang, da spøgelset viste sig ganske tydelig, talte hun det til med de ord: »Skal jeg ikke hjælpe dig i Jesu Kristi navn?« — »Nej, nej,« snærrede det og vendte sig truende imod hende, hvorpå det fortsatte sin gang, men pigen gik fra forstanden og blev en stakkel, indtil hun døde. Enkekonen, som beboede gården, bestemte sig nu til at sælge den, da hun syntes, at det blev for galt, men inden dette skete, kom en kapellan til sognet, og han manede gjenfærdet bort fra gården, men det fik lov at beholde en lille rund plet på marken så stor som bunden af et kar, mere magtede kapellanen ikke. Intet kan gro på dette sted, og der går spøgeriet endnu. A. C. NIELSEN, MALLE.

1238. En skovfoged henne i *Rœbild skov*, det er et stykke skov, der hører til Lundbæk, han kom en aften og vilde til gården og sige om noget træ, der skulde leveres, at nu var det skovet, og nu kunde de lade det hente. Så fortæller han, at dersom der var nogen ting, han var bleven bange for nogen sinde, så var det det, han havde set i aften. Da han kom på *Pandum* mark, og han kom næsten til åen, sådan ved lag klokken 10 om aftenen, da holdt der en ridende på en hest for ham at tykke i siden af en bakke — der er nemlig nogle hedebakker der, og på en lang sten, der ligger der ved siden af, sad der en jomfru og svöbte et spædt barn. Der gik fortælling om, at det var gjenfærdet af en forvalter, som havde været på Pandum, og så en jomfru, som også tjente der, og de skulde have haft noget sammen og så ombragt barnet. JENS MARK, VOGSLEV.

1269. I lag a tjente i *Tustrup*, fortalte en karl fra Fræer mig, at de hjemme ved hans faders havde to sige ude i marken, og når de nu kjørte og plöjede, så skulde bæsterne hen at bede i de sige og stå der om natten. Det var slet ikke farligt at gå derhen og sætte dem, for da var solen ikke nede, men når de fik spist nætter, så skulde han der ud igjen at flytte dem, og det var det galeste, for det var at høre på, ligesom et barn skreg der inde, og så var det lige så tit, bæsterne blev uflyt, som de blev flyt, for han turde ikke gå hen til dem. Endelig fortæller han faderen, hvad der var ved det, og han lod så en provst hente fra noget, de kalder Vesterbølle, så skulde han til at undersøge, hvad det var. Provsten kommer, og drengen skal med ud at vise ham stedet. Men han turde ikke. Provsten siger nok så stivt, at han skulde med ham. Så går de nu også. »Er vi snart ved stedet?« siger provsten. »Det varer ikke længe«, siger drengen. De går lidt igjen. »Kan du nu høre?« siger drengen til provsten. »Ja, jeg hører det nok,« siger han. »Nu bliver du stående her, og så vil jeg hen og se, om jeg kan træffe det.« — A tör ikke,« siger drengen. »Du skal stå,« siger provsten, og så går han hen til, som han havde hørt lyden. Da var det for ham, som det var nede ved drengen. Så kommer provsten igjen og siger: »Ja, lad os nu gå hjem, for det bliver ikke til at træffe i aften, men i morgen aften kommer jeg igjen.« Da vilde han ikke have drengen med, da vilde han være ene, og det kunde drengen godt nok lide, han vilde helst blive hjemme. Så træffer han det godt nok, og da han kom tilbage, var han inde ved drengens fader, der vilde have at vide af ham, hvad det var. »Ja, det er så gammelt at vi ikke kan gjøre noget ved det. Det er en pige, der har fået et barn og druknet det, men det er grumme længe siden. Pigen er død, og barnet har vilde dyr og fugle ædt. Det er det, der har varslet, men fra nu af hører I ikke noget til det.« Karlen forsikrede for, at de heller ikke hørte det siden.

JENS GUDESEN, SIEM.

1297. Min fader var skrædder og boede lidt vesten for *Hurup* kro. Der var tit dands i Hurup, og han hentede så al tid sedlen fra herredskontoret i Bælum. En aften var det blevet noget sildig for ham, og da han var gået fra Bælum og var kommen et stykke vesten for Hurup over en stenkiste, kom der en jomfru til ham i sær klædedragt, med hvide hoser på benene og en sort kyse om hovedet. Han sagde god-aften, men den svarte ikke. Den gik ved den ene side af vejen, og han ved den anden, og så fulgtes den lige ved siden af ham. Gik han rask, gik den også, og gik han langsomt, gik den ligeså. Da han kom til sit hus, betænkte han sig på, om han skulde gå ind, men så bestemte han sig dog til at gå ned til kroen med seddelen. Da han kom til en gård med store træer ved, der ligger en 100 favne vest for kroen, forsvandt jomfruen lige med ét. Det var pænt månelyst vejr. ELISE MARIE FREDERIKKE ANDERSEN, DOKKEDAL.

1299. På *Sebberkloster* tjente en jomfru i flere år, og da hun var død, gik hun igjen og svævede de fleste aftener hen over gården, navnlig om sommeren, og forsvandt inde på kirkegården. Der var en karl på gården, som kunde se det, for han var synsk. Han og en anden karl stod en aften ude i gården, og da så den synske karl hende komme. Så siger han til den anden karl: »Gå af vejen, for der kommer jomfruen.« — »A kan ingen jomfru se,« — »Nu kommer hun, væk med dig!« Så kom han og til side, og lige i det samme var hun på den plads, skred hen til diget og forsvandt bag ved det. LÆRER ANDERSEN, ASTRUP.

1316. På herregården *Nörager* spøger det også. Der sees en hvid jomfru og høres dybe suk i salen fra en sofa.
SKIBSTED PRÆSTEGÅRD.

1324. På *Birkelse* er der en hvid dame. For omtrent 30 år siden sad nogle damer og talte sammen i en af stuerne, og én af dem blegnede og stirrede hen imod dören. Da hun kom til sig selv, sagde hun, at det var den hvide dame, som havde åbnet dören, hun skred hen ad gulvet og stirrede på dem, trak sig så helt langsomt tilbage igjen. NIK. CHR.

1375. På vejen fra *Sigsgård* til *Nörre-Kongerslev* går der også spøgelser. Flere folk kan fortælle om en pige, klædt i hvidt, der i almindelighed sidder på vejkanten. En vinteraften gik nogle tjenestefolk fra Nörre-Kongerslev for at besøge bekjendte i Sigsgård, det var en karl og to piger. Omtrent midt vejs fik karlen öje på den hvide pige, hun sad i sneen ved siden af vejen. Pigerne kunde derimod intet se. Han sagde ikke noget, för han kom til gården, der fortalte han, hvad han havde set, og da de gik igjen, sagde han for spøg, at hans kjæreste sad og frøs ude i sneen og ventede på ham. Men det skulde han vist ikke have sagt, ti pigen sad endnu på samme sted. Da de gik forbi hende, sagde karlen: »Der er hun«! men i det samme hang hun om hans hals, og han måtte bære hende helt ned til Nörre-Kongerslev mølle. Pigerne blev også helt underlig til mode, da de så, at karlen blev kridhvid i ansigtet, lige idet den hvide pige hængte sig om hans hals, og han ikke besvarede deres spörgsmål om, hvad der fejlede ham. Han kunde ingen ting sige, för han kom hjem. Så blev han syg, kastede op og var dårlig længe efter.

På samme vej gik en aften en arbejdsmand fra *Sønder-Kongerslev*, som for resten lever endnu. Han gik midt på vejen, og det er noget, man jo aldrig må. Så får han et puf i ryggen, han vender sig omkring, men ser ingen ting, skjöndt det er meget lyst. Men så lidt efter får han endnu et puf, så han nær var gået forover. Nu kommer han først i tanker om, hvad det kunde være, og sprang til side og mærkede derefter intet. Han blev så syg, da han kom hjem.

M. NIELSEN.

1391. Imellem *Lindenborg* og *Randrup* skal der også gå noget. Der er bleven spået, at når det kommer helt til Randrup, så skal der ske en ulykke. En pige, der tjente ved Jakob Smeds, kom gående ad den vej en aften, og da hun kom i dalen östen for gården, så hun to for ved sig. Så siger hun: »Ja, a ser jer nok, I to skjælmer, I skal ikke tage ud for at ræde mig hen.« Det så ud, som den ene sad og red på den anden, og hun troede, det var hendes egne medtjenere. Men den gang hun kommer så hjem, da sidder begge karlene ved bordet og spiller kort. »Hvad! sidder I her? og hvorfor var I gået ud for at ræde mig?« De havde ingen steder været. Jo, hun havde set dem. Så forsikrede konen også, at de ikke havde været af pletten. Nu fortalte hun jo, hvad hun havde set, men aldrig så snart hun havde sagt det, blev hun syg og blev ved at være det til anden dags aften ved samme tid. Hun havde også set to komme ridende på en hovedløs hest.

KRISTEN SÖRENSEN BYSTED, SKIBSTED.

Genfærd på uretfærdig jord

1423. Ude i klitten mellem *Kollerup* og *Klim* sogneskjel omtrent kan man nok om aftenen se en stor sort mandsskikkelse, der bevæger sig ad havet til. Nogle mener, at det er en for længe siden afdød landmålers gjenfærd, andre, at det er én eller anden strandrøver fra gammel tid, der går igjen. JOH. SKJOLDBORG.

1464. Min familie var mest oppe ved *Kyø*. Så var min moster og hendes broder og min bedstemoder kjørende hen i besøg i Fløø og i Siem. Den gang de kjørte tilbage og kom forbi *Store-Ajstrup* kirke, så kunde min bedstemoder se noget, og hun siger: »Hvad var det, der gik?« — »Ja,« sagde min morbroder, »det er vel Kristoffer, der går her.« Lige med ét lå de i vejgrøften, men tog dog ingen skade. Den Kristoffer var en gjenganger, der gik og flyt skjel. Hans mark gik til Sebberklosters mark, og han havde plöjet skjellene for nær og kunde ikke få jord nok. Den aften kom han vel og vilde hen til kirkegården, hvor han var begravet. KRISTIANE JENSDATTER, SKIBSTED.

1470. En gård i Sønder-Kongerslev blev bygget af en mand, ved navn Peder, hans hustru hed Bodil. Stalden blev bygget således, at halvdelen efter folks mening stod på naboens, Niels Baks, gård og grund, og der opstod i den anledning uenighed mellem naboerne, da bygningerne skulde påbegyndes. Men da grænsen ikke nöjagtig kunde bestemmes, og Bodil sagde, at hun vilde sætte sin salighed i pant på, at stalden blev bygget på hendes og mands ejendom (hun var egentlig den rådende af ægtefolkene), medens snedkeren, som lavede tømrerarbejdet, sagde, at han vilde tage den synd på sin samvittighed, som blev begået ved at bygge huset efter bestemmelsen, blev huset bygget efter den oprindelige plan. Bodil blev ikke gammel. Da hun en middag sammen med den øvrige husstand sad og spiste, gik dören op af sig selv for en stor sort hund, som gik hen og lagde sit hoved i Bodils skjød, og i samme öjeblik blev hun heftig syg og måtte gå til sengs. Et par dage efter døde hun i stor sjæleangst. Hunden, som folkene nærede en vis skræk for, blev hos hende til det sidste og forsvandt da, uden at man vidste hvorledes. Den nød intet, og ingen turde jage den bort. Det vides ikke bestemt, om Bodil gik igjen efter sin død, men gjorde hun det ikke, så gjorde snedkeren, der døde omtrent samtidig, det for dem begge. Mange så ham akkurat som i levende live færdes på og ved gården med sin arbejdsdragt og sit skjødskind på, men hvid i ansigtet som en kalket væg. Folk, som ikke rigtig troede på spøgeriet, satte sig på vagt

Evald Tang Kristensen: Danske sagn i folkemunde. V. 27.

om aftenen i stalden, hvor han mest færdedes, men der var ikke nogen, som turde binde an med ham, når de så ham. Tjenestekarlen turde ikke ligge i sit kammer, der var beliggende i staldbygningen, og turde ikke alene gå ud at fodre om aftenen. Bodils sön, der var kjed af historien, ladede sin bøsse med hagl og passede en aften på gjenfærdet, som han traf ved den nordre ende af stalden. Han skød på skikkelsen, der imidlertid opslog en skoggerlatter og fortsatte sin vej uforstyrret gjennem haven. Skytten blev så uhyggelig til mode, at han for eftertiden lod spøgeriet passe sig selv. Der indtraf mange uheld i besætningen med sygdom og død. Bodils sön, som arvede gården, solgte den snart, og hans eftermand, der nu er udvandret, blev så kjed af at bo der, at han for otte til ti år siden lod den temmelig nye og solide gård flytte ud på marken, fra hvilken den kun var fjernet et par bøsseskud. Det omstridte grundstykke blev lagt til den gård, som den afdøde Niels Bak havde ejet, og efter den tid har man ikke set snedkeren.

M. NIELSEN.

1472. De to norderste mænd i *Vester-Torup* de sad alle tider i træde med hinanden. Den norderste af dem skyldte den sønderste for, at han havde flyt skjellet imellem dem. Den sønderste sagde dertil: »Det er mosæl lögn«. Den ene mand havde en sön, den anden en datter, og de blev gift sammen, så begge gårde kom under ét. Da var begge de gamle mænd endnu levende, men så døde de, og den unge mand solgte så den norderste gård til nogle Tybofolk. Det var om foråret, og om sommeren var der ingen verdens ting at høre, men tidlig på efteråret så hørte både den gamle kone og flere, at der blev sådan skrigen ude på marken. Vor moder, der gik med vor søster, som den gang kun var lille, på hendes arm, og vilde se til et stykke linned, der lå på bleg, hun hørte flere gange, det sagde: »Å å å!« Hun tykte, det var til nord, lyden var, men andre tykte, det var til sønder. De troede dog alle, det var den mand. Folk i byen gik og vilde se efter det, men aldrig nogen traf det. Det eneste, der sáes, det var, at der kunde komme noget løbende fra marken og ned i gården om natten. Det så ud, som om der var ild i en ærtebrønge. De havde en gul hest i den norderste gård, der kom til den sønderste gård, da den anden blev solgt, og den kunde siden aldrig stå töjret om natten. En dreng, der red på den, sagde, at han kunde se det klare skidteri om sig.

FREDERIK HENNEBERG, UNDERLIDEN.

1473. Den gamle Madam Kjølby, enke efter en gårdejer her i Vogslev og datter af den gamle lærer Jensen i Frejlev, hun fortalte efter hendes fader, at han en gang var gået hjem over marken imellem *Sønderholm* og *Frejlev*, og da havde set en afdød mand gå og flytte en skjelsten. MD. SCHYTTE, VOGSLEV.

1480. På en mark norden for byen *Brovst* hører man stundum en stemme om natten råbe: »Her er red og ret skjel!« Det er en mand, der i levende live om natten plöjede fra naboerne. C. WAD.

1482. Ved de tre *Gåseluner* i Vildmosen har der gået en mand og råbt bestandig: »Red og ret skjel, femten favne tilbage.« Han havde nemlig flyttet markskjellet femten favne ind på en anden mands mark. NIK. CHR. KR. LARSEN VESTERGARD.

1486. Ovre i Borggård i *Haverslev* var der en mand, der gik og fuslede og puslede og råbte: »Her er red og ret skjel.« Han havde jo gjort fejl skjel, mens han var levende. Der var en jordlod, som hørte den mand til, når nogen gik over den om aftenen, var de altid vilde og fortumlede. HELENE JAKOBSEN, ALSBJÆRG.

1487. På *Gallibak* (Galgebakken) ved Borup sidder der en kvinde og spinder på en rok.

Der er en skov her, som man kalder *Siem skov*. Den ligger på en lang strækning til skjel med en anden skov. Der går, efter hvad der er blevet fortalt, én og råber således: »Hojj! her er reb og ret skjel, 120 fåwwn ind i Sjem skov.« Det er en landmåler, som har gjort uret ved skjelsætning, og man kan høre en kjæde rasle. J. KR. JENSEN, BORUP.

1488. Hed nede i *Astrup Nörskov* og *Sjemskoven* ligger der jo herskaber til skjel sammen nemlig greven på Lindenborg og så Juul på Villestrup. Fra ældre tid har dem fra Villestrup trækket ind og taget 15 favne i Sjemskoven. De var tre om at gjøre det stykke arbejde, og så skulde det have været gjort tilbage igjen, men så tog den ene af dem noget af Villestrup muld og kom i hans støvle, og så svor han på, at han stod på Villestrup muld. Ingen vidste, hvad han havde gjort, og så beholdt Villestrup jorden. Nå, de døer jo omsider, de her tre, og den ene, der svor falsk, han går og siger: »Her er reb og ret skjel.« Den anden han siger: »Femten favne ind i Sjem skov.« Den tredje han siger: »Å, red mig, red mig, red mig.« Efter gammelt rygte har folk tit hørt dem sådan gå og råbe. Min moder og så hendes nabo de var fulgtes ad ind at plukke bær, og de hørte dem, men de kunde ingen se. Det var omkring ved middagstid. PEDER A. STÆRK, MADUM SØ.

1495. Der var en fru Kirsten på *Nörlund*, og hun kom i trætte med Jon Madsen på *Torstedlund* om skjel ude i skoven imellem gårdene. Der var en lille strækning, der hedder *Skjeldalene*, og der påstår folk, at de har hørt dem gå og råbe endnu om natten. Hun råber med hendes klingre stemme: »Her er reb og ret skjel!« og han råber med en grov röst og på en anden plads lige de samme ord. Man har også set seks hvidklædte mænd sidde omkring et bord der ude. De sad der for at fælde dom i sagen. JOHAN PINGEL, ELLESHÖJ.

1496. Der kom én ridende en aften forbi det sted sønden for *Dokkedal*, hvor teglværket nu er. Da var der noget inde på marken, der råbte: »Her er reb og ret skjel.« Man han fortsatte jo hans tur. SÖREN PEDERSEN, MOV.

1497. Der var nogle, der gik langs med skjellene og sagde: »Her er ren og ret skjel, her fra og der til.« MARINUS JENSEN, VIVE.

1526. I skjellet mellem *Blegetø* og *Rostrup* dei kjørte de om natten og plovede, og efter gammelt rygte kunde der falde en tömme i hånden af dem, der kom der forbi ved nattetid, dersom de kom der lige i tiden på det sted, hvor vejen går over skjellet, og når skovfolkene var der. Så skulde de blive ved at plove en omgang, og da faldt tömmen af hånden på dem igjen. A er kommen der ad, mens a var knægt, og har givet et svært spring over skjellet for ikke at komme til at plöje der. PEDER A. STÆRK, MADUM SØ.

1533. På *Horsens* ejendom havde hver mand to agre ved siden af hinanden, og sådan blev det ved marken rundt, ager om ager. På de to österste der plöjede de tidlig om aftenen. Hjulene skreg, og træhamlerne skralrede og knærkede i naglerne. Det var jo dødninger, der plöjede. Det blev ikke fornummet, inden Niels Povlsen var død, så det var naturligvis ham, der gik der. PEDER ANDERSEN STÆRK, MADUM SØ.

1539. En mand plöjede om natten på *Bislev* mark, han råbte og sagde: »Howw, dryww.« Da kom der en gang en kone gående, og hun hørte det, men hun var så nær, at han tvang hende til at kjøre ploven for ham. Så var hun endda så klog, da de kom til enden, at hun holdt fra sig, for havde hun holdt til sig, så havde hun blevet indviklet i alt det mosselærk, der var. Men nu kom hun fra det. ANE MARIE MADSDATTER, BROVST.

1568. En mand gik udenfor hans hus en aften, og så hører han en röst i luften, der siger: »Plöj femten furer tilbage ved det vestre skjel.« Manden svarer helt letsindig, for han var lidt svirende: »Ja, i morgen.« Dagen efter var det et stort rendefog, og det var ikke godt vejr at plöje i, men han måtte lige godt ud at plöje i sneen, og det var kjendt om foråret, da sneen gik af, furerne var godt til syne. SÖREN KRIST. ANDERSEN, HÆKKEN, V.-HASSING.

1570. Der plöjede én her sønden for byen på *Nörre-Bølle* mark om natten. Han råbte: »Tre furer tilbage.« En aften kom en anden mand til ham og spurgte efter, hvad han bestilte, for han plöjede. Så fik de snak med hverandre i sneen. Når nogen ellers kom forbi det sted om aftenen, blev de vilds. BERTEL KROG, V.-HASSING.

Genfærd på forskellige steder

1611. Da den gamle husmand Jens Larsen fra *Nörrehalne* skulde begraves, kjørte de med ham gjennem Nordkjærs gård. Men om natten kom han samme vej tilbage i skikkelse af et rödt hjul og kjørte det led i stykker, som lukkede for gården. Den samme Jens Larsen plejede også at hytte hunden på Jordkjær over plankerne om natten. NIK. CHR.

1640. Ved Anders Östergårds i *Astrup* er der spøgeri. Det er ikke uden et par år siden, der kom nye folk dertil, og de havde en stor knægt på en seksten, sytten år, der tjente dem. De havde ikke uden det samme tjenestemenneske, og han lå ene ude i karlekammeret. Der var en krog inden på dören, og den satte han på, når han gik i hans seng om aftenen. Så en aften, han var kommen i hans seng, da kom der noget og tog på dören og vilde ind. Men han vilde jo ikke lukke op. Det kom så til vinduet, og der var ikke en lyd, der kunde opregnes, det jo gav fra sig, både som det ene kreatur og det andet. Anden dagen så gik han i nabolaget og klagede sig, for han turde ikke være der, men han blev alligevel ved at tjene hans tjeneste ud der. Siden har de ikke mærket noget spøgeri i stedet.

Der har også forhen været meget spøgeri der. En mand i den samme gård havde hængt sig, og de mente, det var noget derfra, det stammede. En karl, der tjente der, han var oppe i Astrup en aften, og da han kom hjem, så han ud som en dødning, og han var hverken fuld eller vasgud. Så siger han: A kan ikke vide, hvad a var i vejen for i aften.« — »Det ved a fåddi skam ikke,« siger Anders Östergård. Men han blev også som en dødning, da karlen fortalte ham det. Aldrig kunde dog nogen gå ham så nær, at de kunde få at vide, hvad det lignede. Han traf det i gårdsleddet. Siden den tid gik han aldrig nogen stedens om aftenen. JENSINE HANSEN, MADUM SØ.

1657. I en gård i *Nörholm* var det ikke rigtig fat. Man vidste

ikke, hvad det var, men noget galt må der jo en gang være foregået der. Når de lå i sengene, kom der en mand og satte sig ved bordenden og skrev i en stor bog. Han kunde forsvinde igjen, uden at de blev kloge på, hvor han blev af. Straks efter målte de korn op på loftet, og man hørte, de kylte strygeholtet hen ad loftet og tog det igjen, eftersom de brugte det. En gammel kone, der gik omkring og tiggede, kom der og vilde have nattely. Hun fik lov dertil, når blot hun kunde være der. Det var i storstuen, og så kom hun også derop at ligge, men kom straks tilbage og sagde, at hun ikke kunde være der, der var noget, som vilde trykke hende ud af sengen. Der var også spøgeri i stalden. En aften, der var dands i gården, bad de drengen om at give hestene. Så blev han rent og bar væk, og de måtte ud efter ham. Da gik han der inde i stalden og kunde ikke finde ud og var forstyrret.

HANS TYRRESTRUPS KONE, GIOTRUP.

1681. Der var noget spøgeri sådan ved hver juletid i det hus her i byen, som Morten Hansen boer i. Men han vil jo ikke godt have snak om det.Börnene har tit fortalt om det, og konen hørte det en aften stå udenfor dören. Det bumrede, og til sidst kom der et skrald på dören. Så kunde han forstå, hvad det var. Det går og slæber omkring. För de kom der, boede der en gammel aftægtsmand fra en gård tæt ved siden af, men om det er ham, der går, véd man ikke. De siger for resten, at Morten Hansen har Cyprianus og læser i den, og hver juleaften skal han op på kirkegården.

MARIE ELISABETH OLESDATTER, ROSTRUP.

1696. Pastor Jörgensen i Trige havde først været præst på Grönland. Derefter fik han ansættelse i *Tisted* (Kongens Tisted). Da han kom dertil i nådensåret, skulde han ligge i et af de to gjæsteværelser, der var oven for storstuen, og et af værelsets vinduer vendte ud til gavlen. Da han var kommen i seng om aftenen, hørte han straks en stöj ude i salen, som om der var rengjøring, og møblerne blev flyttede. Det spektakel varede ved til klokken tolv. Næste morgen sagde han til præsteenken, som endnu styrede huset, at han gjærne vilde være fri for at få gjort rent ved denne tid på døgnet og vilde have ro om natten. Hun sagde nej, hun havde ingen rengjøring foretaget, og hun gik hen og åbnede dören til kjøkkenet og sagde til pigerne, om nogen af dem havde været der oppe. De nægtede det. Næste aften gjentog den samme stöj sig. Så stod han op og lukkede dören op ind til salen, men nu var alt mørkt og stille der inde. Idet han vender sig, ser han et ansigt på ruden i gavlen og hører et hæsligt grin. Da han nu atter var kommen ind i sit værelse og havde fået dören lukket, begyndte stöjen igjen og varede til klokken tolv. Næste morgen forlangte han et andet værelse og fik det, og så tænkte han ikke videre over den sag. Da familien skulde flytte til ham, blev samme værelse anvist lærerinden og et par af börnene. Men aldrig så snart de var kommen til ro, för de hørte stöjen. De kom farende ind i stuen og turde ikke ligge der. Værelset blev så ikke senere benyttet, för biskoppen kom på visitats. Han fik det, og hans tjener fik det andet ved siden af. Da hørte biskoppen stöjen. Han ringede på tjeneren, der måtte op og tænde lys. Næste morgen spurgte bispen om, hvad det var for en stöj, der var i huset. Ja, siger præsten, han havde netop tænkt at sige det til hans höjærværdighed og haft i sinde at ville skrive noget om det. Dertil svarede bispen: »Har De lyst til at skrive, min gode Jörgensen, så skriv hellere om noget andet.« Siden lå der ingen i det værelse. De vågnede flere gange nede i sovekammeret ved at høre stöj der oppe, skjöndt alle döre var smækkede. Det gik endog så vidt, at han kaldte på piger og karle, og de gik bevæbnede der op, da de troede, det var tyve, men der var intet. Det fortog sig efterhånden og hørte helt op, inden de flyttede derfra. Præsten för ham havde hængt sig, og hans eftermand skar halsen over på sig, så det kan være, det enten var spøgeri efter det første eller varsel for det sidste, der hørtes.

FRU SIGNE CHRISTENSEN MØLLER, CHARLOTTENLUND.

1697. A tjente i *Skieve* præstegård i to år, og der var li-

1737. Der var en svoger i besøg hos greven på *Nöragergård*. Om aftenen vilde greven følge ham til sengs, og som de nu gik og talte, lukkede gjæsten op ind til en stue, de skulde igjennem, men så der en dame sidde i sofaen. Han vilde trække sig tilbage med en undskyldning, og greven, der var lige bag ved, udbrød forundret: »Hvad er der?« Ja, der var en dame derinde, så han troede jo, de var gået fejl. »Nej, der er ingen dame«, sagde greven og lukkede dören op, og der var heller ingen. NÖRAGER.

1738. Jeg var i flere år på *Nör . . gård* for at passe en gammel adelig dame. Der gik en lang gang gjennem huset med værelser på begge sider, og den stod i den ene ende i forbindelse med kjøkkenet. En nat sad jeg meget sent oppe ved damen og vågede, da hun var meget dårlig og lå i en dødlignende søvn og ofte skulde have medicin. Jeg sad i en sofa og læste i en god bog med ansigtet mod dören og kunde se på uhret, når jeg skulde give den syge medicinen. Da lød der meget stærke og hastige fodtrin hen ad gangen, som om det kunde være et ilbud. Jeg rejste mig og ilede hen imod dören, opbragt over stöjen, som den syge ikke kunde tåle; men da standsede fodtrinene, den kommende gik et par skridt tilbage, og så var der lige med ét dødsstille igjen. Jeg så nu på uhret, det var næsten halvfire. Fra den tid af hørte jeg fodtrinene hver nat og altid ved samme klokkeslæt. Tit tænkte jeg på, at jeg egentlig skulde have lukket dören op, men kunde ikke få mig selv til det. Dette foregik nu om vinteren. Sommeren efter var damen bleven bedre, og jeg skulde da gjøre en lille rejse. Om morgenen meget tidlig lå jeg ude på gangen og pakkede min kuffert, da jeg skulde med det første tog. Jeg havde sagt til pigen, at hun skulde stå op og varme kaffe til mig og så komme stille op til mig med den. Som jeg nu der lå og havde travlt, hørte jeg det komme med stærke trin hen ad gangen. Jeg troede først, det var pigen, og sagde: »Men Sofie dog, hvordan er det dog, De tramper?« Da der intet svar kom, rejste jeg mig op og så ned ad gangen, men der var intet. Nu kom jeg i tanker om, hvad jeg så tit havde hørt, og så på uhret. Jo rigtig, det var ved samme klokkeslæt. Lidt efter kom Sofie listende, og så sagde hun: »De sagde til mig, at jeg skulde gå stille, og så tramper De selv, så jeg kan høre det helt ned i kjøkkenet.« Altså havde pigen også hørt fodtrinene. Flere har hørt de samme fodtrin. En præstekone, der lå der, hun tog sine sengklæder og løb sin vej. Da jeg først var kommen til at høre fodtrinene, hørte jeg dem jævnlig, men dog med mellemrum, det var jo også

så sent på natten, de hørtes. Jeg var på gården godt og vel syv år, og da jeg flyttede derfra, troede jeg, at disse infame fodtrin skulde følge mig, så dybt et indtryk havde de gjort på mig, men jeg har aldrig siden hørt dem. FRU K.

1753. På *Store-Restrup* har der tidligere været en stor kjælder, men for mange år siden blev den kastet til med grus og store sten, da folk ikke kunde være i fred på gården formedelst spøgeri i denne kjælder. A. C. L.

1761. I mit hjem, *Tyrrestrup* ved Nibe, der nu er to store bøndergårde, men i gamle dage har været en herregård, boede en herremand, som ikke stod sig rigtig godt med bønderne, og han skal have narret dem slemt med tienderne. Til visse tider kommer han kjørende med kusk og tjener og fire for og dumstrer i stuerne, og går omsider op på loftet og måler korn op, samt slår til side der oppe. A er født i huset og var kjed af den stöj mange gange, mens a var bitte, og det står så tydelig for mig endnu. Lidt efter kom han ned igjen og kjørte sin vej. Den ejer, der kom efter min fader, var kjed af det besøg og vilde være det kvit, hvorfor han sögte til præsten og andre lærde folk, men ingen kunde få magt med det. Så kom der en ny kapellan til kirken i Torup, og manden går da også til ham. Han både lovede og holdt det. Der var den mærkelighed, at når gjengangeren kom, gik lysene al tid ud for deher præster, og de stod i mørke, men kapellanen slog en hylde op over gangdören uden på, og der fik han sat tre lys. De så spøgelset først, og af den grund kunde han ikke slukke dem. Så tog kapellanen ham fat i nakken og trak ham ud i heden, og der sidder han den dag i dag. Det er sønden for gården over ad Bislev, og der er et grönt sted, hvor han er sat ned. Mens a var der hjemme i Tyrrestrup, sov a mange nætter i den storstue, hvor herremanden rumsterede. Der var et langt bord, som stod langs med vinduerne fra den ene ende af stuen til den anden, og det brugte min moder til om løverdag-eftermiddagen — for de spandt ikke løverdag aften — at sætte rokken og strenten og garnvindelen op på. I samme stue lå foruden mig min broder og vor karl, og vi kunde somme tider se om natten, at både rokken spandt, og garnvindelen og strenten var i fuld gang. HANS TYRRESTRUP, GJÖTRUP.

1776. Der kom en dame til *Nörlund*, og hun skulde ligge i Dronningværelset, da der ikke var anden plads. Ellers lå ingen i det værelse, og hun turde ikke ligge der på anden måde, end jeg lå hos hende. I den tid var jeg husholderske der. Da klokken slog halvtolv, og vi ligger og taler og er godt tilpas, siger jeg: »De må ikke blive forskrækket«, og i det samme kom der noget med raske skridt tværs over den store spisesal udenfor værelset, går hen til dören og kommer ind i værelset. Det var en höj mandfolkeskeskikkelse, og månen skinnede klart, så det var helt lyst der inde. Den træder hen til dronningsengen, som vi lå i, og siger til mig i en dyb og hæs tone: »Du skal dog ikke spotte.« Sådan stod han en times tid, og jeg så ham godt nok, men den anden dame så ham ikke, hun blot hørte ham. Derefter gik han tilbage igjen og tværs over salen. MD. GREGERSEN, BRORSTRUP.

1777. Der var et kammer på *Nörlund*, som ingen kunde ligge i. Der var selskab, og jægermesteren fra Bygholm sagde: »Kan ingen anden ligge der, så kan jeg.« En pige, som nu bor i Brorstrup, var stuepige der og gik og gjorde rent i stuerne, og da der var fremmede, gik hun og gjorde rent der ved nattetid. Da det blev ved midnat, kom han luskende og lagde sig i en sofa i èn af stuerne, han kunde ikke holde det ud længere der oppe. J. RAVNKILDE, HAVERSL.

1778. En Tysker, der nu bor i Hobro, fortæller, at da han som ung kom til *Nörlund*, lå han i et gjæstekammer, hvor det spøgede, men han fik det ikke at vide i forvejen. Da han havde sovet en lille tid, vågner han og ser to koner komme ind med en spand vand, og de gav sig til at vaske gulvet. Han blev noget forbavset, men tænkte, at det vel måtte være skik i Danmark at vaske gulv om natten. Han vendte sig da om og sov

videre. Næste morgen han mödte ved frokosten, sagde han, at det var da en mærkelig skik, de havde her, og så fortalte han, hvad han havde set. De svarede, at det var ikke skik, og det viste sig da, at det var spøgeriet, han havde hørt. I et andet værelse spøger det også. Der står en seng, hvori der altid var mærker af om morgenen, at nogen havde ligget der om natten. Dette værelse bruges ikke længere til gjæsteværelse, men er indtaget til gang.

FRØKEN BLICHER, RAVNKILDE.

1779. Ved *Randrup* ligger en bakke, som kaldes Herrens bakke. Ved og på den færdes gjenfærdet af en forhenværende besidder af gården, som er set der både dag og nat. Ligeledes er han set der at færdes i haven. I et kammer på gården spøger det, men kun én nat hvert år. Der er da en underlig puslen og sagte stöj derinde hele natten. I et værelse skal der være stærkt besøg af overnaturlige gjæster. Nogle fremmede fra Kjöbenhavn, som besögte gården, skulde benytte det som soveværelse, men måtte flytte ud derfra midt om natten, da de ikke turde være der. En gjæst, som en anden gang lå der, vågnede midt om natten og blev meget uhyggelig til mode, da han mærkede, at der lå en iskold hånd på hans bryst. Han kunde ikke se nogen.

M. NIELSEN.

1793. Jeg opholdt mig på gården *Randrup* i Skibsted sogn i halvfjerde måned og lå om natten i et afsides liggende værelse, som var ovenfor den store sal. Hver nat hen ved midnat mærkede jeg, at der kom ligesom et koldt pust inde fra salen hen over mig og foer hen imod den modsatte dör, der førte ud til haven. Det kom hver nat, uagtet begge dörene var lukkede, og jeg i førstningen stillede noget op foran dem. Men det kom aldrig farende den modsatte vej. En nat var der kommet gjæster på gården, og de skulde ligge i værelset ved siden af. Da var jeg helt rolig, men jeg vågnede lige godt ved den sædvanlige tid, da pustet kom. Så hørte jeg en röst, som jeg aldrig har hørt mage til, den var dirrende, forbitret, fuld af indædt arrigskab, og sagde tre gange det ene ord: »Gå!« Da besvimede jeg og vågnede til bevisthed igjen kl. tre, fire, gjennembadet af sved. Jeg bad mig Gud i vold hver aften, og det gjorde mig heller ikke nogen fortræd. En anden frøken, som kom der efter mig, trak det dynen af. I førstningen, mens jeg var på gården, spurgte man mig, om jeg ikke havde mærket majoren komme. Han hed v. Deden (?) og havde aflivet sig selv, og nu gik han der og spögte. At jeg aldeles ikke var ræd eller nervøs, bevises ved, at jeg blev ved at ligge i det samme kammer al den tid, jeg var der.

FRØKEN BUCH-FRIIS, SKIBSTED.

1794. Der er et kammer på *Villestrup*, som kaldes »brudekammeret,« det er et bitte et næst ved billardstuen, og der skal ikke være behageligt at ligge, ingen vil da være der uden én nat. Dynen bliver kylt på gulvet, og det vil vælte sengen. De har sagt, at en gartner en gang har sködt sig der inde.

NIELS KRISTIAN JENSEN, ASTRUP.

NIELS LI, VEJEN MOSE.

1816. Da min fader kom til *Kongens Tisted* som præst i 1843, var præsteenken, fru Gade, endnu i præstegården. Han lå den første nat i et gjæsteværelse på den anden side af storstuen. Om morgenen han kom op, sagde han til fru Gade, hvordan det kunde være, at de havde skuret og gjort rent i storstuen hele natten. Hun svarede, at der havde ingen været der oppe. Han fortalte hende da, at der var for ham, som nogen gik med slæbende gang der inde, og der var også stöj uden for vinduerne med latter og snak, og det blev ved så længe, at han næsten

ingen søvn havde fået. Han föjede siden til, at han endelig var stået op og havde åbnet dören der ud og sagt: »Nu skal I være stille, for det er mig, der nu skal bo her.« Da hørte al stöjen op, og der var aldrig siden tummel der, mens han lå i værelset. Da så hans familie flyttede til ham, lå börnene og lærerinden den første nat i det samme værelse. Den samme larm gjentog sig nu for dem, og de kom i vild flugt styrtende ned til præsten og hans kone og sagde, at de ikke turde ligge der. Fremdeles blev samme stöj hørt, da biskop Öllgård var der på visitats. Hans tjener sagde om morgenen til min moder: »Det er underligt, at de har skuret og vasket hele natten i stuen ved siden af os, tjeneren lå nemlig i det ene gjæstekammer, og biskoppen i det andet. »Han har næsten ingen søvn fået, og han har beklaget sig til mig over det.« Min fader gik derind til biskoppen og fortalte ham, hvad han og hans familie för havde erfaret, og der blev da ikke talt mere om den sag. Dette spøgeri var vel kjendt på egnen og blev oftere omtalt. PASTOR FISCHER-JÖRGENSEN, HARLEV.

1819. Mit kammer var et koldt kammer. Så siger præsten en gang: »I aften skal du bære et par stole ind i folkestuen og lægge sengklæderne på, der kan du ligge i nat, for der er varme.« Da a vågnede om morgenen, lå a lige så pænt under folkestuebordet i alle klæderne, ligesom a var gået i seng. »Nej, der vil a ikke være tiere,« siger a så, da a kommer ind. »Hvorfor ikke, Marie?« siger præsten. »Nej, for a lå på gulvet i morges i alle klæderne.« — »Er du da ikke trillet ned?« Nej, det kunde a jo ikke, for så havde klæderne ikke sådan fulgt med, a må være bleven løftet ned.« De piger, der kom efter mig til præstegården, de fik et andet kammer, men de kunde ikke holde dynen på sig om natten. Det tog og smed med den, og så var der én af pigerne, der var noget rask i det, hun sagde: »Hvad Fanden, nu er dynen af os igjen.« Det kammer var nede, hvor vi havde haft törv, og der gik det også og måslede og pråslede og snaldrede. Vi havde en studerekammerdör i præstegården, vi kunde lukke den så tidt vi vilde, men altid stod den vindsåben. Det kom slæbende ned i bryggerset, men aldrig tilbage igjen. Det var i pastor Brummers tid. Han var meget hidsig, men en dygtig præst. Når én var obsternasig, tampede han ham og gav ham en dragt. Han kunde formelig galebande. ANE MARIE MADSDATTER, BROVST.

1834. A havde en broder, der var otte år ældre end a, og han døde af den tærende syge, da a var i mit tyvende år. Det var sidst i februar, og han lå lig inde i vort törvehus. Så var det en aften, da han var bleven lagt i kiste, a havde været lidt henne i byen, og mine forældre var gåede i seng, da a kom hjem, og det var pænt månelyst vejr, snart som det kunde være om dagen, da sætter a mig ved bordet, som De nu sidder ved, og vilde drikke en kop tevand, som min moder havde sat til mig. Bordet stod foran skabet der, og a tænkte ingen ting på, mine forældre de sov, og a sad og drak mit tevand. Da a havde siddet en bitte smule, var det, ligesom én havde slået med sin knyt næve ind på törvehusdören. A studsede jo, men straks efter kom ét slag til, og a sad jo helt stille og hørte på det. Så slog det det tredje slag, og da rejste a mig og gik hen og så ud ad vinduet, som er tæt ved siden af dören. Men ingen ting så a til, og dagen efter gik a ind til liget, men der var intet at opdage.

MARINUS JENSEN, VIVE.

– 1879. A havde været ude i *Restrup kjær* at slå tag, som vi skulde have at tække med. Vi havde fået det bjærget i land, og a kommer med vognen og får det læsset. Da viser det sig, a har slået for meget, og vi kunde ikke kjøre det altsammen, for vi måtte ikke få uden ét læs. A lader altså noget ligge, og vi kjører hjem med det andet. Men så kjører vi efter det sidste sådan klokken henved elleve om aftenen. Da vi nu kjører tilbage, sidder vi oven på læsset, for vi havde jo ikke ret meget på. Som vi nu lige tager gården (Restrup) og kommer vesten for den, da hører vi, det tærsker hele laden igjennem. Vi holder så og vil lytte efter det. Men aldrig så rå vi holder, så holder det op at tærske. Vi kjører da så stille hen til søndre ende af laden, og da går vor vogn op og ned, så til den ene side og så til den anden, og vi troede bestemt, vi havde vælt. Da vi kom til landevejen, var det, ligesom det kylte os til frahånds side. Men om forladelse, nu kunde vi kjøre, og så kjører vi, til vi tager Vandtrangsbakket; der i det svak, för vi kommer op af bakket, der ser vi, der står en sort skikkelse i grøften på søndre side. Så stod hestene stille, men endelig kommer de i gang igjen, og vi får dem hjem og mærker så ikke til mere.

LARS HANSEN DUN, SØNDERHOLM.

1887. På *Vildmosegård*, der ligger ude på den lille Vildmose mellem Dokkedal og Kongerslev, og som hører under grevskabet *Lindenborg*, levede for mange år tilbage en mand, der var bekjendt for sin gjerrighed. Når han målte korn i skjæppen til bønderne, der kjöbte korn hos ham, målte han aldrig skjæppen fuld. Derfor kan man endnu høre ham gå på loftet om natten og måle korn op, og når han har øst korn i skjæppen og strøget den af med strygetræet, kaster han det hen ad loftet, så alle beboerne i huset kan høre det. LOVISE HANSEN.

1891. A kom en aften ind og havde malket, og da tarsk det med brædder oppe på loftet i præstegården. Da kommer datteren ned til mig og siger: »Å Gud, Marie, det er rent galt, moder er kommen op på loftet, og får præsten det at vide, er det rent galt.« Sagen var, at madammen var meget dårlig til at se, og hun kunde på ingen måde hjælpe sig selv og kunde let komme galt af sted. Det blev ved at tærske, og da a var kommen i seng, susede det på mit vindue og ligesom fejede med en kost, og a lå i den dødeligste angst. Så kom præsten ind til mig og sagde, om a havde ikke hørt den tummel på loftet. Jo. Ja, det var vel den gamle Johannes, der var oppe at gjøre redelighed på kornet, for han var slem til at stjæle af det. Han boede lige ved siden af. Men ham var det nu ikke, for han lå netop lig i den tid. I kjörhuset brölede kreaturerne om natten, og der sagde de også, at der gik noget. Præsten gik og rakkede på kirkegården i hans præstekjole om natten. ANE MARIE MADSDATTSR, BROVST.

1894. På *Vor* var der altid mange tjenestefolk. A lå i et kammer oven over folkestuen sammen med en karl, der hed Jakob og var tærskekarl, men hver af os havde sin seng. Folkene sad og spilte trekort om aftenen, og så siger møllekarlen til Jakob:

»Du skal vare dig for ham, der måler korn op på maltloftet.« Så går vi op ad trappen og vil op i vort kammer ved sengetid, og det var hen ved midnat. Da hører vi det ene tunge trin efter det andet hen ad det gamle svage loft, der aldrig ellers blev brugt, fordi det var råddent, og den sætter en tønde ned i en dynge korn, kvor der kanske ikke havde været korn de sidste 20 år. De havde brugt loftet til at gjøre malt på, og jeg hørte tydelig, den øste det op med en skovl. Så strøg den tønden med rask hånd, og kjærnerne strentede hen fra den. Dernæst smed den strygeholtet hen ad loftet, så at kjærnerne atter strentede, og det var, ligesom de kom ned gjennem loftet til os. Det gjentog sig anden gang, og så gik han i de store træsko der fra, som han var kommen. Ingen kunde gjøre det for löjer, for der skulde tre nøgler til at lukke op ind til loftet, og de lå i mandens skatol. Nogle aftener efter hørte a det igjen ved samme tid, og siden den tid ikke, a lå der endda i tre år. Men der var et gammelt sagn om den målen. DEN GL. SOGNEFOGED, VESTERBØLLE.

1923. Der var to mænd i *Rold*, der svirede sådan. Den ene var snedker, og den anden blev så syg og døde. Snedkeren havde lovet, han skulde lave hans ligkiste, men han tænkte ikke mere over det, og brød sig ikke om at gjøre noget ved kisten. Lige to dage för manden skulde begraves, hører de inde i huset ved siden af, te det giver sig til at hævle og arbejde med værktöjet inde i snedkerens værksted, og det så uhyre stærkt. Så står manden op — det var jo ved nattetid — og vil ud og se, hvordan det forholder sig. Han går så hen og siger det til snedkeren, og han står op, og de følges ad ud i værkstedet. Men da var der ingen ting. Snedkeren gav sig nu lige godt til at lave på kisten, og den blev færdig i rette tid, og så var alting godt.

BODIL THOMASDATTER, ELLIDSHÖJ.

1933. Kristen Madsen i *Nörhalne* kunde hver nat ved juletid ligge i sin seng og høre, hvordan der blev kjørt törv uden for hans dör. De blev væltede af vognen, og Kristen plejede da gjærne at sige, at de kom ikke til at trænge til törv det år. Men om morgenen var der hverken törv eller vogn. Et får havde en gang slidt sig ud af stien, og da manden vilde sætte det ind igjen, formåslede det ham sådan, at han nær ikke havde levet. Kreaturerne kunde ofte bröle i fæhuset, som om de var løse, men var det ikke alligevel. NIK. CHR.

1940. De forrige vægtere i *Mariager* turde ikke råbe ét om natten, fordi alt spøgeri går mellem tolv og ét. I byens rådstue-protokol fra 1876 er der ved en forsamling den fjerde Juli tilført følgende: »Den fordærvelige skik, som i mands minde har haft sted her i byen, at vægteren af overtro ej tör råbe ét, måtte ved samme lejlighed betydes ham at være afskaffet.« H. A. B.

1941. En vægter i *Randers* [illegible]

1954. *Fristrup* ligger vesten for Ry å og hører til Åby sogn. En mand her var en dag i hoverirejse med flere til N.-Sundby, og der drak han kanske vel meget og kom ikke fra byen för over midnat, for han snalrede vel meget. Da han nu endelig kom til Kølvreng, en fjerdingvej fra hans hjem, hører han noget skrige ynkelig: »Jeg fryser mine födder!« — »Hvorfor Fanden kommer du da ikke og sætter dig op i vognen?« mumlede han mellem tænderne og gjorde sig ingen videre betænkning derover og kjørte videre, men det varede nu ikke længe, inden vognen blev så tung, at hestene döjede med at trække den af stedet. Da han nu så tilbage, sad der en person, der var så lang, at han næsten var skyfæst, og manden fik da hovedet vendt om i en hast. Han piskede på hestene og vandt endelig hjem, sprang af og lod vogn være vogn, og styrtede ind i huset. Konen spurgte, hvad der fejlede ham. I førstningen kunde han ikke mæle et ord, men sagde da endelig: »Tys, ti endelig stille.« Bæsterne turde han ikke selv spænde fra, men så havde de en rigtig forvoven karl, og han gik ud og gjorde det, mens den Slemme blev siddende i vognen og målte ham med öjnene. Næste morgen var han forsvunden. NIK. CHR.

1959. Da den gamle Severin Glerup ejede *Vang*, tjente der en karl på gården, som hed Kasper-Lars. Han løb af tjenesten, og da han var fra Nörhalne, så sögte han sit tilhold på Nordkjær, hvor han var godt kjendt. Manden der sögte at overtale ham til at gå i tjenesten igjen, men her over blev han tungsindig. Endelig lod han dog, som han vilde, men druknede sig under vejs i åen. Der er flere, som påstår, at de kan høre, hvorledes han om natten råber så höjt, at det gjalder i Vang skov: »Å nej, å nej, å rej (ɔ: red) å rej, å rej!« Det er den samme karl, over hvem der viser sig et varsel i form af en ildstötte. NIK. CHR.

1965. En aften hørte a en forfærdelig lyd ude i haven. Præsten havde også hørt den, for han kom og spurgte mig, om a ikke havde hørt den lyd. A svarede jo. Da gik han ind og trak i hans præstekjole og krave og gik ud i haven, og noget efter kom han op igjen og sagde ingen ting. En anden aften skulde a ned i haven efter vand af en brønd der. Da så a en forfærdelig lang mand med en stor hat på. Da a fortalte en kone det, der skulde hjælpe mig at hente vandet op, sagde hun: »Det er nok præsten.« — »Nej, det er ikke,« sagde a, »for han er i seng for over en time siden.« Da a kom op i gården, stod den lange mand ved törvestakken. Der var noget bestandig, der gik og knaldrede der i præstegården. Mortelsen gik i kjøkkenet om natten. A havde en kjæreste som andre, og da han gik en aften og vilde hjem, stod en svær sort mand ved enden af rollingen, og så turde han ikke gå. ANE MARIE MADSDATTER, BROVST.

1970. Ovre i *Rostrup* er en gård, som hedder Marienborg (forhen Birkevorde), og lidt syd for den begikkes der et mord i midten af forrige århundrede. Den gård var i en 40, 50 år beboet af en mand, som døde for en ti år siden. En aftenstund kom han ridende fra Rostrup by, og da han kom til det sted, hvor mordet var begået, stod hesten pludselig stille, og han kunde ikke få den af stedet, den hoppede og stejlede og rystede. Lige med ét hørte han en klagende lyd som af et menneske, der var i nød, lige under maven af hesten, og så sprang den af sted. Siden den tid er samme lyd bleven hørt flere gange både af ham og hans folk, så det svarte igjen i selve gårdsrummet, og det gjorde så meget på manden, at han, der för hverken troede på Himmerig eller Helvede, nu troede på begge dele. For en tyve, femogtyve år siden hørtes det råb for sidste gang.

LÆRER ANDERSEN, ASTRUP.

1971. Der er noget skidteri ved Galgebakke vest for *Astrup* kirke. En mand kjørte en aften der forbi med en ligkiste, han havde hentet i Hobro, og da væltede han først lige så sagte til den ene side, og da han havde kjørt lidt videre, så til den anden side. Han bliver ved at kjøre, men hestene snubler, og så standser de og kan ikke rykke vognen af stedet, og til sidst så falder først den ene hest og derefter den anden. Han sætter sig nu af og går rundt omkring vognen, idet han læser sin Herrens bön. Det hjalp, og nu kom han igjen til kjøren. SÖREN LAVRSEN, MØLTRUP.

1973. Min fader skulde en gang hen efter jordemoder. Han havde en kvistbagsmække i vognen, og den var der jo to huller i, sådan at en kunde binde den fast til havefjælene med en strikke. Selv sad han på et sædeknippe. Da han havde kjørt lidt, stod bæsterne stille, og de stod og sprut og harkede og vilde ikke af stedet. Han stod så af og gik runden om vognen. Da han kom bag til, stod strikken der lige så stiv ret bag ud. Han tog da en vognkjæp af og slog til strikken, og så faldt den ned. Dernæst gik han for ved bæsterne og slog kors for ved dem. Derpå gik han hen og satte sig op, og så kunde han kjøre. Han var også fra *Als*.

MARIE ELISABETH OLESDATTER, ROSTRUP.

PEDER MIKKELSEN, GADBJÆRG.

1988. En mand ved navn Kristen Thøgersen af *Nibe* kjørte som frøgtmand fra Nibe til Ålborg et par gange om ugen, men en aften sildig, da han kom fra sidst nævnte by, havende en del folk på vognen, og var kommen i nærheden af Skindbjærg hule, en halv mil nordöst for Nibe, blev hestene bange, uden at kusken mærkede til nogen ting, og da han nu skulde til at kjøre ned ad hulen, som var temmelig stejl, vælter han pludselig således, at vognsættet løftes af undervognen, som bliver stående, mens dette bliver sat ved siden af, uden at folkene tog mindste skade. Kusken mente at være kjørt på en sten, men der var dog ingen.

LÆRER OLSEN.

1991. Min fader kjørte en aften fra Nibe og hjem til *Restrup*, det var en enspænder og hans egen befordring. Han sad og sang og var så godt tilpas. Da han så kommer forbi *Hvidehöje*, der ligger nör for vejen, bliver han vippet for ud af vognen. Det var, ligesom én tog ham med en arm foran på brystet og en anden bag på ryggen og satte ham lige ned på jorden. Hesten standsede, og han rejste sig så igjen og satte sig op på vognen og kjørte videre. LARS HANSEN DUN, SØNDERHOLM.

1997. Niels Bak havde som ungkarl været henne i *Drastrup* at besøge sin kjæreste, og da hun følger ham et lille stykke på vej tilbage, og de står og taler sammen på landevejen, hører de ligesom en hest galloppere så vælsk på landevejen i det fjerne, og den kom nærmere og nærmere i en rasende fart. De stod og talte om, hvad det kunde være, og tænkte, det var skytten på Restrup, der kom ridende, men i det samme mærkede og hørte de, det kom susende forbi dem uden at røre ved dem, men der var ikke spor af noget at se. Det strøg så tæt forbi dem, at det var næsten, som det skulde have redet over dem, og de ryggede dem uvilkårlig lidt til siden, og pigen rendte bus imod karlen, og havde han ikke taget fat på en sten, der stod ved stenkisten, havde hun skudt ham i grøften. På det samme sted kom to koner gående en morgen tidlig, og så sagde den på höjre side af vejen: »Kom her over!« — »Hvad skal a det for?« — »Kom her over!« siger hun igjen, og lige med det samme så vippede det hende i grøften. Den anden så det jo, men turde ikke sige, hvad det var. NIELS BAKS ENKE, VOGSLEV.
Pigen, der nævnes her, var netop selve fortællersken.

2013. En mand fra *Sovbak* havde også været i Sundby. Da han kjørte hjem og kom over Åby enge, kjørte han helt fast og kunde ikke komme videre. Nu havde han hørt, at det kunde hjælpe at slå ild foran hestene, og så prøvede han det, men det hjalp ikke. Så prøvede han at sætte en kniv i sædeknippet og satte sig på den, og nu kunde han kjøre. PEDER JENSEN, VEDSTED.

2024. Jeg og min stiffader Thomas Knudsen i *Svendstrup* var kjørende fra Sundby en aften. Nu har de alle sine dage sagt, at der går spøgeri i Meldporten, det er en höj vold, der gjör skjel mellem Birkelse og Åby ejendomme, og som landevejen skjærer igjennem, og da vi så kom der, gav hestene sådant et ryk, at to gode skagler sprang, endda vi havde tom vogn. Vi fik dem atter knyttede og skulde så til at kjøre videre, men så væltede vi. Da vi så fik vognen op igjen, kunde vi godt kjøre. PEDER JENSEN, VEDSTED.

2025. Thomas Knudsen var oppe ved en skrædder i *Aby* med et læs hø. Han hjalp dem høet ind, og det blev mørk aften, inden han kom af sted tilbage. Da gik bæsterne så dovent og vilde gå så til den ene side og så til den anden side af vejen; og han kunde ikke holde vognen på midten. Han måtte til at drive dem fremad med en pigkjæp, og af og til måtte han stå af for at kalde dem hen på midtvejen. Da de kom gjennem Meldporten, kom en sort skikkelse skridende af norden, så höj og så stor, og skred forbi, og så såre den var forbi, så kunde han kjøre, det var nu, ligesom der var ild i bæsterne på resten af vejen hjem. PEDER JENSEN, VEDSTED.

2034. De Mejlby mænd havde været i Ålborg, og der havde de kjöbt sild. Da de så kjører gjennem alleen fra *Årestrup* til *Torstedlund*, syntes en af mændene, der var noget, der glitrede på vejen. Han råber til hans formand: »Du taber dine sild.« Inden de vidste et ord af, kunde de ikke kjøre af stedet og troede, der var galskab på færde. Den ene mand går så hen foran vognen og kikker ind imellem hovedlaget på den frahånds hest, og da ser han en fremmed person sidde oppe på vognen ved den forreste mand. Da han så ser det, tager han hans fyrtöj op af lommen og går rundt om vognen og slår ild. Så var den fremmede væk, og de kunde kjøre. JENS RAVNKILDE, HAVERSLEV.

2052. En mand her fra byen, Peder Vejrhöj, skulde kjøre med nogle mænd fra *Brorstrup* til *Ålborg* og var tidlig oppe om morgenen. Så gik han jo ud og hørte efter, om de kom, for det var frostvejr. Endelig kom de, men han syntes, de kjørte fejl og blev ved at kjøre ned over Vesterby mark, og det var galt, for der var jo bækken, som løber her igjennem byen nord og vest på. Han var ved at ville have løbet efter dem for at kalde dem tilbage, men så kunde han ikke høre lyden længere. En halv times tid efter kom folkene, og de havde ikke kjørt fejl. Så troede han, det var noget spøgeri, han havde hørt, som gik over Vesterby mark.

JENS RAVNKILDE, HAVERSLEV.

JEPPE LAVRSEN, STABY HØJSKOLE.

2068. Kræn Doktor tjente i *Nibe* vejrmølle, og så vilde han en aften til Dalsgård og besøge hans søster, som tjente der. Han gik over ved Gjelstrup stampemølle, og den gang han gik op ad Svinedal, kom der en sort én og fulgtes pænt med ham. Han sagde god-aften, men den sagde ingen ting. Nu havde han hørt fortælle, at når man satte sig og lod, som man var i naturlig forretning, kunde man blive skilt ved sådant noget. Han gjorde det da, men den anden svat sig ned ved siden af ham. Da han atter rejste sig, gjorde skikkelsen det samme, og de gik videre; men da han kom til Dalsgård låge, blev den væk. Den gang han kom ind til lyset, blev han så syg og måtte i seng. Lidt efter skulde han jo af sted igjen hjem ad; men da han så kom til Binderup-stetten på Vogslev kirkegård, var den sorte der igjen. »Gudbevares, skal a have det følgeskab til Nibe!« De følges lår om lår, men så går han ind i et lille sted i byen til Kræn Bakkes, hvor der endnu var lys, og der sad han et par stunder og ventede. Så gik han igjen, men det var lige nær, og han fik atter følgeskab ned til lågen ved vejrmøllen, der skred skikkelsen videre. Det var så mørkt, at han ikke kunde se andet, end at det var en sort én, og aldrig hverken för eller siden havde han haft sådant et følgeskab.

JULIANE MARIE POVLSDATTER, VOGSLEV.

2077. Her nede i *Ulstrup hule* skal der gå en træskomand, og derfor tör folk ikke gå der om aftenen. Jakob Balles enke, der endnu er levende, var fra Ulstrup og gik så tit, mens hun var ung pige, fra Sønder-Onsild til sit hjem om aftenen. Hun var modig og turde nok færdes for spøgelset. Så gik hun med et par skraldere træsko på, og så skulde træskomanden blive bange, når hun kom løbende, og træskoene skralrede, for da hun kom foroven i hulen, løb hun ned der igjennem.

ANE KATRINE NIELSDATTER, S.-ONSILD.

2103. Nogle Læsøboere vilde til Hals, men vinden blev kontra, og så måtte de lægge ind til *Aså*. De vilde nu have kjøren til Hals, og a lod mig leje, for der var penge at tjene. Da a kom til Vodskov bro, sank den lige ned. »Hvordan kommer vi nu over?« sagde den ene. »Ja, nu kjører vi til,« sagde a, og hestene kom endda op på brinken. »Hvordan kommer du tilbage?« sagde den anden. »Ja, så bliver det dag, så går det vel.« Da a kom samme vej tilbage, var der ingen ting at se.

ANDERS JENSEN, SKOVLUND, HOV.

2137. Rebslåer Sörensen i Ålborg og så en værtshusmand var fællig om en dæksbåd, og så sejlede de ned til Rørdal og lå og fiskede. Det var da om natten naturligvis. Det var varmt i vejret, og de lå og blev søvnige, og så kastede de anker. Der var en seng i båden, og så lagde de dem til at sove, for de havde en dreng med på en 16 år, og han skulde våge imens. Hen på natten hørte drengen, der var nogen, der gik på dækket. Han kalder på folkene, men Sörensen sagde: »Der er ingen, der kan komme op på dækket. De går dog alligevel op, og da ser de, der kommer en galease for fulde sejl inde fra landsiden, og det var endda stille vejr. De bliver så forskrækkede, for de troede jo, de vilde være blevne sejlede ned. För de vidste af at sige, så var det, ligesom det sejlede over dem, og galeasen sejlede ad Ålborg til, te kjølvandet det spröjtede om dem. Anden dagen solgte Sörensen sin del af båden og vilde aldrig ud at sejle mere. Nogle år i forvejen var et skib strandet der ved Rørdal, og de fik det heller ikke ud mere. En kunde da håtte tykke, det var det skib, der kom den nat. Det er, hvad de kalder for Dødssejleren.

JENS MOSEN, Ö.-BRØNDERSLEV.

Bind 6

Om Fanden og forbund med ham

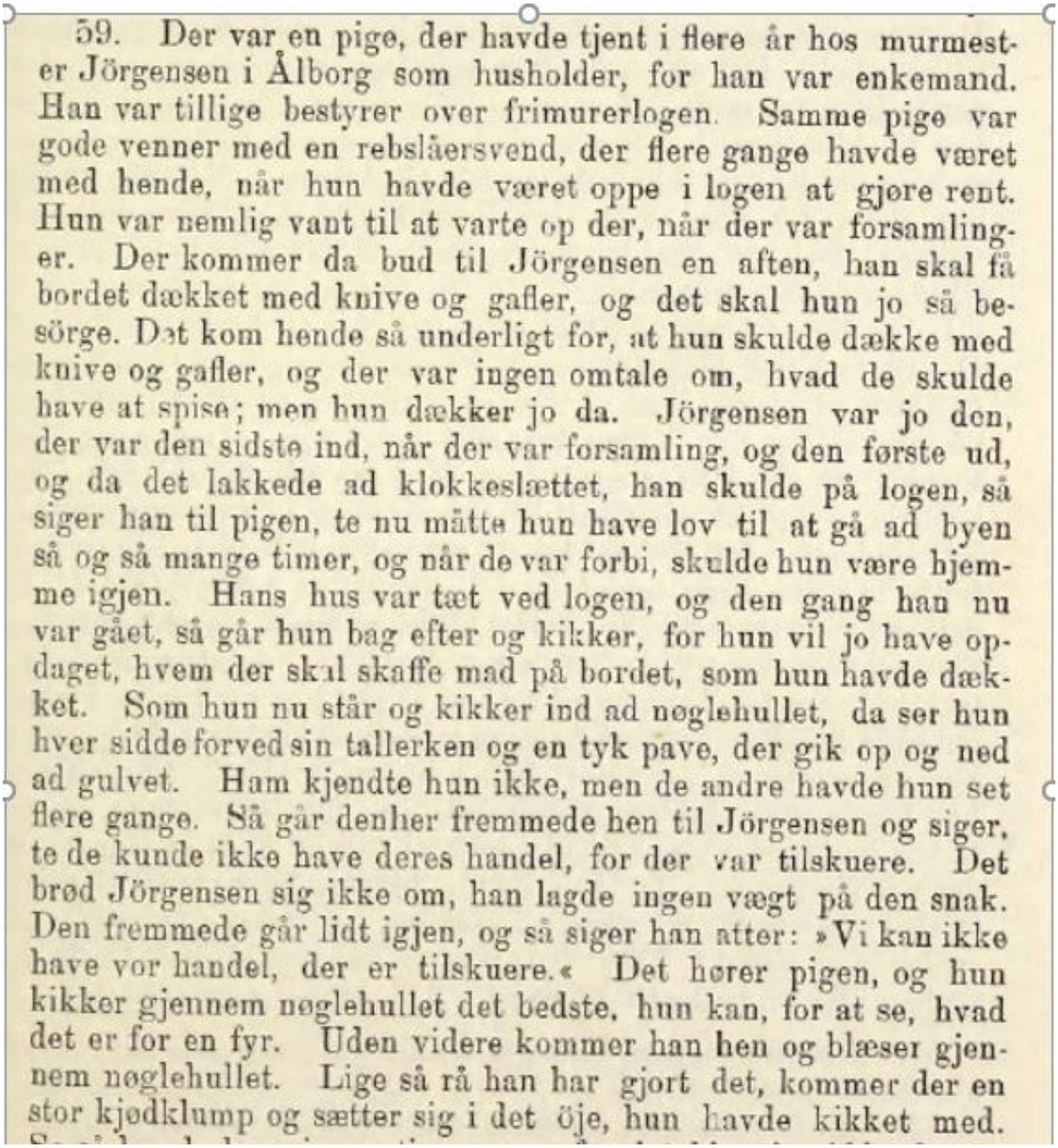

59. Der var en pige, der havde tjent i flere år hos murmester Jörgensen i Ålborg som husholder, for han var enkemand. Han var tillige bestyrer over frimurerlogen. Samme pige var gode venner med en rebslæersvend, der flere gange havde været med hende, når hun havde været oppe i logen at gjøre rent. Hun var nemlig vant til at varte op der, når der var forsamlinger. Der kommer da bud til Jörgensen en aften, han skal få bordet dækket med knive og gafler, og det skal hun jo så besörge. Det kom hende så underligt for, at hun skulde dække med knive og gafler, og der var ingen omtale om, hvad de skulde have at spise; men hun dækker jo da. Jörgensen var jo den, der var den sidste ind, når der var forsamling, og den første ud, og da det lakkede ad klokkeslættet, han skulde på logen, så siger han til pigen, te nu måtte hun have lov til at gå ad byen så og så mange timer, og når de var forbi, skulde hun være hjemme igjen. Hans hus var tæt ved logen, og den gang han nu var gået, så går hun bag efter og kikker, for hun vil jo have opdaget, hvem der skal skaffe mad på bordet, som hun havde dækket. Som hun nu står og kikker ind ad nøglehullet, da ser hun hver sidde forved sin tallerken og en tyk pave, der gik op og ned ad gulvet. Ham kjendte hun ikke, men de andre havde hun set flere gange. Så går denher fremmede hen til Jörgensen og siger, te de kunde ikke have deres handel, for der var tilskuere. Det brød Jörgensen sig ikke om, han lagde ingen vægt på den snak. Den fremmede går lidt igjen, og så siger han atter: »Vi kan ikke have vor handel, der er tilskuere.« Det hører pigen, og hun kikker gjennem nøglehullet det bedste, hun kan, for at se, hvad det er for en fyr. Uden videre kommer han hen og blæser gjennem nøglehullet. Lige så rå han har gjort det, kommer der en stor kjødklump og sætter sig i det öje, hun havde kikket med.

Se så kunde hun ingen ting mere, for det blev jo siddende, og nu kunde hun gå hjem. Om morgenen, Jörgensen kommer op og kålder på hende og ser, hvordan hun ser ud, så siger han: »Nå, du har nok været tilskuer i nat.« Det kunde hun jo ikke fragå. »Ja, nu er du uduelig her, nu kan jeg ikke have dig længere.« Men nu skulde hun da gå op og tage af bordet, knive, gafler og tallerkener, og hun så sig rundt omkring både på bordet og under bordet, men der var aldrig nogen ting at se af det, de havde spist, andt end tallerkenerne, de var overstænket med bløj. Pigen kom derfra, og rebslåersvenden gik hun glip af for det samme sin

E. T. Kristensen: Danske sagn VI. 2.

skyld, han vilde nu ikke have hende, sådan som hun nu så ud, og kunde ikke lide pigen siden. L. Hansen Dun, Sønderholm.

62. En forpagter på *Birkelse*, assessor *Niels Vrigsted Møller* var frimurer. Da han skulde til at dø, vilde han have koner til at skjære halsen over på sig selv, men det vilde hun ikke. Da han skulde begraves, blev der sat en kniv over dören, han skulde ud af. Niels Krist. Nielsen Tybo, Vedsted.

84. Der var tre slemme knægte i *Ålborg*, der lige var blevne konfirmerede, de skrev sedler med deres eget blod og lagde dem under alterklædet på alteret. Lige som præsten vil til at messe for alteret, da åbner alterklædet sig lidt, og den ene seddel flyver ud på gulvet. Han ser nærmere efter og finder så to til. Det var så meget en gyselig skrift (ɔ: indhold). Så blev de indkaldte igjen og måtte næste søndag gjentage deres dåbspagt.

Snedker Kørner, Nörbeg.

102. Der var en dreng i *Bælum*, der havde gjort akkord med den Slemme. Når drengen sad ved den ene ende af bordet, og de satte en kovse ved den anden, kunde kovsen blive ved at gå hen ad bordet, til den kom til drengen. Lagde han sig i sengen, kunde det vende ham helt omkring og vælte ham ned på gulvet og vælte både klæder og halm ned ovenpå ham. Når folkene kom ind om aftenen, kunde det se ud, som frøer og slanger og tusser krøb op ad væggene alle steder. Der kom folk både kjørende og ridende hen for at se dether, og det var somme tider som til et marked. Der var en gammel jærnkugle på kakkelovnen, de brugte til at male sennep med i et fad til höjtid. Så tager en mand den kugle og slår en baes på kakkelovnen, idet han siger: »Gjör du mig det efter, Fanden, så er du min mester.« Derefter gav det en 3, 4 baser, som kakkelovnen havde gået i hundrede stykker. Så tit lysene blev tændte, blev de slukkede igjen af usynlige hænder. Der var somme tider en 12, 14 præster forsamlede ved ham for at ville se, hvordan det gik til, og måske få ham fra det. De fik ham med ud at gå om aftenen, og han kunde da se, der stod et fruentimmer og trækkede i klokkestrængen for at ringe kirkeklokken; fremdeles så han, at der kom både ridende og gående, sorte og røde og alle slager fra kirken og rejste ud ad vejene. Så var der atter mange præster sankede, og det var i lövfaldstiden. Deriblandt var en præst fra *Hals*, og han fik det til at give lyd fra sig. Da sagde præsten, at nu skulde de lade det være i ro, for der blev nok stilstand noget. Drengen kunde se tre jomfruer, den ene vilde tage omkring ham, den anden vilde kysse ham, og den tredje vilde sidde på hans knæ. Én af præsterne tog ham så med til Randers, for de tænkte, at han dér kunde have ro. Men det var lige det samme. Endelig er der én af præsterne, der kommer efter at spörge ham, om han ikke havde taget noget på kirkegården. Jo, han havde taget ben, og de lå ude i laden. Disse ben blev så bårne op på kirkegården igjen, og nu blev han fri og fik ro. Men han blev til en tumling alle hans dage, for han var bleven formåslet. Han er vist levende endnu. Denne her mand havde en sön, som vilde have lært faderens kunster, men han vilde ikke lære ham dem, for det var en synd.

Jens Mosen, Ö.-Brøndersley.

120. Der var en forpagter på *Birkelse*, der ikke var rigtig god. Han forudsagde, når han skulde dø. Det var ved middagstid, han gik op i et kammer, og der døde han, han var lige falden bag over i sengen. Det så ud, som han havde skåret halsen over med en barberkniv, men det var ikke tilfældet alligevel, der var kun en stribe om hans hals. Der skulde være en pægl vand oppe ved hans grav hver aften, og hver morgen var den borte. Den skulde han have at drikke for hidsighed, graveren satte den derop.

Kristen Nielsen, Mosehuse.

136. Grev *Rosenkrants* her på *Restrup* vilde have forgivet kongen. Herremændene var nemlig forsamlede for at lægge råd op imod ham, og det blev da bestemt, at han skulde forgives. Så skulde de drage stak om, hvem der skulde gjøre det, og loddet faldt på greven. Giften blev blandet i en kop kaffe, og den satte han til kongen. Men så var tjeneren eller hofnarren bleven opmærksom på det, og han giver kongen et skub. Så skyder han koppen fra sig hen til Rosenkrants og tager hans kop i steden. Nu måtte greven selv drikke giften. Lige så såre han havde drukket, befalede han kusken at spænde for og kjøre alt hvad han kunde. Han nåede da at komme lige her til gården og ind i borggården, men døde i porten og var væk med det samme. Andre siger, at han kom ind og efterså alle sagerne og husene og stuerne først. Efter sagnet skal hans lig være kjørt ud af gården med fire sorte for, og da de kom her nede i det svak neden for *Vandtrang*, der standsede hestene, og så kom der tre ravne og flöj ned på kistelåget og tog det af og rev hjærtet ud af ham, og så kunde kusken kjøre igjen. Han ligger også i hans kiste uden hjærte.

Lars Hansen Dun, Sønderholm.

139. Der var en mand, der boede i *Teglgården*, en bitte herregård imellem *Buderup* og *Skjörping*, og han havde givet sig Fanden i vold. Men Fanden var gået ind på den akkord, at han nok skulde vise ham et tegn, för han kom og tog ham, sådan at han kunde være noget belavet på rejsen. Så var det en søndag morgen, hans pige skulde hen og hente hans søndagsklæder til ham, han vilde til kirke, og da hun nu først kommer med et par hvide hoser til ham, var de røde for hans öjne. Så siger han, at hun skulde hente ham et par andre, sådan nogle vilde han ikke have. Hun hentede et andet par, men de var også røde, og alle dem, hun kom med, de var røde. Så bliver han helt kjed af det og siger, dede han vilde ikke til kirke i dag, hun skulde lægge dem væk igjen. Dernæst gjente han alle folkene til kirken, de skulde af sted hver én så nær som den pige, der havde givet ham hoserne, hun skulde blive hjemme. Nu skulde hun hente ham et fadfulder sur mælk, sagde han til hende, og der kom han sådan en mængde sølvpenge i. »Nu skal du tage mig en ske,« sagde han, og så vilde han til at søbe pengene i sig, men han kunde ikke søkke dem. Så skød han fadet hen til pigen, nu kunde hun tage dem. Straks efter kom den stadseste befordring ind i gården og holdt uden for den store dör. Hun troede, det var store fremmede, de fik, og den mand, der sad i vognen, kom også ind til herren, men hvad han gjorde ved ham, det så hun ikke, hun hørte derimod nok, at han klagede sig, og han havde heller ikke stunder at gå ud af dören med ham, men ud af en karm vinduer, og så af sted med ham, og det gik i en fart, for da de kom til den bæk, der er mellem Skjörping og Teglgården, da kjørte de æpå en eg ved Hvældam, der stod jo sådan noget egepurkler og egeværkeri den gang ved den bæk, og grøttede den, så den kom halvt af og hængte sådan og groede i mange år, og for det Fanden havde kjørt på den, var der vel ingen, der turde tage den. Nu var der jo ingen, der så færd til *Per Yde* videre — ja for sådan hed herren på Teglgården — men de rejste jo nord på til Helvede med hverandre, og siden æbag efter spurgte folk, at den gang Fanden rejste over havet med ham, da kom der et skib sejlende lige forbi i det samme, og folkene der råbte ham an, hvem han var. Ja, det var

Djywlen. Hvad han havde til fragt? Ja, han havde Andreas bisp og Andreas Fal og Peder Yd'. Hvor de var fra? siger skibsfolkene. Å, den ene var bispen af Bremen, og den anden var en provst — a kan nu ikke huske, hvor han var fra, men det var da et sted langt sønder æpå, og den tredje det var manden fra Teglgården. Se, det var det sidste, folk hørte til Peder Yde, men den gang pigen kom ind i værelset, hvor Fanden havde taget ham ud fra, da så hun hjærnen sidde åpå væggene, så han må have taget noget hårdt ved ham. Der tjente en karl her i byen, som sagde, at der var sådant spektakel på loftet i Teglgården om natten.

Jens Kristensen, Ersted.

154. Fru *Anna Søe* på *Kokkedal* befalte sin kusk at spænde for en gylden karet og så kjøre med hende. De kjørte og kom til en stor bygning, som han syntes var et slot. Der stod hun af og gik ind. Så holdt han udenfor den store bygning i 4, 5 timer. Hun havde ingen ting sagt ham besked om, og så vilde han omsider ind i slottet og spörge efter fruen. Da ser han også, hun sidder i et værelse på en stol, og der gik to omkring hende og kæmmede hendes hår, så blodet løb ned ad hårenderne. Da han havde set det, så forsvandt det hele, og han holdt på en plads, hvor der ingen ting var, og hun kom aldrig for lyset mere. Hun kom hvert år i lange tider og kjørte sin karet op i Overgården, og dersom det tilfælde skulde indtræffe, at nogen kunde se, hun kjørte ned, skulde gården enten synke eller brænde. Ingen har endnu set hende kjøre ned, men mange mange har set hende kjøre op. Helene Jakobsen, Alsbjærg.

155. Der var en frue på *Kokkedal*, hun hed *Karen Galde*, og hendes navn står på alteret. Hun havde forskrevet sig til Fanden. En aften lod hun kusken spænde for, og da han spurgte hende, hvor han skulde kjøre hen, svarede hun: »Hvor hestene vil gå.« Så kom de omsider til et hus, der læssede han hende af. Siden kikkede han ind ad et nøglehul, og da stod de og kæmmede hende over et stort kar, så blodet randt af hende. Så gik han ud og kjørte hjem, og så blev hun væk. Niels Hansen Væver, Törslev.

156. Den Slemme skulde have fruen på *Kokkedal*. Kusken skulde kjøre hen med hende; men han måtte ikke se, hvor hun blev af. Da hun nu blev henne så længe, vilde han kikke ind ad et nøglehul til kammeret, og da så han én kæmme hende, te blodet dryppede ned af hende. Hun mærkede, at han så det, og sagde til ham, at han skulde kjøre hjem. De så hende aldrig mere.

Peder Brogård, Jetsmark.

165. Malene, en flittig gammel kone i *Åby*, fortalte, at hendes morfaders farbroder havde ejet *Baggesvogn*. Han havde giftet sig den til med enken efter den forrige ejer, som døde i Ålborg. Han havde en broder, der blev oplært af provst Skjerup i Ålborg, kom siden til Kjöbenhavn, hvor han opspurgte sit familienavn, og lod sig kalde Christian Fets. Han blev, efter konens udsigende, professor. Hans broders enke giftede sig tredje gang med en Glerup. Det var en slem, ond kone, og hun fik også et sörgeligt endeligt. Hun vilde endelig have fat i Cyprianus og sagde til en mand, der hed Niels Ingvar, at han skulde skaffe hende den. Han gjorde sig nu også megen umage, men det lykkedes ham ikke, og han måtte gå tilbage med tomme hænder. Fruen vedblev at sige, at hun vilde have den, og nævnede ham den og den, som havde den. N. J. måtte nu til rejsen igjen, men det gik ham heller ikke bedre den gang, ti de, der havde Cyprianus, vilde ikke være det bekjendt. Han kom da tilbage til fruen og sagde, at han kunde ikke få den; men hun talte ham til i den myndigste tone, og da var hun ikke at spøge med. Han gik da igjen og kom i sörgmodige tanker gjennem en skov, hvor han satte sig ved et træ og faldt i søvn. Da han vågnede, fandt han en bog under sit hoved, og da han bladede i den og så, at der var røde bogstaver, tænkte han nok, at det måtte være den rette. Derpå gik han til fruen med den, og hun sagde: »Så du det, du kunde godt finde den, når du vilde.« Hun læste nu meget i den hver dag tilligemed en kone, som var hendes fortrolige og hed Maren Slotved. Denne kone bragte fruen alt nyt, men især hvad ondt der var om fruens undergivne. Fruen kaldte dem da op på gården og tildelte dem i egen person deres straf. Hun skal have taget sit eget barn fra en amme og efter nogen tids forløb sendt det tilbage til ammen igjen. Det græd og skrålte, og ingen kunde komme efter årsagen. Da barnet snart efter døde, undersögte man det og fandt da, at der var stukket en stor nål ned i dets hoved. Man ymtede også om, at hun havde taget livet af sin første mand. Hun læste nu i Cyprianus, og da de en gang slagtede en stud, udtog hun hjærtet for at sluge det. Hun forsögte to gange derpå, men blev hver gang forstyrret. Endelig tredje gang lukkede hun sig inde i fadeburet med Maren Slotved, efter at hun havde taget hjærtet, nogle gløder og Cyprianus med sig. Fruen blev snart savnet, og man gav sig til at lede om hende. Alle steder blev gjennemsögte, og raden kom da også til fadeburet. Her var ingen nøgler at finde, og man

vilde da sprænge dören. Først forsögte Glerup det, men dören gav ikke efter for ham. Endelig måtte Malenes morbroder dertil, han var der i huset og havde forhen været konstabel på Fladstrands skanse. Han brød da dören op, og begge blev fundne døde med munden fuld af levret blod og hele legemet forkradset, så der var ingen, som kunde tvivle om, hvorledes de var komne af dage. Glerup lukkede sig inde i lang tid og vilde ikke tale med nogen. Malene sagde, at fruen ikke måtte begraves for det første, og at hun derfor i lang tid måtte stå i våbenhuset. En dag hendes søster betragtede hende, sagde hun: »Jeg vilde give meget til, søster, at jeg vidste, på hvad måde du er død.« Fruen gik nu igjen. En aften i mørkningen så en pige en hvid skikkelse i en krog af værelset. Hun troede, at det var Glerups datter, der vilde skrække hende, og sagde derfor: »Nej, bitte frøken! hun skal ikke narre mig.« Skikkelsen tog nu pigen under armene og stödte hende flere gange så hårdt mod loftet, at det var sært, hovedet holdt det ud. Fruen lå seks uger i våbenhuset.

En jomfru, som för havde boet på Baggesvogn, bad Vorherre om, at hun ikke måtte rådne, för gården gik til grunde. Da hun døde, skete det også, at hun blev ufortæret, medens ligkiste og ligklæder hensmulrede. Da Glerups kone endelig blev sat ind i begravelsen, fandt man hende således. Der blev da stadig hyllet et klæde over hende, efter hånden som hun rådnede.

Nik. Chr.

192. Der var én her, der fik Cyprianus i en sækfuld pjalter henne i *Åby*.

Kristen Nielsen, Mosehuse.

227. Der boede en mand her oppe på *Vandtrangs bakker*, der hed *Per Væver*, og han kom så uheldig afsted. Han kom på en auktion og kjöbte en hel del bøger, og der iblandt var Cepriånus. Den får han jo attrå til at læse i, og han læser jo den Slemme til sig, men han forstod ikke at læse ham fra sig igjen, og han kunde ikke blive skilt ved ham på nogen måde. Den Slemme mödte hver aften og lå under deres kakkelovn som en stor sort ringhalset hund. Så vilde han endda af med bogen, men kunde heller ikke blive skilt ved den. Han går ud norden for huset i skjellet mellem Restrup mark og Sønderholm mark og vil grave til vand for at kylle bogen deri. Da han var kommen så langt ned, te han havde gravet en 60 alen, og havde arbejdet både nætter og dage, men endnu uden at komme til vand, så går han ind og henter bogen og kyller den ned til bunden, og så arbejder han igjen både nætter og dage og fylder brønden helt og holden, for han tör ikke gå derfra, da det gjælder for ham at blive skilt ved den. Men da han så er færdig med at kaste kjelden til og kommer ind i hans hus, da ligger bogen på bordet. Så lader han hans kone ilde ovnen tre gange, og så kyller han bogen ind i den gloende ild og stopper munden for ovnen og kommer ind igjen. Da var det det samme. Bogen lå lige godt på bordet. Manden bliver da så rasendes, at han gik helt fra forstanden. Hunden den mödte hver aften, og så lå han og skreg og råbte på Fanden hele tiden. Kone og börn kunde ikke styre ham, og nogle folk gik da derop og holdt vagt ved ham om natten. Men så blev det jo såent stiltan,

te de skulde hen til Rold med ham til en klog kone, eller mand var det vel. De skulde kjøre med ham om natten, og manden i den norderste gård her han var stærk kjørende med to svære sorte heste, og han bliver så ordret til at kjøre med ham hen til Per Damborg. Min fader var höstmand i den gård om høslæt og kornbjærging, og så siger Kræn Rytter til ham, om han vil kjøre med denher gale mand. Jo, det kunde han godt. Om aftenen de har fået deres nætter, så spænder han hestene for, og der kommer to mænd til med ham derop. De tog så Per Væver og bandt både hænder og födder på ham og lagde ham bag i vognen ligesom en kalv. Se så kjører de. De to mænd fulgte ikke med, de var blot gået med til huset for at binde ham. Min fader var altså ene med ham. Den gang de kommer så i det svak öst for stedet, da står hestene stille, min fader kunde aldrig få dem af stedet. Han vidste nu aldrig, hvad han skulde gjøre. Så går han hen foran øgene, tager hovedlaget af det frahånds øg og ser ind igjennem det. Da ser han, der sidder en person bag på vognkurven, og den var ham for tung. Han lægger hovedlaget på øgene igjen og tager så hans kniv op af hans lomme, lukker den op og hugger den fast i stjærten. Derefter sætter han sig på vognen, og nu kunde han kjøre; så faldt herren af. Han kommer godt nok hen imellem Svendstrup og Ljerre (Lere), der er en dal, a kan ikke huske navn på. Det var jo bleven ud ad natten. Da kommer der tre uskår heste med en bjælde på hver, men han kunde ikke se, de havde noget hoved nogen af dem. Til vognen kunde de jo ikke komme for kniven, men så sprang de runden omkring den, og øgene blev jo forskrækkede, dem døvede han hårdhed med at styre. Den gang han mærkede nu, de kunde ingen bugt få med ham, kjørte han godt nok, til han kom til Rold. Men det gjaldt for ham om at komme dér, inden solen kom. Per Væver lå i vognen og hvælte og råbte på Fanden hele tiden, men da Per Damborg kom til ham, så læste han ham i ro, og så kjørte min fader hjem med ham igjen. Det gik godt nok med hjemrejsen. Han var nok fra forstanden, men hunden var nu borte og kom ikke mere. Men så kom der et gloende hjul og rendte runden omkring huset hver aften. Så levede Per Væver ikke så skrækkelig længe efter, og da han var død, så måtte kone og börn sælge huset og flytte af det. Det blev så brækket ned og flyttet, og det samme hus står for resten endnu nede i Restrup have, det er det, gartneren boer i.

Lars Hansen Dau, Sønderholm.

249. En møller gik en dag ude på mølledæmningen og fandt dér sådan en uhyrige smuk bog. Han tager den op og går ind i deres indrestue og vilde have den læst. Mens han sidder og læser, så kommer der en stor sort hund ind, og den sætter sig imeld hans ben på gulvet, og der sidder den og ser ham så vist op i ansigtet. De kunde nu ikke begribe, hvad møllerен blev til, og de skulde hen og lede om ham. Så finder de ham, han sidder der inde, men han så ud i ansigtet som en dødning. De fik da bud efter en heksemester, og han kom med Hendrik Smed. Så læste han den Slemme væk igjen og smed atter den pæne bog ud på mølledæmningen, som han havde fundet den. Men bogen den var ligevel inde. Så finder han på en dag, de var ved at bage, at da skulde bogen smides i ovnen og brændes op. Men den stod lige godt i permiet ved de andre bøger, for det den også var brændt. Så gik han hen til heksemesteren og klagede sig, te den grimme bog havde hau fået i huset, og han kunde ikke vorde af med den. Heksemesteren siger så til ham, han skulde forsegle den og så sætte den i permiet, som den stod för. Siden den tid blev den jo aldrig læst i.

Jensine Hansen, Madum sø.

295. Der var et sted, de havde Cepriånus, og manden var heksemester. En dag var han fra by, og så vilde konen til at læse om aftenen til tidsfordriv Hun får jo fat i Cyprianus, og på enden af hver side der stod: Kåst over! Hun bliver ved at læse. Så til sidst så kommer der en stor sort hund ind. Hun bliver forskrækket, og han siger til hende, hvad hun vil have. »Du skal skaffe mig min mand hjem«, siger hun. Hunden kom også med manden, men han var ikke uden i den ene støvle. Så siger manden til hunden, den skulde skaffe ham den anden støvle hjem. Da han så kom med den, så siger manden igjen: »Her har a et sold, nu skal du gå ud og øse Majum sø.« Men soldet det kunde han ikke tage, for der sad jo spånerne over kors, og hvad der er kors ved, det kan Fanden ikke tage. Siden den tid lod konen nok være med at læse i Cyprianus.

Jensine Hansen, Madum sø.

305. I *Hule mølle* boede en mand, som havde Cyprianus. Så var manden og konen til alters, og pigen var ene hjemme. Hun fik fat i bogen, og så kom den Slemme. Han vilde have arbejde, men hun havde ikke noget til ham at bestille. Endelig gav hun ham redskab og sagde, at han kunde kaste en vej op gjennem *Lund bakker*, at de kunde komme til Nibe ad, og folk kunde komme ad mølle. Så tænkte hun vel, der var arbejde nok, til manden kom hjem. Men det var der alligevel ikke. Så skulde han øse vandet af mølledammen og fik ikke andet at øse med end et sold. Det kunde han ikke fuldkomme, og han måtte tage afsted uden at få noget. På den måde er hulen bleven til.

Jens Mark, Vogslev.

306. Der fortælles, at en søndag alle folk var i kirke, og der ingen andre var hjemme i *Hule mølle* end en pige, stod hun og ragede op i nogle bøger, og da traf hun på Cyprianus og gav sig til at læse Fanden til sig. Nu vidste hun ikke, hvordan hun skulde blive skilt ved ham, og han gjorde fordring på hende, dersom hun ikke kunde sige ham en ting, han skulde udføre. Men hun kunde ingen ting hitte på. Så får hun fat i rögteren, han var også hjemme, og han ordrer ham til at kaste en vej op gjennem bakkerne. Det varede ikke svar længe, inden han havde den færdig. Så hitter rögteren på, at han skulde øse vandet ud af mølledammen med et temmelig vid kartoffelsold. Det kunde han ikke gjøre færdig, og så måtte han rejse af.

Juliane Marie Povlsdatter, Vogslev.

316. *Gjøl* præst kjørte på landevejen et stykke sønden for Åby og havde et par stærke bæster for. Han og kusken var ene i vognen. Lige med ét kunde bæsterne ikke rykke vognen af stedet. Præsten befalede ham da at tage det nærmer baghjul af og så kjøre til. Hestene løb nu villig ind i Gjøl præstegård. »Spring nu hurtig af og se at få hestene ind.« De kom også ind, men så fløj lænkehunden i luften med et stærkt hvin, og så var det spøgeri forbi.

Lærer A. Antonsen, Fristrup.

334. En mand fra *Jetsmark*, Per hed han nok egentlig, kom en aften sildig kjørende fra Åby og hjem efter, og havde ikke andet på vognen foruden sig selv end en gammel kone med hendes rok. Som han kjører forbi Mofledam, syntes han, som om han blev så forlæsset, det var lige nap nok, at bæsterne kunde drage vognen, og de begyndte at svede forfærdelig. Men Per var ikke tåbelig, han havde för været i en lignende klemhærke, og var straks klar over, hvad der var i vejen; det var ikke ringere end den Onde selv, han havde oppe at kjøre. Her var gode råd dyre, men dem manglede Per aldrig, han stod af, gik fortil hestene, lettede hovedstolet på den fjermere hest og kigede der under hen i vognen. Jo, ganske rigtig, der lå han bag i den, ti på den måde kunde Per se ham, men så snart han var set, dumpede han bag af, det var han nemlig nu nødt til, og manden kjørte uhindret hjem.

Anton Andreassen.

341. På *Øland* var der en mand, der var så grov liderlig til at bande, og derfor var det ikke så meget rele der. En aften blev manden klemt i laden, og der var en seng, som ingen kunde ligge i. En sön derfra, som foer til søs, var en lystig klør og bandte på, at han turde ligge og vilde ligge der. Det var en gang, han var kommen hjem. Så havde han en hund med der inde og hyttede en ting uden for sengen, den skulde have at ligge på. Hen på natten blev den urolig og peb og var ræd og sprang så i sengen til karlen. Til sidst måtte han op og ud. Anden dagen kom de hen til naboen og vilde låne en vogn at kjøre i, for de vilde hen om råd hos en klog én, de havde spurgt op. Han kjendte dem også råd til det.

Peder Brogård, Jetsmark.

431. I gamle dage var der én, der havde hængt sig i *Rold skov*. Knægtene de gik jo og var hjorder der omkring ligesom andre steder, og så skulde de til at at prøve på også at hænge dem. Den, der var oppe at hænge, den skulde de andre da hjælpe ned. Men de gjorde den aftale med ham, at han skulde ikke ned, inden han havde ladt sit vand. Så havde der været tre oppe at hænge, men da den fjerde kommer op, så kommer der en kok, der var spændt for et stort læs hø. Alle de andre de faldt i forundring over det syn, og de glemte at få ham ned, te han hængte og kvollest.

Jensine Hansen, Madum sø.

479. Der var legestue i *den røde smedje* i *Nibe*, som ligger på höjre hånd, når man går ud af byen efter *Vogslev*. Der var også stærkt kortspil, og da der i det samme kommer en fremmed person, spörger de ham, om han var ikke for at komme ind og tage et spil kort med. Dertil var han villig. Så bliver der spektakler i spillet, og de var store. Der bliver sögt om et kort, og de ser, at han har kløer ud af støvlerne. Så bliver de hede om ørerne og får bud efter provst *Alsing*, der boede her i *Dalsgård*. Men han var i Lundbæk i besøg; hans sön var hjemme, og så fulgte han med dem derop. »Du troede nok, du kunde gjenne mig ud«, sagde personen, »men det skal du blive for kort til, det skal jeg vise dig.« — »Ja, er jeg ikke mægtig at drive dig ud, så skal jeg lære dig at blive på den plads, du sidder, indtil min fader kommer hjem.« Den gamle provst fik nu forskrækkelig travlt for at komme hjem. De vilde have opholdt ham noget længere i Lundbæk, men han sagde nej, der var en sjæl i fare hjemme, han skulde af sted. Den gang han kom til den røde smedje, kom han til at tale med personen, der river ham i næsen, at han havde stjålet. Ja, det havde han gjort af hans nød og hans trang. Det smed han en skilling for, og så tog han forretningen for og prikkede et hul igjennem vinduesblyet. Det måtte den fremmede så igjennem.

Jens Mårk, Vogslev.

480. Elias, hvis moder var en kjæltringkvinde, der var født i *Povtrup*, kom til at sidde sammen med nogle andre i *den røde bod* i *Nibe*. En karl, der havde tabt nogle penge, sad og bandede

så stærkt over dether og var svirende. Da han kommer udenfor, ser han en pæn og svært stads karl. »Gå ind og spil mine kort,« siger han. Ja, han går ind. Kan ikke holde klør knægt, den falder ned .... Straks blev kortene pakket sammen, og ingen sagde et ord. Nu vilde han have karlen med, men denne græd så modig. Manden vilde have ham ud. Præsten ikke hjemme, hans sön hentet. Kommer med en bog. »Den ting er du ikke værdig til.« Slår bogen fra ham. Faderen ude på Lundbæk, kan mærke noget, kommer derhen, stikker hul i spröjsen. Han skulde have én ting levende med sig, bindehunden piber i lang tid i luften. Han ud og der blev sådan stank, te det svandt ikke i lang tid. Elias og Povl Jensen fra Tostrup har fortalt det og bandte på, at de var med til det. Chr. Sloth, Havbro.

481. Nu skal a fortælle en sandfærdig historie, for ham, a er opkaldt efter, han var med i spillet. I *den røde smedje,* der ligger lige uden for *Uslev* (Vogslev) bom, der samledes alle svendene fra Nibe hver Løverdag aften, og så sad de der til Mandag morgen. Så var det også en aften, da var der en del forsamlede og spillede kort og nogle tilskuere. Én af dem var så ude at pisse, og da står der en fremmed person uden for dören. Så siger svenden til ham, om han havde ikke lyst til at ville ind og have et spil kort med dem. Jo, det var han villig til. Straks han kommer ind, er han i kortspillet. Penge restede han ikke, og han vandt bestandig. Den gang de havde spillet en tid, så bliver kortene gale, de kom til at reste for mange klører. Klørerne faldt nemlig fra ham, efter som han fik dem i hånden; han kunde ikke holde ved dem. Så var der en provst i Nibe, han havde en sön, der var med i kortspillet også, og så en gang, han ser, der ligger så mange klører ved den fremmedes födder, bukker han sig ned for at samle dem op, og da ser han, te kløerne de gik ud igjennem støvlerne på ham. Han bliver da forskrækket og beder så én at tage hans kort, han skulde ud at pisse. Imidlertid går

han hjem til faderen og fortæller ham det. Så siger faderen, han vidste nok, hvordan det hang sammen der, og nu skulde han nok komme derhen. Sönnen vilde nu have blevet hjemme, men det vilde faderen ikke, han skulde med, »for det er en böjen gjæst, og han vil have én med sig, lige så rå kan det træffe dig som en anden.« Så laver faderen sig til og følger med ham derhen. Den gang han kommer så ind, så siger han, det gjör præsten: »Sidder du her, dit skarn?« Ja, han var en böjen gjæst. »Ja, du skal ud«, siger provsten. Så vilde han ud, som han var kommen ind. »Ja, jeg skal nok sige dig, hvor du skal ud.« Så siger Fanden igjen, at han var ikke ræd. »Det véd jeg nok, dit skarn.« Ja, han havde stjålet et brød fra en kurvekone på Randers gade, da han var i lære. »Det var af min store nød og trang«, sagde provsten, »for jeg var sulten.« Så tog han i hans frakkeærme — det var den gang de havde opslager på frakkerne — der tog han en sølvenligskilling og smed i flabet af ham. »Der har du betaling, dit skarn.« Så går han hen, det gjör præsten, og tager en nål og prikker hul i vinduesblyet i et kors, for det var jo i den tid, vinduerne var indlagt i bly. Det var et lille hul, han måtte ud ad, og der blev sådan en dunst derinde og sådan en tåge, te de kunde ikke se hinanden, og lyset blev slukt. Den gang han var så kommen ud, så råbte han, te skyerne svarte ham, te han vilde have noget med sig, han var en böjen gjæst. Da tager præsten igjen ordet og siger: »Vil du have nogen ting, dit skarn, så kan du tage bindehunden i lænken.« Han tog så også både hund og lænke og samt og fløj i luften med. Den gang det var nu forbi, og lyset var tændt igjen, så siger provsten, te nu skulde de én for én, alle dem, der havde været med i kortspillet, følge med ham ind i et kammer, og dér læste han således for dem, te de græd alle sammen, te de var pisket. Se så kunde de tage hjem enhver til sit, og siden kom de aldrig i den røde smedje at spille kort mere.

Lars Hansen Dun, Sønderholm.

486. I *Biersted* sad de og spillede kort allesteen og bandte og holdt styr. Så kommer der én og pikker på dören. Manden går hen og vil se efter, hvad det er. Det var en fin herre, der stod ved dön, og han bad ham komme ind. Så skulde han jo til at spille kort med de andre, og de tabte allesteen. Så faldt der et kortbrev fra én af dem, og pigen tændte et lys og vilde bukke sig og tage det op, men da blev hun vaer, at der sad nogle kløer ud af hans støvler. Hun sagde det til manden, og de bliver forskrækkede, for de tror jo, at det er Fanden selv, der er der. De kjører efter præsten og vil have ham til at vise ham ud, for han vilde jo ikke gå igjen. Men præsten vilde ikke og kunde ikke. Så tager de til en anden, og ham fik de med. Siden han kom ind, så blev Fanden så stor, at han klemte dem alle sammen der inde. Så siger præsten: »Sagte, sagte!« og så blev han bitte. Hons han så gjorde ved ham, véd a ikke, men han lod præsten høre, at han havde stjålet et hvedebrød på Kjöbenhavns gade. Ja, det var af hans store nød og trang, han var så sulten, og så drev han to skilling til ham. Nu kunde han nok vise ham ud, men han skulde love ham, at han skulde have det første mod, han mödte, når han kom ud. Så pikkede præsten et hul på blyet af vinduet og viste ham der ud ad, så bitte blev han nu. Manden gik så hen og lod en so ud. Den tog han og flöj med, og de sagde, de kunde høre, soen han skreg oppe i luften. Men så blev de ham kvit.

Johanne Marie Kristensdatter, Ugilt.

487. På en herregård i *Biersted* ved *Åbybro* var en aften gilde, og folkene sad ude i borgestuen og spilte og drak. Ligesom de sad allerbedst og spilte, kom der en stor mand ind ad dören og beder god- aften. De beder velkommen og siger, han skal sidde hen ved bordet. Så kommer avlskarlen i tanker om, at det var ikke den rigtige mand, og han lader et kort falde ned. Da sidder neglene ud af støvlerne på manden. Avlskarlen han ud og lader, som han vil give hestene, men kommer på nakken af en af dem, og han hen til Åby. Så kommer præsten, og han begynder at læse . . . . . Han havde syndet af nød og trange . . . 4 skillings franskbrød. Så piner han ham ud af en sprække i vinduet. Men han vilde have noget med sig. Præsten vilde have givet

ham en kat, men så blev han dog bange for, at den skulde løbe fra ham, og at han skulde ville have det første menneske, han kom til. Derfor gav han ham så en gammel so, som de lukkede ud i gården. Han løftede den höjt i vejret, og de hørte, den peb oppe i luften. Öster-Hornum.

507. En mand, der hed *Blære-Bonde*, boede i nogle gårde, der hed *Aldstrup*. Jeg véd ikke, hvor mange gårde der var, for byen er ikke mere til, den er vel gået væk ved den sorte pest. Man ser dog endnu ruinerne af den, og der var en forfærdelig stor hede, da jeg kom her til egnen, som de kaldte Aldstrup hede. Denne Blære-Bonde havde ikke andre kreaturer end svin, og dem plöjede han med, og dem kjørte han med. Herremanden på *Nöragergård* vilde ikke tro, at han kunde plöje med sine svin, og så siger han til ham, om han måtte få al den jord, han kunde indplöje med dem, mens præsten prækede i *Durup* kirke, og det gik herremanden ind på. Så spændte Blære-Bonde otte store galte for sin plov og plöjede al den mark ind, som nu hører til Tisted. Så vilde herremanden ikke lade ham få det, det tog for meget skår ind i hans gods. Det kom til proces og endelig til höjesteret. Dommen fik det udfald, at da de havde plöjet om søndagen, mens Guds hellige ord lød i kirken, så havde både herremanden og Blære-Bonde forbrudt deres ret til jorden, og derpå tog kongen det. Siden er det blevet kaldt *Kongens Tisted*.

De påviser endnu stedet ude i Aldstrup hede, hvor Blære-Bondes gård har ligget, og han blev skudt af en mand fra Tisted, for det han lod sine svin gå over hans mark, hvor de gjorde hans korn skade. C. Brøgger, Ravnkilde.

513. *Gabriel* på *Restrup* forlangte først af kongen at få alt det, han kunde overse fra et höjt punkt her i egnen, det vilde han have til ejendom. Han svarte: »Gabriel, Gabriel, du gaber for vidt.« Da nu kongen ikke vil tilstede det, så forlanger han at få det, han kan ride ind på tre timer. Det bliver så bevilget. Han red på noget, der skulde forestille en hest, men det var det jo ikke. Så fik han det, han indred. Lars Povlsen, Sønderholm.

514. *Gabriel Gyldenstjerne* måtte have lov til at få det ejendom, han kunde ride ind på tre timer, og så red han på en 3-års plag både over marker og diger, kort sagt det hele. Kjæret var ikke en gang til at gå igjennem, men han red lige godt, og alt det, der er til gården, har han indredet. Den gang han kom tilbage igjen, kom han et kvarters tid for tidlig, og så vilde han have været af sted igjen. Men da sagde de til ham: »Gabriel, Gabriel, du gaber for vidt«, og så kom han ikke af sted anden gang. Han lå begravet under altergulvet i Sønderholm kirke, men hans begravelse blev opkast for nogle år siden.

Lars Hansen Dun, Sønderholm.

557. I en smutkro i *Barmer* sad en del folk og drak Polakk
(mjöd og brændevin sammenblandet) og sad og bandede og sak-
kenterede. För de tænkte på det, kom en stor sort hund med
store öjne ind og lagde sig under bordet ved dem, og jo længere
de så på den, jo större den blev. De blev angst og gav sig til at
bede, og endelig hjalp det så meget, at hunden forlod stuen igjen.

Jacob Nøhr, Skrolde.

563. Der tjente en dreng her i byen hos *Jens Vernersen*, og ham kom der en sort hund til hver aften. Så tog drengen til at skrige, og da de vilde have at vide, hvad han skreg for, så sagde han: »Kan I ikke se den hund, der søger mig?« Men de kunde intet se. Så sögte de råd for ham, og han kom sig. Da han blev voksen og kunde forstå, sagde han tit, at det havde skikkelse af en sort lådden hund. Faderen havde så mange slemme bøger, og de mente, at han havde lovet drengen hen til den Slemme for at fri sig selv. To af hans grimme bøger blev af noget af familien begravet i et treskjel på *Åstrup* mark. Jens Gudesen, Siem.

568. En sölle fattig kone i *Vester-Tisted* (ɔ: Kongens Tisted) kom op til præsten og sagde, om han vilde ikke komme til hendes hjem, for hun kunde ikke være der på nogen optænkelig måde, der kom en sort hund og lå der. Min mands søster boede netop i huset og hørte godt nok, hvordan det var. Denher kone var bleven gift med en enkemand, og snakken gik, at han var ikke kommen ret godt over det med hans første kone. Manden gik på hans arbejde om dagen, og så såre det blev aften. kom denher hundels og sögte hende; hun vilde sparke den fra sig, men kunde ikke. Så kom præsten også en aften og bad konen om at holde hendes mund, for han vilde være ene med det. Hvordan det gik med hunden, véd a ikke, men der var da sådan domineren, det var forskrækkeligt, og nok er det, dagen efter skar præsten sig ihjel i hans hakkelselo med en kniv, og det er nu virkelig tilfældet, at præsten fra Tisted skar halsen over på sig. Siden den tid blev hunden væk.

Karen Jeppesdatter, Brøndbjærg.

579. En gårdmand, lad os kalde ham Per, kom en morgen kjørende og vilde til *Ålborg*. Da han kom til en korsvej, viste der sig en hovedløs gris for ham, og den fulgte vognen hen til en gård, han skulde forbi, der løb den hen til porten og forsvandt. Meningen var naturligvis, at den mands kone stod i forbund med Djævelen, og at det var ham, der vilde hen at besøge hende.

N. Pedersen, Bolle.

590. En mand i en gård öst for *Astrup* havde Cyprianus, og da han lå på sygesengen, sad der en sort hund ved siden af den; det kunde hans lille sön se, for han var født en nytårsaften. Konen spurgte ham, hvad hun skulde gjøre ved den bog, for den vilde hun ikke have. »Du kan jo lægge den i min kiste.« Det skete også, og den blev begravet med ham. En anden mand så efter hans død en sort hund i gårdsleddet. Drengen kunde tage til at skrige: »Kan du se hunden, moder?» Hun svarede: »Å, ti stille, dreng.«

Niels Johannes Lund, Astrup.

593. En gammel mand, Jens Ywsten (Justesen), der var noget forfalden, boede i *Skjelhusene*, hvor nu Mylenbjærg er. Når

han var vred på konen, sagde han, at hun skulde nok blive fri for ham, for ved det og det klokkeslæt skulde Fanden komme og hente ham. Han gik altid og galte og bandte på, at Fanden skulde tage ham. Så var det en aften, konen hun sad og malkede, da kom der en lådden hund og gik op ad en stjært, og så gik den op til sidst og satte sig uden på taget ved deres skorsten. Da konen kom ind, lå manden i sengen, og sjavet stod ud af næse og mund på ham. De troede jo så, det var Fanden, der var kommen og vilde have ham, og hun blev så forskrækket, den arme kone, at hun sprang hen og hentede deres nabo, de kaldte ham Sören Krog. Det første han tog efter, det var at bride klokken, Fanden skulde jo hente ham et vist klokkeslæt, og så læste de, og så bad de, og endelig forsvandt hunden igjen. Manden kom sig og blev så skikkelig af det, at han bandede aldrig siden, han sagde blot: Få di for skam. Jens Kristensen, Ersted.

629. Oppe i den nörre side af *Budolfi* kirke i *Ålborg* hænger stormklokken, og tæt bag ved den i et hjörne var en rede, der kaldtes *Fandens rede*, og den var så stor, at der kunde lige ligge et menneske sammenkrøben i den. Der måtte ingen komme, for så blev de smidt ud af det nordre glamhul. Når der var ildebrand, skulde tårnvægteren hænge en lygte ud af det hul, der viste efter den kant, som ildebranden var, men når det var i det nordre hul, havde han en stang at hænge den ud med. Mutter Ellermann tilligemed en anden kone byttedes til at ringe i to timer i træk over kongen, og så var hun bleven fortumlet, da hun vilde gå ned, og gik fejl af hullet og kom for nær til reden. Men da fik hun begge sine arme slået i stykker og kunde endda ingen ting se, der gjorde det. Peder Bærtelsen, Sørup.

632. Der fortælles om *Jakob Seefeld* til *Visborggård* (rigsråd under Kristian den Fjerde), at han gjorde en kontrakt med Fanden om at han skulde have gården opbygget til en bestemt tid, og hvis ikke, skulde han tilhøre ham. Han byggede den færdig på en port nær, hvorfor så Fanden i følge kontrakten hentede ham. Han har i en sort hunds skikkelse ligget på en visk halm over porten i det rum, hvor uret har sin plads.
Musiker A. Chr. Sörensen, Hadsund.

695. De skal gå til kirken og tage et stykke bly af kirkevinduerne og have ved dem. Det skal der så læses noget over, og så lægger de det i deres pengepung. Så kan de give en daler ud hundrede gange om dagen, den kommer dog igjen. Den kaldes en vekseldaler, og Jens Smed i *Hasseris* havde sådan én. A så, han gav den ud tre gange i et værtshus, og han stod og ryst med pungen og havde ikke andre penge i den. Peder Bærtelsen, Sørup.

697. Der var en skolemester i *Sønder-Saltum,* som hed Lyngberg, han havde Ceperånus. Den gik i arv til hans eneste datter, som var gift med Lede-Simon. Da hele formuen var gået over styr så nær som den bog, så læste han i den, at når de tog en sort höne og stegte så godt med hud og hår i fedt, te Fanden vilde spise den, og så grov den ned på en korsvej imellem to tinfade, så vilde Fanden komme og tage den og lagde som betaling i fadene en vekseldaler. Lede-Simon turde ikke ene grave hönen ned, og så tog han en kammerat med sig, og de gik ud på en korsvej, der er på Sønder-Saltum mark. Men det var uheldigt, for kammeraten røbede hele historien til en tredjemand, og de to gik hen og grov det hele op igjen og tog fade og det hele. Da Lede-Simon kom og intet fandt, troede han, at Fanden havde taget stegen uden at give nogen erstatning.

Erik Sörensen, S.-Saltum.

713. Der var en skytte på *Restrup*, der hed *Mørch*, og han var friskytte. Samme tid tjente min fader der for kusk. En aften havde de siddet og sviret i Restrup kro, og det var bælgmørkt, da de skulde hjem. Så siger min fader sådan i overmod: »Hvis du kan skyde strikken af bommen« — der var bom den gang ved kroeret — »eller skyde en hare ude i Ryddet, så kalder a dig en skytte, der duer noget.« Han gav så et knips med to fingre og sagde: »Nu er den skudt.« De gik så ind på gården, og han gik ind efter bøssen — for bøssen skulde han lige godt have skudt af til det — og skød den af, og så fulgtes de ad ud efter haren. De var jo meget svirende, og folk kunde se dagen efter på deres tråd, hvordan de havde gået omkring i slangegange der ude. Endelig kommer de ud på en åben plads, og så siger Mørch til min fader: »Nu kan du lægge dig her, der skal ingen ting komme og gjøre dig fortræd.« Han gik så lidt hen, og nu blev der en tummel og et spektakel, så det var farligt, og min fader hørte, hvordan han havde samtale med den Slemme. Han var så hæs og skræb i stemmen, og Mørch havde ondt ved at stå sig for ham og sagde flere gange til ham: »Vig bort, Satan!« Endelig fik han ham da fra sig og kom tilbage til min fader og haren med, den var varm endnu. Havde han endnu ikke fået magten, havde den Slemme jo taget ham. Min fader sagde: »Den hare skal de ikke have på Restrup«, men Mørch svarte: »Den er lige god for det.« Men min fader vilde nu ikke have den og tråd den ned i et fætråd der ude. Min fader blev siden skovfoged der.

Marie Nielsdatter, Sønderholm.

740. Da min fader skulde være soldat, prøvede han det med at gjøre sig fri for tjenesten ved at trække et frilod. Han skulde have muld fra de nærmeste tre kirkegårde aftenen för sessionen, og da den skulde tages imellem kl. 10 og 12, måtte han ride alt det, hesten kunde løbe, for han måtte desuden tage i agt at være hjemme igjen og i hans seng, inden klokken slog 12. Han red efter bestemmelsen først til *Åby*, så til *Biersted* og endelig til *Jetsmark*, og tog hvert sted tre nap muld fra det nordvestre hjörne af alle kirkerne lige ved hjörnestenene og puttede det i hans höjre bukselomme. Han kom hjem til tiden, jog sig i sengen med klæderne på og rejste til sessionen i de samme klæder. Altså holdt han sig alle forskrifterne efterrettelig, så vidt han end var kommen. Men da han var ved at klæde sig af, gav han en bekjendt hans klokke i forvaring, mens han var inde i sessionsstuen, og det måtte han jo ikke have gjort, for man må ikke fly noget fra sig. Min farbroder Kristen, der prøvede det samme, og ingenting forsömte, blev også fri. Han fortalte, at da han havde jaget hånden ned for at trække, stak der en seddel op imellem fingrene på ham, den tog han. Men min fader blev ikke fri, og han var sikker på, det var, for det han havde flyet den klokke fra sig. Den gang han trak sin seddel, vilde han ikke tage den, der sådan først kom ham imellem fingrene, men greb længere ned.

Jens Pedersen Momgård, Vedsted.

741. - *Sorte-Severin* på *Rosenlund* i *Åby* kunde fri karlene fra at komme i tjenesten, når de gav ham en ti daler for det. Ja, han kunde også lade sig nöje med tre mark, når han kunde ikke få mere. Han gik med dem om natten kl. 12 för sessionsdagen op på kirkegården, og der skulde de tiende tage tre nap jord af de tre hjörner af den sidst kastede grav, men den fjerde måtte de ikke komme til. Det jord skulde de lægge i kronen af deres hoved og have det på i den tid, de var på sessionen, så skulde de trække et frilod. Men de skulde, når de kom hjem fra kirkegården, sove i de samme klæder, de var i, og de måtte ikke fly en eneste del fra dem til andre hverken klokke eller penge, inden efter at sessionen var endt.

Han vilde også lære *Hvæt-Andreas* at vågne til hver tid om morgenen, han vilde. Når han om aftenen var kommen i seng, skulde han med hans pegefinger skrive lige så mange streger avet om uden på sengestolpen, som klokken skulde være, og så skulde han lægge et vejblad under hans hoved. Men Andreas kunde nok vågne alligevel, og når Severin så kom for at se, om hans råd havde hjulpet, og Andreas var i klæderne, var han jo stolt af det, og Andreas morede sig rigtig over ham bagefter.

Niels Mortensen, Åby.

Kloge mænd og koner og deres bedrifter

839. Der var én, de kaldte *Per Fløderöv*, han gik her omkring og spandt for folk, det havde han lært i tugthuset. Hans søster hed *Buk-Marie* og var fra *Biersted*. Denne her Per var et bitte korn klog. En gang kom han ned på Blokhus strand, og der havde Klitgård et fartöj, der hed *Jagten*, liggende i et hul i stranden, det havde ædt sig ned i sandet og skulde nu sættes op igjen. Der var fiskere og folk af byen, som skulde løfte det op på bjælker. Siden de nu havde fået det op, og det stod ret godt på bjælkerne, gik denne her Per Fløderöv ved dem og gik og smilte og skultrede sig og lo. Så gjorde folkene sig til ad ham, mens de sad og fik en bid brød. Da sagde han, at de skulde nok få andet at bestille end at le ad ham. Så rejste han fra dem, men han var ikke kommen så grumme langt hen, för jagten skred lige ned af bjælkerne og i hullet igjen. Så sagde de til hverandre: »Nu har vi noget, for det vi lo ad Per Fløderöv, den stod så godt, som den kunde stå, og nu kan vi begynde forfra igjen.« En mand, der boer her tæt ved, var med til det og har fortalt det.

Lars Kristian Madsen, Rönneliden.

842. *Kristen Knudsen*, der boede i *Hune Torp*, var den störste heksemester her omkring. Der var ingen, der kunde komme nemmere over kirkegårdsdiget end han. Rasmus, der boede her tæt norden for kirken, skulde ud til *det røde hus*, og så siger a til ham: »Er du ikke ræd for at komme forbi Kristen Knudsens, for det er ingen rar mand?« — »Nej, ham er a så gode venner med«, svarte han. Da han skulde tilbage igjen og kom der forbi, kom en lille kalv og fulgte efter ham. Han gik nok så rask, men den fulgte snært efter. Endelig tog han hans fyrtöj op og slog ild, og så forsvandt kalven. Han var så forpust og forgået, da han kom hjem, at han ikke forvandt det længe. Niels N. Kjær, Hune.

843. *Jens Aggersen*, der boede i den sønderste gård her ad stranden, var noget klog og kunde gjøre alt skidt i stand. Han var jo som heksemester, og det, der var forhekset, kunde han også rette. Han gik med en kroget fod og var sådan en forbrödden (ɔ: gal) stodder, ja, det var en grumme én.

Lars Spillemand, Gjøtrup.

846. Når der var noget, som skadede noget, så skulde *Pevver-Sören* altid hentes til hjælp. Han boede her i *Ulsted*. Han blev hentet ned til *Gåser* for at hjælpe dem at kjærne smör, og de hentede ham tit i *Aslund*, hvor det jævnlig var galt, og så fik han et par læs hø om året for hans ulejlighed. Han kom også til et hus her ude på kjæret, hvor *Lars Ild* boede. Der var börnene forheksede, og han skulde have den Slemme jaget væk. Börnene skreg og var urolige og kravlede ned i födderne af sengen, imens de pegte og sagde, at der sad en led djævel der i hjörnet af den. Han slæbte den Slemme med sig ud til en mergelgrav, og så blev de fri for ham, men Sören havde ondt ved det. Da de senere skulde til at se efter, var det en stor splittörv, der lå og svömmede ude i graven.

Sören Krist. Jensen, Ulstedlund.

848. Om et ældre menneske, der tjente som hyrde på en större gård i *Nibe-egnen*, fortaltes der, medens jeg var barn, at han ofte morede sig med at lade køerne bisse. En gang de således ordentlig foer omkring, så vel naboernes som gårdens egne, nogle i kornet andre i mølledammen bag ved gården så langt ude, at de var nær ved at svömme, kom manden ud og skjældte på hyrden, fordi han ikke bedre passede på. Som han nu aller bedst står og bruger munden, medens hyrden meget skalkagtig ler ham ud, går det med ham som med køerne, han begynder at fare omkring, standser og lytter en gang imellem i begyndelsen for bag efter så meget vildere at kunne tumle om. Således blev han ved, indtil han havnede i mølledammen, hvor han vedblev at stampe i vandet, så det stod ham som skum om ørene. Hyrden gik hjem og tilkaldte gårdens øvrige folk. Da de havde set lidt på ham og gottet sig over hans sære fagter, blev han på én gang rolig og gik så meget slukøret hjem, hvorefter hyrden atter gik i marken, og der gik køerne nu ganske rolig og græssede.

Samme menneske tjente også på herregården *Pandum* i *Vokslev* sogn som hyrde. En gang tiltalte forvalteren ham hårdt, fordi han ikke kunde styre køerne i den stærke varme; men det gik forvalteren som den forrige husbond, han løb ud i en vandpyt til stor morskab for gårdens øvrige folk, der var blevne tilkaldte af hyrden.

På samme gård led en af pigerne meget af tandpine. Deres kloge hyrde gav sig til at kurere på hende; men de andre piger stod lidt fra og lod det ikke mangle på drillende bemærkninger. Hyrden vendte sig mod dem med anmodning om ikke at spotte, ti det kunde de gjærne komme til at fortryde. Da de alligevel blev ved, som de havde begyndt, blev enden den, at efterhånden som den syge pige fik ro i sine tænder, blev de andre pigers dårlige, og inden hyrden gik, skreg de voldsomt i munden på hverandre, så at der var en ynkelig jammer.

Den gamle hyrde, der til daglig brug gik under navnet *Glåmanden* (Glademanden), gik, da han blev ældre, omkring og tiggede, men ikke andre steder, end hvor han var vis på en god almisse. Det var især uld, han samlede; men havde han en gang

forgjæves henvendt sig til en husmoder, kom han aldrig mere igjen. Man mente, at han var i besiddelse af Cyprianus, samt at han havde fået sin første klogskab ved at læse i en gammel salmebog. Mange mennesker sögte hos ham gode råd, især mod værk i lemmerne, og han var mange steder en velkommen gjæst. Medens jeg var barn, så jeg ham flere gange og kan huske, at de fleste havde dyb respekt for ham; men jeg kan dog ikke huske, at nogen tiltroede ham egentlig slette streger. Jeg så ham en gang følge med en anden gammel mand, der var i færd med at vande en stud. Studen forså sig, og trækkeren havde allerede sin stok løftet, og der er ingen tvivl om, at studen skulde have været eftertrykkelig tugtet. »Det er synd«, sagde den kloge mand, og straks sank stokken; jeg er sikker på, at meget få vilde have haft en sådan indflydelse på ham.

N. K. Pedersen, Grynderup.

929. Der kom en Finlapper ind hos en svær gårdmand i *Sattum*, der hed Niels Jensen, han var fæster til Lundegård. I samme öjeblik stod han i hans pæne klæder og vilde hen og sige sig

gården fra. Finlappen vilde have lov at ligge der om natten. Så siger han: »Å, lille fatter, hvor skal I hen?« Ja, det var så galt, han var så fattig og vilde hen og sige sig gården fra, for han kunde ikke blive ved at hænge ved det. I førstningen vilde han jo ikke ret svare ham på det, men da Finlappen blev ved at spörge ud, så er det, han fortæller ham det. »Å, måske jeg kunde være en stötte«, siger Finlappen, »træk han af hans klæder igjen, vi skal nok gjøre det bedre.« Så fulgte han med ham ud, og så fandt de under dörtræet ind til hestestalden et hönseæg og menneskenegle og øghår, og der var også det samme under et spiltov. Da siger Finlappen igjen: »Følg nu med.« Så gik de hen til den næste nabo, han boede ikke langt der fra. Ægget skulde lægges i krybben for den bedste af hestene. Da det var nu gjort, fik de sådant et vanheld der både på det ene og det andet, og de kunde ikke få det kureret. Niels Jensen blev i hans gård, og han tog til i velstand. Siden flyttede han gården ud, og nu har hans sön gården, og de er så pølendes rige. Kristen Nielsen, Mosehuse.

G. F. Andersen.

947. Der kom også en Finlap til *Björnkjær* i *Biersted* og fik lov til at ligge om natten. Han havde tigget sig en stor posefuld brød, og der kommer mus til om natten og gnaver hul på posen. Anden dagen beder han kokkepigen om en nist ild og nogle törvebillinger, og så gjör han et bål ild midt på gulvet. Musen kom nu og løb rundt om ilden. Så siger han: »Ja, du krymper dig, du krymper dig, du krympede dig ikke, da du bed hul på min pose.« Så måtte den ind i ilden. Kristen Nielsen, Mosehuse.

955. I *Gudum* præstegård ved Ålborg havde de en uhyre glubsk bindehund, og ingen kunde komme forbi den. En stor tigger satte lige sin stok frem og satte et par store öjne op ad den, og så kunde han komme forbi. Jens Kr. Povlsen, Testrup höjskole.

983. En gammel mand i *Nörre-Onsild* havde lært at kaste bese og kunde gjøre det på hvad det skulde være. Så havde han en datter, der kom til at tjene en feldbereder i Hobro, men hun var kjed af at være der. Hun havde også lært af faderen at kaste bese, men havde ikke lært at stille dem igjen. Så en dag kastede hun bese på feldberederens skind, og de flöj alle sammen fra den ene side af Hobro til den anden. Men da hun ikke kunde stille dem igjen, måtte hun til Nörre-Onsild til hendes fader at få ham til det. Da han så kom til Hobro, var skindene snart slidt op.

Knud Jörgensen, Nörbeg.

998. En sommerdag stod jeg uden for min faders gård i *Rold*, og da kom *Per Damborg* just gående forbi. I det samme kom et par løbske heste farende hen ad landevejen. Så siger han, da han ser dem: »Mads Dos, de skal snart blive standsede!« og så mumlede han en formular (jeg kunde ikke rigtig høre den, men der var da tale om høg og hest og hane), og så stod de öjeblikkelig.

Lærer Sjælland, Dal.

1003. *Andreas Møller* i *Vesterby* på Øland kan stille løbske heste. Han stillede således Peder Underlidens heste. De løb løbske for et læs mog, og det væltede, og de kom i fuldt firspring løbende med den halve vogn på den jævne vej. Han stod norden og vesten for hans gård og så det, og med ét stod de helt stille. En gang var han kjørende med min fader, og hestene løb så med hammelen. Da stillede han dem også. Han kunde også andre småkunster. En kjöbmands hund var lukket inde på tømmerpladsen om natten, da den var så bidsk. Min fader og Andreas Møller var så i besøg hos den kjöbmand om aftenen. Da de skulde til at gå, sagde min fader: »Hunden er vel lukket inde?«—»Det betyder ikke noget«, sagde Andreas, »for a kan få den til at følge mig og ligge uden for min dör om natten.« Nej, det var ikke værd at have det følgeskab, sagde min fader, og så sagde han også til den, at den skulde gå tilbage, og det gjorde den straks.

Fjellerad.

1004. *Den sorte smed* i *Nörre-Tranders* kunde stille et par løbske heste. Han gjorde det en gang her oppe ved møllen. Et par mænd var agende med en mand fra Klarup, og så var de også inde i møllegården. Hestene stod imidlertid foran vognen, og

så blev de løbske. Manden, der ejede dem, sad jo inde og blev helt elendig, men så sagde smeden, som også sad der inde: »Det har ingen nød, lad mig komme ud.« Han kom ud i en fart, og så blev hestene stående ved den første gård østen for møllen. »Nu kan vi godt gå ind og tage os en dram til«, sagde smeden, og hestene blev også stående, til de kom ned til dem. En anden gang var det smedens kone, der gjorde det, for hun kunde det samme, han kunde. Det var et par bæster for et læs kjærve. Hun sagde: »Tëv lidt, det er ikke den vej, I skal«, og så stod de nede på Utrupvejen ved Jens Rytters. Den sorte smed var for resten også en dygtig dyrlæge.

Niels Jensen, Nörre-Tranders.

1041. Der var to fiskere i *Sebbersund*, som var brödre, den ene hed Niels, og den anden Peder. De kom nu meget godt ud af det, men konerne derimod kunde ikke så godt forliges. Så en gang de havde været i topperne på hinanden, var den ene kjælling blev så gal, at efter den tid fiskede Per ikke noget; om morgenen han kom ud og rögtede garnet, var der ingen sild, hvorimod Niels fik sild nok hver dag og havde kågen fuld. Der spurgtes jo altid til fiskeriet, når de kom i land, og Nielses kone spurgte da også til det. »Jo, vi har nok, men Per har ingen.« — »Å gudskelov, Vorherre han deler hans gaver viselig.« Det gik sådan en tid, og det blev det samme. Så skulde de af med deres landgilde, og det bestod af sild. Da siger Niels til Peder: »Rögt du nu mine garn i dag, så vil a rögte dine, så vil vi se.« Da fik Per sild nok, og Niels ingen. De kom i land, og som sædvanlig spurgte Nielses kone om, hvordan det var gået. »Nej, i nat fik vi ingen«, sagde de. »End så Per da?« Ja, han havde kågen fuld. »Men hvordan kunde det da gå til; hans garn hængte i *Lundbæk* i nat?« Så mærkede Niels jo, hans kone var en heks, for hun havde hver nat flyt Peders garn op at hænge i Lundbæk skov, det er jo lige der oven for.

C. Brögger, Ravnkilde.

1077. På *Overgård* var en gang nogle penge blevet borte. Så havde en af karlene tjent ved heksemesteren *Jens Kornelius* i *Bælum*, og han sagde da til herremanden, Joh. Ahrenstorff, om han måtte ikke gå over og få ham til at vise dem igjen. »Ja, a er så gammel, a er kjed af det, men da du er en skikkelig karl, så vil a dog gjøre dig den tjeneste. I morgen da skal pengene komme til stede på Overgård.« Han gav ham noget at spise, for han var jo lidt værtshusmand, og så tog karlen hjem igjen. »Nå, kommer så pengene?« siger Ahrenstorff. »Ja, i morgen.« Så om middagen var der en svensk karl, der gav sig til at skabe sig, som han var tåbelig, og skrabte med benene på bænken og slog med træskoene på den, han var jo besat af Djævelen. Nu vilde han give en anden svensk karl skylden, og de fik fat i hinanden. Endelig siger tyven, han hed Gamle-Ole, at de lå i den støvle der. De så efter og fandt pengene, og Gamle-Ole af sted. Han løb hans vej og kom aldrig tilbage siden. De hentede nok sognefogden, men det blev ikke til mere.

Tømmer-Povl, Udby-øvre mark.

1081. En kone fra *Hobro* var oppe hos Vindblæs-konen for at få hende til at vise noget igjen, som var stjålet fra dem. Skjöndt det var konen meget om at gjøre at få det at vide straks, kunde hun dog ikke bevæge den kloge kone dertil, hvorimod hun lovede, at hendes mand nok skulde vide det, når hun kom hjem. Til sidst lykkedes det dog konen at få den kloge kone til at sige det på en forblommet måde, hvoraf det fremgik, at tyven var en mand, med hvem konen havde talt den foregående dags morgen på hendes mands ejendom ved enden af en rugager, ved det lag hun satte sin ko ud, og således forholdt det sig også, hvilket siden opdagedes.

H. A. B.

1224. Fra *Nordstrand* i *Han* herred sejlede folk i ældre tider til Norge med småskuder, de kunde sætte på land. De havde korn og flæsk med derover, og der var en livlig handelsforbindelse. Adskillige Nordmænd havde også nedsat sig i Han herred. En af disse nordstrandsskippere var en gang kommen til Norge og lå i en havn og solgte sin last af mel, gryn og flæsk. En dag, da han næsten havde udsolgt, kom der en kjælling og vilde kjøbe lidt gryn. Men det kneb med pengene, for Nordmændene var så uhyre fattige den gang. »Ja, det er det samme, mo'r«, siger han, »her er kun et fjerdingkar gryn, det er det sidste jeg har, det vil jeg give dig, når du så kan skaffe mig god vind hjem.« — »Ja, lån mig törklædet, du har om halsen din.« Han flyede hende det, og hun knyttede tre knuder på det. »Når du nu løser den første knude, har du mild vind og kan sætte alle sejl til, og vil du raskere af sted, så løser du den anden; men vogt dig, du løser ikke den tredje. Gjem nu törklædet godt, at ingen skal få det uden dig.« Ja, det var nu meget godt, og de fik last i skuden igjen og vilde af sted. Da de så kommer ud, siger drengen — de var sjælden mere end to mand på sådan en skude: — »Lad os nu få den gode vind, kjællingen lovede os.« —»Javel«, siger skipperen. Han henter også törklædet og kommer op og løser den første knude. Straks blev der sådan en mild vind, sådan en rigtig rar, og de grinnede jo ad dether, at kjællingen kunde sådan skaffe den. Der er jo en 20 mil derover, og de vilde gjærne nå land inden aften. Så siger drengen: »Å, løs den anden knude.«—»Ja.« Da gav det sådan en vind, at det ruskede godt i skuden, den havde alt det, den kunde tåle. Så får de land i sigte og hejser flag op, at folk kunde se, de kom. Så siger drengen: »Å, lad os prøve at løse den tredje.«—»Ja, Gud nok«, siger skipperen, og så løste han den. Da blev det sådan storm, at havde de ikke været så nær land, så var de aldrig kommen levende fra det. C. Brøgger.

1227. I *Åby* fejede en mand langs skjellet for at få kornet til at gro bedre på hans egen mark end på naboens. Men så fik han en karl, der også skulde feje, og han fejede modsat vej, så fik naboen det gode korn, og hans husbond intet. S.-Saltum.

1237. *Peder Tip* i *Jetsmark* viste deres mus hen i *Stenum* og flere steder. S.- Saltum.

1248. Der kom en gammel Nordmand til Kristen Blæres i *Kras*, det er ude på søndresiden af *Nörlund skov*. Han var skovfoged der, og konen hun siger Nordmanden nej, hun vilde ikke låne ham hus, der var så mange, der rendte omkring, én ud og en anden ind. Så måtte han gå ud i skoven igjen. Da fik manden ham at se, da han gik hjem, og spurgte ham så, hvad det var for én. Ja, det var en gammel tigger, der vilde låne hus. Da skovfogden nu kommer ind til konen, siger han, at hun skulde lade en af tøsene gå hen og hente ham, det var synd, han skulde gå der skoven og fryse ihjel. Så fik han altså lov til at være der. De havde så mange mus, og skovfogden sagde, at han vidste snart ikke, hvor han skulde sætte hans pose. Ja, de karle var han ikke ræd for. Om morgenen viste det sig, at de alligevel havde skåret hul på hans pose om natten. Så siger han til Kristen Blære, om han vilde have dem vist væk, for så vilde han gjøre ham den tjeneste til gjengjæld. Ja, det vilde han jo gjærne. Om han havde nogle uvenner, han vilde have dem vist på? Nej, han havde ikke, han vilde ingen så ilde, for han tykte, de havde haft tvang nok af dem. Så kom de rendende og kom så mange, te det var forfærdeligt, og så viste han dem hen under en vidjebusk, og den åd de rent og bar op om vinteren. De fortæller også, at der kom et par rendende ud over gulvet og vilde løbe ind i et andet hul, og da sagde Nordmanden: »Krøkker inte, krøkker inte, du krøkked hate i aftes, da min pose du bed.« Jens Kristensen, Årestrup.

1252. Der var så meget rotter og skidt på *Gjøl*. Så kom der en Finlap til øen, og de er kloge, det slags folk. Han lovede at fordrive både rotter og mus af landet, hvis de vilde love, at der ingen lindorm var i bjærget. Det lovede de, og så lavede han en bålling ild og kaldte på utøjet og læste for det, og det kom lige så rask og gik i ilden. Så varede det noget, da kom lindormen trimlende i et hjul, og han tog Nordmanden, og de trimlede ind i ilden begge, for ham havde han ingen magt over.

Tellef Kristensen, Vedsted.

1270. En krybskytte rendte en gang her inde i *Rold skov*, og han havde fået noget i hans sko. Da han kom ned i kjæret til Katkjelde ved Gravlev, sad heksene der og kjærnede, det kunde han se, ved det han havde fået dether bregnefrø i hans sko, og han skød vist nok ind imellem dem. De blomstrer sankt-Hans aften og bære frø den samme nat blot i to timer.

Jens Kristensen, Ersted.

1273. Mig og så to til, Jens og Klemmen, de var begge to her fra byen, vi var gået en sankt-Hans aften for at få noget bregnefrø oppe i *Restrup* skov. Vi skulde være der akkurat kl. 12, men så blev vi forjaget, for avditørens sönner så os. De var gået op at se til skovfogdens kone, og så blev det for sent for os. Så gik vi til blus oven på den tur. Bregnefrø kan gå gjennem ni lag papir, men det sidste (det tiende) lag skal de tage det på. Så rå de har det enten i en skohæl eller støvlehæl eller under deres tunge, så er de usynlige. Lars Hansen Dun, Sønderholm.

1283. I *Sønder-Kongerslev* var en karl, som blev taget til dragon. De vilde slå soldaterne den gang, men når de slog ham, faldt der enten en arm eller et ben af ham, det var, som han var helt rådden. En gang kom han for sent i stalden, alle de andre var tagne ud på exercerpladsen med hestene, så der var ingen til ham. Han red da ud på en halmbrønge, og siden han kom hen på pladsen, red hele eskadronen på halmbrønger, sådan synte det da for tilskuerne, og der var sådan grinen og råben og skrigen af dem. Officererne vilde vide, hvons det havde sig, for de kunde ingen ting se, og så fortalte tilskuerne ham det. Nu førte politiet ham ud af byen og vilde ikke have ham længere der i tjenesten. Siden han kom hjem, fik han sig en gård og gav sig af med kjöbmandshandel. Han måtte jo ikke sælge brændevin, men havde det alligevel, og så bliver der klaget over ham. Da herredsfogden nu kom derud, blev der sådan torden og lyn og regn, de aldrig nogen havde hørt mage, men kusken, der sad ude på vognen, mærkede ingen ting. Så sagde han, at der lå en hundreddalerseddel på disken, da herredsfogden kom ind, og han blev så forskrækket, at han glemte at tage den, og nu var den bleven henne, så én måtte have taget den, de fortrød vel ikke på, at de blev fesenterede. Herredsfogden sagde nej, for han vilde ikke være tyven, og nu blev alle set efter, men siden han kom til herredsfogden, sad sedlen bag i hans frakkelomme. Herredsfogden sagde nu, at han aldrig skulde komme i det hus mere, den mand kunde sælge så mange hundrede tønder brændevin, han vilde, for ham, for selve Satan boede her.

Jens Mosen, Ø.- Br.

1285. Jens Kornelius fra *Bælum* var inde som husar i Horsens, men blev endelig kasseret, for han vilde ikke gjøre hans ting. Når han fik hug, slog de på en halmbrønge. Så vilde de have ham til at gjøre en kunst, inden han rejste af. Ja, de skulde trække hans ene støvle af, og så trak de benet af i knæet. Nu satte de vagt ved alle fire porte, og så kom han ud af dem alle på én gang. Han tjente som dreng i *Hald*, og der var en skrædder, som hed Jens Povlsen, han havde syet en vest til ham. Da han nu skulde passe den, havde han ingen penge at betale med, men så slog han med begge hænderne ind på brystet, og derefter put han fingrene ned i lommen på den nye vest og tog pengene op og betalte ham.

Nikoline Kristensdatter, Gjerlev.

1286. *Jens Kornelius* i *Bælum* kunde både få det til at tordne og lyne. Han var en gang soldat, men blev kjed af tjenesten. En befalingsmand spurgte ham, om han kunde gjøre trolddomskunster. Det bejaede han og bad befalingsmanden om at trække støvlerne af sig. Han tog også fat, men benet gik over i knæet. Han satte stykkerne sammen igjen, og så gik han lige godt på benet. Da han blev hjempermitteret, gik han på samme tid ud af byens fire porte.

Lærer Stegger, Lystrup.

1287. *Jens Hansen* kom i kongens tjeneste og blev dragon. Men det blev han snart kjed af. Så fandt han på at ville drive kunster med dem der inde. Når han skulde møde til gymnastik, kom han altid en times tid for sent, og skjældte de ham så ud og sagde, at klokken var så og så meget over tiden, sagde han, at det var ikke sandt, klokken var ikke mere end så og så meget. De så jo så efter, og da paste det godt nok, hvad han sagde. En dag skulde en af hans kammerater til at trække ham af hans støvler. Den første gik det helt godt med, men da den anden ikke vilde af, og han stod og vred med den, gik benet over i knæet. Karlen blev nu meget forstyrret og fik en læge kaldt til, men han kunde ikke skarre stykkerne sammen. Så forlangte Jens Hansen at få stumpen, og da han nu satte den til, så hængte den selv ved, som den altid havde gjort. Når de var til ridning, og de red allerbedst, kunde det somme tider hænde, at hans hest gik midt over, og han faldt ned i indvoldene. Når de skulde have præsentation, kunde det godt ske, at han lige med et sad og red på et halmknippe, og somme tider på et kosteskaft. Så længe blev han ved at drive sådanne kunster, indtil han skulde kasseres, de turde ikke beholde ham længere. Så forlangte nogle ham til at gjøre en kunst, inden han rejste. Han havde fået ordre til at rejse fra byen en bestemt dag, for nu turde de ikke have ham, og så var der fire porte på byen, og vagt var der ved dem alle sammen. Til bestemt klokkeslæt kom der da mælding fra alle fire porte på én gang, at han var rejst ud gjennem porten, og så blev der endda oven i kjøbet mældt, at han på selv samme tid sad henne hos en værtshusholder i byen og svirede med nogle af hans kammerater. Han kom nu til Bælum og nedsatte sig der som høker, og der gjorde han også flere kunster. Han kunde få det til at lysne og tordne inde i stuerne for folk. En gang kunde der snart have gået ild i huset, og så var der ingen, der turde lade ham gjøre den kunst mere. En dag viste han dem, at han kunde gå gjennem en stor bøgekurv (bøgkåre o: et stort stykke af en bøgestamme). Så kom der jo mange nysgjerrige for at se på det, og iblandt dem var der en pige, som stod med hendes forklæde fuldt af kløverfrø, hun havde været ude i marken efter og skulde have hjem. De andre stod og lo, for det så jo skjönt ud, at han sådan kunde krybe ind

gjennem træet, men pigen med høet spurgte de andre om, hvad de lo ad, for han krob jo ikke gjennem det, han krøb langs uden på træet, sagde hun. Så blev han gal over dette her, men lod lige godt som ingen ting og gik hen til pigen og vilde kjøbe det kløver af hende, han havde brug for det, sagde han. Ja, så fik han det også og betalte hende godt for det. Men nu havde der jo været en firkløver i, og da hun nu var kommen af med den, så kunde hun ikke se mere end de andre. Så lavede han det sådan for hende, at hun tykte, hun gik ud i en stor dam vand og måtte til at samle skjörterne op for ikke at få dem våde. Men vandet blev ved at stige, og hun samlede længere og længere op, og til sidst fik hun skjörterne over hovedet. Så blev hun godt overbegrint for det, og nu lod han vandet gå tilbage igjen, så hun kom til at gå på tört land. Den handel, han drev der i *Bælum*, var ikke helt lovlig, og så kom der en politimester fra Ålborg kjørende dertil og skulde se sagerne efter, men da var der ingen ting at se, og han mærkede ikke til noget, för han var kommen derfra og et stykke hen ad tilbagevejen. Da var der kommet en spæd kalv op i vognen, og den rejste sig op og begyndte at slikke politimesteren om ørene. Så vilde han gjenne den fra sig, men det kunde han ikke, den blev ved at slikke ham, indtil de kom til en korsvej, der forsvandt kalven, og han så ikke, hvor den blev af. Nu gik der nogle år, men da kom der en anden politimester og vilde derud i samme ærende. Han så heller ikke noget ulovligt, men da han kjørte derfra, blev han så luset, at lusene var i stand til at kunne letne ham fra sædet i vognen. Sådan var det med ham, indtil han kom til den samme korsvej, da forsvandt lusene. En anden politimester var ude at kjøre en dag, og da væltede kusken ham, så han fik hans arm brækket, og det var sådan gået til, at der var kommet en rotte og løbet ind imellem hestene, og de var blevne bange, og så var vognen kommen for nær til vejkanten. Siden den tid var der ingen, der turde komme at efterse ham, og han kunde nu gjøre det, som han vilde. Han fortalte også folk, hvad tid han skulde dø, og han mente, at han blev til en fugl, når han døde. En tre dage för så de også en fugl, der sad uden for og sad og hvippede hele tiden, og så døde han, som han havde forudsagt det.

Lærer Mosbæk, Stövring.

1288. *Jens Hansen* fra *Bælum* var ved de Horsens kyrasserer, mens han lå i tjenesten. Han vilde en gang have én til at trække støvlerne af sig, og da blev benene siddende i støvlerne. De vilde nu ikke beholde ham, og så blev han permitteret. Der blev set efter, om han kom af sted, og så viste det sig, at han kom ud af alle portene på én tid. Da han var kommen hjem, havde han

lidt smutkro. Når de forlangte brændevin ved ham, sagde han: »Det har a Fanden e mæ ikke i mit hus, men er du syg, kan du komme ind og få noget morium.« Det var brændevin, der var sat lidt kulør på. Sådan blev han ved at sælge brændevin, så længe han levede. En gang var han bleven anklaget ved herredsfogden, og han kom for at visitere. De gik så ned i hans kjælder for at få den undersögt. Da herredsfogden gik derned, var den tör, men et öjeblik efter stod han i vand til knæerne. Jens Hansen råbte så ned til ham, at der var ild i Bælum Nörgård, hvor herredsfogden boede. Han döjede med at komme op, og så nu hele gården stå i lys lue, da han kom op. Altså løb han, hvad han kunde, og fik ikke tid til at visitere. Men da han kom hjem, stod gården godt nok. En gang kom Jens Hansen ind til en kjöbmand for at kjøbe et spil kort. »A vil da se, hvad a får«, sagde han. Da han åbnede for dem, var det ene sparer. »Dem kan a ikke bruge«, sagde han, og kjöbmanden gav ham forundret et andet spil. Men det var ene klører, og så gik Jens Hansen. En gang satte han ild på Kræmmer-Sören og gjorde ham så helt ude af sig selv, at han kom til at græde, og gav ham mange penge for at slippe. Han havde oversmurt ham med fosfor og slukkede så lyset. »Hvad, hvordan er det, du ser ud?« siger han. »Ud med dig, du stikker jo ild på huset.« Jens Hansen var både uhrmager og tusindkunstner. Det var förend svovlstikkerne kom i brug, så folk ikke kjendte til sådanne sager. Så havde han noget i en flaske, og når han dyppede en pind deri, kunde han få den til at brænde. Han havde svovltråde hængende rundt omkring i stuen, og kunde så ved hjælp af dem få det til at lysne. En gang havde han dog nær stukket ild på huset og blev meget forbrændt på hænderne.

Kristen Andersen, Vive.

1289. I lav *Jens Hansen* i *Bælum* lå i tjenesten, måtte de lade ham ligge i sengen, til han selv lystede at stå op, for ti mand kunde ikke rykke ham ud af stedet. Når han så kom, kom der et knippe ærtehalm trimlende, og det var Jens Hansen. Så kom officeren hen og hilste på ham: »God morgen, Bælum«, og så var han på hans hest. En dag kom han ridende med hele Horsens kirke stående på lænden af hesten, og officererne stod og grinede ad det. Så skrev de over til Kjöbenhavn og vilde ikke have ham længere. Men han skrev tilbage, at han var duelig nok til hans tjeneste og vilde ikke permitteres nu. Endelig kom tiden, han skulde permitteres, og så var han oppe ved obersten at få hans afregning. Så siger obersten: »Kan du gjøre mig en af de bedste kunster, inden du rejser.« — »Det kan a ikke«, siger Jens Hansen, »inden a kommer af én af mine støvler.« Obersten tager så ved

støvlen og trækker benet af. »Lad mig få det sat til«, siger han, »inden det bliver koldt.« Da han fik det sat til, kunde han gå lige så godt som för. For at være vis på, at de fik ham ud fra byen, satte obersten skildvagter ved hver port, og de skulde mælde ham, hvad klokkeslæt han kom ud. De mældte så, at han var kommen ud af alle tre porte bestemt på ét klokkeslæt. Så var obersten lige klog. Ingen sabel kunde holde til at slå ham med, for det var jo noget andet, de slog på. En gang sad han i Bælum kro og tog en specie op af hans lomme, den lagde han på bordet, og så hvælede han en tallerken over den. »Hvem af jer kan nu først tage den?« sagde han til dem, der sad ved bordet. De tog og tog, og da var det en stor skruptusse. »Kom med den«, siger Jens Hansen, og da han fik fat i den, var det jo en specie igjen, og han put den i hans lomme. Han sad i smedien en aften og spilte kort. Da var der en karl til stede fra en udflytgård. Så siger Jens Hansen: »Du er kanske bange for at gå.« Ja, han var ikke så meget dristig og vilde gjærne have følgeskab. »Der skal nok komme én til dig og følge med dig.« Så kom der også én, som karlen kjendte, da han var kommen til gang, men han var død for over ti år siden. Karlen rendte aldrig så stærk, denher dødning han kikkede ham jo op under öjnene. Han solgte meget mere brændevin og rom og sents end kromanden. Herredsfogden var da tit nede at se til ham. »Nej, a sælger såmænd ikke noget«, siger han, og så viste han ham hans ankere, de bar både hår og skjæg inden i, og der var ingen brændevin. Der var et stort klædeskab efter hans død, og det var så tæt med bøger, at de kunde ikke sætte en abc. Men ingen turde kjøbe af dem, for de fleste var nok til at gjøre kunster med, og hans familie havde nær ikke fået dem solgt.

Jens Gudesen, Siem.

1290. En mand i Bælum, *Mads Hansen*, var så svær til at gjøre vidunderlige ting. Han var dragon i Randers og kunde, når de var ude til øvelse, få deres bæster til at løbe ud over marken, så de var ikke til at stille, men hans var tålig nok og stod ved officerernes. Det var ikke svar tit, han kunde komme ridende på ens kulør hest, for somme tider var den gul, og somme tider grön, og somme tider havde den intet hoved, ja, det var en rigtig skaberisatan ham. Og forså han sig med noget og skulde have straf, kunde han stå ved siden af og le ad dem, og så havde de en anden ting at slå på, en tagkjærv eller sådant noget. Når de skulde stille, kom Mads Hansen altid for sent. Ja, hans klokke var ikke mere, og når de så til deres klokke, var den heller ikke mere. Altid var det galt med ham med pudsning, for enten var han beskidt, eller også hesten var det. Så en dag skulde han da pudse hesten så stads. Da de andre stillede med deres heste, kom han bærende med hans, for at den ikke skulde blive beskidt, nu var den jo ren. Men han selv var rigtig nok beskidt. Der gik klage over ham, og de kunde ikke have ham, og han var skyld i det hele. Så vilde rikmesteren have ham op at gjøre kunster for sig. Men han undskyldte sig med, at han kunde ikke gjøre noget. Jo, han skulde. Ja, så skulde han af hans støvler, ellers kunde han ikke gjøre nogen kunster. Dem vilde rikmesteren godt hjælpe ham af. Ja, det var en skam, for de sad så hårdt. Jo, det kunde være det samme, og han kom til at rykke, og så sprang benet af i knæet. Så siger Mads Hansen: »Å, tag mig det, mens det er varmt.« Ja, han satte det til og strøg på det, og så kunde han gå igjen. Så siger rikmesteren: Nu skulde han have tak, »nu har jeg set nok.« De vilde ikke have ham længere, og han bliver kasseret og skal fra byen. Der bliver sat vagt ved alle fire porte på Randers by, og ved ét klokkeslæt kom Mads Hansen ud af alle fire porte, de så hans henfart alle steder. Da han nu rejste hjem, kom han i følge med flere ind på et gjæstgiversted, og der forlanger Mads et par stegte ænder. De kom også. Da han nu jager gaffelen i den ene, siger anden kvak og flyver af tallerkenen og ind under en seng. »Nå«, siger han, og så efter den, »mon den anden nu vil gjøre lige sådan?« Han stikker til, og kvak,

siger den og flyver hen til en anden kant. Da han kom så hjem, blev han gift og kom til at bo i Bælum. Der havde han noget at sælge, og der kom flere gange nogle fra Ålborg og vilde tage ham, men da havde han ikke andet end vand at sælge. Nærenstid de var flere forsamlede, kunde han få det til at se ud, som der trak en glæ (ɔ: tordensky) op på himlen, og det kunde regne og lysne og tordne og slå på vinduerne, men det hørtes kun inde i stuen, når de kom ud, var der ingen ting. Hans kone døde, og så blev han gift igjen. Nu måtte han ikke gjøre noget. Da kom der en mand og vilde have ham til at gjøre kunster for sig. Nej, han vilde ikke, hans kone kunde ikke lide det. Han æskede ham, men fik intet ud af det. Da han havde kjørt et bitte stykke, er der en kalv, der brøler i vognen bag ved ham, og da han ser tilbage, ligger der en rødbroget kalv bag i og bræger så forfærdelig. Så må han tilbage til Mads Hansen med den. Det var hans sidste kunst, a véd af.

Povl Thomsen og Ole Bæk, Havbro.

Hekse og deres idrætter

19. En guldsmed i *Hobro* havde nogle guldsager, som han ikke kunde holde blank, og det mistrøvenes for ham. Så lagde han en bitte seddel ved det, og det hjalp. Der var nemlig en gammel kone inde ved ham somme tider, som han ikke havde haft ond tro til för, men nu fik han det. Kristen Spillemand, Farsø.

27. Der var to brödre i *Saltum*, den ene hed *Døve-Lars*, og den anden *Døve-Ole*, og de var kloge begge to og kunde se det, andre kunde ikke se. Kristen Nielsen, Mosehuse.

28. En skrædder i *Klitgård* havde lidt fiskeri og nogle ruser. Han kom tit ind til os, og så kom han også en dag ind til min kone og siger, at han kunde sige hende, hvad dag hun skulde gjøre barsel. »Å, sikke noget vrøvl, det kan du ikke.« Jo, han skulde nok lade hende det vide i forvejen. Så kommer han en søndag morgen tidlig og siger, om hun kunde ikke komme på tirsdag eftermiddag og bøde hans garn, der var to andre koner, der havde lovet ham det samme, og om hun så ikke også vilde komme. Hun sagde jo, det skulde hun nok. »Ja, du lover det nok, men du kommer S. pine mig ikke«, og imens han sagde det, stod han og holdt i dören. Med det samme han ud ad, og det gik, som han sagde: Tirsdag eftermiddag gjorde hun barsel. Det er underligt nok, men den ting er virkelig passeret. Jens Mark, Vogslev.

120. For en 80 år siden gik en lille kone og var fårehövre på *Bøgsted*, de kaldte hende den bitte Rut. På gården boede en kammerjunker, der hed Qualen, og hans fader, som ejede den, boede nede i Holsten. Der var ikke uden en 14 dages tid imellem de sendte denher gamle kone til Ålborg at forrette ærender for dem. Hun gjente fårene ud om morgenen og spaserede så af, og så snart hun kom sønden for gården, så de hende som en hare, der løb sønder lige så stærkt som den kunde. Så snart den kom til Knudsholmen, sprang den over åen der östen for gården, og om aftenen kom haren igjen, sprang over og løb til Bøgsted. Det var et rask bud, der kunde sådan løbe 14 mil. Jens Peter Pedersen, Ilbjærge.

133. Der var en kjælling i *Rebbild*, de kaldte Åjen (ɔ: Anden) fra Rebbild.« En kone i Rebbild var ved at brygge, de skulde have én ting gilde, og så gik der en broget kat og skubbede sig op ad hende. Da tog hun en slant hed wot og slog på bagenden af den. Dagen efter sendte Anden bud efter hende og vilde tale med hende. Da hun kom, lå Anden i sengen, tog lige dynen til side og viste, at hendes ende var lige så skoldet og brun som en pandekage. Det er jo en tro, at de kan ikke komme sig, inden de har set deres skademand. Kristen Bæk, Stövring.

166. En gammel Nordmand, som for omtr. 50 år siden ernærede sig ved tiggeri, skal have fortalt følgende tildragelse, der var hændet ham selv. En gang jeg kom gående ad landevejen mellem *Ålborg* og *Hjörring* med min pose på ryggen, min kurv på armen og min stok i hånden, blev jeg indhentet af herredsfogden, der nok så rask kom rullende hen ad vejen. Meget bistert spurgte han mig om, hvad min håndtering var, og da jeg havde sagt ham, at jeg gik i Guds navn, bad han mig stige op bag i sin vogn, så skulde jeg blive fri for den forretning i de første dage. Jeg skyndte mig at komme op, det var længe siden jeg så pænt var kommen agende til by. Det varede imidlertid ikke længe, inden herredsfogden blev anderledes sindet, ti hestene kunde ikke trods alle kuskens anstrængelser rykke vognen af pletten. »Stå af og pak sig!« tordnede herredsfogden til mig, hvad jeg også efterkom. Vognen stod alligevel lige fast, indtil den store herre gav sin karl en specie med pålæg om at give den til mig. Det hjalp, da skillingen var gået i min lomme, kunde hestene trække vognen. N. K. Pedersen.

Således omtr. lød beretningen, der flere gange er bleven fortalt i min nærværelse, mens jeg var barn.

Jens Sørensen, Dals mølle.

172. Torn-Jakob i *Hammer bakker* havde en datter, som døde i krampe. Hans kone skyldte nu Jakob Søens kone i Møgelbjærg for at have forhekset barnet og derved være skyld i dets død. Dette sagde hun til flere naboer, og for at overbevise dem om rigtigheden heraf havde hun en salmebog, imellem hvis blade en nøgle med sin kam var indstukket, og som var ombunden med en strikke sådan, at denne dannede et kors på begge bogens sider. Denne bog lod hun dem prøve på at holde mellem to fingre, idet de holdt ved nøglen, og nu nævnedes forskjellige navne, sådan som det er skik, når man ønsker at opdage en tyv. Da Jakob Søens kone hørte om beskyldningen imod hende, blev hun meget fornærmet og gik ind til en sagfører i Nörre-Sundby for at få en klage skrevet. Der udviklede sig heraf en retssag, og en hel del vidner blev afhørte. Disse måtte alle tilstå, at de havde haft fat i salmebogen, og at nøglen havde drejet sig for dem, når Jakob Søens kones navn blev nævnet, hvorimod den ikke bevægede sig, når andres navne nævnedes. Sagen endtes imidlertid med, at Torn-Jakobs kone aflagde ed på, at hun ikke havde fremført den ovenfor nævnte beskyldning, og det uagtet Niels Larsens kone tillige med andre havde beediget, at de havde været til stede ved prøven med salmebogen, og at den indklagede havde beskyldt klagerен for hekseriet. Ved samme lejlighed fremkom sigtelser imod samme kone for også at have forhekset et andet barn og været skyld i, at nogle kreaturer var døde.

Jens Himmerbo, Hammer.

Rasmus Hansen, Dens Skovhuse.

247. I *Nörhalne* har der levet en heks, som kaldtes Pitterkaren. Da hun skulde til at dø, satte hun sig op i sengen og sagde: »Pip!« Så tændte de ild under hende, og så blev hun borte. Da hun nu var død, kunde pigerne slet ikke sove for hende om natten, for hun skabte sig om som en kat og hængte sig i deres hår. Men det var ikke nok med det. Trendebordet snurrede rundt hele natten. Hun havde et skrin med nogle pjalter i, og dem strøede hun ud på gulvet. Endelig fordrev de hende fra ejendommen med hörfrø; men så stod hun hver nat på skjellet og strentede, og kom der nu nogen her omkring, når det var blevet mørkt, da skulde det være underligt, om han ikke gik vild.

Nik. Chr.

294. På *Bratskov*, en herregård i Han herred, var deres smör forhekset, de kunde ikke få kjærnet. Så siger husholdersken til karlen, at han skulde smöre vognen i det, som hun kom med i et skår, og så spænde bæsterne for og kjøre begge dele i Fandens navn. Det var det, de kalder Troldsmör, en slags svamp for resten, der kommer meget hurtig frem og svinder lige så hurtig. Han gjorde det også, og den første, han så mödte, var den, der havde forhekset mælken. Præsten, der hørte, hvad de havde gjort, dömte dem begge til at stå åbenbar skrifte. Karlen gjorde det også, men husholdersken vilde ikke, og da herremanden holdt med hende, sendte han hende over til en gård i Salling, og dér var hun da uden for præstens område. Siden faldt der dom i den sag således, at hun skulde stå åbenbar skrifte og betale en bøde.

C. A. Thyregod.

296. I *Skjörping* boede en mand, som fik alt sit kvæg forgjort af en heks, der snusede om og gjorde ulykker der på egnen. Han lod da en klog mand hente, som undersögte huset og fandt, at der på alle stolper var smurt heksefedt. Da han havde set dette, vidste han vel, hvad han nu havde at gjøre. Først samlede han alt heksefedtet sammen, og efter at have lukket og tilstoppet alle vinduer og döre, kastede han fedtet på ilden, men dersom heksen kunde have kommet til at se flammerne, da vilde hans umage have været spildt. Imedens alt dette gik for sig i huset, var samme heks ude i mosen for at rive hø. Pludselig gav hun sig til at skrige og løbe det bedste hun kunde; men da hun ikke kunde få flammen at se, blev hun ganske forbrændt i ansigtet.

M. C. Nielsen, Bælum.

297. Heksene red på deres ovnsrager til *Troms kirke*. De havde smurt dem i heksesmör, og det sad i græsset, eller der lå en klat hist og en anden her, når man kom ud næste morgen. De havde jo tabt det på vejen, og det så ud, som når æg sjaber.

Bertel Krog, V.-Hassing.

300. Ved overenden af den vase, som fører fra *Nörhalne* til *Holte*, en lille bakke i Vildmosen, er et hul i skikkelse som en brønd, og det kaldes *Pølsekjedlen*. Dér samledes heksene st. Hansaften. Når de havde kjærnet smör, dandsede de, og Fanden spillede. Derpå trakterede han dem og gav dem at drikke af en sølvkande. Men andre folk, som så derpå, kunde nok se, at det var ikke andet end en øgpande.

Nik. Chr.

Øgpande=hestekranie

317. I *Hobro* var der to karle, der vilde ud at se, hvordan heksene kjærnede i *Kokkehorns bæk*, ikke langt vesten for Hobro. Heksene fik og kirkegang, og karlene kunde se, hvordan de bar dem ad. De havde jo kirkegårdsmuld på hovedet for ikke at blive sete. Da de nu gik hjem og kom igjennem bommen, der i ældre tid var ved byen, tog de mulden af hovedet, men det var for tidlig, og de blev narrede, for da de havde gået et bitte korn længere, kom de ud i en dam, de kaldte *Kodam* og er en stor trind dam ved siden af gaden. De kunde ikke komme i land af vandet og måtte så gå til dag.

Anders Olesen, Døstrup.

371. Heksene red til *Trondhjem* i Norge st. Hans aften på en kat. For at blive fri for dem satte folk st. Hans-løg ved bjælken og gråboner ind i taget over gløbene og over hver dör.

Sören Krist. Andersen Hækken, V.-Hassing.

437. Her henne i de nörre byer var en kjælling, hun smurte hendes ovnsrafte og red på. Så havde hun pyntet en tagkjærv ud og lagt ved siden af manden så længe. Der lå en stakelsmand ude i deres bryggers og hørte, hvad hun sagde til ovnsraften, og så, hvordan hun smurte den af en krukke, og hvor hun satte den igjen. Da hun nu sagde: »Ingen steder imod, men alle steder med, og oven ud af lyren til Troms kirke i Norge«, så foer hun væk. Så gik stakelsmanden hen og tog krukken, og så smurte han hans kjæp. Men der havde stodderen hørt så meget fejl, at han sagde: »Alle steder imod og ingen steder med og oven ud af lyren og til Hasseris i Jylland.« Der var han nemlig fra, og det faldt ham da for munden. Så satte han sig op på kjæppen, og den flöj alle steder imod med ham, og til sidst kom han da helt forstödt oven ud af lyren og hen til Hasseris, hvor den kylte ham i en møngspøl. Han kunde rigtignok sige, at han var kommen op at age med hans svoger.

Jens Kristensen, Ersted.

446. I sådan en pæn bondegård i *Mov* sogn havde de ikke uden en eneste sön, og så havde de en karl. Karlen så så arm og så ussel ud, men sönnen var helt god at se til. »Det sætter mig i forundring«, siger sönnen, »sådan som du ser ud, så forarmet og forsult, dersom a fik føde som du, så kunde a rele blive fed. Du kan bare bytte med mig og ligge i min seng i nat«. Det gjör de, og da klokken slår 12, så ringler der én med et bidsel. Aldrig så snart det sker, så var sönnen en sort hest, og det var konen, der lagde bidselet på ham, og så red hun oven ud af skorstenen over alle trætoppe og kirketårne, til hun kom til Troms kirke i Norge. Den gang de kom der, så satte hun sig af og bandt ham ved stetten og flöj hen imellem en hel stor mængde på kirkegården. Han havde jo hans forstand og spekulerede på, hvordan han skulde komme løs. Han skubber sig på stettestolperne, og han hænger töjet på stetten og får sig sådan gjort fri. Så knyger han ned til præstegården, der lå lige tæt der ved, og siger ved sig selv: »Enten a kommer hjem nogen tid mere eller ikke, så skal hun ikke få mig at ride på mere.« Det var lige selve julenat. Han kommer ned til præstegården og beder om at få præsten i tale. Præsten spörger ham så: »Hvad godt?« og han fortæller det og spörger, hvad råd han nu kan lære ham. Så siger præsten: »Der er kuns en halv time endnu tilbage, du må løbe af alle kræfter op til stetten og få fat på bidselet, og så snart du får hold i det, skal du ringle med det lige imod sydöst, så kommer hun straks. Hun kommer springende ligesom et sort øg og vil springe lige oven over dig, men du må være forsigtig og gribe det fat i næsen, for kan du ikke det, så myrder hun dig på stedet.« Så rejste han af og det gik heldig, han fik töjlen på hende, og så flöj hun med ham hjem lige så stærkt, te han kunde hverken se det ette eller det andet. Da de var komne op om morgenen, tog han hen til smeden og vilde have hende firskoet, for det var sådan et stads øg, og han vilde ikke, at hun skulde gå barfod. Da han havde fået det skoet, kaldte han ad manden, han havde været ude at ride i nat og kjöbt sådan et stads øg, om han vilde ikke kjøbe det af ham. De bliver ens om handelen, og manden fik øget, men karlen vilde forbeholde sig bidselet. Det brød manden sig heller ikke om. Så strøg han bidselet af hende, og nu stod hun der nøgen for hendes mand med hestesko både på hænder og födder. N. K. Jensen, Fredbjærg.

447. Der var én af Jens Aldals familie, ham red en heks på

til Troms kirke, det var netop en provstes frue fra *Smorup* (Ravnkilde sogn). Så snakkede han med en heksemester om det, der var kommen én en nat og havde redet på ham, og han tykte så, han var en hest. Han var kommen over både Ålborg og Sundby og var så langt henne, at han vidste aldrig, hvor langt det var. Ja, det skulde den kloge mand sige ham gode råd for. »Når det bliver nu Voldborg nat igjen — somme steder er det også st. Hans nat de rider — så kommer hun nok som forhen og vil ride på dig, men du må endelig ikke falde i søvn.« — »Jamen a er så skidt i hele min krop.« — »Det kommer af, at du er troldreden«, og så gav han ham noget, han skulde komme sig af. Nå, så kom hun godt nok Voldborg nat og rystede ad ham med et bidsel. Men han lå lysvågen. Hun red så på ham til Troms kirke, og hun bandt ham der — eller måske lod ham gå og passe sig selv. Heksemesteren havde sagt ham, hvordan det vilde gå til. Så skulde han imidlertid skubbe bidselet af sig, og når hun atter kom ud, skulde han ryste æd hende med det. Så blev hun til en hest, og han skulde da op at ride på hende. Nå, hun gjorde, som heksemesteren sagde. Hun gik ind tillige med de andre, og der var mange. Han står da og skubber bidselet af, og da hun kom ud, rystede han æd hende med det. Så red han hjem, hvor han var fra, og da det blev dag, red han til Store-Arden og lod hende sko både for og bag. Da det var så forrettet, tog han bidselet af hende, og så var det provstens kone, hun stod der og havde både hænder og fødder beslået med sko og stod og rystede med dem. En gang han siden gik til Brorstrup til kirke for at ville se hende, da takkede han hende for sidst.

Jens Kristensen, Ersted.

469. Jakob Damborg i *Terndrup* kjørte engang med Anders Östergård. Så siger han: »Hvad vil du sætte på, at vi skal vælte lige så tit, som vi kan rejse os igjen.« Lidt efter skred vognen så stille om på jævn vej. »Det var nu den første gang.« Ja, han vilde ikke prøve det tiere.

Kristen Bæk, Stövring.

531. En gammel mand fra *Saltum*, der gik og tiggede, havde som dreng lært nogle heksekunster. Det var hans moster, der havde lært ham det. Han kunde gjøre hans vanter til en hare og så løb den hen mellem hövderne. Så fik præsten det at vide, og han vilde fri ham for hekseriet. Han skulde nu sidde oppe i kirken st. Hans aften. Drengen sagde: Dersom han blot kunde få fat på et strå, der var en tomme langt, så skulde præsten ikke holde ham.

Anders Sörensen, Linderup.

532. Der var en pige oppe fra *Ejersted, Saltum*, hun skulde gå til Ingstrup præst om vinteren. De andre præstebörn fortalte, at hun kunde lave hendes vante om til en hare, der kunde løbe forved dem på isen — det var jo om vinteren — og sådan gjøre flere kunster. Hendes moder skulde være en heks og havde lært hende det.

Johanne Marie Kristensdatter, Ugilt.

536. Til *Birkelse* hører nogle enge, som kaldes *Søengene*. Her gik en gang en mand og slog hø. Medens han var beskjæftiget dermed, kom der en vogn kjørende hen til ham. Det var en Nörbo, som havde været ovre på Øland, og han bad om at få ild på sin pibe. Manden svarede, at nu var leen så godt i drift, og han vilde nødig slippe den. Manden pinte ham dog så længe, indtil han tog fyrtønden op og slog ild. Men imidlertid gik leen lige godt af sig selv og tog så brede skår, at den bedste karl ikke kunde have lørt den bedre.

Nik. Chr.

584. I *Ajstrup* ved Brønderslev var der en heks, der tog en mands mælk ved at malke af sine strömpebånd. Da heksen tit løb ved gården som en hare, gav Hals Præst det råd, at hun skulde skydes med en sølvknap. Så en aften blev haren skudt, så det ene ben slæbte efter, og næste dag var heksen til sengs og havde brækket et lår. Hun sagde, hun var falden ude ved brønden.

Meddelt af Glar-Sören. T. Kr. Kristensen.

738. Oppe i *Bratbjærg* i Han herred, hvor a var at lære at gjøre træsko, der var en nabokone, hvis moder var en heks. »A tykkes, den kone ser så vist«, sagde a. »Ja«, sagde min mester, »hun kan skam gjøre det sådan, at din naver ikke kan skjære det mindste.« Jens Kristensen, Ersted.

901. For en del år siden boede der en kone i *Skibsted* ved Bælum, der hed *Lismette*. Samme Lismette havde ord for at kunne hekse. Hun havde en sön, der, medens han var dreng, tjente på *Vorgård* som rögterens medhjælper. Samme dreng var nok ikke altid fri for at være næsvis og skjødesløs, som drenge undertiden kan være, hvorfor rögteren somme tider truede ham med et livfuld klø. Men når drengen så, at nu vilde der snart falde noget ned, sagde han til rögteren: »Forvar dig for mig, for jeg kan skabe mig om til en hare. Min moder har noget i en krukke under sengen, som vi smører os i for at blive til harer; men jeg er altid bange, de store hunde skal tage mig, for jeg er så lille.« Men en dag, da drengen drev det for vidt, gav rögteren ham én på forstandskisten. Det skulde han nu alligevel ikke have gjort, ti en dag, kort tid efter at dette her var passeret, kom rögteren trækkende gjennem Skibsted med et kobbel køer eller stude, der skulde leveres i Tustrup. Men aldrig så snart var han kommen forbi huset, hvor Lismette boede, för hun kommer farende ud og råber

efter rögteren: »Hwa datow hå vi i daw?« Manden, der ikke anede uråd, vendte sig om og svarede: »A wéd ed rå et.« — »De ka bro åsse wæ de samm«, sagde Lismette og lo så skadefro, ti nu havde hun magten. Manden skulde jo slet ikke have svaret hende, så havde alle hendes trolddomskunster været forgjæves, men det havde han jo slet ikke tænkt over på i forvejen, og det kom ham så helt uventet. Manden fik studene leveret og begav sig på hjemvejen, men da kan det nok være, at han blev syg. Så snart han kom hjem, måtte han i seng; men sygdommen blev værre og værre. Han og konen var snart enige om, at han var forhekset, og det havde Lismette gjort for at hævne sig for den lussing, han havde givet drengen. Men da var de[t] én, der rådede ham til at søge råd hos den kloge kone i *Vindb æs.* Rögterens kone begav sig straks på vej, og da hun nåede bestemmelsesstedet, fortalte hun den kloge kone det hele med Lismette. Den kloge kone skrev en recept, som hun gav konen, og bad hende kjøbe efter den på apotheket, men når så hendes mand begyndte at tage af medicinen, da måtte hun vogte sig for, at Lismette de tre første dage ikke fik ham at se; skete det, da var der ingen redning for hans liv, men i modsat fald skulde han nok komme sig. Den stakkels kone måtte rigtignok stå på vagt, ti Lismette gik hele tiden uden for for at se sig lejlighed til at slippe ind, så snart en dör blev åbnet. Den første dag lykkedes det at holde heksen ude, men anden dagen stod konen uden for huset og så på, at Lismette gik og traskede for at komme ind. Hvordan det gik til, er der ingen, der begriber. Lismette kom ind og gik lige straks hen til sengen, hvor den syge lå. Derpå udstödte hun en skoggerlatter, da hun gik forbi den fortvivlede kone. Manden lå syg i længere tid og døde endelig under store lidelser. Havde konen endda taget en ting og slået heksen til blods med, da havde hekseriet straks tabt sin virkning.

Lovise Hansen.

919. En mand fra *Hune Torp*, der hed Lavst Pedersen, blev gift med en stads pige fra *Vester-Hjermitslev* udflyttere. På bryllupsdagen vilde pigen ikke have ham, hun græd den evige græden. Da sad Kristen Knudsen der inde i stuen, og han var skyld i det, for han havde en datter, han havde bejlet for til denneher Lavst Pedersen, og hende vilde han ikke have, for det han lovede ham ikke mange penge, men blot daglig fortjeneste og føde til en ko o. s. v. Så fik de bud efter en meget klog mand der i byen og hed *Kristen Madsen*, en klog mand for alvor, der havde Cyprianus og mange dejlige bøger. Han kom så og fik det rettet sådan, at bruden nu vilde følge med til kirken. Da de skulde til at kjøre, vilde øgene ikke stå, de sprang og stod på bagbenene, og det var nu også Kristen Knudsens skyld. Da de kjørte ud af gården, kom de til at kjøre runden om den og kunde ikke komme derfra. Kristen Madsen var endnu ikke tagen fra bryllupsgården, og han måtte rette det altsammen. Han var ridende dertil på et stads brunt øg og i pæne klæder, og da han nu red hjem igjen, så faldt han af hesten på jævn vej og kom ned i groben, der var fuld af ene rød röllik og vand og blev sådan handlet. Hesten stod ganske stille, til han kom op igjen, og så red han hjem. Det var atter Kristen Madsens skyld, hellers havde han ikke sådan falden af. Deres kjeldestage der i brudegården var en morgen så oversmurt af noget led hvidt noget, de kaldte Troldsmör, noget grimme skarn, men det blev der dog ikke noget ud af.

Kristen Nielsen, Mosehuse, også kaldet Futkræn.

923. I *Vedsted* bor en kone, som har forgjort to af sine börn, så de fik, hvad uvidende folk kalder tæring, og døde. Hun havde en datter, som hun endelig vilde have gift med en karl i *Nörhalne*, men han var forlovet med en pige i *Vadum*, som han vilde have. Han fæstede Teglladen og holdt trolovelse. Den slemme kone svor, at han aldrig skulde få hende, og lidt efter fik han også skrupler og løb fra hus og brud. Pigen kom da hjem igjen, men døde snart efter af græmmelse. Efter at nu karlen havde tumlet om i nogle år, kjöbte han endelig en gård i *Biersted* og giftede sig, men et par dage efter løb han atter bort fra kone og gård. Konen tog hjem, og gården blev solgt. Der er ingen, der véd, hvad der siden er blevet af ham. Nik. Chr.

924. En karl giftede sig med en gårdmands datter i *Nörhalne*, og han fik hendes forældres gård. Det sögte heksen i *Vedsted* at forstyrre, ti hun vilde have én af sine dötre prakket på ham. Det lykkedes hende dog ikke, men hun havde nær ødelagt dem bag efter med at forgjøre al ting for dem. Hestene blev syge, og græsset gik bort, smör kunde de intet få af, og mælken vilde ikke løbes, brødet blev fordærvet, og svinene blev helt tossede. De stakkels folk var rent fortvivlede. Endelig spurgte de en klog mand i *Ålborg* til råds, og han grundede længe over det. Endelig sagde han, at han ikke kunde gjøre noget, inden han selv kom derhen, da forgjørelsen var så hårdt gjort. De hentede ham med glæde om natten, og han var så lykkelig at løse trolddommen. Nik. Chr.

P. Jensen.

1045. Min farbroders sön i *Lille-Arden* var forhekset, og så tog de hen til en klog mand, de kaldte *Yww Luet* (o: Iver L..t). Han kom, og så måtte alle folkene i seng, for hvis nogen blev oppe, kunde det ikke hjælpe noget. Han skulde jo tale med den Gamle. Men så havde de sådan en stor tøs, der også var kommen i seng og skulde jo sove, hun var nysgjerrig, som sådanne folk altid er, og hun lå med dynen over hovedet og kikkede ud for at se, hvad Ywer bestilte. Han sad ved bordet med en brændevinsflaske for sig og tog en dram og blandede de medicíner, der skulde bruges til dether heksevæsen. Ligesom det nu var sådan, at han fik noget blændet sammen, så sagde han: »Er det rå nok?« Da pikkede det tre gange i loftet, og så holdt han op. Pigen sagde siden: »Dersom Fanden ikke var i min faders gård den nat, så har han heller aldrig været der.« Men drengen døde skam, heksemesteren fik ham ikke kureret.

Jens Kristensen, Ersted.

1189. En mand, der boede i *Svanfolk*, kom en gang i trætte med Lismette i *Skibsted* om en navr (et bor), som de havde til fælles. Manden, der var hjulmand, brugte den til at bore hul i hjulene med. »Do skal bra et drell mæ, bette!« sagde heksen endelig. Disse ord optog manden som en trusel, og det viste sig snart, at han havde gjættet rigtig. Nogle dage efter fandt börnene smörklatter på vandtruget og på kanten af brønden. »Nu skal vi se, at der bliver én ting på færde«, sagde manden. Det slog nu også til, ti straks blev alle mandens lam så dårlige, at de hverken kunde stötte eller stå, og i stedet for græs åd de jord. Nu var der én, der gav manden det råd, at han skulde søge hjælp hos en klog mand, der boede der i nærheden, og denne lovede, at han nok skulde standse hekseriet. Manden skulde tage noget smör og smelte det i en potte over en skarp ild, så at det hele brændte op, men der måtte ingen være i huset uden manden alene, og så skulde der hylles tæt til for alle vinduerne. Manden og konen blev derpå enige om, at hun skulde tage börnene med sig ud på marken at se til de syge lam, medens han der hjemme brændte bål for heksen. Men hvor forskrækket blev hun ikke, da hun så røgen stige til vejrs af skorstenen, ti den var både rød, blå, gul og grön i alle regnbuens farver. Da skorstenen endelig hørte op med at røge, skyndte konen sig hjem med börnene. Da konen trådte ind i stuen, sad manden der næsten målløs af skræk, og han fortalte, at da ilden begyndte at brænde på skorstenen under potten, blev der en farlig ståhej i hele huset. Dören klaprede og daskede frem og tilbage som i det stærkeste stormvejr, vinduesruderne rystede og dirrede, som skulde de falde ned, og alt imens sad den forskrækkede mand og så på, at potten med smörret i brændte op,

og hørte på al den tummel og spektakel, der blev i huset, indtil ilden hørte op at brænde. Straks efter begyndte lammene at komme til kræfter, og Lismette opdagede snart, at hekseriet ikke frugtede, og derfor pønsede hun på nye midler. Hun gik derfor en dag hen til manden, som han stod og arbejdede på værkstedet. Her yppede hun kiv med ham; men manden syntes endelig, at nu drev hun det for vidt, hvorfor han sagde hende rent ud, at hun var den ledeste pulverheks, der kunde gå på to ben, og i det samme tog han en kjæp og langede hende sådan én på kassen, at blodet flød af hende. Men nu blev Lismette også vred og truede med at forhekse både ham og hele familien og alt hvad han ejede. Nu tog han hende i kraven og hev hende ud af døren og ud på vejen. Siden den tid kunde hun ikke skade hverken ham eller hans ejendom, ti han havde jo haft held til at slå blodet af hende, og så var hendes magt over vedkommende forbi.

Efter Else Marie Larsen, S.-Kongerslev. Lovise Hansen, Hurup.

1206. En mand i Mejlby, *Brorstrup* sogn, havde en so med grise på et dyrskue, der var lige ved siden af, og fik præmie for den. Et par dage efter blev grisene syge. Han sendte nu bud efter *Jakob Damborg* i *Rold*, der kom og sagde, at grisene var forgjort, én havde set på dem med onde öjne. Han læste så over dem og bandt en rød silketråd om maven på den ene gris, og da han var færdig, sagde han: »Nu skal de nok klare sig.« Han sagde også, at den, der havde gjort det, skulde være den første, der kom til stede. Så kom sognefogden, han var misundelig over, at soen fik præmie, for han havde også en so, der ingen præmie havde taget. Men da han nu kom og så dem, kunde grisene ikke leve, de døde da også.

Læreren, Udby-øvre.

1211. Man fortæller om en mand i *Åby*, at han kan drage andres höns ind i sin lade, så at de lægger deres æg der. Nik. Chr.

1233. A tjente på en gård i *Vester-Hjermitslev*, de kaldte Tyrri-Bærtels. Der kom en gås oven ned af skorstenen, og den blev da brændt op. Så blev Bærtel gal, det var ikke så sært, og han lod gå bud om til hvem der havde gjæs, at de kunde kjendes ved denher stegte gås. Kristen Knudsen kom så og kjendtes ved den. Bertel truede ham med, at han skulde været stævnet for det stykke arbejde, for han vilde vel have stukket ild på hans gård. Men der kom da ikke videre ud af det. Kristen Nielsen, Mosehuse.

1246. Når gamle egesavspån kommes i en flaske, og der pisses på dem, bliver de til lopper. Johannes Kontramands moder i Ålborg gjorde det som pige og lagde flasken i karlens seng, for ham var hun vred på. Ersted.

1258. Lars Guldsmed i Perrishware han skød krager i *Hune* kirke, men så blev kragerne for eftertiden så nederdrægtige til at hugge öjnene ud på hans lam. Kristen Nielsen, Mosehuse.

1299. Der var én i *Gravlev*, de kaldte Anders Bødker, og han forheksede Kræn Degns mark på *Fløø*. Der blev et sted så stort omkring som et rokkehjul, og så snart som höverne kom der til, så var de helt tossede. Byg kunde de heller ikke avle noget af. Men så Jakob Ingvarsen han kurerede marken. Det var en gang, mændene af Gravlev sogn var forsamlede — i forrige tider var bymændene jo tit samlede — og Anders Bødker var der også, og de Fløø mænd var der også. Det var til Povl Isaks, de var, og så siger der nogle: »Kan du ikke lade os få en halv pægl, Povl?« Jo, den fik de. »Skål, Anders Bødker, nu skal du lade os avle noget godt byg«, siger der én, det var Jakob. »Ja, du skal få noget godt stort standende byg«, siger Anders, det var sådan en gåndtmager (spøgefugl) ham. Så vil alle mændene skjænke ham for at få godt byg, og det sad Kræn Degn stille og hørte på.

Anders Påskes plov i Fløø var også bleven forhekset en middag, da hans sön havde haft bæsterne fra, og så kunde han ikke styre den på nogen måde om eftermiddagen, enten vilde den gå for dybt eller oven ud af jorden eller til siden. Så måtte han spænde fra og tage hjem til faderen. Ja, det havde skidt folk gjort, og så måtte de hen til Iver Ott', det var netop gamle Villadses svigersön, og han havde arvet alle hans videnskaber. Altså spænder manden for og kjører hen efter ham. Han kom så hen og læste i hans bøger for at se, hvad ploven fejlede, og dernæst fulgte han med hjem og læste over ploven og skruede på alle skruerne. Tillige med havde han et bitte bor i hans lomme og så en bitte pind, og da han havde boret et hul ind i plovåsen, bankede han pinden der ind. »Nu skal der ingen gjøre dig det puds mere«, sagde han, og så gik ploven så galant som der til. Jens Kristensen, Ersted.

1330. Johanne Rokkedrejer i *Diget*, *Åby* sogn, var en heks. Hun kunde trække hendes bør ud, lægge sækken på og selv sætte sig op, og så kjørte den med både hende og sækken til mølle. De sagde, at hun var selv skyld i hendes söns, Niels Kristians vaghed, han havde nemlig en skjæv hånd. Hun var kommen sådan til det, at hun havde lagt noget for en anden, og så kom han over det og fik svagheden. N. Kr. Nielsen Tybo, Udsted.

1369. Der var forhen én, der boede i *Tulsted*, han blev gode venner med hans bryggerspige. Så var der en gammel kjælling i *Hellum*, hun havde en datter, og hende vilde hun da, karlen fra Tulsted skulde have haft, men han vilde ikke have hende. Så var det hver gang karlens kjæreste hun brygget, da gik der en stor grå kat og slægte sig (gned og kjærtegnede) æd hende, men så blev öllet hvyst opå tappen (vilde ikke gjæres). Og når hun baget, så enten blev brødet sød, eller også blev det ikke baget i ovnen. Hun klaget sig til ham, hun tjente ved og var forlovet med. Han spurgte da, om hun så ingen ting. Jo, der gik en grå kat, og den var så nådlet med hende. »Jammen når du nu kommer til at brygge igjen, og du så står og øser af tappen, så lær du til, du vil være så meget god ved katten, du skal slege den. Men så tager du en øsefuld koghedt vand og smider ned i hovedet af den.« Hun gjorde også, som han bad hende, og da katten havde fået det,

så rendte den jo sin vej. Snart efter kommer der bud fra Hellum, denher kjælling hendes datter hun kommer, om hun kunde ikke få ham til at hente doktoren til hendes moder, for hun var kommen så sölle af sted. Hun var gået op på loftet, og der var hun gået hen og falden ned og havde slået hendes hoved fordærvet. Nej, han vilde ikke, for hun skulde ikke vænne sig til at gjøre sig til kat og komme der og gjøre spektakler. Dagen efter så kommer hun igjen og siger til pigen, om hun kunde ikke låne hende et nogle uldgarn. Jo, hun kunde godt, men hun vilde ikke. Så går hun med det. Endelig langt om længe kommer hun igjen, om hun kunde ikke låne hende en synål. Jo, nu vilde hun spörge manden om det, siger hun. »Du kan jo godt låne hende den«, siger han til pigen, »og når du så flyr hende den, så siger du, at det gjör du, for at hendes moder hun kan komme op igjen. Hun kommer sig nemlig ikke, förend der kommer en tjeneste her fra gården.« Men fra den tid var hun blind og kom aldrig til at se mere, hun havde jo fået öjnene skold op. Hun lå siden meget af tiden i sengen. En dag siger hun til folkene der i hjemmet, te de skulde gå ud til Stenhöj — den er ude sønden for Hellum, sønden for byen ligger et hus, og der er den skrås norden og vesten for det hus — der var et får ude på marken ved höjen, og det havde fået to sorte lam. Men på höjen der sad to ravne, og de vilde tage lammene. »Hvis I nu ikke stræber og henter dem hjem, så tager ravnene og øder dem.« — »Hvor kan du vide det?« siger de, »da du ligger i sengen.« — »Jo, det kan a godt vide, for min fugl har været her og sagt mig det.« Det var også en sort ravn, der kom og satte sig uden æpå hendes sengevæg og fortalte hende sådan noget.

Jensine Hansen, Madum sø.

1378. En mand i *Gudum* havde det tilfælde, at han mistede sin besætning tid efter anden, enten lå der en hest og var død om morgenen, eller der lå én af hans køer. Han mistede på den måde næsten hele sin besætning to gange, men der var aldrig mere end ét kreatur ad gangen, der døde. Derover blev han helt fortvivlet, og en dag, som han var i Ålborg, vilde han have druknet sig i åen. Så kom en broder, han havde i *Sundby*, dog til at tale med ham og fik ham stillet lidt tilfreds. Han lejede en hest og red ud til en klog mand, der boede i nærheden af *Viborg*. Da han kom der ind, sad der en mand i en lille stue for enden af bordet. Værelset var behængt med mange underlige billeder, og han var höj og mager og med røde öjne. Straks siger han: »Du bier temmelig længe, inden du kommer og vil have hjælp for din broder. Kan din hest løbe, så rid så stærkt, som du kan, men du skal være i din seng, inden solen går ned, hvis det skal hjælpe dig noget.« Han fik så råd og red så hurtig, han kunde, og han kom så vidt, at han nåede *Vesterås brygge* og måtte så lade hesten stå der, for han kunde indse, at det vilde tøde for meget at få hesten med sig. Så lod han sig selv sætte i en lille kåg og blev færget over.

Den kloge mand sagde endvidere: »I morgen formiddag møder du din broder på Ålborg torv. Sig så til ham, at den første, der kommer i hans stue, hvad enten det er hans kone eller andre pårørende, skal han give én i næse og mund, så blodet kan styrte ud af ham, så skal han nok beholde hans kreaturer.« Dagen efter kom hans nabokone, der var halt, og spurgte til kreaturerne; hun hjalp dem jævnlig med at tage huden af de dyr, der døde. Nu fik hun en ordentlig én i næse og mund, så blodet flød, og fra den tid af døde ingen af hans kreaturer.

Den mand, der sådan havde uheld, var min farbroder, og det var netop min fader, der rejste til den kloge mand for ham.

Lærer A. Antonsen, Fristrup.

1406. Der boede to mænd i *Tofte*, og den ene tiltænkte den anden, at han vilde forgjøre hans kreaturer. Han mistede 22 kreaturer i to år. Så sögte han en heksemester i *N.-Kongerslev* en gang, han havde en stud, der var meget syg. »Der har du så noget i en flaske«, sagde den kloge mand, »og nu skal du gå hjem og give studen det. Men du skal lukke dören fast i, ellers kommer den anden mand ind til dig, han gjör sig det ærende, at han vil se, hvordan det går med studen, og så er det forbi.« Det passede godt nok, manden kom og lukkede dören op og spurgte til studen, og så lo han. Nu var det forgjæves. Den anden mand trækker af hoser og træsko og løber over mosen (o: den lille Vildmose) igjen til N.-Kongerslev. Da han nu kommer ind til heksemesteren, siger han: »Nå, du lukkede ikke dören, som a bad dig, men det kunde være, a kunde fly dig en flaske til, og dersom du så ikke passer på, er det forbi, studen har ikke langt tilbage.« Da han kom hjem, låsede han dören og stængede den, så den anden kunde ikke komme ind, og så levede studen også. En anden gang var det lige sådan. De havde spændt deres føløg for, der netop havde folet, og plovede med i marken om foråret. Da de kom tilbage til gården igjen, kom den anden mand og spurgte, om deres øg havde folet, og så grinnede han noget æd det. O æ sted øget så kom ind til føllet, slog og sparkede øget til det, så det blev sparket ihjel med det samme. Det skyldte de også den mand for. Så traf det lige sådan en gang, at de havde en so, der havde lagt grise. Da havde den mand bestilt en gris, og da han kommer og spörger, om soen har lagt grisene, svarer manden: »Får den nogle, så kan du vel få én.« Han vilde jo ikke sige ham, at den havde fået dem. Manden grinnede igjen, for han havde hørt, at grisene peb. Men så snart han var ude af gården, så bed soen grisene ihjel, den havde endda ni eller ti, og det kunde jo ikke forbedre forholdet, de troede ham naturligvis til det. Sådan var der mange tilfælde, så snart noget døde, så var han jo mistænkt for, at han havde forgjort det. Manden rådførte sig jo med mange folk om det, men så kom han til en mand i *Fruerlund*, som egentlig var i familie med ham, og han siger: »Det kan du jo sagt forbyde, det kan a vel sagt sige dig råd for. Du skal om natten, når alle er i seng, gjøre en ild i jer bagerovn, og så skal du gå op til indgangsdören for hans hus, imens det brænder i ovnen. Der skal du plukke tag ud af tækket og binde i tre små tagneg. Kommer han så, mens du står der og plukker, skal du slå ham i næse og mund, te blod-

et kommer til at flyde, og kommer han ikke, er det også det samme. Så går du hjem og smitter de tre tagneg i ovnen.« Men han kom ikke, og manden gik hjem og smed tagnegene i ovnen, så de brændte op, men den første dag efter erfoer han, at heksemanden lå syg og kom ikke ud. Siden den tid mistede han ingen kreaturer, uden som det kunde træffe for andre folk også. Det er en sandfærdig historie, og a kjendte den ene mand, han døde, den tid a var en 7, 8 år. Tofte.

1409. Der var en mand ude i *Gandrup*, han gav sig af med at forhekse folk. Så fandt hans egne folk på at hænge et hestehoved op i røg i deres egen skorsten, og så længe det hængte der, havde han ingen hvile eller ro, undtagen når han lå med en grovkage på hans bryst. Han lå i flere år på hans seng og bar på den grovkage. Så kunde Fanden ikke komme og klemme ham.
Jens Kristensen, Ersted.

1461. En gammel heks, som var bleven vred på fiskerne, gik ved nats ud i Limfjorden, og da hun var kommen til midten, ophængte hun en hestesko i en silketråd. Så kunde der ikke gå flere fisk end de, som kunde komme der igjennem. Man opdagede imidlertid snart, at hun var skyld i fiskeriets tilbagegang, hun måtte også gå til bekjendelse og tage hesteskoen bort. Derefter blev hun brændt på *Nikolajbjærget* ved *Valsted* sønden fjorden, og efter den tid vendte fiskene tilbage. Nik. Chr.

1475. En Nordmand lå på sygestuen sammen med mig i Ålborg, og han fortalte, at oppe på fjældene var et pastorat, som de aldrig kunde have præster, de gik stadig til. Så træffer det, at de atter får én, og ligesom han står på prækestolen og ser ud over menigheden, giver han sig til at tale til dem, at det er hårdt, og han trækker så en kone frem og vil overbevise hende om hendes store trolddomskunster. Han gik hende også på med det, og hun blev dömt til at skulle brændes. Hun gik så gjennem et træbål ild tre gange, uden at det mindste var sveden på hende. Præsten bad så øvrigheden om at måtte fesentere hende, og dette skete. Da fandtes der et stykke stål som en synål, det var stukket ind mellem hud og kjød under den höjre hånd, og den gang han tog det ud, så kunde hun brænde, og siden kunde de have deres præster på den plads.
Niels Kr. Jensen, Fredbjærg.

Menneskets og kvægets sygdomme

1483. Da a var soldat i *Ålborg,* lå a i kvarter sammen me
en gammel fjolter, de kaldte Gamle-Jens. Han havde en hinde
han kaldte en sejrsskjorte, den havde hans moder leveret ham
Niels Kobberholm, Lendum.

1598. I *Povlstrup* hede boede en mand, der kaldtes den lange Sadelmager. Han havde en datter, der havde fået en dårlig hofte, og skreg så gruelig både dag og nat. Lægerne vilde have hende på sygehuset, men manden var fattig og kunde ikke evne det. Så kom han ind til mig en dag og bad mig skrive ned til *Per Damborg* i *Rold* om at komme derop. Han kom et par dage efter valtsende derud, og en halv time efter var hun i ro. Han læste over hende og signede hende. Otte dage efter kunde hun gå, hvor det skulde være, og var rask.
Lærer Sjælland, Dal.

1663. En deligencekusk kjørte fra *Ålborg* til *Stövring*, og ved at springe ned fra bukken havde han fået det ene knæ slemt forvreden, så han ikke kunde sætte sig selv på vognen igjen. De måtte hjælpe ham op, da han havde bedet i Stövring kro, og han kjørte videre med den tanke, at han vilde til doktor, så snart han kom til Hobro. Da han kom op ad bakken ved Kjællingbro tæt ved Gravlev, står der en gammel kone og beder om at komme til at kjøre med til Rold. »Det kan du gjærne, dersom du selv kan kravle op, a kan ikke hjælpe dig, for a har et dårligt knæ og kan ingenlunde støde eller stå på det.« — »Hvad har du gjort ved det?« — »A er vel kommen til at forvride det, da a sprang af vognen.« Så sagde hun ingen ting mere, men gav sig til at stryge på kæet, det var netop det, der vendte til hende, og hun læste, og hun spyttede. Da hun kom til Rold, vilde hun af. »Ja, du kommer selv til at kravle ned, a kan ikke støde på benet.« — »Ja, prøv på det.« Da kunde han godt. Han sagde siden: »A gav hende en skop kaffe og en hvedekage i kroen, og da a kom til Hobro, var a helt rask.«
C. Brögger.

1726. Jeg havde en ko, som var bleven *halt*. Så siger en mand til mig: »Gå hen til *Knud Östergård*, han kan stryge det i lave. Men tøv ikke med det, for lige så mange dage det varer, inden han kommer til det, lige så længe vil det vare, inden koen kommer sig.« Jeg ventede dog i fire dage, inden jeg sendte bud efter manden. Han kom og strøg på det, og jeg lagde rigtig nöje mærke til, hvordan det gik. Den tredje dag efter, da koen blev trukken ud af stalden, haltede den som sædvanlig, men den fjerde dag gik den lige så strunk som forhen. Læreren i Vårst.

1773. Når en ko *ikke kan få kalven*, skal man give den et hugormeskind ind eller i alt fald ni led, så skal kalven nok vende sig ret for fødsel. Thomas Kristensen Norge, Rødhus.

1801. I min fødegård, *Norge* i *Kjetrup*, skulde der for få år siden opføres en ny lade. De havde haft uheld i gården med kreaturer og vidste ikke andet råd til at få det stilt, end så nedgrave lle levende en gammel hest inde i den nye bygning. De fik den llajet derhen, fik den skudt ned i hullet og kastede så jord på den, ndtil den var begravet. Kristian Kristensen Norge, Gjøtrup.

1803. Der var en stor herregård ovre i *Hvn herred*, der blev ele hestebesætningen syg, og en stor hingst, de havde, blev også. å tog de til en heksemester, og han sagde, at der var ikke andre id til det, end at den hingst skulde levende begraves. Men det ilde herremanden jo så gruelig nødig til, for det var en kostbar ingst. Så kommer han i tanker om, at han vilde her over til 'arsø og få *Kristen Spillemand* der over. Han fulgte også med g var der i to dage, og så kurerede han hestene. Herremanden ar i sind til at vilde have den anden straffet for dyrplageri, men est rådte Kristen Spillemand ham fra. Mikkel Jensen, Grynderup.

1805. Mads Jörgensen, der boede i *Sønder-Saltum*, hans høveder var en gang blevne forheksede. Så sögte han råd hos en klog mand i *Östrup*, der hed *Anders Allehånde*. Han gav dem det råd, at de skulde grave en helt sort höne levende ned under syldstenene. De troede, at Kirsten Bækgård havde gjort det, hun var nemlig skyldt for at være en heks. Erik Sörensen, S.-Saltum.

1807. I en stolpe i et fæhus her i *Ulsted* fandt man for nogle år siden ved et huses nedbrydning et hul, hvori der fandtes rester af en hugorm, som jo har været sat levende derind. Der var sat en prop i hullet. pens. lærer Damgård, Ulsted.

1808. Det er nu en 30 år siden der blev gravet to flasker ned i den sønderste gård her i byen, den ene under deres fårstidör, og den anden under kohusdören. Der var en hugorm i hver flaske, og de blev gravet levende ned. A var med til at få dem i flaskerne og bar dem hjem, og konen var så glad ved det og gav os kagemeldmader for det. Der skulde jo være held ved det. Da huset nu brækkedes ned, fandtes den ene flaske med skelettet i. Den anden véd a ikke af de fandt, den er måske gået i stykker.
Elise Marie Fred. Andersen, Dokkedal.